

**PHRYGIA EPIKTETOS KENTLERİNDEN
DORYLAION - DORYLAEUM
ANTİK KENTİ
Melike KAVLAKOĞLU
Arkeoloji (Klasik Arkeoloji) Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi
Eskişehir, 2005**

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZ.....	ii
ABSTRACT.....	iii
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAY.....	iv
ÖNSÖZ.....	v-vi
ÖZGEÇMİŞ.....	vii
KISALTMALAR.....	viii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ANA HATLARI İLE ESKİŞEHİR İLİNİN COĞRAFYASI VE TARİHÇESİ

1. İLİN FİZİKİ COĞRAFYASI, BİTKİ ÖRTÜSÜ VE AKARSULARI.....	4
2. KISA KENT TARİHİ.....	6

İKİNCİ BÖLÜM

DORYLAION- DORYLAEUM ANTİK KENTİNİN KURULUŞU VE YERİ

1. KENTİN KURUCUSU VE ADI.....	12
2. ANTİK ÇAĞ KAYNAKLARINDA DORYLAION- DORYLAEUM.....	13
2.1. Cicero.....	14
2.2. Diodorus Siculus.....	16
2.3. Strabon.....	17
2.4. Gaius Plinius Secundus.....	17
2.5. Claudius Ptolemaios.....	19
2.6. Athenaeus.....	19
2.7. Stephanos Byzantios.....	20
2.8. Ortaçağ Kaynaklarında Dorylaion.....	20
3. KENTİN YERİ HAKKINDA YAPILAN ARAŞTIRMALAR VE ÖNERİLER.....	25

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DORYLAION'DAN ELE GEÇEN TAM PLASTİK, EPİGRAFİK VE NÜMİSMATİK ESERLER KATALOĞU

1. ŞARHÖYÜK'TEN ELE GEÇEN ESERLER.....	31
1.1. Heykeller	31
1.2. Kaideler.....	32
1.3. Lahit.....	37
1.4. Steller	38
1.4.1. Mezar Stelleri.....	38
1.5. Yazıtlar.....	45

2. ESKİŞEHİR İL MERKEZİ VE MERKEZ İLÇE KÖYLERİNDEN	
ELE GEÇEN ESERLER.....	49
2.1. Heykeller.....	49
2.2. Kaideler	56
2.3. Mimari Elemanlar.....	58
2.4. Altarlar.....	61
2.5. Steller	72
2.5.1. Adak Stelleri.....	72
2.5.2. Mezar Stelleri.....	95
2.6. Yazıtlar.....	131
2.7. Mil Taşları ve Sınır Taşları.....	134
3. DORYLAION KENT SİKKELERİ.....	139

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DORYLAION KENTİNİN SINIRLARI VE YOL BAĞLANTILARI

1. KENTİN SINIRLARI VE KÖYLERİ.....	157
2. YOL BAĞLANTILARI.....	158

BEŞİNCİ BÖLÜM

DORYLAION KENTİNİN SOSYO-EKONOMİK VE DİNSEL YAPISI

1. SOSYO- EKONOMİK YAPI.....	162
2. DİNSEL YAPI.....	169

ALTINCI BÖLÜM

ŞARHÖYÜK VE KARACAHİSAR KALESİ'NDEKİ ARKEOLOJİK ÇALIŞMALAR

1. ŞARHÖYÜK KAZILARI.....	175
1.1. Şarhöyük- Dorylaion Kazılarında Osmanlı ve Bizans Dönemi Buluntuları (1989- 2003).....	177
1.2. Şarhöyük- Dorylaion Kazılarında Roma Dönemi Buluntuları (1989- 2003).....	179
1.3. Şarhöyük- Dorylaion Kazılarında Hellenistik Dönem Buluntuları (1989- 2003).....	181
1.4. Şarhöyük- Dorylaion Kazılarında Klasik dönem Buluntuları (1989- 2003).....	185
1.5. Şarhöyük- Dorylaion Kazılarında Phryg Dönemi Buluntuları (1989- 2003).....	186
1.6. Şarhöyük- Dorylaion Kazılarında Hitit Dönemi Buluntuları (1989- 2003).....	188

1.7. Şarhöyük- Dorylaion Kazılarında İlk Tunç Çağı Buluntuları (1989- 2003).....	190
2. ŞARHÖYÜK CİVARINDA YAPILAN TEMİZLİK ÇALIŞMALARI VE KURTARMA KAZILARI.....	191
2.1. Karatuzla Nekropölü/Temizlik Çalışmaları.....	191
2.2. Eskişehir Müze Müdürlüğünün Gerçekleştirdiği Esentepe Tümülüs Kazısı.....	192
2.3. Eskişehir Arkeoloji Müzesinin Açık Cezaevi'nde ve TUSAŞ Fabrika Alanında Yaptığı Kurtarma Çalışmaları.....	192
3. KARACAHİSAR KALESİ YÜZEY ARAŞTIRMASI VE KAZILARI.....	193
4. ŞARHÖYÜK VE KARACAHİSAR KALESİ KAZILARININ GENEL DEĞERLENDİRMESİ.....	195
SONUÇ.....	199
EKLER.....	201
KAYNAKÇA.....	293

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZÜ

PHRYGIA EPIKTETOS KENTLERİNDEN DORYLAION- DORYLAEUM ANTİK KENTİ

Melike KAVLAĞOĞLU

Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mayıs 2005

Danışman: Doç. Dr. Taciser SİVAS

Tarım ve hayvancılık açısından verimli olan bir ovada yer alan ve önemli yolların kavşak noktasında bulunan Dorylaion antik kenti bir Phryg yerleşmesidir. Kentin kurucusu Eretrialı Dorylaos'tur. 19.yy.'dan itibaren bölgeyi ziyaret eden araştırmacılar ve gezginler, adı geçen kentin yeri hakkında Antikçağ ve Ortaçağ kaynaklarına dayanarak çeşitli görüşler öne sürmüşlerdir. Görüşlerin tamamı bir araya getirildiğinde, kent hakkında üç temel görüş ortaya çıkar. İleri sürülen bu üç görüşe göre; Dorylaion kenti Şarhöyük'de, Karacahisar'da ya da bugünkü Eskişehir'in Odunpazarı semtinde olmalıdır.

Bu çalışmada Dorylaion kentinin konumu, sınırları ve tarihsel süreç içerisindeki gelişimi araştırılmıştır.

Eskişehir ve çevresinden ele geçirilen epigrafik malzeme ve kent sikkelerini kapsayan bir katalog çalışması yapılmıştır. Bu eserlerden ve 1989 yılında Prof. Dr. A. Muhibbe DARGA başkanlığında başlatılan Şarhöyük kazıları ışığında, Dorylaion kent merkezinin Şarhöyük olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca, elde edilen verilerden kentin genel yapısı hakkında bir sonuca ulaşılmaya çalışılmıştır.

ABSTRACT

Modern Eskişehir was a city known as Dorylaion in Greek and Dorylaeum in Latin in the ancient world and the Middle Ages. The name of the city is Darauliya or Drusilya in Arabic sources. As a rich phrygian commercial city, Dorylaion is described as a crossroads of the important routes, with various thermal springs. Dorylaeus of Eretria is said to have been the founder of the city. From 19th century, the researchers and travelers, who visited the area, have some opinions about the location of that city, according to the ancient and Middle ages sources. When all the opinions brought together, three basic views come to light about the location of the city. According to these three views; Dorylaion must be located in Şarhöyük, in Karacahisar or in the district Odunpazarı of modern Eskişehir province.

In this study, the location, the borders and the historical process of Dorylaion was searched.

A catalogue which was consist of inscriptions, all kind of architectural and sculptural materials, and stels was prepared . Not only the evidence obtained from these epigraphic materials but also the results of the Dorylaon excavations under the direction of Prof. Dr. A. M. DARGA, it is clearly understood that the center of Dorylaion was located at Şarhöyük.

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Melike KAVLAĞOĞLU'nun "Phrygia Epiktetos Kentlerinden Darylalion-Dorylaeum Antik Kenti" başlıklı tezi 15 Haziran 2005 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, Arkeoloji (Klasik Arkeoloji) Anabilim Dalında, yüksek lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

İmza

Üye (Tez Danışmanı) : Doç.Dr.Taciser SİVAS

Üye : Doç.Dr.Erol ALTINSAPAN

Üye : Yard.Doç.Dr.A.Tolga TEK

Prof.Dr.Nurhan AYDIN
Anadolu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖNSÖZ

Melike KAVLAKOĞLU

“Phrygia Epiktetos Kentlerinden Dorylaion- Dorylaeum Antik Kenti” adlı Yüksek Lisans tez konumu seçmemdeki en büyük etken Prof. Dr. A. Muhibbe DARGA başkanlığında yürütülen Şarhöyük- Dorylaion kazılarında 5 dönem boyunca bizzat çalışmalara katılmamdır.

Tanımaktan büyük onur duyduğum hocam, sayın Prof. Dr. A. Muhibbe DARGA’ya gerek kazı çalışmalarında yer almama gerekse bu bilimsel çalışmayı hazırlamama izin verdiği için sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Lisans eğitimime başladığım ilk günden itibaren tüm çalışmalarında bana yol gösteren, tez çalışmamın sonuna kadar desteğini ve yardımlarını esirgemeyen danışman hocam sayın Doç. Dr. Taciser SİVAS’a;

Ayrıca, bilimsel çalışmamın her aşamasında bana yardımcı olan değerli hocam sayın Yrd. Doç. Dr. Hakan SİVAS’a çok teşekkür ederim.

Epigrafik eserlerde yer alan Yunanca yazıtların bir kısmının çevirisini yapan Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Eskiçağ Dilleri ve Kùltürleri Bölümü, Yunan Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Araş.Gör. M.A. Tolga ÖZHAN’a ve Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakùltesi Arkeoloji Bölümü Öğretim Gör. M.A. Necmettin ERAYDIN’a;

Tez çalışmamın hazırlık aşamasını kapsayan kùtùphane çalışmaları ile diğèr araştırmalar süresince büyük yardımları dokunan sevgili arkadaşlarım, Anadolu Üniversitesi Klasik Arkeoloji yüksek lisans öğrencileri Erkan SAĞNAK ve Burak AKKAN’a;

Tezimin oluşumunda deneyimlerini benimle paylaşan arkadaşlarım Öğr. Gör. Yusuf POLAT’a ve Araş. Gör. Rahşan TAMSÜ’ye;

Tez yazım aşamasında bana titizlikle yardımcı olan Anadolu Üniversitesi Turizm Otel İşlt. Y.O. öğrencisi Şebnem YİĞİT'e;

Üniversite eğitimimiz boyunca birlikte pekçok anıyı paylaştığımız, sohbetleriyle beni motive edip her zaman yanımda olan değerli dostlarım Arkeolog Çiğdem YİĞİT ve Anadolu Üniversitesi Klasik Arkeoloji Yüksek Lisans öğrencisi Jülide YİNESOR'a;

Ve maddi ve manevi desteği ile tüm girişimlerimde olduğu gibi bu çalışmamda da beni yalnız bırakmayan canım babam İsmail KAVLAĞOĞLU'na, başından beri hep yanımda olup bana destek olan canım annem Miyase KAVLAĞOĞLU'na, birgün bile beni geri çevirmeyen, büyük bir sabırla İngilizce ve Fransızca çevirilerimi yapan canım ablam Banu KAVLAĞOĞLU'na;

Sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

KISALTMALAR

AST	Araştırma Sonuçları Toplantısı
Ath.Mitt.	Mitteilungen des Deutschen Archäologischen Instituts, Athenische Abteilung
BCH	Bulletin de Correspondance Hellenique
BZ	Byzantinische Zeitschrift
CAH	Cambrige Ancient History
DTCFD	Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih- Coğrafya Fakültesi Dergisi
EO	Echos d'Orient
EA	Epigraphica Anatolica
GGA	Göttingische Gelehrtre Anzeigen
Ist.Mitt.	Istanbuler Mitteilungen
JHS	Journal of Hellenistic Studies
KST	Kazı Sonuçları Toplantısı
MAMA	Monumenta Asiae Minoris Antiquae
OeJh	Jahreshefte des Österreichischen Archäologischen Instituts
OIP	Oriental Insititute Publications (Chicago)
PGM	Petermanns Geographische Mitteilungen
Rev.Arch.	Revue Archeologique
TAD	Türk Arkeoloji Dergisi
Y	Yükseklik
G	Genişlik
K	Kalınlık
Ykl	Yaklaşık

GİRİŞ

“Phrygia Epiktetos Kentlerinden Dorylaion- Dorylaeum Antik Kenti” konu başlıklı çalışmamızın amacı, Antikçağ ve Ortaçağ kaynaklarında sözü edilen Dorylaion kentinin konumunu, sınırlarını ve tarihsel süreç içindeki gelişimini kronolojik bir sıra içinde irdelemektir. Yazılı kaynaklarda verilen bilgiler, 19. ve 20. yy. Avrupalı gezgin ve araştırmacıların çalışmaları, Dorylaion antik kentinin İçbatı Anadolu’da Eskişehir’de konumlanmış olduğunu göstermiştir. 1989 yılında Prof. Dr. A. Muhibbe DARGA başkanlığında başlayan ve günümüzde de halen devam etmekte olan Şarhöyük kazıları ise bugüne kadar tartışmalı olan Dorylaion kent merkezinin modern Eskişehir il merkezinin 3 km. kuzeydoğusunda, Porsuk nehrinin yaklaşık 2 km. güneyindeki Şarhöyük ören yeri olduğunu kesin olarak ortaya koymuştur.

Çalışmamıza başlarken öncelikli olarak modern Eskişehir ili ile Dorylaion antik kentine ait kaynak taraması yapılarak bibliyografya kartları hazırlandı. Bu ön hazırlık çalışmasından sonra özellikle bölgeyi ziyaret eden araştırmacıların eserlerine ve antik kaynaklara ulaşabilmek için kütüphane çalışmaları gerçekleştirildi. Bu çalışmalar için Ankara ve İstanbul’da bulunan arkeoloji ihtisas kütüphaneleri; Türk Tarih Kurumu, Türk- Amerikan İlmi Araştırmalar Demeği, İngiliz Arkeoloji Enstitüsü, Bilkent Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Alman Arkeoloji Enstitüsü, Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü kullanılmıştır. Toplanan kaynakların İngilizce, Fransızca ve Almanca’dan Türkçe’ye çevirileri yapılmış, başta Şarhöyük olmak üzere Eskişehir merkez ve merkez ilçe köylerinden ele geçirilen ve yayınlanmış olan tam plastik, epigrafik ve nümismatik eserlerin her biri için buluntu kartları hazırlanmıştır.

Çalışmamızın birinci bölümünde; Dorylaion kentinin yer seçiminde belirleyici olan Eskişehir ilinin fiziki coğrafyası, bitki örtüsü ve akarsuları hakkında bilgi verilmiştir. Eskişehir ili İç Anadolu bölgesinin batıya açılan kapısı, doğu ile batıyı birleştiren ana yolların düğüm noktasıdır ve tarih boyunca stratejik önemini daima korumuştur. Bu nedenle bu bölümde ayrıca Prehistorik dönemlerden başlayarak Cumhuriyet dönemine kadar gelen kentin kısa tarihçesi verilmiştir.

İkinci bölümde; antik kaynaklar ve epigrafik malzemelerin ışığında Dorylaion kentinin kurucusu ve adı hakkında bilgi verildikten sonra antik çağ yazarlarının eserlerinde kent hakkında vermiş oldukları bilgilerin orijinal metinleri ve Türkçe çevirileri kronolojik bir düzen içinde ele alınmıştır. Dorylaion Ortaçağ’da da stratejik açıdan önemli bir konumda olduğu için çalışmamızın zamansal olarak sınırlarına dahil

olmamakla birlikte konuda bir bütünlük sağlaması açısından kısaca Ortaçağ kaynaklarında Dorylaion hakkında verilen bilgileri de bir alt başlık olarak aynı bölümde sunmayı uygun bulduk. Son olarak bu bölümde kaynaklarda verilen bilgiler ışığında bölgede kentin yeri hakkında yapılan araştırmalar ve kentin merkezi hakkındaki öneriler sunulmuştur.

Üçüncü bölümü Dorylaion'da ele geçen tam plastik, epigrafik ve nümismatik eserler kataloğu oluşturur. Katalogda sadece yayınlanmış olan eserler yer almaktadır. Bunlar Şarhöyük'te bulunanlar ve Eskişehir il merkezi ve merkez ilçe köylerinden ele geçen eserler olmak üzere iki alt bölümde toplanmıştır. Her bölümde kendi içinde heykeller, kaideler, mimari elemanlar, steller, altarlar, yazıtlar, mil taşları ve sınır taşları olmak üzere alt bölümlere ayrılmıştır. Bu eserlerin büyük bir kısmı 19. yy.'ın başlarından itibaren bölgeye gelen gezgin ve araştırmacılar tarafından incelenmiş ve o günün koşullarında yayınlanmıştır. Bu nedenle büyük bir bölümünün fotoğraf veya çizimi yoktur, kısa tanımları ve yazıtlarının transkripsiyonları yapılmıştır. Katalogu hazırlarken eserlerle ilgili mevcut bilgilerin tamamı kullanılmaya çalışılmış ancak çoğunun bugünkü buluntu yeri, fotoğraf veya çizimi verilememiştir. Dorylaion kent sikkeleri katalogda ayrı bir başlık altında ele alınmıştır. Müzelerde ve Hans von Aulock koleksiyonunda bulunan sikkeler, tiplerin özgün örnekleri seçilerek katalogda yer almıştır. Bugüne kadar Şarhöyük'te yapılan kazılarda ele geçen sikkeler yoğun şekilde korozyona uğradıkları için Dorylaion kent sikkesi olup olmadıkları kesin olarak anlaşılamamıştır. Bu nedenle katalogda bu sikkelere yer verilmemiştir.

Çalışmamızın dördüncü bölümünü Dorylaion kentinin sınırları ve yol bağlantıları oluşturmaktadır. Bu bölümün birinci alt başlığında epigrafik malzeme ışığında kentin merkezi ve sınırları irdelenmiştir. Coğrafi konumu itibariyle önemli yolların kavşak noktasında yer alan kent, ilk çağlardan günümüze kadar stratejik açıdan büyük önem kazanmıştır. İkinci alt başlıkta özellikle Roma ve Bizans döneminde, Dorylaion kenti ile diğer merkezler arasındaki yol bağlantıları ele alınmıştır.

Beşinci bölümde katalogda sunulan epigrafik ve nümismatik belgelerin yanı sıra Şarhöyük kazılarında ele geçen arkeolojik buluntular ışığında kentin ekonomik, sosyal ve dinsel yapısı incelenmiştir.

Son bölümü 19. yy.'dan itibaren araştırmacılar arasında Dorylaion kent merkezinin yeri konusunda tartışma konusu olan Şarhöyük ve Karacahisar kalesinde yapılan yüzey araştırmaları ve kazı çalışmaları oluşturmaktadır. Her iki yerleşim

merkezinde de devam etmekte olan arkeolojik çalışmaların sonuçları kronolojik bir sıra içinde incelenerek kent merkezi sorunu yeni buluntular ışığında değerlendirilmiştir.

Sonuç bölümünde ise epigrafik ve arkeolojik bulguların bize sunmuş olduğu bilgiler ışığında Dorylaion antik kentinin genel bir değerlendirilmesi yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ANA HATLARI İLE ESKİŞEHİR İLİNİN COĞRAFYASI VE TARİHÇESİ

1. İLİN FİZİKİ COĞRAFYASI, BİTKİ ÖRTÜSÜ VE AKARSULARI

Eskişehir ili, İç Anadolu Bölgesi'nin kuzeybatısında Sakarya nehrinin bir kolu olan Porsuk çayının sağında, ayrıca Porsuk çayına bağlanan Sarısu'yun geçtiği geniş ovanın güneyinde yer almaktadır. İlin kuzeyinde Karadeniz Bölgesi, kuzeybatısında Marmara Bölgesi, batısında ve güneybatısında Ege Bölgesi vardır. Eskişehir, güneyde Afyon, güneydoğuda Konya, doğuda Ankara, kuzeybatıda Bolu, batıda ise Bilecik ve Kütahya ile komşudur. Kuzeyinde Porsuk ovası, Şarhöyük ve Eskibağlar sırtlarıyla; batısında Sazova, Karabayır sırtlarıyla; güneyinde Karlık, Çatık bayırlarıyla bu sırtların batıya doğru uzantısı olan sırtlarla; doğusunda Porsuk ovasının uzantısı olan alanla çevrilen kent, deniz seviyesinden 792- 810 m. yükseklikte kurulmuştur ¹(harita 1).

Eskişehir'in fiziki coğrafyasını incelediğimiz zaman batı-doğu uzantılı ovalar, ovaları çevreleyen dağlar ile platolardan oluştuğunu görürüz. Sakarya nehrinin ve Porsuk çayının oluşturduğu ovaları çevreleyen kentin önemli dağları arasında; kuzeyde Bozdağ ve Sündiken dağları, güneydoğuda Sivrihisar dağları ve güneybatıda Türkmen dağları yer almaktadır.² Bu dağların sınırladığı çöküntü alanı içinde dört adet ova bulunmaktadır. Bunlar batıdan doğuya doğru şöyle sıralanmaktadırlar: İnönü ovası, Eskişehir ovası, Alpu ovası ve Beylikahır ovası.³ Yukarıda saydığımız dağlar aynı zamanda Eskişehir ovasını da sınırlamaktadır. Batı- doğu doğrultulu alanda, Eskişehir – Alpu düzlüğü denilen kısımda birkaç çukur düzlük bulunur ve bunlar daralıp genişleyen bir yapıya sahiptir. Eskişehir bölgesindeki bu düzlükler sayesinde buradan yollar eski dönemlerde de olduğu gibi yoğun ve kolay bir biçimde geçmektedir. Bu durum bölgenin tarım, ticaret ve endüstri alanında önemli bir merkez olmasını sağlamıştır.⁴

¹ B. Darkot, "Eskişehir", **İslam Ansiklopedisi**, Cilt no 4: 384 -87, s.384; F. Çelikkanat, **Eskişehir** (Eskişehir: Bozkurt Matbaası, 1963), s. 11; S. Albek, **Dorylaion'dan Eskişehir'e** (Eskişehir: T.C.Anadolu Üniversitesi Eğitim Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı Yayınları No: 89, 1991), s. 3; G. Ertin, **Eskişehir Kentinde Yerleşmenin Evrimi** (Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları no:773,1994), s. 1 vd.; www.eskisehir-bld.gov.tr

² F. Çelikkanat, **a.g.e.**, 11 vd.; S. Albek, **a.g.e.**, s. 3 vd; **Atatürk'ün doğumunun 100. yılında Eskişehir** (Eskişehir: 1981), s. 41; G. Ertin, **a.g.e.**, s. 2; **Kentimiz Eskişehir: Eskişehir Kent Rehberi 2002**, (Eskişehir: Eskişehir Ticaret Odası Yayınları 16, 2002), s.34; www.eskisehir-bld.gov.tr

³ S. Albek, **a.g.e.**, s. 3.

⁴ F. Çelikkanat, **a.g.e.**, s. 13 vd.

Eskişehir, doğu ile batı arasında bir geçiş bölgesi olması nedeniyle iklim olarak İç Anadolu, Batı Karadeniz ve Akdeniz iklimlerinin etkisindedir. Bununla beraber bu iklimlerin birleşmesi sonucu kendine özgü bir iklim yapısına sahiptir. Ege ve İç Anadolu'ya özgü iklim özellikleri gösterse de burada sert bir kara iklimi hakimdir. Kentte kışlar sert, yazlar gündüz sıcak, gece serindir. Gündüz ve gece arasında ısı farkı genelde fazladır. Yağışlar kış aylarında kar ve yağmur, ilkbahar aylarında sadece yağmur olarak görülür.⁵

Kara ikliminin etkisi sonucunda İç Anadolu'nun bitki örtüsü olan step bitki örtüsü, Eskişehir ve çevresinde yaygın olarak görülmektedir. Ayrıca; step bitki örtüsünün yanı sıra, Eskişehir bölgesinde Kuzey Anadolu ve Batı Anadolu ormanlarının uzantısı da yer almaktadır. Bu orman alanı, Sündiken dağlarında ve güneyde yüksek alanlarda gruplar halindedir. Orman bitkileri arasında Karaçam önemli yer tutmaktadır; bazı bölgelerde ise Sarıçam ve Meşe ormanları yer almaktadır.⁶ Ağaçlık alanlara genelde nehir kenarlarında rastlanmaktadır. Ağaç türleri arasında söğüt, kavak ve karaağaç bulunmaktadır.⁷ Önemli tahıl üretim merkezlerinden biri olan Eskişehir'de buğday, çavdar, arpa, yulaf, mısır, ayçiçeği gibi ürünler yetiştirilmektedir. Hayvancılık alanında da Çifteler harası önemlidir. Çevre koşullarına uygun olarak at, sığır, keçi, koyun yetiştirilmektedir.⁸

Türkiye'nin üçüncü büyük nehri olan, Eskişehir'in doğu ve kuzey sınırını oluşturan Sakarya nehrinin başlıca kolları arasında Porsuk ve Sarısu çayları bulunmaktadır. Çifteler ilçesinin güneydoğusunda "Sakarbaşı" denilen yerden çıkan Sakarya nehri; önce Bardakçı suyuyla sonra, Seydisu ve Sarısu ile birleşerek güneydoğuya doğru yönelir. Eskişehir- Ankara arasında il sınırı olan nehir, kuzeye kıvrılarak Kırانhamamı denilen yerde Porsuk çayıyla birleşir ve kuzeye doğru devam eder. Eskişehir'in içinden geçerek kenti ikiye ayıran Porsuk çayı ise iki koldan oluşmaktadır. Bunlardan biri Porsuk suyunun kaynağı olan Murat dağından çıkar, diğer kol ise Kütahya'nın batısından gelir.⁹ Porsuk çayı Kütahya'dan doğup Eskişehir'e girer; kentin içinden geçerek, batıda Dodurga yönünden gelen Sarısu ile birleşir, daha sonra

⁵ S. Albek, a.g.e., s. 13 vd.; **Kentimiz Eskişehir: Eskişehir Kent Rehberi 2002**, s. 44 vd.; www.eskisehir-bld.gov.tr

⁶ **Kentimiz Eskişehir: Eskişehir Kent Rehberi 2002**, s. 58.

⁷ S. Albek, a.g.e., s. 15 vd.; www.eskisehir-bld.gov.tr

⁸ S. Albek, a.g.e., s. 17 vd.

⁹ S. Albek, a.g.e., s. 4 vd.; www.eskisehir-bld.gov.tr

Sakarya nehrine kavuşur. Sarısu da İnönü civarında doğar, Yusufkar suyunu da alarak Porsuk ile birleşir.¹⁰

Kentin sıcak ve soğuk su kaynakları İnönü'nün batısından Beylikahır'ın doğusuna kadar uzanan bir fay hattı üzerinde yer almaktadır ve en önemli sıcak su kaynakları, kent merkezinde bulunmaktadır. Antik dönemlerden itibaren kullanılan bu sıcak sulardan 19. yy.'da bölgeye gelen gezginler ve araştırmacılar da eserlerinde bahsetmişlerdir. Fransız yerbilimcisi ve coğrafyacı E. Chaput eserinde bu suların hafif kükürtlü ve demirli olduğunu, yağlı lekeler içerdiğini ve buna hidrokarbürün sebep olduğunu yazmıştır.¹¹ Yine buradaki Bizans dönemine ait Erkekler hamamından da gezginler sıkça bahsetmişlerdir. Bu hamamın 8 sütuna dayalı bir kubbesi, ortasında 8 m. çapında bir havuz, etrafında da kurnalar vardır. Hamama sıcak sular, kapının karşısındaki bir oluktan gelmektedir.¹²

2. KISA KENT TARİHİ

Verimli bir ova üzerinde yer almasından dolayı Eskişehir ve çevresi, tarih öncesi dönemlerden itibaren sürekli iskan görmüş bir merkezdir. Kent tarihine ait en eski buluntular, Paleolitik (G.Ö. 400000- 12000) ve Mezolitik (G.Ö. 12000- 10000) dönemlere aittir. Eskişehir- Seyitgazi yolu üzerinde Mesudiye, Hamidiye ve Arapören köyleri civarında ve Alpanos köyünün kuzeyindeki platoda Paleolitik çağa ait delici, kazıyıcı, el baltası gibi çeşitli aletler ele geçirilmiştir.¹³ Paleolitik çağda avcılık ve toplayıcılıkla yaşamını sürdüren insanlar zaman içerisinde su kenarlarına inmiş, tarımla ilgilenmeye başlayarak yerleşik düzene geçmişlerdir. Neolitik çağ (M.Ö. 10000- 5500) olarak adlandırılan bu döneme ait izler Eskişehir il merkezinin 25 km. batısında bulunan Demircihöyük¹⁴ ile ilin doğusunda Kalkanlı köyünde yer alan Kalkanlı höyükte¹⁵ ele geçirilmiştir. Neolitik çağı takip eden Kalkolitik çağ (M.Ö. 5500- 3200/3000) taş devirleriyle Tunç çağları arasında bir geçiş safhasıdır. Son yıllarda T. Efe tarafından gerçekleştirilen sistemli yüzey araştırmaları Eskişehir yöresinde Kalkolitik çağ

¹⁰S. Albek, a.g.e., s. 5; F. Çelikkanat, a.g.e., s. 16 vd.; Atatürk'ün doğumunun 100. yılında Eskişehir, s. 41.

¹¹E. Chaput, *Phrygie I: Geologie et Geographie physique*, (Paris: 1941), s. 93.

¹²S. Albek, a.g.e., s. 7 vd.

¹³*Kentimiz Eskişehir: Eskişehir Kent Rehberi 2002*, s. 90; *Yurt Ansiklopedisi*, cilt no 4, s. 2830.

¹⁴M. Korfmann, *Demircihöyük: Architektur Statigraphie und Befunde, Band I, 1975- 1978*, (Mainz: 1983).

¹⁵T. Efe, "1993 Yılında Kütahya, Bilecik ve Eskişehir İllerinde Yapılan Yüzey Araştırması", *AST*, sayı no. XII: 245- 266, (1995).

yerleşmeleri hakkında ayrıntılı bilgiler vermiştir. Bu araştırmalarda Yukarı Porsuk vadisinde değişik evreleri Asmainler, Asarkaya, Kanlıtaş ve Orman Fidanlığı gibi yerleşmelerde izlenen ve Porsuk kültürü adı verilen yeni bir kültürün varlığı saptanmıştır. Orman Fidanlığı yerleşmesi, Eskişehir'in ykl. 6 km. kadar güneybatısında adını aldığı Orman Fidanlığı'nın yakınında, Karabayırlar adındaki alçak tepelerin yamacında yer almaktadır. Eskişehir Arkeoloji Müzesi adına T. Efe başkanlığında Orman Fidanlığı'nda yapılan kurtarma kazılarında mimari kalıntılar yeterince saptanamamış olmasına karşın bol miktarda çanak çömlek, pişmiş toprak kadın figürinleri, çakmak taşından yonga aletler, öğütme taşları, küçük cilalı baltalar ve kemik aletler ele geçirilmiştir.¹⁶ Kalkolitik dönemden sonra başlayan Tunç çağında (M.Ö. 3200/3000- 1200) toplumlar daha iyi örgütlenebiliyordu. Bu döneme ait Eskişehir'deki en önemli yerleşim yeri Demircihöyük'tür.¹⁷ Demircihöyük'te ilk kazılar 1937 yılında Kurt Bittel tarafından yapılmıştır. Bu çalışmalardan çok sonra, 1975 yılında Manfred Korfmann başkanlığında devam eden kazılara 1978 yılında son verilmiştir. Kazılar sonucunda 16 yapı katından oluşan İlk Tunç Çağı yerleşmesi ortaya çıkarılmıştır. Orta Anadolu kültürleriyle Güneydoğu Avrupa kültürleri arasında bir köprü görevi üstlenen Demircihöyük bu çağda 70 m. çapında bir savunma duvarıyla çevrelenmiş, 15- 20 haneli bir köy durumundadır. Kazılar Demircihöyük halkının bu dönemde büyük ölçüde tarım ve hayvancılıkla geçindiğini göstermiştir. Çok sayıda ele geçen dokuma ağırlıkları ve ağırşakları ise burada gelişmiş bir dokumacılık zanaatına işaret etmektedir.

Eskişehir ve çevresinde gerçekleştirilen yüzey araştırmaları, bölgede Orta ve Son Tunç çağlarında yerleşim yerlerinin sayısının azaldığını göstermektedir. Bununla birlikte mevcut yerleşmelerin birçoğu normalden büyüktür. Eskişehir'in 16 km. doğusunda yapılan kazılarla Çavlum köyünde kazılan Eski Hitit çağına ait çoğu küp mezarlardan oluşan bir nekropol alanı¹⁸ ve il merkezinde bulunan Şarhöyük'te gerçekleştirilen kazılarda¹⁹ höyüğün güney yamaç açmalarında Hitit tabakalarının

¹⁶ Orman Fidanlığı yerleşmesi hakkında daha detaylı bilgi için bkz. T. Efe, "Orman Fidanlığında 1992-1994 Yılları Arasında Yapılan Kurtarma Kazıları", *KST*, Cilt no 1, Sayı no 17: 95- 108, (1996); T. Efe, *The Salvage Excavations at Orman Fidanlığı : A Chalcolithic Site in Inland Northwest in Anatolia*, (İstanbul: Task Vakfı Yayınları, 2001).

¹⁷ Demircihöyük kazıları hakkında daha detaylı bilgi için bkz. K. Bittel, *Demircihöyük: Eine Vorgeschichtliche Ansiedlung der Phrygisch- Bithynischen Grenze* (Berlin: 1939); M. Korfmann, *a.g.e.*, (Mainz: 1983).

¹⁸ N. Bilgen, "Çavlum Köyü Mezarlığı Eskişehir/ Alpu Ovası'nda Yeni bir Orta Tunç Çağı Mezarlığı", *Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, cilt no. 1, sayı no. 3: 39- 102, (Eskişehir: 2002).

¹⁹ A. M. Darga, "Şarhöyük- Dorylaion (Eskişehir) Kazılarında Hitit Buluntuları (1989- 2003)", *60. Yaşında Fahri Işık'a Armağan: Anadolu'da Doğdu*. (İstanbul: Ege Yayınları, 2004), s. 269- 283.

saptanması, Eski Hitit ve Hitit İmparatorluk çağında Eskişehir'in önemli bir yerleşim merkezi olduğunu açıkça göstermektedir.

Hititlerin ardından Balkanlar üzerinden Anadolu'ya giren Phrygler; Yukarı Sakarya Vadisinde Eskişehir, Afyonkarahisar ve Kütahya illeri arasında kalan bölge üzerinde güçlü ve etkili olmuşlardır. M.Ö. 8. yy. ile 6. yy.'ın ilk yarısı arasında bölgede kale tipi birçok Phryg yerleşmesi kurulmuştur. Bu kaleler Dağlık Phrygia bölgesi olarak adlandırılan bölgede yoğunluk kazanmıştır.²⁰ Ayrıca, bölgede Ana Tanrıça için birçok fasad, altar ve nişlerden oluşan anıtlar yapmışlardır.²¹ Ayrıca yüzey araştırmaları ve arkeolojik kazılar, Phryglerin verimli ovalarda höyüklerde de yerleştiklerini göstermiştir. Şarhöyük'te batı yöndeki kazı alanlarında Phryg dönemine ait taş temeller, teras duvarları, çok sayıda çanak çömlek parçaları ele geçirilmiştir. Phrygler, M.Ö. 7. yy.'ın başlarında Kimmer akınlarına karşı koyamayıp yıkılmışlardır. Phryg devleti yıkılmasına karşın, krallık ailesinin üyeleri beylikler halinde Lydia krallığının hakimiyetinde bölgede varlıklarını bir süre daha devam ettirmişlerdir.²²

Anadolu'da M.Ö. 6. yy.'da başlayan Pers egemenliği boyunca Phrygia bölgesi, Pers imparatorluğunun satraplık sistemi içine alınmış, Kappadokia, Paphlagonia ve Hellospontos ile birlikte Büyük Phrygia satraplığına bağlanmıştır.²³ Bu dönemde Ege kıyılarını Güneybatı İran'a bağlayan ünlü Pers kral yolunun bir bölümü Phrygia topraklarında Dorylaion (Eskişehir) üzerinden Sangarios (Sakarya) ırmağını aşarak doğu yönde devam etmektedir.²⁴

Makedonya kralı Büyük İskender, Anadolu'da Hellen kültürü etkisinde bulunan kentleri Pers egemenliğinden kurtarmak ve Pers İmparatorluğunu ele geçirerek bir Hellenleşme politikası uygulamak amacıyla Perslerle mücadeleye başlamıştır. M.Ö. 334 yılının kışında Phrygia kenti olan Gordion'u ele geçirir. Böylece, Phrygia'da Hellenistik dönem başlamış olur.²⁵ İskender'in ölümünden sonra ele geçirilen tüm topraklar, komutanları arasında paylaşılmış ve Phrygia topraklarına Antigonos sahip olmuştur. Phrygia topraklarının yanı sıra, Küçük Asia'ya da hakim olan Antigonos'un kendini

²⁰ C.H.E. Haspels, *The Highlands of Phrygia. Sites and Monuments I: The Text: II: The plates.* (Princeton, New Jersey: 1971).

²¹ T. Tüfekçi Sivas, *Eskişehir- Afyonkarahisar- Kütahya İl Sınırları İçindeki Phryg Kaya Anıtları*, (Eskişehir: , T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları; No. 1156, 1999).

²² M. J. Mellink, "The Native Kingdoms of Anatolia", *CAH*, cilt no. 2, sayı no. 3: 619- 665, (1991); V. Sevin, *Eski Anadolu ve Trakya: Başlangıcından Pers Egemenliğine Kadar*, *Atlaslı Büyük Uygarlıklar Ansiklopedisi*, (İstanbul: 2003), s. 253 vd.

²³ V. Sevin, *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası*, (Ankara: TTK, 2001), s. 295.

²⁴ Pers kral yolunun güzergahı için bkz. V. Sevin, 2001, *a.g.e.*, s. 7 vdd.

²⁵ *Kentimiz Eskişehir: Eskişehir Kent Rehberi*, s. 126; S. Albek, *a.g.e.*, s. 36.

kral ilan etmesi ve İskender'in topraklarına tek başına hakim olmak istemesi, diğer komutanların birleşmesine sebep olmuştur. Eskişehir ve çevresi M.Ö. 301 yılında Lysimachos'un, M.Ö. 281 yılında da Seleukos'un eline geçmiştir.

Bu dönemde Orta ve Batı Avrupa'dan göç eden Galat boylarının bir kısmı Bithynia bölgesinde çıkan iç çatışmalarda paralı asker olarak görev alıp Anadolu topraklarına ayak basmışlardır. Yaşamak için toprak arayan Galatlar, Pergamon krallığının baskısıyla Orta Anadolu'da Yukarı Sakarya ve Orta Kızılırmak bölgesine yerleştiler. Galatia bölgesi olarak adlandırılan bu bölgede Galatlar; Tolistoboglar, Trokmiler ve Tektosaglar olarak üç boy halinde geldiler.²⁶ Seleukos krallığı ile Roma arasında başlayan savaşlar, Roma'nın Anadolu'ya girmesini sağlar. M.Ö. 188 yılında yapılan Apameia Antlaşması gereği, Seleukoslar Torosların kuzeyindeki toprakları ve Kızılırmak nehrine kadar olan tüm Anadolu'yu Roma'ya bırakır. Roma ise bu toprakları kendisine yardım eden Pergamon krallığı ile Rodos arasında paylaşır. Pergamon krallığının toprakları arasında Phrygia Bölgesi de bulunmaktadır. Bithynia krallığının toprakları içinde yer alan kuzeybatı Phrygia, M.Ö. 184 yılında Pergamon krallığına bağlanır. Phrygia'nın kuzey kısımları bu tarihten itibaren "Phrygia Epiktetos", yani "sonradan kazanılmış Phrygia" olarak anılmaya başlamıştır. Aizonai, Kotiaion, Dorylaion, Midaion ve Nakoleia'da Phrygia Epiktetos'un önemli kentleri arasında yer almışlardır.²⁷

M.Ö. 133 yılında Pergamon krallığı, veraset yoluyla sahip olduğu toprakları Roma'ya bıraktıktan sonra, Anadolu'nun batısında Roma'ya bağlı Provincia Asia Eyaleti kurulmuştur. Eskişehir'in de içinde bulunduğu Phrygia toprakları, M.Ö. 116 yılında Asia Eyaletine katılır. Roma'da Cumhuriyet döneminin sona ermesinin ardından İmparator Augustus M.Ö. 25 yılında kendisine bağlı Galatia Eyaletini kurmuş ve Phrygia'nın büyük bir bölümünü Galatia eyaletine dahil etmiştir. İmparator Augustus ile başlayan "Pax Romana (Roma Barışı)" M.S. 1. yy. ile 3. yy. arasında devam etmiş; Roma İmparatorları Flavius ve Antoninler dönemi Phrygia'da bereket, zenginlik ve barış dönemi olmuştur.²⁸ M.S. 395 yılında Roma; Doğu ve Batı Roma olmak üzere ikiye ayrılmış, Eskişehir ve çevresi Doğu Roma toprakları içinde kalmıştır.²⁹

²⁶ Galatia bölgesi ve Galatlar hakkında detaylı bilgi ve bibliyografya için bkz. V. Sevin, 2001, a.g.e., s. 213 vdd.

²⁷ V. Sevin, 2001, a.g.e., s. 198.

²⁸ S. Albek, a.g.e., s. 41 vd.; Kentimiz Eskişehir: Eskişehir Kent Rehberi 2002, s. 134.

²⁹ E. Parman, a.g.e., s. 15.

Bizans İmparatorluğu döneminde Eskişehir ve çevresinde birçok yeni kent kurulmuştur. Önemli ticaret merkezi haline gelen bu kentlerden biri de, İmparator Justinianus'un kurduğu Justinianopolis (Sivrihisar)'dır. İmparator Justinianos aynı zamanda Eskişehir ve çevresine de önem vermiş; bu nedenle Dorylaion kentinde çeşitli imar faaliyetleri gerçekleştirmiştir.³⁰ Bizans İmparatorluğu tarihinde Phrygia bölgesi özellikle de Dorylaion, İslam ordularının bölgeye gelmesiyle büyük önem kazanmıştır. Abbasi halifesi Mehdi, 778/9 yılında Anadolu üzerine sefer düzenleyerek Dorylaion'u ele geçirmiştir. Bizanslılar büyük kayıp vermelerine karşın atların yiyebileceği mahsülleri yakarak Abbasilerin çekilmelerini sağlamışlardır.³¹ İmparator Theophilos döneminde Abbasilerle savaşlar yeniden başlamıştır. 837 yılına kadar devam eden savaşlarda, bazen Abbasiler bazen de Bizanslılar kazanan taraf olmuşlardır. Dorylaion ve çevresi, Bizanslılar'ın düşmanı durduramadıkları zamanlarda son savunma bölgesi olmuştur. Çünkü, doğudan ve güneydoğudan gelen yolların kavşak noktasında bulunan kent ele geçirildiği takdirde düşmanın başkente ilerlemesi kolaylaşmış olacaktır. Arap işgallerinin gerçekleştirildiği yüzyıllarda Dorylaion zorlanmasına rağmen ele geçirilememiştir.³² 11. yy.'ın ikinci yarısında Anadolu'ya Selçuklu- Türk akınları başlamıştır ve Dorylaion, Türk akınları karşısında Bizans'ın kaybettiği ilk mevkilere biridir. Dorylaion ovasının at yetiştirilmesi için uygun bir bölge olması da, Türklerin burada yoğun bir yerleşim göstermesine neden olmuştur. Bölge ele geçirildikten sonra Anadolu'da rahatça ilerleyen Türklere karşı, İmparator Aleksios Komnenos Avrupa'dan yardım istemiştir. Bu talebi kabul eden Avrupa, bu duruma dini bir misyon yükleyerek Anadolu ve Yakındoğu'yu ele geçirmek amacıyla harekete geçmiştir. Böylece 1097'de I. Haçlı Seferi başlamıştır.³³ Türk Selçuklu devleti, I. Haçlı Seferi sırasında başkent İznik'i kaybederek Dorylaion yakınındaki Bathys (Sarısu) ovasına kadar geri çekilmiştir. 1097 yılında Dorylaion'da Türklerle yapılan savaşta başarılı olan Bizans İmparatorluğu yeniden güç kazanmaya başlamış; kuzeyde Pontus'tan güneyde Kilikia'ya kadar olan kıyı bölgelerine hakim olmuştur. Phrygia bölgesi, Dorylaion savaşından sonra yaklaşık 100 yıl Bizans'ın elinde kalmıştır.³⁴ 12. yy.'da kent ve

³⁰ Yurt Ansiklopedisi, cilt no 34, s. 2834 vd.

³¹ I. Demirkent, "Bizans İmparatorluğu Devrinde Dorylaion", *Tarihte Eskişehir Sempozyumu*, sayı no 1: 45- 60, (2001), s. 50.

³² I. Demirkent, 2001, a.g.e., s. 52 vd.

³³ Haçlı Seferleri için bkz. S. Runciman, *Haçlı Seferleri Tarihi c.I: Birinci Haçlı Seferi ve Kudüs Krallığının Kuruluşu*. Çeviren: Fikret Işıltan (Ankara: TTK, 1989); I. Demirkent, *Haçlı Seferleri* (İstanbul: Dünya Yayıncılık, 1997).

³⁴ E. Parman, *Ortaçağda Bizans Döneminde Frigya (Phrygia) ve Bölge Müzelerindeki Bizans Taş Eserleri*, (Eskişehir: 2002), s. 18.

çevresi yeniden Türklerin eline geçmiştir. Bizans İmparatorluğu'nun Anadolu'ya yeniden hakim olmasını sağlamanın yolunun Dorylaion'u ele geçirmek olduğunu bilen İmparator Manuel, 1175 yılında bölgeye sefer düzenlemiştir. Seferi başarıyla tamamlayan Manuel, Dorylaion'u sınır kalesi olarak yeniden onarmıştır. Böylece Selçuklular ekonomik açıdan önem taşıyan kentten ayrılmak zorunda kalmıştır.³⁵ 1176 yılında II. Kılıçarslan'a karşı Myriokephalon'da yenilgiye uğrayan Bizans ordusu zayıflamış ve Türkleri Anadolu'dan atma girişimi başarısız olmuştur. Yapılan antlaşma sonucunda Dorylaion ve Sublaion kaleleri Selçuklular tarafından yıkılmıştır. Büyük olasılıkla 1180 yılında Kütahya'nın tahrip edildiği seferde, Dorylaion da Türkler tarafından yeniden ele geçirilmiştir.³⁶ Eskişehir, Konya'da oturan Selçuklu sultanına ulaşan bir ön safha olduğu için 12. yy.'da "Sultanönü" olarak adlandırılmıştır.³⁷

Selçuklu sultanı, Sultanönü ucuna Ertuğrul Gazi'yi yerleştirmiştir. Bu sırada, Selçuklu devletine bağlı olan Eskişehir'in yakınında yer alan Karacahisar kalesi Bizanslıların elinde bulunmaktaydı. Vergi vermeyi ihmal eden ve Ertuğrul Gazi'ye saldıran Bizans tekfuruna karşı kaleyi kuşatmak için sultandan yardım isteyen Ertuğrul Gazi, kaleyi kuşatmış, ancak kısa bir süre sonra Bizanslılar kaleyi geri almışlardır. Ertuğrul Gazi'den sonra bölgedeki faaliyetleri oğlu Osman Bey devam ettirmiştir. Osman Bey, bir taraftan Bizanslılarla mücadele ederken bir taraftan da Selçuklu devletine karşı baş kaldırmıştır. Selçuklu devletine karşı da başarılı olan Osman Bey, Karacahisar kalesini kuşatıp kaleye girmeyi başarmıştır.³⁸ Sultanönü, Osmanlı İmparatorluğu döneminin başlarında bir sancak merkeziyken, kent zamanla önemini yitirip bir kaza haline gelmiştir. 1. Dünya Savaşına kadar da Hüdavendigâr (Bursa) ilinin Kütahya sancağına bağlı bir kaza olarak kalmıştır.³⁹

I. Dünya Savaşında yenik düşen Osmanlı Devleti itilaf devletleri tarafından işgal edilmiştir. Mustafa Kemal Atatürk önderliğinde başlatılan Kurtuluş Savaşı sırasında Eskişehir önemli bir üs olmuştur. 1921 yılında Yunanlıların işgaline uğrayan kent, 1922 yılında Başkumandanlık Meydan Muharebesinin kazanılmasından sonra 2 Eylül 1922'de Yunan işgalinden kurtarılır ve 1925 yılında il olur.⁴⁰

³⁵ I. Demirkent, 2001, a.g.e., s. 58 vdd.; E. Parman, 2002, a.g.e., s. 18 vd.

³⁶ I. Demirkent, 2001, a.g.e., s. 60; E. Parman, a.g.e., s. 19 vd.

³⁷ **Kentimiz Eskişehir: Eskişehir Kent Rehberi 2002**, s. 140.

³⁸ H. Doğru, "Osmanlı Kroniklerinde Karacahisar Kalesi ve Karacaşehir'in Yer Değiştirmesi", **Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazı ve Araştırmaları Sempozyumu**, sayı no 5: 221- 234, (Eylül, 2001), s. 226 vdd.

³⁹ B. Darkot, a.g.e., s. 385 vd.; F. Başar, "Osmanlılar'ın Karacahisar'ı Fethi ve Eskişehir Civarına Hakim Olmaları", **Tarihte Eskişehir Sempozyumu**, sayı no 1: 115-127, (2001), s. 115 vdd.

⁴⁰ B. Darkot, a.g.e., s. 386; **Kentimiz Eskişehir: Eskişehir Kent Rehberi 2002**, s. 150.

İKİNCİ BÖLÜM

DORYLAION – DORYLAEUM ANTİK KENTİNİN KURULUŞU VE YERİ

1. KENTİN KURUCUSU VE ADI

Antik çağın ünlü coğrafyacısı Strabon Dorylaion kentini, Phrygia Epiktetos kentleri arasında gösterir.⁴¹ 19. yy.'ın son çeyreğinde Eskişehir'e gelen Fransız araştırmacı G. Radet'nin Şarhöyük'te bulduğu iki heykel kaidesi üzerinde yer alan yazıtlar, Dorylaion kentinin kurucusu hakkında çok önemli bilgiler içerir. Bu kaidelerden biri, daha sonra Eskişehir sıcak sular mevkiinde Hacı Mahmut Bey hanının avlusuna taşınmıştır. M.S. 2. yy.'ın sonu 3. yy.'ın başına tarihlenen kaide üzerindeki yazıtta, kentin kurucusu olarak Eretria'lı Dorylaos'un adı verilmektedir (**Kat. No. 1.2: 1**). Radet tarafından Şarhöyük'ün güneybatısındaki kazılarda ele geçirilen M.S. 3. yy.'ın ilk yarısına ait ikinci kaide üzerindeki yazıtta ise "Dorylaos gibi kentin kurucusu Herakles soyundan Akamantios'a" ithaf yer almaktadır (**Kat. No. 1.2: 2**).

Akamas, Yunan mitolojisinin ünlü kahramanlarından Theseus'un oğludur. Anadolu'da ve özellikle Phrygia'da pek çok şehrin kurucusu olarak Akamas gösterilmiştir. Dorylaion kent halkı, M.S. 3. yy.'ın ilk yarısında Roma şehirlerinde eski Hellen geleneklerini canlandırmanın moda olduğu bir dönemde Anadolu'da birçok kentin yaptığı gibi Theseus oğlu Akamas'ı kentlerinin kurucusu sayarak ona saygı göstermişlerdir. Bu dönemde kente büyük hizmetleri geçen Q. Voconius Aelius Stratonicus isimli bir kişi, Dorylaion halkı tarafından kentin yeni kurucusu olarak görülmüş ve şeref unvanı olarak da "Akamantios" adı ile onurlandırılmıştır. Kentteki phyleler bu kişiye heykeller dikmiştir (**Kat. No. 1.2: 2, 3, 4; 2.2: 2, 3, 4**). Bu yazıtlardan anlaşıldığı kadarıyla Dorylaion'lular kent kurucusu olarak Eretria'lı Dorylaos ile birlikte kentin adını daha geç dönemlerde Akamas'ı da eklemiştir. Bir başka deyişle Anadolu kentlerinin adlarını Yunan geleneğine uygun olarak mitolojik kahramanlardan aldığı bir dönemde Dorylaion'da bu geleneğe uymuş⁴²; kent kurucusu olarak Dorylaos ile Akamas'ı birlikte anmaya başlamışlardır. Bu durum Dobruca'da bulunan bir Roma askerine ait terhis tezkeresinde de açıkça görülmektedir. M.S. 233 yılına ait olan

⁴¹ Strabon, *The Geography of Strabo*, 12.8.11-13, s. 505.

⁴² G. Radet, *En Phrygie (Rapport sur une mission scientifique en Asie Mineure)* (Paris, 1895), s 84.

tezkerede, Attikos isimli askerın “Akamantia Doryleaum”lu olduğu yazmaktadır.⁴³ Bu bağlamda Roma imparatoru III. Gordianus dönemine ait Dorylaion kent sikkelerinden birinin arka yüzünde yer alan iki erkek figürü, H. von Aulock’un ileri sürdüğü gibi Dorylaos ve Akamas olmalıdır (**Kat. No. 3: 44, lev. 44 e**).⁴⁴

Eretria’lı Dorylaos’dan ismini alan kent, antik kaynaklarda Yunanca “Dorylaion”, Latince “Dorylaeum” olarak geçmektedir. Arap kaynaklarında ise kentin adı Drusilya, Adrulya ve Darauliya olarak verilmiştir.⁴⁵ Bizanslılarla Selçuklular arasında süren çatışmalar sonucunda Dorylaion, Selçukluların egemenliğine geçmiş; Selçuklular da uzun bir süre yıkık ve terkedilmiş olan kentin güneyinde yeni bir yerleşme kurmuşlardır. W. M. Ramsay’e göre Dorylaion’un bulunduğu yere o dönemde Eskişehir adı verilmiş ve bu ad günümüze kadar gelmiştir.

2. ANTİK ÇAĞ KAYNAKLARINDA DORYLAION- DORYLAEUM

Dorylaion kenti hakkında bilgi veren antik çağ yazarlarının eserleri incelendiğinde, konuyla ilgili en eski kaynağın M.Ö. 1. yy.’a ait olduğu görülür. Antikçağ yazarlarından Cicero, Diodorus Siculus, Strabon, Plinius Secundus, Ptolemaios, Atheaneus ve Stephanos Byzantios eserlerinde Dorylaion’dan söz etmişlerdir. Aşağıda bu eserlerde kent hakkında bilgilerin geçtiği orijinal metin ve Türkçe çevirileri kronolojik bir düzen içinde ele alınmıştır. Dorylaion, Ortaçağ’da da stratejik açıdan önemli bir konuma sahip olduğu için çalışmamızın zamansal olarak sınırlarına dahil olmamakla birlikte konuda bir bütünlük sağlaması açısından kısaca Ortaçağ kaynaklarında Dorylaion hakkında verilen bilgileri de bir alt başlık olarak aynı bölümde sunmayı uygun bulduk.

⁴³ C.W.M. Cox ve A. Cameron, **MAMA vol. V: Monuments From Dorylaion and Nakolea** (Manchester: The Manchester University Press, 1937), s. xii; H. von Aulock, “Münzen und Städte Phrygiens Vol. II”, **IstMitt.- beiheft 27**, (Tübingen: 1987), s. 17 vd.; S. Albek, **a.g.e.**, s. 67.

⁴⁴ H. von Aulock, 1987, **a.g.e.**, s. 18.

⁴⁵ H. Doğru, **XVI. Yüzyılda Eskişehir ve Sultanönü Sancağı** (Eskişehir: Odunpazarı Belediyesi Kültür Yayınları, 2005), s. 27; **Yurt Ansiklopedisi**, cilt no 4, s. 2830; **Kenti miz Eskişehir: Eskişehir Kent Rehberi 2002**, s. 88.

2.1. Cicero (M.Ö. 106- 43)

Pro Flacco, 39- 42⁴⁶

- 39 Venio nunc ad Dorylensium testimonium ; qui producti tabulas se publicas ad Speluncas perdidisse dixerunt. O pastores nescio quos cupidos litterarum, si quidem nihil istis praeter litteras abstulerunt ! Sed aliud esse causae suspicamur, ne forte isti parum versuti esse videantur. Poena est, ut opinor, Dorylai gravior quam apud alios falsarum et corruptarum litterarum. Si veras protulissent, criminis nihil erat, si falsas, erat poena. Bellissimum putarunt dicere
- 40 amissas. Quiescant igitur et me hoc in lucro ponere

atque aliud agere patiantur. Non sinunt. Supplet enim iste nescio qui et privatim dicit se dedisse. Hoc vero ferri nullo modo potest. Qui de tabulis publicis recitat eis¹ quae in accusatoris potestate fuerunt non debet habere auctoritatem ; sed tamen iudicium fieri videtur, cum tabulae illae ipsae, cuicuiusmodi sunt, proferuntur. Cum vero is quem nemo vestrum vidit umquam, nemo qui mortalis esset audivit, tantum dicit : " dedi," dubitabitis, iudices, quin ab hoc ignotissimo Phryge nobilissimum civem vindicetis ? Atque huic eidem nuper tres equites Romani honesti et graves, cum in causa liberali eum qui adserebatur cognatum suum esse diceret, non crediderunt. Qui hoc evenit ut, qui locuples testis doloris et sanguinis sui non fuerit, idem sit gravis auctor iniuriae publi-

- 41 cae ? Atque hic Dorylensis nuper cum efferretur magna frequentia conventuque² vestro, mortis illius invidiam in L. Flaccum Laelius conferebat. Facis iniuste, Laeli, si putas nostro periculo vivere tuos contubernalis, praesertim cum tua negligentia factum arbitremur. Homini enim Phrygi qui arborem³ numquam vidisset fiscinam ficorum obiecasti. Cuius mors te aliqua re levavit ; edacem enim hospitem amissisti ; Flacco vero quid profuit ? qui valuit tam diu dum huc prodiret, mortuus est aculeo iam emissio⁴ ac

⁴⁶ Cicero, In Catilinam I- IV Pro Murena Pro Sulla Pro Flacco. İngilizce'ye çeviren: C. Macdonald, (London: Harvard University Press, 1977), s. 484- 489.

dicto testimonio. At istud colume accusationis¹ tuae, Mithridates, postea quam biduum retentus testis a nobis effudit quae voluit omnia, reprensus, convictus fractusque discessit ; ambulat cum lorica ; metuit homo doctus et sapiens, ne L. Flaccus nunc se scelere adliget, cum iam testem illum effugere non possit, et, qui ante dictum testimonium sibi temperavit, cum tamen aliquid adsequi posset, is nunc id agat ut ad falsum avaritiae testimonium verum malefici crimen adiungat. Sed quoniam de hoc teste totoque Mithridatico crimine disseruit subtiliter et copiose Q. Hortensius, nos, ut instituimus, ad reliqua pergamus.

“39- Şimdi de Dorylaeum halkına dair kanıtlara geliyorum. Önümüze getirildiklerinde tüm evraklarını Speluncae yakınlarında kaybettiklerini söylediler. Nasıl çobanlarmış ki onların yolunu kesenler, edebiyata ne kadar açmışlar ki onlardan yalnızca bu evrakları çalmışlar. Bence böylesi saf açıklamaları bir kenara bırakıp ilgili belgelerin ortaya çıkartılmaması konusunda farklı bir neden olduğundan kuşkulaniyorum. Bence Dorylaeum’da diğer yerlere göre kayıtlarda tahrifat yapmanın cezası daha ağırdır. Eğer asıl kayıtları ortaya çıkartmazlarsa, Flaccus’u suçlamak için ortada bir şey kalmayacaktır. Eğer ki belgeler üzerinde sahtecilik yapmışlarsa, onları bekleyen bir ceza var demektir. Onlar (Dorylaeum halkı) devlet kayıtlarını kaybettiklerini söyleyerek işin içinden çıkabileceklerini zannettiler.....

41- Geniş bir kalabalık eşliğinde cenaze töreni yapılan adam kısa bir süre önce Dorylaeum’dan gelmişti. Törende halkını bir araya toplayan, Laelius, adamın ölmesinin suçunu Lucius Flaccus’a attı.....”

2.2. Diodorus Siculus (M.Ö. 1. yy.)

Bibliothekes Historikes XX– 108⁴⁷

108. Ἀντίγονος δὲ προκεχειρισμένος ἀγῶνα μέ-
 γαν καὶ πανήγυριν ἐν Ἀντιγονίᾳ συντελεῖν πάντο-
 θεν ἀθλητάς τε καὶ τεχνίτας τοὺς ἐπιφανεστάτους
 ἐπὶ μεγάλοις ἄθλοις καὶ μισθοῖς ἡθροΐκει. ὥς δ'
 ἤκουσε τὴν Λυσιμάχου διάβασιν καὶ τῶν στρατηγῶν
 τὴν ἀπόστασιν, τὸν μὲν ἀγῶνα διέλυσε, τοῖς δ'
 ἀθληταῖς καὶ τοῖς τεχνίταις ἀπέδωκε μισθοὺς οὐκ
 2 ἐλάττους διακοσίων ταλάντων. αὐτὸς δὲ τὴν δύ-
 ναμιν ἀναλαβὼν ὤρμησεν ἐκ τῆς Συρίας σύντομον
 τὴν πορείαν ποιούμενος ἐπὶ τοὺς πολεμίους. εἰς
 δὲ Ταρσὸν τῆς Κιλικίας ἀφικόμενος ἐξ ὧν κατεκό-
 μισε χρημάτων ἐκ τῶν Κυνίδων¹ τὸ στρατόπεδον
 3 εἰς τρεῖς μῆνας ἐμισθοδότησεν. χωρὶς δὲ τούτων
 τρισχίλια τάλαιντα μετὰ τῆς δυνάμεως ἐκόμιζεν,
 ὅπως τοιαύτην ἔχῃ τὴν χορηγίαν, ὅταν αὐτῷ χρεία
 γένηται χρημάτων. ἔπειτα τὸν Ταῦρον ὑπερβαλὼν

προῆγεν ἐπὶ Καππαδοκίας καὶ τοὺς ἀφεστηκότας
 περὶ τὴν ἄνω Φρυγίαν καὶ Λυκαονίαν ἐπιπορευό-
 μενος πάλιν εἰς τὴν προϋπάρχουσαν συμμαχίαν
 4 ἀποκατέστησεν. καθ' ὃν δὴ χρόνον οἱ περὶ τὸν
 Λυσιμάχον πιθόμενοι τὴν τῶν πολεμίων παρουσίαν
 συνήδρευον, βουλευόμενοι πῶς χρηστέον εἴη τοῖς
 5 ἐπιφερομένοις κινδύνοις. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς εἰς μὲν
 μάχην μὴ συγκαταβαίνειν, ἕως ἂν οἱ περὶ Σέλευκον
 ἐκ τῶν αἰῶν σατραπειῶν καταβῶσι, τόπους δ'
 ὄχυροὺς καταλαβέσθαι καὶ χάρακι καὶ τάφρῳ τὴν
 στρατοπεδείαν ἀσφαλισμένους ὑπομένειν τῶν πο-
 λεμίων τὴν ἔφοδον. οὗτοι μὲν οὖν τὸ δοχθὲν αὐτοῖς
 ἐπετέλουν κατὰ σπουδὴν· ὁ δ' Ἀντίγονος ἐπεὶ
 πλησίον ἐγένετο τῶν πολεμίων, ἐκτάξας τὴν δύ-
 6 ναμιν προεκαλεῖτο εἰς μάχην. οὐδενὸς δ' ἐπεξίεναι
 τολμῶντος αὐτὸς μὲν κατελάβετο τόπους τινάς, δε-
 ῶν ἀναγκαῖον ἦν τὰς τροφὰς τοῖς ἐναντίοις παρα-
 κομίζεσθαι· οἱ δὲ περὶ τὸν Λυσιμάχον φοβηθέντες
 μήποτε τῆς ἀγορᾶς ἀποκοπείσης ὑποχείριοι γένων-
 7 ται τοῖς πολεμίοις, νυκτὸς ἀνέζευξαν καὶ διατεί-
 ναντες σταδίους τετρακοσίους κατεστρατοπέδευσαν.
 περὶ Δορύλαιον· εἶχε γὰρ τὸ χωρίον σίτου τε καὶ
 τῆς ἄλλης χορηγίας πλῆθος καὶ ποταμὸν παραρ-
 ρέοντα δυνάμενον ἀσφάλειαν παρέχεσθαι τοῖς παρ'
 αὐτὸν στρατοπεδεύουσι. βυλόμενοι δὲ στρατο-
 πεδείαν ὠχύρωσαν τὴν παρεμβολὴν βαθείᾳ τάφρῳ
 καὶ τριπλῶ χάρακι.

⁴⁷ Diodorus Siculus, Bibliothekes Historikes XIX. 66 – XX, İngilizce'ye çev. Russel M. Geer, (London: Harvard University Press, 1. basım 1933), s. 428 – 431.

“108-Kimse ileriye çıkış yapmaya cesaret edemezken o, bizzat kendisi, muhaliflerine erzak taşınabilecek bazı önemli yerleri işgal etti ve Lysimachus eğer yiyecek ikballeri kesilirse düşmanın merhametine kalacaklarından korkarak gece kampı boşaltıp dört yüz stadeslik zorlu bir yürüyüş yaptıktan sonra, içinde yeterli bir hububat ambarı ve diğer erzakları olan ve nehir boyunca yanında kamp yapanlara gerekli korumayı sağlayan Dorylaion yakınlarında kamp kurdular. Kısa sürede kurulan kamp, derin bir hendek ve üç misli büyüklükte bir şarampolle güçlendirildi.”

2.3. Strabon (ykl. M.Ö. 64- M.S. 19)

Geographica, 12. 8. 11 –13⁴⁸

12. Τῆς δ' ἐπικτήτου Φρυγίας Ἀζανοί¹ τέ εἰσι καὶ Νακολία καὶ Κοτιάειον καὶ Μιδάειον² καὶ Δορύλαιον πόλεις καὶ Κάδοι· τοὺς δὲ Κάδους ἔνιοι τῆς Μυσίας φασίν. ἡ δὲ Μυσία κατὰ τὴν μεσόγαιαν ὑπὸ τῆς Ὀλυμπιῆς ἐπὶ τὴν Περغامνὴν καθήκει καὶ τὸ Καϊκου λεγόμενον πεδίου, ὥστε μεταξὺ κείσθαι τῆς τε Ἰδῆς καὶ τῆς Κατακεκαυμένης, ἣν οἱ μὲν Μυσίαν, οἱ δὲ Μαιονίαν φασίν.

“12- Aizonoi, Nakolia, Kotiaecion, Midaecion, Dorylaion Phrygia Epiktetos’un kentleridir; keza bazı yazarlara göre Mysia’ya ait olduğu kabul edilen Kadoi da bunlar arasında yer alır.....”

2.4. Gaius Plinius Secundus (M.S. 23- 79)

Naturalis Historia XXVIII – 105, 119⁴⁹

Sed prius terga et mediterraneas iurisdictiones indicasse conveniat. una appellatur Cibyrtica; ipsum oppidum Phrygiae est; conveniunt eo xxv civitates celeberrima urbe Laodicea. inposita est Lyco flumini, latera adluentibus Asopo et Capro,

⁴⁸ Strabon, Antik Anadolu Coğrafyası (Geographica: XII-XIII-XIV) Çeviren: Adnan Pekman, (İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 1993), s. 61.

⁴⁹ Gaius Plinius Secundus, Naturalis Historia 3 – 7, İngilizce’ye çeviren: H. Rackham, (London: Harvard University Press, 1. basım 1942), s. 298-301.

appellata primo Diospolis, dein Rhoas. reliqui in eo conventu quos nominare non pigeat Hydrelitae, Themisones, Hierapolitae. alter conventus a Synnade accepit nomen; conveniunt Lycaones, Appiani, Corpeni, Dorylaei, Midaci, Iulienses, et reliqui
 106 ignobiles populi xv. tertius Apameam vadit ante appellatam Celaenas, dein Ciboton; sita est in radice montis Signiae, circumfusa Marsya, Obrima, Orba fluminibus in Maeandrum cadentibus; Marsyas ibi redditur ortus ac paulo mox conditur.¹ ubi certavit tibiaram cantu cum Apolline, Aulocrene est: ita vocatur convallis x p. ab Apamea, Phrygiam petentibus. ex hoc conventu deceat nominare Metropolitae, Dionysopolitae, Euphorbenos, Acmonenses, Peltenos, Silbianos; reliqui ignobiles ix.

“105-Diğer merkez adını Synnas’tan almıştır: Lycaones, Appiani, Corpeni, Dorylaei, Midaci, Julienses ve diğer onbeş kayıtsız halkın merkezidir.....”

119 Cadmo, ille in Tauro. a Smyrna Hermus amnis campos facit¹ et nomini suo adoptat. oritur iuxta Dorylaum Phrygiae civitatem, multosque colligit fluvios, inter quos Phrygem qui nomine genti dato a Caria eam disternat, Hyllum et Cryon, et ipsos Phrygiae, Mysiae, Lydiae amnibus repletos. fuit in ore eius oppidum Temnos, nunc in extremo sinu Myrmeces scopuli, oppidum Leuciae in promunturio quod insula fuit finisque Ioniae Phocaea.

“119-Smyrna’dan sonra Hermes nehri ovalar oluşturur ve buralara adını verir. Bu ırmak, Phrygia şehri Dorylaum’tan doğar ve pek çok kola sahiptir....”

2.5. Claudius Ptolemaios (M.S. 2. yy.)

Geographica V. 2⁵⁰

Büyük Phrygia Kentleri:

Synnaus	58*00	41°15
Dorylaeum	58*15	41°20
Midaïum	59*30	41°20
Tricomia	60*00	41°10
Nacolea	59*00	41°00.....

2.6. Athenaeus (M.S. 2- 3. yy.)

Deipnosophistiae, II. 43⁵¹

Χαρακωμήτην ποταμόν, ἔτι δὲ Νῦσαν πόλιν οὕτως
 ἐστὶ λιπαρὰ ὥς μὴ δεῖσθαι τοὺς ἐναπολουμένους
 ἐλαίου. τοιαῦτα καὶ τὰ ἐν Δασκύλου κώμῃ. τὰ
 δ' ἐν Καρούροις κατάξηρα καὶ σφόδρα θερμά· τὰ
 δὲ περὶ Μηνὸς κώμην, ἣ ἐστὶ Φρυγίας, τραχύτερα
 ἐστὶ καὶ λιτρωδέστερα, ὥς καὶ τὰ ἐν τῇ καλουμένῃ
 Λέοντος κώμῃ τῆς Φρυγίας. τὰ δὲ περὶ Δορύ-
 λαιον καὶ πινόμενά ἐστιν ἡδίστα· τὰ γὰρ περὶ
 Βαίας ἢ Βαίου λιμένα τῆς Ἰταλίας παντελῶς ἄποτα.

“43 b- Phrygia’daki Men şehri yakınındakiler tıpkı yine Phrygia’da bulunan Leon şehrindekiler gibi daha sert ve daha fazla soda içerirken, Caruna’dakiler kurutucu ve çok sıcaktır. Dorylaeum yakınındaki suyun dikkate değer gerçeği içmek için çok hoş olmasıdır, zira İtalya’daki Baiæ veya Baium limanı suları daha içilmezdir.”

⁵⁰ Ptolemaios, **Geographica**, Ed. F.A. Nobbe (Leipzig: 1843- 1845, repr. 1966); <http://penelope.uchicago.edu>

⁵¹ Athenaeus, **Deipnosophistiae I – III. 106e**. İngilizce’ye çeviren: Charles Burton Gulick (London: Harvard University Press, 1. basım 1927), s.184-187.

2.7. Stephanos Byzantios (M.S. 6. yy.)

Ethnika⁵²

10- Δορυλάειον, πόλις Φρυγίας, ὃ καὶ Δορύλαιον Δημοσθένης φησί. τὸ ἔθνικὸν Δορυλαεύς.

“10- Dorylaion, Phrygia’da bir şehirdir. Demosthenes onu Dorylaion olarak adlandırır. Etnik kimliği Dorylaionlu’dur (Δορυλαεύς).”

20- Θέρμα, χωρίον Σικελίας. Φίλιστος τρίτῳ. τὸ ἔθνικὸν Θερμαῖος. ἔστι καὶ Βιθυνίας Θέρμα τὰ μὲν Πύθια τὰ δὲ ἐν Προύσῃ βασιλικὰ λεγόμενα, τὰ δὲ ἐν Καππαδοκίᾳ, τὰ δὲ ἐν Συρίᾳ, τὰ δὲ Δορυλαείου. οἱ οἰκοῦντες Θερμηνοί.

“20- Therma, Sicilya’da bir bölgedir. Philistos’un üçüncü kitabında geçer. Etnik kimliği Thermalı’dır. Bithynia’da da Pythia olarak adlandırılan Therma vardır, bir diğeri Prousa’da basilika olarak adlandırılmıştır, bir diğeri Kappadokia’dakidir, bir diğeri Suriye’dekidir, bir diğeri ise Dorylaion’dur. Burada yaşayanlar Thermalılar olarak adlandırılırlar (Θερμηνοί).”

2.7. Ortaçağ Kaynaklarında Dorylaion

Dorylaion kenti Bizans yazarlarından Theophanes (8. yy.’ın 2. yarısı)⁵³, Anna Komnena (1083- 1144)⁵⁴, Niketas Khoniates (1195- 1206)⁵⁵, Ioannes Kinnamos (1118- 1176)⁵⁶, Mikhail Attaleites⁵⁷; İslam yazarlarından ise Taberi (838- 923)⁵⁸, İbnü’l-Esir (1160- 1234)⁵⁹, Yakut (1179- 1229)⁶⁰, Belazuri (?- 892)⁶¹ ve Yahya bin Said’in⁶² eserlerinde bilgi verilmektedir. Bizans kaynaklarında Dorylaion, Doryleon yahut

⁵² Stephanos Byzantios, *Ethnika*. Ed. A. Meineke (Graz: 1958), s. 236, 309.

⁵³ Theophanes, *Chronographia*. Ed.: C. De Boor (Leipzig: 1883).

⁵⁴ Anna Komnena, *Alexiade*, Ed.: B. Leib (Paris: 1937-45).

⁵⁵ Niketas Khoniates, *Historia (Ioannes ve Manuel Komnenos Devirleri)* Çeviren: F. Işıltan (Ankara: TTK, 1995).

⁵⁶ Ioannes Kinnamos, *Epitome, Rerum ab Ioanne et Alexio Comnenis Gestarum*, CSHB. Ed.: A. Meineke (Bonn: 1886).

⁵⁷ Mikhail Attaleites, *Historia*, CSHB, Ed.: I. Bekker (Bonn: 1853).

⁵⁸ Taberi, *Tarihü’r- Rusul ve ‘l-Müluk*. Ed.: J. De Goeje (Beyrut: 1965)

⁵⁹ İbnü’l-Esir, *el Kamil fi’t- Tarih*. Türkçe’ye çeviren: M. B. Eryarsoy (İstanbul: 1986).

⁶⁰ Yakut, *Mu’cemü’l- Büldan*, Ed.: F. Wüstenfeld (Leipzig: 1866- 73).

⁶¹ Belazuri, *Fütuhü’l- Büldan*, Ed.: J. De Goeje (1866).

⁶² Yahya b. Said, *Annales*, Ed.: L. Cheikho (Beirut- Paris- Leipzig: 1909).

Dorylaeion⁶³ olarak geçen kentin adı İslam eserlerinde Darauliya ya da Adruliya⁶⁴ olarak geçmektedir. Erken Bizans döneminde Phrygia Salutaria sınırları içinde yer alan kentin ismi ilk kez, bilinen ilk piskopos Athenodoros'un 325 yılında İmparator Büyük Konstantinos başkanlığında gerçekleştirilen İznik konsiline katılması dolayısıyla anılmıştır.⁶⁵ Daha sonra kent, Sofya (Serdika) dini meclisinde piskopos Eusebios tarafından 343 yılında temsil edilmiştir.⁶⁶ Dorylaion'un, bölgenin metropolisi olan Synnada'ya bağlı yardımcı piskoposluk merkezi olduğu 10. ve 11. yy. piskoposluk kayıtlarında yer almaktadır.⁶⁷

Kaynaklar ışığında kentin askeri ve siyasi tarihine baktığımızda 6. yy.'da Scholae askeri birliğinin kuzeybatı Anadolu'da başlıca yerleştiği yedi yerden biri olduğunu; 562 yılında ise İmparator I. Iustinianos'un buradaki birliği Trakya'ya taşıdığını görmekteyiz.⁶⁸ Anlatılanlara göre 651/2 yılında Emevi halifesi Muaviye kente saldırmış ancak burayı alamamıştır.⁶⁹ İmparator II. Iustinianos döneminde, 707/8 yılında, bu yerleşim el-Abbas bin el-Velid komutasında başlatılan bir sefer sırasında yeniden saldırıya uğramıştır.⁷⁰ Taberi, kentin ele geçirildiğini bildirirse de Bizans kaynakları bu bilgiyi doğrulamamaktadır. Theophanes ise 709/10 yılı olayları içinde Arap ordularının yalnızca Tyana (Kemerhisar)'yı kuşatarak burayı aldıklarını belirtmektedir.⁷¹ Hem Bizans hem de İslam kaynaklarında, kentin bir Arap seferi sırasında kısa süreli de olsa işgal edildiği kaydedilmiştir. Bu kaynaklara göre⁷² Abbasi halifesi Mehdi, 778/9 yılında büyük bir orduyla Anadolu'ya sefer düzenlemiş; Dorylaion önüne kadar gelerek kenti ele geçirip burada 15 gün kalmıştır. Arap ordularının zor durumda kalıp geri çekilmelerini sağlamak amacıyla Bizanslılar çevredeki tüm mahsulü yakmışlardır. Theophanes, ayrıca 742 yılında sefere çıkan V. Konstantinos'un Opsikion teması kuvvetleriyle Dorylaion karargahında bulunan ve kendisine katılmasını beklediği eniştesi Artabasdos'un isyanı ile karşılaştığını; bu

⁶³ Theophanes, *a.g.e.*, I 414, 452; Ioannes Kinnamos, *a.g.e.*, s. 81, 191, 194, 294, 296, 299.

⁶⁴ Taberi, *a.g.e.*, II 1197, III 493; İbnü'l-Esir, *a.g.e.*, IV 479; Yakut, *a.g.e.*, I 928, II 571.

⁶⁵ E. Honigmann, "La liste originale des peres de Nice 47 (no. 130)", *Byzantion*, Sayı no 14, (1939), s. 17- 76.

⁶⁶ S. Hilarii *episcopi Pictaviensis opera, pars IV*. Ed.: A. Fieder (Wien- Leipzig: 1916), s. 75 (no. 22).

⁶⁷ I. Demirkent, 2001, *a.g.e.*, s. 48.

⁶⁸ Theophanes, *a.g.e.*, I, 236.

⁶⁹ Belazuri, *a.g.e.*, s. 164; R.J. Lilie, "Die Byzantinische Reaktion auf die Ausbreitung der Araber", *Miscellanea Byzantina Monacensia*. Sayı no 22, (München: 1976), s. 65, 118, 171 vd.

⁷⁰ Taberi, *a.g.e.*, II, 1197; *Ibn Wadhih qui dicitur al-Ja'qubi Historia, I- II*, Ed.: M.Th. Houtsma (1969), 350; E.W. Brooks, "The Arabs in Asia Minor (641- 750) From Arabic Sources", *Journal of Hellenic Studies*. Sayı no 18, (1898), s. 192.

⁷¹ Theophanes, *a.g.e.*, I, 377.

⁷² Taberi, *a.g.e.*, III, 493; Theophanes, *a.g.e.*, I, 452.

mücadele süresince de Dorylaion'un aralarında sınır mevkiî olduğundan söz etmektedir.⁷³ Theophanes'in anlatımlarından Bizans ile Abbasi mücadelesinin İmparatoriçe Irene'nin tahttan düşürülüp, başa İmparator I. Nikephoros'un geçmesiyle daha da arttığı anlaşılmaktadır. Çünkü I. Nikephoros, Bizanslıların Abbasilere ödediği haracı durdurarak Abbasilerin Bizans topraklarına yeniden akın yapmalarına neden olmuştur. Ancak 806 yılında Dorylaion önünde mevzilenen I. Nikephoros savaşmaktan kaçınarak anlaşma yapmaya karar vermiştir.⁷⁴ İmparator Theophilos döneminde Bizans ile Abbasiler arasındaki mücadeleler yeniden başlar ve bu durum 837 yılına kadar devam eder. Mutasım'ın halife olmasıyla birlikte seferler Anadolu'nun iç kısımlarına doğru genişlemiştir. İmparator Theophilos da ordusuyla birlikte Dorylaion yakınlarında bir yerde mevzi aldı. İmparator, Dazimon'da yapılan savaşta yenilgiye uğrayarak Dorylaion'a kadar geri çekildi. Diğer yandan başka bir ordu ise Amorion'u ele geçirdi. Bunun üzerine Theophilos, Dorylaion'dan elçiler göndererek Amorion'a zarar verilmemesini rica etmiş ve Dorylaion'dan gönderilen ikinci bir elçi grubuyla da esirlerin iadesini istemiştir. Red cevabı üzerine İmparator, Roma- Germen İmparatoruna ve Venedik'e elçiler yollayarak Müslüman Araplara karşı yardım istemiştir.⁷⁵

Askeri açıdan kuvvetlenen Bizans İmparatorluğu 10. yy.'ın ikinci yarısından itibaren kendi iç sorunları ile daha yoğun bir biçimde uğraşmaya başladı. 970 yılında İmparator Ioannes Çimiskes'e karşı ayaklanan Bardas Phokas kendisini Caeseria'da İmparator ilan etti. Bu isyanı bastırmakla görevli kumandan B. Skleros, kuvvetlerini Dorylaion'da toplamış ve buradan Bardas Phokas'a mektuplar yollayarak onu yeniden göreve çağırmış fakat bir sonuç alamamıştır.⁷⁶ Yahya bin Said'in verdiği bilgiye göre 987- 89 yıllarında Bardas Phokas ikinci bir isyan girişiminde bulunarak kısa bir süre de olsa Dorylaion da dahil Anadolu'nun büyük kısmını ele geçirmiştir.⁷⁷ Bardas Phokas'ın

⁷³ Theophanes, *a.g.e.*, I, 414.

⁷⁴ Theophanes, *a.g.e.*, I, 482; Leonis Grammatici Chronographia, *CSHB*, Ed.: I. Bekker (Bonn: 1842), s. 203, 222; F. Dölger, *Regesten der Kaiserurkunden des Oströmischen Reiches* (München- Berlin: 1924), I, No 364.

⁷⁵ Theophanes Continuatus, *Chronographia*, *CSHB*, Ed.: I. Bekker (Bonn: 1838), s.126, 129; F. Dölger, *a.g.e.*, I, No. 434, 435; A. A. Vasiliev, *Byzance et les Arabes*, (Bruxelles: 1935), s. 146 vd.; W. Ohnsorge, "Das Kaiserbündnis von 842- 844 gegen die Sarazenen", *Abenland und Byzanz*, (Darmstadt: 1958), s. 150,153.

⁷⁶ Ioannis Seylitzae *Synopsis Historiarum*, Rec.: I. Thurn (Berlin- New York: 1973), s. 75, 77, 292; Leonis Diaconi Caloensis *historiae libri decem et liber de velitatione bellica Nicephori Augusti*, Ed.: C.B. Hase (Bonn: 1828), 117f.; W. Seibt, *Die Skleroi. Eine prosopographisch- sigillographische Studie*, (Wien: 1976), 32, 51 vdd.

⁷⁷ W. Seibt, *a.g.e.*, s. 51 vdd.; Yahya bin Said, *a.g.e.*, s. 423, 428.

oğlu Leon Phokas babasının ölümünden sonra Antakya'da bir süre tutunabilmiş, ancak sonradan olasılıkla Dorylaion (Adrouliya)'da yakalanmıştır.⁷⁸

Mikhail Attaleites'in verdiği bilgiye göre, 11. yy.'ın ikinci yarısında İmparator IV. Romanos Diogenes, Türklere karşı düzenlediği sefer sırasında isyancı Crispinus'u Dorylaion'da yenmiş ve 1071 yılında Malazgirt'e doğru ilerlerken ordusunu Dorylaion'da toplamıştır.⁷⁹ 1074 yılında İmparator VII. Mikhail Dukas da, isyancı Roussel de Bailleuil'e karşı düzenlediği sefer sırasında Dorylaion üzerinden ilerledi.⁸⁰ Ayrıca Nikephoros Melissenos, İmparator III. Nikephoros Botaneites'e karşı isyan edip Selçuklu sultanı Süleymanşah ile anlaşarak İmparatorun gönderdiği hadım Ioannes ve ordusuna karşı Dorylaion'da bir karargah kurdu.⁸¹ 1080 yıllarına doğru kent, Bizanslıların elinden çıkarak Türklerin eline geçti. Bunun üzerine İmparator Aleksios Komnenos Avrupa'dan yardım istedi. Böylece 1 Temmuz 1097'de I. Haçlı seferi sırasında Haçlı ordusu ile Selçuklu ordusu Dorylaion'un biraz batısında Bathys vadisinde karşı karşıya geldiler. Selçuklu sultanı I. Kılıç Arslan, Haçlı ordusunun çokluğu sebebiyle geri çekilmek zorunda kaldı.⁸² Anna Komnena, İmparator Aleksios Komnenos'un 1116'da Türklere karşı düzenlediği son seferde de ordusunu Dorylaion'da topladığını bildirmektedir.⁸³ I. Haçlı seferinin başarıya ulaştığı Dorylaion'da 1147 yılında II. Haçlı seferinin kral III. Konrad önderliğindeki Alman bölüğü Selçuklu sultanı Mesud'un ordusu tarafından yenilgiye uğratıldı. Ioannes Kinnamos'un vermiş olduğu bilgiye göre 1159 yılında İmparator Manuel, Kilikia bölgesine ve Antakya üzerine sefer düzenledikten hemen sonra başkentte gelişen birtakım olaylardan dolayı geri dönmek için yola çıkmış; Selçuklu topraklarından geçerken Türklerin saldırısına maruz kalmıştır. Bu duruma sinirlenen İmparator, Dorylaion civarında oturan Türk kabileleri üzerine bir sefer düzenlemiş ancak başarılı olamamıştır.⁸⁴ Sultan II. Kılıç Arslan'ın 1160'da Manuel'e gönderdiği elçiler de dönüş yolu için Dorylaion üzerinden gitmeyi tercih etmişlerdir.⁸⁵ Niketas Khoniates'in verdiği bilgilere göre 1175 yılında İmparator Manuel tarafından bölgeye düzenlenen yeni bir

⁷⁸ Yahya bin Said, *a.g.e.*, 428; İbnü'l-Esir, *a.g.e.*, IX, 43.

⁷⁹ Mikhail Attaleites, *a.g.e.*, s. 124; Nicephori Bryennii Commentarii, *CSHB*, Ed.: A. Meineke (Bonn: 1836), s. 35; Sp. Vryonis, *The Decline of Medieval Hellenism in Asia Minor and the Process of Islamization from the Eleventh through the Fifteenth Century* (Berkeley: 1971), s. 91 vd., 97.

⁸⁰ M. Attaleites, *a.g.e.*, s. 184.

⁸¹ N. Bryennios, *a.g.e.*, s. 74.

⁸² I. Demirkent, 1997, *a.g.e.*, s. 21 vdd.

⁸³ Anna Komnena, *a.g.e.*, III s. 198.

⁸⁴ Ioannes Kinnamos, *a.g.e.*, s. 191, 194 vd.; Niketas Khoniates, *a.g.e.*, s. 75, 79 vd.

⁸⁵ Ioannes Kinnamos, *a.g.e.*, s. 194.

seferde Dorylaion, sınır kalesi olarak yeniden inşa edildi.⁸⁶ Bu inşaat sırasında İmparator Manuel'in yapım işlerine bizzat katıldığını ve kentin etrafında yaşayan 2000 Türk göçebeyi buradan kovduğunu Niketas Khoniates eserinde şöyle vermektedir: “227-İmparator madem ki bir kere şehri yeniden kurmayı kararlaştırmıştı, şu halde işe de bizzat başlayacaktı: Bizzat sırtında taşlar taşıdı. Onun verdiği örnek diğerlerini öylesine coşturdu ki, surlar rüzgar süratiyle yükseldiler; ayrıca surların önünde kazıklarla bir engel yapıldı ve kalenin bol suya kavuşması için çok sayıda kuyular kazıldı. Türkler Dorylaion ovasını terketmek zorunda kalmalarına kızıyorlardı. Çünkü yaz aylarında koyun ve sığır sürüleri buranın verimli otlaklarında dolaşırlardı. Burada bir şehir kurulup içine Bizans garnizonu yerleştirilmesi de onları kızdırmıştı. Bunlar büyük gruplar halinde Dorylaion civarına gelip Bizanslıların yiyecek veya yakacak odun sağlamak için şehirden çıkmalarını beklediler ve ellerine düşen herkesi kılıçtan geçirdiler. İmparator ise bu kötü duruma kolayca bir çare buldu. Adamlarının gerekli şeyleri şehir dışından sağlamaları için belli bir saat saptadı; çıkış için borazanlarla işaret verip en başta atıyla şehirden çıktı ve adamlarına bizzat refakat etti; onlardan, çalışmaları esnasında bir an bile ayrılmadı ve bazen çok geç, ancak hava karardıktan sonra ordugaha geri döndü. Türkler bu gruplarla da savaştılar ve her an mücadeleye hazır oldular. Bunlar Bizanslıların yiyecek bulmalarını engellemek için hatta ürünleri tarlalarda ateşe verip kulübeleri yaktılar.”⁸⁷

Ioannes Kinnamos'da Dorylaion kentini ve yeniden inşa edilen surları eserinde şöyle anlatmaktadır: “2-Bithynia ve Rhyndakos şehirlerinden yeterli kuvvet topladıktan sonra Dorylaion ovalarına yönelerek, oradaki Roma kalelerine henüz barış sürerken malzeme doldurmak, sultana düşman olanları desteklemek ve ayrıca Dorylaion kalesini tekrar inşa etmek üzere yürüdü. Bu Dorylaion bir zamanlar Anadolu'nun en büyük şehirlerinden biriydi ve çok önemliydi. Burada etrafındaki ovalarda hafif bir rüzgar eser; ovaları düz ve olağanüstü güzelliكتedir; zengin, bereketli, bol çimenli ve fevkalade tahıl verir. Ortasından görünüşü güzel ve suyu tatlı bir nehir geçer. Öyle çok balığı vardır ki, halkın durmadan tutmasına rağmen tükenmez. Daha önceki caesar Melissenos tarafından burada şahane binalar yapılmıştı ve kalabalık köyler, tabii sıcak su kaynakları, revaklar ve hamamlar vardı. Orada insanoğluna zevk veren herşey bol bol mevcuttu. Fakat Türkler, Romalılara karşı saldırıları zirveye ulaşınca, şehri temellerine kadar yıktılar ve orada kimse kalmadı. Herşey eski ihtişamının çok hafif bir

⁸⁶ Niketas Khoniates, a.g.e., s. 121 vd.

⁸⁷ Aynı, s.121 vd.

gölgesi haline geldi. İşte bu şehir böyleydi. O sırada ikibin kadar Türk göçebe her zamanki gibi orada çadır kurmuştu. İmparator onları oradan geri püskürttükten sonra, şehirden çok uzak olmayan bir yerde çit kazıklar çaktıracak durdu ve sur inşa etmek üzere hazırlıklara başladı. Şehir çabucak kuruldu ama daha önceki planın çok içinde. Etrafına her tarafından şehri eşit uzaklıkta kuşatan duvar örüldü. Biraz ötede, eskiden bir içkale inşası için başlatılmış bir tümsek vardı. Hergün bir kaç adamla dışarı çıkan imparator, ya pusularla şaşırtarak, ya da yüz yüze çatışmalarla pek çok Türk öldürdü; aralarında önemli kişiler de vardı. Zira birçok Türk, inşaatı engellemek amacıyla iç bölgelerden gelip duruyorlardı.....”⁸⁸ Bir yıl sonra Sultan II. Kılıç Arslan ile yapılan Myriokephalon savaşında (1176) yenilen Manuel’in, barış anlaşmasına göre, Dorylaion ve Sublaion⁸⁹ kalelerini yıktırması gerekiyordu ancak bu anlaşmaya uymayan İmparator, Sublaion kalesini yıktırmasına rağmen Dorylaion kalesine dokunmadı.⁹⁰ Bunun üzerine II. Kılıç Arslan, Menderes vadisinden kıyıya kadar bir intikam seferi düzenledi⁹¹ ve bir süre sonra Dorylaion’u topraklarına kattı. Böylece Dorylaion Bizans topraklarından çıkarak tamamen Türk topraklarına dahil oldu.

3. KENTİN YERİ HAKKINDA YAPILAN ARAŞTIRMALAR VE ÖNERİLER

Küçük Asia şehirlerine yaptıkları gezileri seyahatnameler halinde yayınlayan Avrupalı gezginlerden Eskişehir’e uğrayanlar arasında ilk sırayı, o sırada Amasya’da bulunan Kanuni Sultan Süleyman’a elçi olarak gönderilen Alman Busbecq alır. Busbecq, 1554 yılında Hans Dernschwam ile birlikte İznik, Bozüyük, Eskişehir, Ankara üzerinden Amasya’ya gitmiştir. Bu gezideki izlenimlerin anlatıldığı seyahatnamede Eskişehir’den harap bir şehir olarak söz edilmekte, Karşehir denilen Türklerle Ermenilerin yaşadığı bir kale şehrin varlığı bildirilmektedir⁹².

18. yy. başında Paul Lucas, Fransa kralının emriyle yaptığını bildirdiği Yunanistan, Küçük Asia, Makedonya ve Afrika gezileri sırasında 1704’te Eskişehir’e uğramıştır. 1712 yılında yayınladığı seyahatnamesinde Lucas Eskişehir’le ilgili olarak

⁸⁸ Ioannes Kinnamos, **Ioannes Kinnamos’un Historia’sı (1118-1176)**. Çeviren: Işın Demirkent, (Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2001), s. 211.

⁸⁹ Dinar’ın batısında yer alan Sublaion kalesi, 7. yy.’da başpiskoposluğa bağlı bölge ruhani merkezlerinden biridir. Sublaion ile ilgili daha detaylı bilgi için bkz. K. Belke ve N. Mersich, **Tabula Imperii Byzantini 7: Phrygien und Pisidien**.

⁹⁰ Niketas Khoniates, **a.g.e.**, s. 131.

⁹¹ **Aynı**, s. 133 vd.

⁹² F. Babinger, **Hans Dernschwam’s Tagebuch einer Reise, nach Konstantinopel und Kleinasien (1553- 55)** (München- Leipzig: 1923), s. 169 vdd.

şehrin iki kısımdan oluştuğunu; birinci kısımda çarşının bulunduğunu ve burada dükkanı olan Türklerin akşamları yukarı şehre gittiklerini söyler. Aynı zamanda, kentte birçok çeşme bulunduğundan, hepsinden de sıcak su aktığından bahseder. Bu sıcak suların aynı zamanda içme suyu olarak da kullanıldığını belirtir. Lucas ayrıca Eskişehir'den atla 2 km. uzaklıkta Ermenilerin oturduğu bir tepenin eteğinde kurulu bir köye gittiklerini yazar. Burada eski kale kalıntıları; çift sıra sur duvarlarının arkasında bir meydan, girlandlar ve alçak kabartmalarla süslü mermer bir kapı vardır. Bundan sonra ikinci bir meydan daha vardır. Tepenin diğer tarafından inerken kalıntılara ve bir kilise alanı olabilecek bir alana rastlar. Daha sonra ise mezarlık ve birçok mezar steli görür ve bu steller üzerindeki yazıtların kopyalarını çıkartır.⁹³ Lucas'ın sözünü ettiği tepe ve kopyalarını aldığı yazıtlar büyük olasılıkla Şarhöyük'tür.⁹⁴

1800 yılında İngiliz general George Koehler başkanlığında askeri bir görev ile İstanbul'dan Mısır'a hareket eden Albay William Martin Leake ve arkadaşları bu seyahatleri sırasında Eskişehir ve çevresini de gezmişlerdir. Leake, 1824 yılında yayınladığı gezi kitabında Eskişehir'in antik Dorylaion kenti olduğunu bildirmiştir.⁹⁵ Leake'den sonra bölgeye 19. yy. içinde daha birçok gezgin ve araştırmacı gelerek Eskişehir'in o dönemdeki durumu hakkında eserlerinde genel bilgiler vermişlerdir. Bu araştırmacılar arasında; J. MacDonald Kinneir, A. Cramer, W. R. Ainsworth, P. De Tchihatcheff, C. Ritter ve H. Barth'ı sayabiliriz.⁹⁶

19. yy. gezginleri arasında Anadolu'daki birçok ören yerinin kaşifi olarak önemli bir yere sahip olan mimar- arkeolog Charles Texier, 1834 yılında yaptığı geziler sırasında Eskişehir'e de uğramış ve kentin tarihi ile o dönemki durumu hakkında eserinde şu bilgileri vermiştir: "Eskiden Dorylaeum adını taşıyan bugünkü Eskişehir, Porsuk çayının doğu kıyısındadır. Bu şehrin kuruluşu, Phrygia sülalesine kadar dayanır. Demosthene tarafından söz edilen bu şehir, Pline, Ptolemee gibi eski coğrafyacıların hemen hepsi tarafından söylenmiştir. Dorylaeum şehrinin en parlak dönemi, Bizanslılar

⁹³ P. Lucas, *Voyage du sieur Paul Lucas fait par ordre du Roy dans la Grèce, L'Asie Mineure, La Macédoine et l'Afrique*. (Paris: 1712), s. 127- 35.

⁹⁴ C. W. M. Cox ve A. Cameron, *MAMA vol. V: Monuments From Dorylaeum and Nacolea* (Manchester: The Manchester University Press, 1937), s. xi vd.

⁹⁵ W. M. Leake, *Journal of a Tour in Asia Minor: with comparative remarks on the ancient and modern geography of that counrty* (London: 1824), s. 17 vdd. Eskişehir- Dorylaion eşitliği ilk olarak hiçbir dayanak gösterilmeden d'Anville tarafından ileri sürülmüştür. Bkz. Bourguignon d'Anville, *Geographie ancienne abrégée*, cilt no. II, (1768), s. 51.

⁹⁶ J. MacDonald Kinneir, *Voyage dans l'Asie Mineure* (Paris: 1818); A. Cramer, *A Geographical and Historical Description of Asia Minor* (Oxford: 1832); W. R. Ainsworth, *Travels and Researches in Asia Minor III* (London: 1842); P. De Tchihatcheff, *Asie Mineure*, cilt no. II, s. 357; C. Ritter, *Klein-Asien*, cilt no. I, s. 627; H. Barth, "Reise von Trapezunt durch die nördliche Hälfte Klein-Asiens nach Scutari im Herbst 1858", *PGM, Ergänzungsheft* 3: 105, (1860).

zamanındaydı; İmparatorların dinlenme yeri yapıldığından, burada hamamlar ve saraylar inşa edilmişti. İklimin yumuşaklığı, suların iyiliği ve bolluğu, burasını zevk sefa yeri etmişti; fakat bu güzel günler, Türk aşiretlerinin gelişiyle bozuldu...”⁹⁷

19. yy.’ın sonunda W. M. Ramsay⁹⁸, G. Radet⁹⁹, K. Humann¹⁰⁰, A. Köerte¹⁰¹, W. von Diest¹⁰², Th. Preger¹⁰³ gibi yabancı gezgin ve araştırmacılar Anadolu kentlerini gezerek, gördükleri yerlerin doğa, tarihsel ve arkeolojik değerlerini, değişik gelenek ve görenekleri kendi yorum ve çizimleriyle değerlendirerek günümüz araştırmacılarına çok değerli olan belgeler bırakmışlardır. Bu geziler sırasında Eskişehir’e de gelen araştırmacılar ile birlikte özellikle Dorylaion kentinin yeri hakkında farklı görüşler ileri sürülmüştür.

Anadolu’ya ilk kez 1881’de gelen Ramsay, 1884- 87 ve 1907’de bu gezilerini tekrarlayarak Anadolu’nun tarihi coğrafyası üzerine ve epigrafik çalışmalar açısından önemli araştırmalar yapmıştır. Ramsay, bu çalışmaları sırasında ilk kez Dorylaion antik kenti ile ilgili olarak şehrin yakınlarında kuzeydoğuda Şarhöyük, güneybatıda Karacahisar’a dikkat çekmiştir. Ramsay; Şarhöyük, Porsuk çayının iki kıyısında kurulmuş olan modern Eskişehir ve Karacahisar’ın Dorylaion’un tarihinde 3 farklı döneme karşılık geldiğini düşünmektedir. Buna göre; Dorylaion Roma döneminde Eskişehir’in 3 km. kuzeydoğusunda, verimli Eskişehir ovasında Şarhöyük’te yer alıyordu; 20. yy. başlarında toplu yerleşme yeri olan yukarı mahalle, hamamlar ve Köprübaşı mevki ise Bizans dönemindeki ana yerleşim merkezidir ve Selçuklularca alınıp bir Türk şehri olduğu 1070 yılına kadar da öyle kalmıştır. Eskişehir’in 11 km güneybatısında yer alan Karacahisar ise Kinnamos’un sözünü ettiği imparator Manuel Komnenos’un 1175’te yeniden inşa ettiği Dorylaion’dur.¹⁰⁴

1886 yılında Eskişehir’e gelen von Diest, Ramsay’ın önerdiği bu üç yerleşim alanında incelemeler yapmıştır. Bu çalışmalarının sonucunda Dorylaion gibi büyük bir merkezin Şarhöyük kadar küçük bir tepe üzerinde kurulmuş olamayacağını, burasının

⁹⁷ C. Texier, *Küçük Asya: Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi*. Çeviren: Ali Suat (Ankara: Enformasyon ve Dokümantasyon Hizmetleri Vakfı, 2002), cilt no 2, s. 332.

⁹⁸ W. M. Ramsay, *Anadolu’nun Tarihi Coğrafyası*. Çeviren: Mihri Pektaş (İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1960), s. 90; W. M. Ramsay, *The Cities and Bishoprics of Phrygia I- II*, (Oxford: 1895, 1897).

⁹⁹ G. Radet, *En Phrygie (Rapport sur une mission scientifique en Asie Mineure)* (Paris, 1895).

¹⁰⁰ K. Humann ve O. Puchstein, *Reisen in Kleinasien und Nordsyrien* (1890).

¹⁰¹ A. Köerte, *G.G.A.*, (1875).

¹⁰² W. von Diest, “Von Pergamon über den Dindymos zum Pontus”, *PTM Ergänzungsheft* 94.

¹⁰³ Th. Preger ve F. Noack, “Dorylaion”, *Ath.Mitt.*, sayı no 19: 301- 334, (1894).

¹⁰⁴ W. M. Ramsay, 1960, *a.g.e.*, s. 90; W. M. Ramsay, 1887, *a.g.e.*, s. 505; W. M. Ramsay, 1895, *a.g.e.*, s. 372.

Roma dönemine ait bir başka yerleşme olabileceğini bildirir. W. von Diest'e göre Eskişehir merkezinde de akropole benzer bir yer yoktur. Bu durumda Dorylaion kenti, Bizans dönemine ait surların dışında daha eski dönemlere ait başka kalıntılarında bulunduğu Karacahisar kalesinde kurulmuş olmalıdır.¹⁰⁵

1893 yılında Anadolu Demiryolu müdürünün davetiyle Th. Preger ve F. Noack bölgeyi ziyaret etmişlerdir. Eskişehir'de iki gün geçiren Preger ve Noack bu kısa süre içinde Dorylaion'un yeri ile ilgili olarak Eskişehir ve Şarhöyük çevresinde incelemeler yapmışlardır. Şarhöyük çevresinde taş almak amacıyla açılan kazı çukurlarında gördüğü temel kalıntıları ve üzeri yazıtlı taşlara dayanarak Preger, Şarhöyük'ün antik Dorylaion kenti olduğunu ileri sürmüştür. Preger, İmparator Manuel tarafından yeniden inşa edilen kentin Ramsay'in ileri sürdüğü gibi Karacahisar'da olamayacağını düşünmektedir. Çünkü Karacahisar, uzakta ve yukarıdan saldırıyı imkansız kılan bir konumdadır. Preger'e göre Kinnamos'un anlattığı yeni yerleşme daha çok bugünkü Eskişehir'de yamaca dayalı Odunpazarı mevkiine uygun düşmektedir. Burada bulunan Bizans dönemine ait çok sayıdaki mimari parça bu görüşü desteklemektedir. Preger, İmparator I. Manuel'in, kenti Tembris nehrinin sol kıyısındaki tepeden nehrin sağ kıyısına kaydırmasının nedenini, sıcak su kaynaklarına ve nehre daha yakın olması olarak açıklamaktadır. Kent Türklerin eline tamamen geçtikten sonra da varlığını devam ettirmiş ve Türklerden önceki anısı olarak Türklerden adını almıştır.¹⁰⁶

Aynı yıl G. Radet, Preger'in ardından Eskişehir'e gelmiş ve Dorylaion'un yeri ile ilgili Şarhöyük başta olmak üzere Eskişehir merkezinde ve Karacahisar'da araştırmalar gerçekleştirmiştir. Özellikle demiryolu yapımı için taş ocağı olarak kullanılan Şarhöyük'te kazılar yapan Radet, burada bulduğu yazıtlar ve mimari kalıntılar ışığında Dorylaion kentinin Şarhöyük'te olduğunu ileri sürmüştür. Ancak Radet, Karacahisar harabelerinden geldiği bildirilen "Pers Artemisi" adı verilen stelden (Kat. No. 2.5.2: 4, lev. 24 a- b) yola çıkarak von Diest gibi eski Dorylaion'un Karacahisar'da olduğunu düşünmektedir. Radet'ye göre eski Dorylaion Pers hakimiyetinin sonuna kadar sert tepesinde konumlanmıştır. İskender'in Anadolu'daki fetihleriyle birlikte Dorylaionlular, Karacahisar tepesindeki yerleşmeyi terk edip ovadaki Şarhöyük tepesine yerleşmişlerdir ve Bizans İmparatoru Manuel Komnenos dönemine kadar Dorylaion bir daha yer değiştirmemiştir. Şarhöyük'ün terk edilerek

¹⁰⁵ W. von Diest, *a.g.e.*, s. 51.

¹⁰⁶ Th. Preger ve F. Noack, *a.g.e.*, s. 302 vdd.

şehrin yaşamını Porsuk'un sağ yakasına termal kaynakların civarına toplayanlar ise Türkler olmalıdır.¹⁰⁷

1894 yılında Eskişehir'e gelen A. Köerte ise Dorylaion'un konumu ile ilgili daha önce ileri sürülen görüşleri bizzat Şarhöyük'te yaptığı yüzey araştırması ve yazıtlar ışığında yeniden değerlendirmiştir. Köerte'ye göre, Dorylaion'un ilk kurulduğu yer Şarhöyük'tür. Burada Erken Phryg dönemine ait birçok seramik parçası bulmuştur. Köerte, Phryglerin kentlerini Midaion, Gordion ve Şarhöyük'teki Dorylaion gibi tarıma elverişli ovalarda kurduklarını belirterek Şarhöyük'te ayrıca Yunan kökenli seramiğe de rastladığını, ancak Karacahisar'da bu tür buluntuların bulunmadığını bildirmiştir. Köerte'ye göre Roma döneminde Dorylaion kenti kuzeye ve doğuya doğru yayılmıştır. Geç Roma döneminde kentin çevresinin surlarla örülmesi gerekmiştir. Köerte, bunun M.S. 253 yılında kuzeyden gelen Got akınlarından korunmak için yapıldığını ileri sürmüştür.¹⁰⁸

Son yıllarda Eskişehir ve çevresinde yapılan yüzey araştırmaları ile Şarhöyük'te 1989 yılında başlayan kazı çalışmaları ise bugüne kadar kentin yeri hakkındaki tartışmalara son verecek önemli belgeleri ortaya çıkarmıştır. 1976- 1988 yılları arasında Peter Frei yönetiminde bir ekip antik Dorylaion kentinin sınırlarını saptamak amacıyla Eskişehir çevresinde epigrafik ve topografik araştırmalar gerçekleştirmiştir. Bu araştırmalar sırasında saptanan dört mil taşından Aşağı Çağlan köyünde bulunan biri, taşı bulan kişinin anlattığına göre Aşağı Çağlan'ın 3 km. kuzeyinde Karacahisar ile Avdan'a giden yolun üzerinde çıkmıştır (**Kat. No. 2.7: 1, lev. 38 a**). Taşın üzerinde yol başı Dorylaion'a 7 Roma mili (11 km) yazmaktadır. Bu mesafe taşın bulunduğu yerden Şarhöyük'e kadar olan uzaklıktır. P. Frei bu mil taşının, Ramsay, Preger, Radet ve Köerte'nin ileri sürdüğü kanıtların yanında, antik Dorylaion'un bugünkü Şarhöyük'te yer aldığını gösteren son yılların en önemli yazılı kanıtı olduğunu bildirmektedir.¹⁰⁹

1987 yılında "Anadolu- Türk Kentinde Fiziksel Yapının Evrim Süreci (11.- 15. yy.)" konulu yayımlanmış doktora tezinin bir bölümünde Uğur Tanyeli, Eskişehir'deki Türk yerleşmesi ile Bizans Dorylaion'u arasındaki ilişkiyi irdelemiş ve Dorylaion'un

¹⁰⁷ G. Radet, 1895, **a.g.e.**, 72 vdd.

¹⁰⁸ A. Köerte, **a.g.e.**, s. 386.

¹⁰⁹ P. Frei, "Epigraphisch Topographische Forschungen im Raum von Eskişehir", **TAD**. cilt no 25, sayı no 1: 71- 86, (1980), s. 71- 86; E. Parman, "Eskişehir- Karacahisar'da Bir Ortaçağ Kalesi", **V. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazı ve Araştırmaları Sempozyumu** (Nisan 2001), s. 455.

kaplıcaların olduğu bugünkü kent merkezinde yer almasını mantıklı bulurken “bugün bir kalıntısı olmadığı halde” ifadesini kullanmıştır.¹¹⁰

1987 yılında yapılan bu çalışmadan iki sene sonra 1989 yılında Prof. Dr. A. Muhibbe Darga başkanlığında Şarhöyük’te başlayan arkeolojik kazılarda gün ışığına çıkartılmaya başlanan Bizans dönemi sur bedeni ve yarım daire planlı kule kalıntıları ile İlk Tunç Çağına kadar höyükte saptanan kesintisiz kültür tabakaları, antik Dorylaion kent merkezinin Şarhöyük olduğunu kesin olarak kanıtlamıştır.

¹¹⁰ U. Tanyeli, **Anadolu- Türk Kentinde Fiziksel Yapının Evrim Süreci (11.- 15. yy.)**, Yayınlanmış Doktora tezi, (İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Yayınları, 1987).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DORYLAION'DAN ELE GEÇEN TAM PLASTİK, EPİGRAFİK VE NÜMİSMATİK ESERLER KATALOĞU

1. ŞARHÖYÜK'TEN ELE GEÇEN ESERLER

1.1. Heykeller

1- BULUNTU YERİ: Şarhöyük

Levha 1 a- b- c

BULUNDUĞU MÜZE: Baltimore

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Tüm Y: 0.565 m; çeneden başa kadar olan Y: 0.315 m; omuz G: 0.45 m.

TANIMI: Kadın başı. Mermer. Tamamlanamayan bir kadın heykeline aittir. Ortadan ayrılmış olan dalgalı saçlar, omuzlar üzerinden kıvrımlar halinde iki yana uzanmaktadır. Gözlerin işleniş biçimi, ifadesindeki duruluk ve durgunluk yüze güven veren ve saygınlık uyandıran bir görünüm kazandırmaktadır. D. M. Robinson, başın Anadolu'daki yerel bir kraliçeye ya da yerel üst düzey bir yöneticiye ait olduğunu düşünmektedir.

TARİH: M.Ö. 5. yy. Yunan sanatının Tiberius döneminde yapılan bir kopyasıdır.

BİBLİYOGRAFYA: D. M. Robinson, "Three Marble Heads From Anatolia", *Anatolian Studies presented to W. H. Buckler*, Ed. W. M. Calder ve J. Keil, (Manchester: 1939), s. 249- 260, pl. VI- VII.

2- BULUNTU YERİ: Şarhöyük

Levha 2 a- b- c

BULUNDUĞU MÜZE: Baltimore

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Tüm Y: 0.255 m; çeneden başa kadar olan Y: 0.226 m.

TANIMI: Kadın başı. Mermer. Çenesinin bir kısmı, burun ucu ve başında küçük aşınmalar vardır. Yüzü yuvarlak, kaşlar yay şeklinde, gözler iri, göz pınarları belirgin ve göz bebekleri boyalıdır. Portrenin en dikkat çekici özelliği karpuz dilimi şeklindeki saç modelidir. Karpuz dilimi modelinde dört parçaya ayrılan saç, kulakların üzerinde

dalgalandırılmış ve arkada topuz haline getirilmiştir. Portrenin kime ait olduğu bilinmiyor ancak D. M. Robinson, Şarhöyük'te Erken Roma döneminde yaşayan Yunanlı bir kadına ait olduğunu düşünmektedir.

TARİH: M.Ö. 2. yy. sonlarına veya M.Ö. 1. yy.'ın ilk dönemlerine tarihleniyor.

BİBLİYOGRAFYA: D. M. Robinson, "Three Marble Heads From Anatolia", *Anatolian Studies presented to W. H. Buckler*, Ed. W. M. Calder ve J. Keil, (Manchester: 1939), s. 265- 268, pl. IX.

1.2. Kaideler

1- BULUNTU YERİ: Şarhöyük

BULUNDUĞU MÜZE: Kayıp

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: ----

TANIMI: Heykel kaidesi. Mermer. 11 satırlık yazıtı vardır. Sıcak sular mevkiinde, Hacı Mahmut Bey hanının avlusunda devşirme olarak kullanılmıştır.

TARİH: 2. yy. sonları- 3. yy. başı

YAZIT:

ΑΓΑΘΗΤΥΧΗ
ΔΟΡΛΑΟΣΕ
ΡΕΤΡΕΥΣΟΚΤΙΣ
ΤΗΣ
ΕΠΕΜΕΛΗΣΑΝΤΗ
ΑΝΑΣΤΑΘΕΩΣΤΡΑΤΟ
ΝΕΙΚΙΑΝΟCΤΙΜΑΙΟC
ΙΡΩΤΟCΑΡΧΩΝΚΑΙ
CΤΕΦΑΝΗΦΟΡΟC...
ΚΟΡΝΗΛΙΑΝΟCΚΟΡ
ΝΗΛΙΟΥΑΡΧΩΝΒ

Αγαθή τύχη
Δορύλαος Έ-
ρετρεύς ό χτίσ-
της.
Έπεμελήθησαν τη[ς]
αναστασεως Στρατο-
νειχιανός Τιμαίος ,
πρώτος άρχων και
στέφανηφόρος, χ(αί)
Κορνηλιανός Κορ-
νηλίον, άρχων β.

"Uğurlu olsun. Eretrialı kurucu Dorylaos. (Heykelin) dikilmesiyle birinci arkhon ve stephanephoros Stratonikianos Timaios ve ikinci arkhon Cornelius oğlu Cornelianus ilgilendi."¹¹¹

BİBLİYOGRAFYA: G. Radet, "En Phrygie. Rapport sur une Mission Scientifique en Asie Mineure," *Nouvelles Archives des Missions Scientifiques et Littéraires* 6. (Paris: 1895), s. 139 vd., no. III.

¹¹¹ A.Ü. DTCF Eskiçağ Dilleri ve Kùltürleri Bölümü, Yunan Dili ve Edebiyatı Anablim Dalı Araş. Gör. M.A. Tolga ÖZHAN tarafından çevrilmiştir.

2- BULUNTU YERİ: Şarhöyük

BULUNDUĞU MÜZE: Kayıp

ENVANTER NO: —

ÖLÇÜLERİ: Y: 2.02 m; G: 0.70 m; K: 0.68 m; Harf yüksekliği: 0.035 m.

TANIMI: Kaide. Mermer. Üst kısmı profillidir. Ön yüzünde 15 satırlık yazıt yer almaktadır. Yazıtta Apollon phylesi, Q. Voconius Aelius Stratonicus'u yeni kent kurucusu olarak Akamantios adı ile şereflendirmektedir.

TARİH: M.S. 212- 250

YAZIT:

ἀγαθῇ τύχῃ | Ἀπολλωνιάς
τὸν κτίστην πόλεως | Ἀκαμάντιον, ὡς | Δορύλαον, |
κοῦρον ἀφ' Ἡρακλέους | ἡ Ἀκάμαντα νέον, |
τοῖς ἰδίοις ἔργοις | στεφανούμενον ἀντί νυ πολλῶν |
ὧν ἔπορεν πάτρῃ | φυλῇ | ἀκερσεκόμου. |
ἐπεμελήθη τῆς ἀναστίσεως Αὐρ. Στέφανος β' | ὁ φιλόσοφος

“Uğurlu olsun! Apollon Phylesi.

Saçları kesilmeyen (Apollon) Phylesi, Dorylaos gibi kentin kurucusu Akamantios'a, Herakles'in soyuna veya yeni bir Akamas gibi şehrine getirdiği birçok esere teşekkür etmek için, kendisinin (yaptırdığı) binalara taçlı olarak heykelini dikmişlerdir.

Heykelin dikilmesini Stephanos oğlu filozof Aur. Stephanos temin etmiştir.”

BİBLİYOGRAFYA: G. Radet, “En Phrygie. Rapport sur une Mission Scientifique en Asie Mineure,” *Nouvelles Archives des Missions Scientifiques et Littéraires* 6. (Paris: 1895), s. 140 vd., no IV; A. Köerte, “KleinAsiatische Studien. I. Eine archaische stele aus Dorylaion”, *Ath.Mitt.* 20, (Athen: 1895), s. 16 vdd.; R. Merkelbach ve Josef Stauber, *Steinepigramme Aus Dem Griechischen Osten band 3: Der “Ferne Osten” und Das Landesinnere Bis Zum Tauros.* (Leipzig: 2001), s. 301, no. 16/34/06.

3- BULUNTU YERİ: Şarhöyük

BULUNDUĞU MÜZE: Kayıp

ENVANTER NO: —

ÖLÇÜLERİ: Y: 2.50 m; G: 0.68 m; K: 0.68 m; Harflerin yüksekliği: 0.05 m.

TANIMI: Yüksek kaide. Mermer. Üst ve alt kısmı profilidir. Sonradan yapılan duvarda yapı malzemesi olarak kullanılmıştır. 6 satırlık yazıtta Sebaste Phylesi, Q. Voconius Aelius Stratonikus'u şereflemektedir.

TARİH: M.S. 212- 250

YAZIT: Τόν πάτρης | Στρατόνειχον | ύπειροχον ώδε Σε|βαστή
Φυλή έτείμη|σεν είχόνι χαλχε|λάτωι.

“Sebaste Phylesi, önde gelen bir kişi olan atası Stratonikos'u bu dövülmüş bronzdan heykelle onurlandırdı.”¹¹²

BİBLİYOGRAFYA: Th. Preger ve F. Noack, “Dorylaion”, *Ath.Mitt.* sayı no 19: 301-334, (1894), s. 308 vd., no. 4; G. Radet, “En Phrygie. Rapport sur une Mission Scientifique en Asie Mineure,” *Nouvelles Archives des Missions Scientifiques et Littéraires* 6. (Paris: 1895), s. 141 vd., no. V; R. Merkelbach ve Josef Stauber, *Steinprogramm Aus Dem Griechischen Osten band 3: Der “Ferne Osten” und Das Landesinnere Bis Zum Tauros.* (Leipzig: 2001), s. 302, no. 16/34/08.

4- BULUNTU YERİ: Şarhöyük

BULUNDUĞU MÜZE: Kayıp

ENVANTER NO: —

ÖLÇÜLERİ: Y: 2.50 m; G: 0.70 m.

TANIMI: Yüksek kaide. Mermer. Üst ve alt kısmı profilidir. Sonradan yapılan duvarda yapı malzemesi olarak kullanılmıştır. 9 satırlık yazıtın ilk satırı profil üzerindedir. Yazıtta Aphrodite Phylesi, Q. Voconius Aelius Stratonikus'u şereflemektedir.

TARİH: M.S. 212- 250

YAZIT:

Κ. Ούοχ(ώνιον) Αίλ(ιον) Στρατόνειχον.
Ούτε θανόντος σου λή|θην άχάμαντ' (έ)λάβοντο |
φυλέται οί Παφίης μεμνη|(μ)ένοι ήθεα σείο, |
ο|ύνεχ' άνά πτόλιν ήσθα | πολείτης ήπιος ώς τις, |
παίσι πατήρ άγναίσι θε|μιστεύων πραπίδεσσι.

“Quintus Voconius Aelius Stratonikus adına (burada heykel diktik)

¹¹² A.Ü. DTCF Eskiçağ Dilleri ve Kùltürleri Bölümü, Yunan Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Araş. Gör. M.A. Tolga ÖZHAN tarafından çevrilmiştir.

Sen, Akamantios; öldüğünde biz Aphrodite Phylesinin üyeleri seni unutmadık, onlar senin dostane varlığını hatırlıyorlar, çünkü sen, bir babanın çocuklarına olduğu gibi kentteki insanlara lütfekardın, saf ruhunla hareket edip adil oldun.”

BİBLİYOGRAFYA: Th. Preger ve F. Noack, “Dorylaion”, *Ath.Mitt.* sayı no 19: 301-334, (1894), s. 309, no. 5; G. Radet, “En Phrygie. Rapport sur une Mission Scientifique en Asie Mineure,” *Nouvelles Archives des Missions Scientifiques et Litteraires* 6. (Paris: 1895), s. 143 vd., No. VII; R. Merkelbach ve Josef Stauber, *Steinepigramme Aus Dem Griechischen Osten band 3: Der “Ferne Osten” und Das Landesinnere Bis Zum Tauros.* (Leipzig: 2001), s. 302, no. 16/34/07.

5- BULUNTU YERİ: Şarhöyük

BULUNDUĞU MÜZE: Kayıp

ENVANTER NO: —

ÖLÇÜLERİ: Y: 1.05 cm; G: 0.60 cm

TANIMI: Beyaz kalker blok. Alt tarafı ve sağ tarafı kırık. Magnius Dionysius için dikilmiştir. Romalı bir asker olan Magnius Dionysius, comes militaris idi. Büyükbabası ve babası en yüksek devlet görevlerinde bulunmuştu.

TARİH: M.S. 3. yy.’ın ilk çeyreği.

YAZIT:

ΜΑΘΗΤΥΧΗ	Αγ]ιθη τέχη.
ΜΑΓΝΙΟΝΔΙΟ	Μάγνιον Διο-
ΝΥΣΙΟΝΙΠΠΙ	τύσιον, ιππι-
ΚΟΝΑΠΟΣΤΡΑΤΕΙ	κόν τὰ πο στρατε-
ΩΝΥΙΟΝΜ·ΑΥΡ·ΔΙ	ων, υἱόν Μ. Αύρ. Δι-
ΟΝΥΣΙΟΥΠΡΩΤΟΥ	ουσίου πρώτου
ΑΡΧΟΝΤΟΣΤΟΒ·ΚΑΙΣΤΕ	άρχοντος τὸ β' καὶ στέ-
ΦΑΝΗΦΟΡΟΥΕΓΓΟ	φανηφόρου, ἐγγο-
ΝΟΝΜ·ΑΥΡ·ΕΡΜ	ρον Μ. Αύρ. Ἐρμ-
ΛΑΟΥΠΡΩΤΟΥΑΡ	λίου πρώτου ἀρ-
ΧΟΝΤΟΣΤΟΒ·ΚΑΙΣΤΙ	χοντος τὸ β' καὶ στί-
ΦΑΝΗΦΟΡΟΥ·ΜΑΓΝ	φανηφόρου, Μάγν[ι-
Β·Α·Β·Ι·Ο·Β·Β·Β	ος [Διοτύσιος
	ἀντίστησεν.]

“Uğurlu olsun. Magnius Dionysius, ordunun atlı sınıfından, ikinci kez arkhon olan ve stephanephoros Marcus Aurelius Dionysius’un oğlu, ikinci kez arkhon olan ve stephanephoros Marcus Aurelius Hermalaos’un torunu Magnius (Dionysius’un heykelini dikti.)”¹¹³

BİBLİYOGRAFYA: Th. Preger ve F. Noack, “Dorylaion”, *Ath.Mitt.* sayı no 19: 301-334, (1894), s. 307 vd., no. 2; G. Radet, “En Phrygie. Rapport sur une Mission Scientifique en Asie Mineure,” *Nouvelles Archives des Missions Scientifiques et Litteraires* 6. (Paris: 1895), s. 144 vd., No. VIII.

6- BULUNTU YERİ: Şarhöyük’te akropolün aşağısında güneybatı çukurunda.

BULUNDUĞU MÜZE: Kayıp

ENVANTER NO: —

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.80 m; G: 0.52 m.

TANIMI: Profilli kaide. Sonradan yapılan duvarda yapı malzemesi olarak kullanılmıştır. 8 satırlık yazıtı vardır.

TARİH : M.S. 2.- 3. yy.

YAZIT: Αύρ. Ζωσίμη καί
Αύρ. Εύτυχιανή
σύν καί Αύρ. Κορ
νηλία τη μητρί
Αύρ. Εύτυχια-
νω Ζωσίμου
πατρί γλυχτά-
τω μνή]μης χά-
ριν].

Aurelia Zosime ve Aurelia Eutychine anneleri Aurelia Cornelia ile birlikte Zosime’nin oğlu olan babaları Aurelius Eutychianus’a adanmışlardır.

BİBLİYOGRAFYA: Th. Preger ve F. Noack, “Dorylaion”, *Ath.Mitt.* sayı no 19: 301-334, (1894), s. 309 vd., no. 6; G. Radet, “En Phrygie. Rapport sur une Mission Scientifique en Asie Mineure,” *Nouvelles Archives des Missions Scientifiques et Litteraires* 6. (Paris: 1895), s. 156 vd., no. XXVII.

¹¹³ A.Ü. DTÇF Eskiçağ Dilleri ve Kùltürleri Bölümü, Yunan Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Araş. Gör. M.A. Tolga ÖZHAN tarafından çevrilmiştir.

1.3. Lahit

1- BULUNTU YERİ: Şarhöyük

Levha 3 a

BULUNDUĞU MÜZE: Eskişehir Arkeoloji Müzesi

ENVANTER NO: A- 59- 86

TANIMI: Kapaklı lahit. Mermer. Kapak üçgen alınlıklı, beşikçatılıdır. Köşelerde akroter vardır. Saçak kısmında beş adet aslan başı şeklinde çörtenler bulunmaktadır. Lahitin ön tarafında dört adet yazıt alanı bulunmaktadır. Yazıtlar içerik olarak birbirine bağlı değildir.

YAZIT: A- Mezar yazıtı (2 satır, tabula ansata üzerinde)

Αὐρήλιος Νέστωρ τήνδε σορόν, παῖς Νέστορος ἀντιθέοιο,
ζῶντες τεύξαν σὺν Κλαυδίᾳ ἀλόχῳ ἐξ ἰδίων καμάτων

“Tanrılar katında bulunan Nestor oğlu Aurelios Nestor bu lahiti yaşadığı dönemde eşiyle birlikte çabalarının sonucunda yaptırmıştır (Kendi imkanlarıyla).”

B- Tabula ansata üzerinde mezar hırsızlarına karşı tehdit

κήρυκα μακροῦ | βιότοιο.

εἴ τις | δ[ἐ] φθονέων | ἔργων τόδε | δηλήσεται

“....uzun bir yaşamı bildiren. Ancak her kim kıskanırsa ve bu esere zarar verirse (şu veya bu şekilde, cezalandırılacaktır).”

C- Aerilius Nestor’un övülmesi (tabula ansatanın solunda)

ὁ τοῦ βείου θησαυρὸς οὗτος ἦν

“Bu yaşamın (yaşamda) bir cevheriydi.”

D- Yaşamın tadının çıkarılması için ikaz (tabula ansatanın sağında)

ζῶν τρύφησον,
ἃ γὰρ | ἔχεις, ᾧδ’ οὐ φέρις

“Yaşamın tadını çıkar çünkü sahip olduklarını buraya getiremezsin.”

BİBLİYOGRAFYA: R. Merkelbach ve Josef Stauber, **Steinepigramme Aus Dem Griechischen Osten band 3: Der “Ferne Osten” und Das Landesinnere Bis Zum Tauros.** (Leipzig: 2001), s. 311, no. 16/34/22.

1.4. Steller

1.4.1. Mezar Stelleri

1- BULUNTU YERİ: Şarhöyük'te, höyüğün güneydoğu eteğinde bir çukur içinde bulunmuştur.

BULUNDUĞU MÜZE: Kayıp

ENVANTER NO: ---

ÖLÇÜLERİ: Y: 1.46 m; G: 1.80 m; K: 0.66 m; Harflerin yüksekliği: 0.07 m

TANIMI: Büyük blok taş. 6 satırlık yazıtı vardır. Stratonikus'un kızı Marcia Domna tarafından 13 yaşında ölen kızı Lydiene'e adanmıştır.

TARİH: M.S. 3. yy. başı.

YAZIT:

ΜΑΡΚΙΑΣΤΡΑ
ΤΟΝΕΙΚΟΥΗ
ΚΑΙΔΟΜΝΑΛΥ
ΔΙΗΝΗΙΘΥΓΑ
ΤΡΙΠΙΟΜΟΙΡΩ
ΕΖΗΣΕΝΕΤΗΓ

Μαρχία (Στρα-
τονεί(χου ή
χαί Δό(μνα [Λ]υ-
δύν(ηι θυγα-
τρί π(ρομοίρωι
έζησε(ν έτη ιγ'.

"Stratonikos'un kızı Domna lakaplı Markia, zamansız ölen kızı Lydiene için (dikti). (Lydiene) 13 yıl yaşadı."¹¹⁴

BİBLİYOGRAFYA: Th. Preger ve F. Noack, "Dorylaion", *Ath.Mitt.* sayı no 19: 301-334, (1894), s. 308, no. 3; G. Radet, "En Phrygie. Rapport sur une Mission Scientifique en Asie Mineure," *Nouvelles Archives des Missions Scientifiques et Littéraires* 6. (Paris: 1895), s. 156 vd., no. XXVIII.

2- BULUNTU YERİ: Şarhöyük

BULUNDUĞU MÜZE: Kayıp

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.40 m.; G: 0.35 m.; Harflerin yüksekliği: 0.04 m.

TANIMI: Üçgen alınlıklı stel. Mermer. Alınlıkta kabartma iki öküz başı vardır. Cephede her iki yanda başlıklı sütun kabartmaları yer almaktadır.

YAZIT: ΑΥΡΕΥΤΥ
ΧΟΣΕΠΙΙ//
//////////

Αυρ(ηλιος) Ευτυ
Χος...

¹¹⁴ A.Ü. DTCF Eskiçağ Dilleri ve Kùltürleri Bölümü, Yunan Dili ve Edebiyatı Anablim Dalı Araş. Gör. M.A. Tolga ÖZHAN tarafından çevrilmiştir.

“Aurelios Eutykhos ...”

Şu şekilde tamamlanıyor olabilir:

“Epiktetos’un oğlu Aurelios Etykhos,’ya, anı olarak.”

BİBLİYOGRAFYA: G. Mirbeau, “Inscriptions Grecques de Dorylee”, **EO**, sayı no 10: 77- 82, (1907), s. 79, no.VIII.

3- BULUNTU YERİ: Şarhöyük

BULUNDUĞU MÜZE: Kayıp

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.73 m.; G: 0.27 m.; Harflerin yüksekliği: 0.03 m.

TANIMI: Üçgen alınlıklı stel. Mermer.

YAZIT: ΜΑΞΙΜΟΣ
ΖΩΙΛΟΥΖ
ΩΤΙΚΩΑ/ ///
ΛΦΩΜΝΗ
ΜΗΣΧΑΡΙΝ

Μαξιμος
ζωιλου z-
ωτιχω α[ο
ελφω μνη-
μης χαριν.

“Zoilos’un oğlu Maximos, kardeşi Zotikos’a anı olarak.”

BİBLİYOGRAFYA: G. Mirbeau, “Inscriptions Grecques de Dorylee”, **EO** , sayı no 10: 77- 82, (1907), s. 79, no. X.

4-BULUNTU YERİ:Şarhöyük’te, höyüğün güneybatı eteğindeki çukurda bulunmuştur.

BULUNDUĞU MÜZE: Kayıp

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: ----

TANIMI: Mezar steli. Stel ile ilgili yayında herhangi bir bilgi verilmediği için tanımı yapılamamıştır.

TARİH: M.S. 2. yy. sonu veya 3. yy.’ın ilk yarısı.

YAZIT:

Α Ψ Ρ • Α Τ Τ Ι Κ Ο Σ Β
ΑΥΡΗΛΙΟΙΣΑΤΤΙΚΩ
ΚΑΙ ΕΠΙΚΤΗΣΙΔΙ
ΓΟΝΕΥΣΙΓΛΥΚΥΤΑΤΟΙΣ
5 ΖΩΣΙΚΑΤΕΣΚΕΨΑΣΕΝ

Αὐρ. Ἀττίου β'
Αὐρηλίοις Ἀττίου
καὶ Ἐπικτήσιδι
γονεῦσι γλυκυτάτοις
ζῶσι κατεσχεύασεν.

“İkinci Aurelius Atticus, en tatlı ebeveynleri Atticus ve Epiktesis Aureliuslar için onlar hayattayken yaptırdı.”¹¹⁵

BİBLİYOGRAFYA: G. Radet, “En Phrygie. Rapport sur une Mission Scientifique en Asie Mineure,” *Nouvelles Archives des Missions Scientifiques et Littéraires* 6. (Paris: 1895), s. 154 vd., no. XXV.

5- BULUNTU YERİ: Şarhöyük.

BULUNDUĞU MÜZE: Kayıp

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: ----

TANIMI: Mezar steli. Stel ile ilgili yayında herhangi bir bilgi verilmediği için tanımı yapılamamıştır.

TARİH: İmparatorluk dönemine tarihlenmiştir.

YAZIT: οὐ τὸ θανεῖν λύπη|σε(ν), ἐπεὶ τό γε Μοῖρ' ἐπέ|[κ]λωσε,
ἀλλὰ πρὶν ἢ λυ|[κί]ης καὶ ἥβης μέτρον ἰκέσ|[θαι].
ὠκύτατος θάνατος Τατᾶν [ἀ]|νήρπασε παῖδα·
τῷ δὲ | πατήρ ἀγαθὸς Ζωτικὸς | [κ]αὶ Δόμνα τεκοῦσα
υἱῷ | ἀποφθιμένῳ μνήμην | ἔστησαν αἰώνιον
κατ' ἀγαθ[ῶ].

“Ölüm müteessir etmemiştir çünkü bunu kader tanrısı onaylamıştır. Aksine bunun olması müteessir etmiştir, gençliğine kavuşmadan ölmüştür. Erken gelen ölüm erkek çocuk Tatas'ı alıp götürmüştür. Ölen çocuk için iyi babası Zotikos ile annesi Domna ebedi mezarı inşa ettirmişlerdir.

Ve iyilikler sizin olsun!”

BİBLİYOGRAFYA: R. Merkelbach ve Josef Stauber, *Steinepigramme Aus Dem Griechischen Osten band 3: Der “Ferne Osten” und Das Landesinnere Bis Zum Tauros*. (Leipzig: 2001), s. 322, no. 16/34/35.

6- BULUNTU YERİ: Şarhöyük

Levha 3 b- c

BULUNDUĞU MÜZE: İstanbul Arkeoloji Müzesi

ENVANTER NO: E 670/ K 1069

¹¹⁵ A.Ü. DTCF Eskiçağ Dilleri ve Kùltürleri Bölümü, Yunan Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Araş. Gör. M.A. Tolga ÖZHAN tarafından çevrilmiştir.

ÖLÇÜLERİ: Y: 1.10m; K: 0.25m.

TANIMI: Kapı tipi mezar steli. Beyaz mermerden. Üst kısmında ve yanlarda kırıklar vardır. Üst panoda solda yuvarlak kilit tablası ve anahtarın üzerinde iğ ve öreke, sağda sepetin üzerinde tarak, ayna ve anahtar; alt panoda solda bir çift sandal ile tencere, sağda alabastrotheke üzerinde üç şişe yer almaktadır.

YAZIT: ----

TARİH: Roma dönemine tarihlenmektedir.

BİBLİYOGRAFYA: A. Joubin, "Steles Funeraires de Phrygie", *Rev.Arch.*, sayı no 24: 181- 183, (1894), s. 182 vd., pl. VI; Th. Preger ve F. Noack, "Dorylaion", *Ath.Mitt.* sayı no19: 301- 334, (1894), s. 322 vd., fig. 5; G. Mendel, *Musées Imperiaux Ottomans: Catalogue des Sculptures Greques, Romaines et Byzantines III.* (Constantinople: 1914), s. 301 vd., no 1069; G. Radet, "En Phrygie. Rapport sur une Mission Scientifique en Asie Mineure," *Nouvelles Archives des Missions Scientifiques et Littéraires* 6. (Paris: 1895), fot. no. XI; M. Waelkens, *Die KleinAsiatischen Türsteine Typologische und Epigraphische Forschungen.* (Berlin: 1982), s. 135, no. 336, taf. 49.

7- BULUNTU YERİ: Şarhöyük

Levha 4 a- b

BULUNDUĞU MÜZE: İstanbul Arkeoloji Müzesi

ENVANTER NO: E 669/K 1067

ÖLÇÜLERİ: Y: 1.80m.; G: 0.65m.- 0.80m.; K: 0.20m.

TANIMI: Kapı tipi, yazıtlı mezar steli. Kırmızı damarlı beyaz mermer. Kaba bir biçimde yontulmuştur. İki bölümden oluşur. Üstte her iki yanda başlıklı payelere oturan köşe akroterli üçgen alınlıkta bileğin üst kısmından başlayarak kabartma olarak işlenmiş iki el vardır. Alınlığın altında, cephede Roma dönemine ait bir girland bulunmaktadır. Bunun hemen altında üç satırlık yazıt yer almaktadır. Altta ikinci bölümde, iki sütunun desteklediği üçgen bir alınlık, onun altında üstü kemer biçiminde, çift kanatlı kapı kabartması yer almaktadır. A. Joubin, alınlıkta bir broş (?) ve tanımlayamadığı bir eşya olduğunu belirtiyor.¹¹⁶ Bu eşya bir öreke olabilir. Kapı, bir dikey ve iki yatay kabartma bant ile hemen hemen eşit olan 6 bölüme ayrılmıştır. Panoların her birine farklı eşyalar kabartma olarak işlenmiştir. Üst panoda solda bir anahtar, sağda kilit tablası; orta

¹¹⁶ A. Joubin, *a.g.e.*, s. 182.

panoda solda iki kunduracı kalıbı, sağda üç şişecik, tarak, sepet ve örekeli iğ; alt panoda üzerinde üç şişe bulunan mensa triples, sağda iki parfüm şişesi ve ayna yer almaktadır.

TARİH: M.S. 2.- 3. yy.

YAZIT: Απφία Σωγράφου
Ἑρωδιάνῳ τέχνῳ
μνημης χαρτῖν

“Socrate”ın kızı Apphia’dan oğlu Hilaros’a.”

BİBLİYOGRAFYA: A. Joubin, “Steles Funeraires de Phrygie”, **Rev.Arch.**, sayı no 24: 181- 183, (1894), s. 181 vd., pl. V; Th. Preger ve F. Noack, “Dorylaion”, **Ath.Mitt.** sayı no19: 301- 334, (1894), s. 310, 317 vdd., fig. 2; G. Radet, “En Phrygie. Rapport sur une Mission Scientifique en Asie Mineure,” **Nouvelles Archives des Missions Scientifiques et Littéraires** 6. (Paris: 1895), s. 161, no. XXXVII ; G. Mendel, **Musées Impériaux Ottomans: Catalogue des Sculptures Grecques, Romaines et Byzantines II, III.** (Constantinople: 1914), s. 297 vd., no. 1067; M. Waelkens, **Die KleinAsiatischen Türsteine Typologische und Epigraphische Forschungen**, (Berlin: 1982), s. 135, no. 334, taf. 48.

8- BULUNTU YERİ: Şarhöyük

Levha 4 c

BULUNDUĞU MÜZE: Eskişehir Arkeoloji Müzesi

ENVANTER NO: 279. 75.

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.90 m; G: 1.05 m; K: 0.12 m.

TANIMI: Kapı tipi mezar steli. Gri damarlı mermer. Üst kısmı kırık ve eksiktir. Kapı kısmı ve çerçevenin büyük bir bölümü korunmuştur. Üst panoda solda açık biçimde kitap rulosu, sağda mürekkep kabı ve bir kalamotheke; alt panoda solda açık dipthycon yer almaktadır.

TARİH: M.S. 2. yy.

YAZIT: ----

BİBLİYOGRAFYA: M. Waelkens, **Die KleinAsiatischen Türsteine Typologische und Epigraphische Forschungen**, (Berlin: 1982), s. 133, no. 329, taf. 47.

9- BULUNTU YERİ: Şarhöyük

Levha 4 d

BULUNDUĞU MÜZE: Eskişehir Arkeoloji Müzesi

ENVANTER NO: 280. 75.

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.95 m; G: 1.05 m; K: 0.12 m.

TANIMI: Kapı tipi mezar steli. Gri kireçtaşından. Üst panoda solda ayna, iğ ve öreke, sağda kilit tablası, anahtar ve balık; alt panoda solda alabastrotheke, sepet ve sepetin üzerinde tarak, bunların altında sandal çifti, sağda mensa triples üzerinde krater, ampulla ve oinoche yer almaktadır.

TARİH: M.S. 3. yy.

YAZIT: ----

BİBLİYOGRAFYA: M. Waelkens, *Die KleinAsiatischen Türsteine Typologische und Epigraphische Forschungen*, (Berlin: 1982), s. 133, no. 330, taf. 47.

10- BULUNTU YERİ: Şarhöyük

BULUNDUĞU MÜZE: Kayıp

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 1.90 m; G: 0.90 m.

TANIMI: Alınlıklı mezar steli. Alınlığın ortasında kabartma bir madalyon yer almaktadır. Yazıtın üzerinde girland kısmında bir güvercin vardır.

TARİH: Roma İmparatorluk dönemi.

YAZIT:

λαΐνεον τόδε σῆμα | προτυμβίδιον στήσαντο |
μητρὶ φίλῃ Δάφνῃ σφῆς ἔνεκ' εὐσεβίης
Μάγνος ἀγα|κλειτὸς καὶ Μάξιμος, οὗς | τέκεν αὐτή,
ἥδ' Ἀσκληπιά|δης σωφροσύνης ἔνεκεν.

“Bu taşla verilen işaret mezar önüne doğurdukları çocukları, bahşedici özelliğinden dolayı ünlü Magnus ve Maximus ile Asklepiades tarafından anneleri için ağırbaşlılığı ve iffetinden dolayı dikilmiştir.”

BİBLİYOGRAFYA: C. Armanet, “Inscriptions de Dorylee”, *BCH* 28, (Paris:1904), s. 191 vd., no. 2; R. Merkelbach ve Josef Stauber, *Steinepigramme Aus Dem Griechischen Osten band 3: Der “Ferne Osten” und Das Landesinnere Bis Zum Tauros*. (Leipzig: 2001), s. 313, no. 16/34/24.

11- BULUNTU YERİ: Dorylaion

BULUNDUĞU MÜZE: Kayıp

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: ----

TANIMI: Stelde ölmek üzere olan bir çocuk, anne ve babasını teselli etmektedir.

TARİH: İmparatorluk dönemine tarihlenmektedir.

YAZIT: Αἴ(λιος) Φίλιππος σὺν Γαϊανῇ | τῇ συνβίῳ Γαϊανῶ υἱῷ | γλυκυτάτῳ μνήμης χάριν |

BÜSTE

[ἐν]θάδε παῖς ἀταλὸς κε[ῖ]ται Γαϊανός, ὀδεῖτα, |
 [ὥκ]ύμωρος, τρί' ἔτη καὶ | [δέ]κα μὴ τελέσας |
 [ὅς π]ρὶν τοῦ θανέειν | [θάν]ατον μαντεύσατο γράσας |
 [κτηρ]οδόχοις δέλτοις | τοῖα παῖς μέλεος |
 [. . .]εν με λυπεῖ, καὶ θανεῖν ἐπέρχεται |
 [καὶ τὸ]ν μάτην λυποῦντα κερδαίνω χρόνον. |
 [χαῖρε] παροδεῖτα

“Gezgin, burada erken ölen 13. yaşını henüz tamamlayamamış hassas çocuk Gaianos yatmaktadır. Ölmeden önce ölümünü bildi ve zavallı çocuk mum tahtasına şunu yazdı: “Hiçbir şey(?) bana acı vermez ve ölüm gelir ve ben, bana acı verecek olan zamanı miras olarak bırakırım” (artık hiçbir acı hissetmeyeceğim zamanı). Selametle git gezgin.”

BİBLİYOGRAFYA: J. Pargoire, **EO**, sayı no.1, (1897/98), s. 82 vd. No. II; R. Oberhummer ve H. Zimmerer, **Durch Syrien und Kleinasien**, (Berlin: 1899), s. 381, no. 3; R. Merkelbach ve Josef Stauber, **Steinepigramme Aus Dem Griechischen Osten band 3: Der “Ferne Osten” und Das Landesinnere Bis Zum Tauros**. (Leipzig: 2001), s. 314, no. 16/34/26.

12- BULUNTU YERİ: Şarhöyük

BULUNDUĞU MÜZE: Eskişehir Arkeoloji Müzesi

ENVANTER NO: A- 105- 80.

ÖLÇÜLERİ: ----

TANIMI: Mezar steli. Mermer. Gövde üzerinde yer alan kabartmaları çok tahrip olmuştur. Kabartmaların altında 7 satırlık yazıt yer almaktadır.

TARİH: İmparatorluk dönemine tarihlenmektedir.

YAZIT:

εὐφημος γλώσση παῖρα μείβεο, μὴ τάφον | εἵπης·
 αἰθερίας ♣ | βροντῆς κέ πυρός εἶμι σέβας·
 Νηδύμου | ἔνθα δέμας σελαεῖς | ἡγνίσσατο πυρσός |
 ἄθάνατον μνήμην ♣ | λειψάμενος βιώτου. |
 Ἰόλη με μήτηρ ἡδὲ Ἀβάσκαντος πατήρ·
 Ἰλαρός | τε ἀδελφὸς Νηδύμφ ♣ | στήλῃν θέσαν ♣ |
 ταῦτα

“Faydalı konuşmalarla geçip git, bir “mezardan” söz etme: Ben kutsal gök gürlütülü yağmur ile ateşin sunak yeriyim. Nedymos’un bedeni burada şimşek meşalesini kutsadı. Böylece arkasında ebedi bir hatıra bıraktı. Annesi Iole ve babası Abaskantos ile erkek kardeşi Hilaros beni mezar taşı olarak Nedymos için diktiler. Bu böyle biline!”

BİBLİYOGRAFYA: R. Merkelbach ve Josef Stauber, *Stein epigramme Aus Dem Griechischen Osten band 3: Der “Ferne Osten” und Das Landesinnere Bis Zum Tauros*. (Leipzig: 2001), s. 320, no. 16/34/32.

1.5. Yazıtlar

1- BULUNTU YERİ: Şarhöyük’ten bulunmuş olup istasyon binasına getirilmiştir.

Levha 5 a**BULUNDUĞU MÜZE:** ---**ENVANTER NO:** ---**ÖLÇÜLERİ:** Y: 0.62 m; G: 0.70 m; K: 0.52 m.

TANIMI: İthaf yazıtı. Mermer. Üst ve alt tarafı kırık. Üstünde 9 satırlık yazıt yer almaktadır. Masrafları şehir tarafından karşılanıp ikinci defa Asia valisi seçilen Marcellus için dikilmiştir. T. Clodius M. F. Eprius Marcellus Asia eyaletinde en az üç yıl prokonsül olarak görev yapmıştır. Bu kişi, Thrasea’yı mahkum eden kişidir.

TARİH: M.S. 71/72

YAZIT: Ἡ βουλὴ καὶ ὁ δῆμος τῶν Δορυλαέων ἐχ[τ](ώ)ν τῆς πολειτείας ἀποτεμήσεων Τίτω Κλωδίῳ Ἐπρίῳ Μαρχέλλῳ ἀνθυπατῶ τό β[ε]πι-μεληθέντος τῆς ἀναστάσε[ως] τοῦ ἀνδριάντος καὶ τὴν β[ε]σιν ἐχ τοῦ ἰδίου χατασχευά[σαντος] Θεογένους Μενάν[δρου] τοῦ Μενεμάχου ἀρχι-| παραφύλαχος.

“Dorylaionluların meclisi ve halkı yurttaşlık vergilerinden, yakın koruma başı Menemakhos oğlu Theogenes Menandros’un, heykelin ayağa kaldırılmasıyla

ilgilenmesiyle ve kendi kesesinden (harcayarak) kaideyi yaptırmalarıyla, ikinci kez prokonsül olan Titus Claudius Eprius Marcellus için (yaptırdı).”¹¹⁷

BİBLİYOGRAFYA: Th. Preger ve F. Noack, “Dorylaion”, *Ath.Mitt.* sayı no 19: 301-334, (1894), s. 305 vdd, no. 1; G. Radet, “En Phrygie. Rapport sur une Mission Scientifique en Asie Mineure,” *Nouvelles Archives des Missions Scientifiques et Littéraires* 6. (Paris: 1895), s. 138 vd., no II, pl. V.

2- BULUNTU YERİ: Şarhöyük

BULUNDUĞU MÜZE: Kayıp

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 1.50 m.; G: 0.40 m.; K: 0.50 m.; Harflerin yüksekliği : 0.03m.

TANIMI: Onurlandırma yazıtı. Mermer. 12 satırlık yazıtı vardır. Büyük ölçüde yazıt tahrip olmuştur. Üst ve alt kısmında tahrip olmuş yuvarlak kabartma bezeme vardır (çelenk ?). Yazıtta okunabildiği kısımdan anlaşıldığına göre taşın N...’nin kızı ve başpapaz olan Caius Julius A... Saturninus’un karısı, baş rahibe ya da Claudiane adında birisinin heykeli dikilmiştir. Heykelin dikilmesini ve bu işin sorumluluğunu, Ti. Cl. N... Cornelius ya da Cornelianus’a bırakan Dorylaion resmi yetkilileridir. Yazıt meclisin ve halkın Claudia’yı(?) onurlandırma yazıtıdır.

YAZIT: HBOYΛHKAIΘΔH / / / / / / /
 ΠΡΑΓΜΑΤΕΥΟΜΕ / / / / / / /
 ΕΤΕΙΜΗΣΑΝΚΛΑΥΔ / / / / / / /
 ΘΕΣΤΟΥΘΥΤΑΤΕΡΑ / / / / / / /
 ΠΑΝΑΡΧΙΕΡΕΙΑΝΘΗΣ / / / / / / /
 ΚΑΓΑΙΟΥΙΟΥΛΙΟΥΑ / / / / / / /
 ΤΟΡΝΕΙΝΟΥΑΡΧΙΕΡΕ / / / / / / /
 ΣΙΑΣΑΡΕΤΗΣΕΝΕ / / / / / / /
 ΕΙΣΤΟΝΔΗΜΟΝ / / / / / / /
 ΕΠΙΜΕΛΗΘΕΝΤΟ / / / / / / /
 ΘΕΣΕΩΣΤΙΚΛΑΥ / / / / / / /
 ΚΟΡΝΗΛΙΟ / / / / / / /

BİBLİYOGRAFYA: G. Mirbeau, “Inscriptions Grecques de Dorylee”, *EO*, sayı no 10: 77- 82, (1907), s. 77 vd., no. II.

¹¹⁷ A.Ü. DTCF Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü, Yunan Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Araş. Gör. M.A. Tolga ÖZHAN tarafından çevrilmiştir.

3- BULUNTU YERİ: Şarhöyük

BULUNDUĞU MÜZE: Kayıp

ENVANTER NO: —

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.47 m.; G: 0.42 m.; Harflerin yüksekliği: 0.04 m.

TANIMI: Eser ile ilgili yayınlarda herhangi bir bilgi verilmediği için tanımı yapılamamıştır.

YAZIT: ΩΣΙΜΟΣΣ
ΓΟΥΕΑΥΤ
ΖΗ

Z] ὄσιμος
Οὐ ἐαυτ[ώ
Ζή

“N...’nin oğlu Zasimos, kendisine, hayattayken.”

BİBLİYOGRAFYA: G. Mirbeau, “Inscriptions Grecques de Dorylee”, *EO*, sayı no 10: 77- 82, (1907), s. 79, no. VII.

4- BULUNTU YERİ: Şarhöyük

BULUNDUĞU MÜZE: Kayıp

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 1.20 m; G: 0.60 m.

TANIMI: Ön ve arka yüz olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Asia valisi Faullus Fabius Maximus’un hakim olduğu bölgedeki şehirlere takvimlerinin başlangıçlarını İmparatorun doğum gününe denk getirmelerini buyurduğu emirnamenin orijinal Latincesidir. G. Radet’ye göre ön yüzde yazıt iki kolon üzerine kazınmış olabilir. Sağ tarafta orijinal Latincesi; sol tarafta Yunanca tercümesi bulunmaktadır. Arka yüzde ise takvimde yapılacak değişikliklerin detayları verilmiş olmalıdır. Tanımlanabilen birkaç kelime bir anlam ifade etmemektedir.

TARİH: M.Ö. 10- 1

YAZIT: Ön Yüzü:

TIVIA· OVOD· PAENITENDI· EVERIT· NATOS· SE ESSE· ELNIS· ΔΔΔ
CVMOVE· NON· VLLO· EXDIE· FELICIORA· ET· ORNAT/M· ET· VNI
VERIS· PVBLICE· TRAHİ· POSSINT· AVSELIPA· OVAM· EXEOOVEM· FELICISSI
MVM· COMMVNITER· FERE· AVTEM· OMNIVM· INASIA· ELVITATIVM· IDEM
TEMPVS· MNNI· NOVI· INITIVM· MACISERATVVM· SITINOVODPONEVI
TO· VIDELICET· VT· HONORARETVR· ORINOPIS· NOSTRI· NATALIS· INCIDIT· VE
OVIA· TOT· ERCA· DIVINA· MERITA· CRATIN· ESSE· DIP· ICILE EST NISI· OMNIS
PIETATIS· TEMPTETVA· MATERIA VEL SOVIA· IVEVNOVS· PROPRIAVISOVE
LAETITIA· INGRESSVI· HONORE· ITI RATVRVS PVBLICVM VIDETRDIEM

Arka yüzü:

VM
OM
V NIA· TNS A
HABEBIT VILEITATE ET
TISSIMO· DIERVM· ICAVTEM
OVE GRAECOS DERICIVM
NRIA· LICAOS· ARISTRAHENTIS
HIC AESARANOSTCN XXS·

“İnsanların yaşamlarının başlangıcını hayatta olmaktan pişmanlık duydukları üzüntüyü unuttukları bir devirle denk getirecek olmaları çok yerindedir; ve mademki, gerek insanlar tek başlarına düşünüldüğünde bireysel, gerek bütünlük düşünüldüğünde toplumsal olsun, olumlu sonuçlar çıkarmak için hiçbir gün hep beraber en şanslı olduğumuzu düşündüğümüz günün yerini tutamaz; ve zaten, hemen hemen bütün Asia kentlerinde yüksek memurların göreve başlaması da yeni yılın aynı zamanına denk geliyor, şüphesiz, İmparatorumuzu onurlandırmaktan zevk alan tanrıların bir buyruğu olarak bu zaman onun doğum gününe denk geliyor; gerek o kadar kutsal liyakata karşı minnettarlığını göstermenin, eldeki bütün imkanlar din için seferber edilmediğinde, zor olduğu bu amaç için; nihayetinde gerek herkesin kendi sevincini şahsen anlatması için davet edileceği bir başkası için, Yunanlıların kendi dillerinde yeni numen adını verdikleri günün adını César’ın doğum günü olarak değiştirmeleri gerektiği kanaatindeyim.”

BİBLİYOGRAFYA: G. Radet, “En Phrygie. Rapport sur une Mission Scientifique en Asie Mineure,” *Nouvelles Archives des Missions Scientifiques et Littéraires* 6. (Paris: 1895), s. 135 vdd., no I.

5- BULUNTU YERİ: Şarhöyük. Höyüğün güneybatı eteğinde.

BULUNDUĞU MÜZE: Kayıp

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: ----

TANIMI: İthaf yazıtı. Mermer. 12 satırlık yazıtı vardır. Serapis Phylesi tarafından Aelius Stratonicus için dikilmiştir.

TARİH: M.S. 2. yy.’ın ikinci yarısı.

YAZIT:

ΑΓΑΘΗΤΥΧΗ
ΑΙΛΙΟΝΣΤΡΑΤΟΝΙ
ΚΟΝΑΠΟΠΠΙΚΩΝ
ΣΤΡΑΤΕΙΩΝΚΑΙΑΡΧΙΕ
ΡΕΑΑΣΙΑΣΝΑΩΝΩΝ
ΕΝΠΕΡΓΑΜΩΕΠΙΣΤΑ
ΤΗΝΤΗΣΠΟΛΕΩΣΚΑ
ΣΤΕΦΑΝΗΦΟΡΝ
ΦΥΛΗ Δ ΣΕΡΑΠΙΑΣ
ΕΚΔΙΚΟΥΝΟΣΚΟΡΝ
ΛΙΟΥΘΗΝΑΙΟΥΡΑΜΜΑ
ΕΥΟΝΟΣΡΩΖΩΤΙΚΟΥΑΠΑ

Αγαθη τύχη

Αίλιον Στρατόν[ει]χον, από |ππιχών |στρατειων, χαί |άρχε|ρέα Άσίας
ναων των | έν Περγάμω, έπιστά|την της πόλεως χα[ί] | στεφανηφόρον, |
φύλη Σεραπίας.

Εχδιχούντος Κορν[η]λίου Αθηναίον, γραμμα | τεύοντος Αύρ. Ζωτιχού
Απά.

“Üğurlu olsun! Atlı ordusundan ve Pergamon’daki Asia’nın tapınaklarının baş rahibi, şehrin başkanı ve stephonephorosu Aelius Stratonikos’u Serapias Phylesi (onurlandırdı). Atinalı Cornelius yargıçken (?), Aur. Zotikhos yazmanken...”¹¹⁸

BİBLİYOGRAFYA: G. Radet, “En Phrygie. Rapport sur une Mission Scientifique en Asie Mineure,” *Nouvelles Archives des Missions Scientifiques et Littéraires* 6. (Paris: 1895), s. 142 vd., no VI.

2. ESKİŞEHİR İL MERKEZİ VE MERKEZ İLÇE KÖYLERİNDEN ELE GEÇEN ESERLER

2.1. Heykeller

1- BULUNTU YERİ: Eskişehir

Levha 5 b

BULUNDUĞU MÜZE: Bursa Müzesi

ENVANTER NO: 53

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.24 m.

TANIMI: Erkek portre başı. Beyaz mermer. Çene, ağız, burun, kaşlar ve kulaklarda yer yer aşınmalar vardır. Gözler oyularak; saçlar, bıyık ve sakal hafif kazıma ile yapılmıştır. Göz yuvarlakları geniş ve göz çukurları derin yapılarak gözlere özgün bir ifade

¹¹⁸ A.Ü. DTCF Eskiçağ Dilleri ve Kùltürleri Bölümü, Yunan Dili ve Edebiyatı Anablim Dalı Araş. Gör. M.A. Tolga ÖZHAN tarafından çevrilmiştir.

verilmeye çalışılmıştır. Alnın ortasındaki çukurluk çok belirgindir. Çukurluktan burun köküne doğru eğik bir çizgi inmektedir.

TARİH: M.S. 3. yy.

BİBLİYOGRAFYA: G. Mendel, "Catalogue des Monuments Grecs, Romains et Byzantins du Musée Imperial Ottoman de Brousse", **BCH**, sayı no 33: 245- 435, (1909), s. 272, no. 22, fig. 14; J. İnan ve E. Rosenbaum, **Roman and Early Byzantine Portrait Sculpture in Asia Minor**, (London: 1966), s. 186, no. 252, pl. CXXXIX 1-2.

2- BULUNTU YERİ: Eskişehir

BULUNDUĞU MÜZE: Bursa Müzesi

ENVANTER NO: 54

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.165 m.

TANIMI: Erkek başı. Beyaz mermer. Başın arkasındaki izlerden bir yere yapışık olduğu anlaşılmaktadır. Büyük olasılıkla bir kabartmada üst kısımda yer alan bir erkek figürüne ait olmalıydı. Burun ve dudaklar kopmuş, yüzeyi aşınmıştır. Saçlar kısa ve kıvrıkcık, yüzü sakalsızdır.

TARİH: Roma dönemi.

BİBLİYOGRAFYA: G. Mendel, "Catalogue des Monuments Grecs, Romains et Byzantins du Musée Imperial Ottoman de Brousse", **BCH** , sayı no 33: 245- 435, (1909), s. 273, no. 23.

3- BULUNTU YERİ: Başı eksik büst Eskişehir'de,

Levha 5 c

boynuz parçası (kornukopia) Bursa'da bulunmuştur. Olasılıkla heykel Dorylaion'daydı.

BULUNDUĞU MÜZE: Bursa Müzesi

ENVANTER NO: Büst no: 55; Boynuz parçası no: 83

ÖLÇÜLERİ: Büst Y: 0.37 m.; boynuz Y: 0.34 m.

TANIMI: Tyche heykeline ait gövde. Beyaz mermer. Göğüs altında sıkılmış Yunan tuniği giyimlidir. İki saç buklesi başının iki yanından göğüslerine doğru sarmaktadır. Kornukopia'da üzüm salkımları, narlar, fındıklar, elmalar ve çam kozalağı görülmektedir.

TARİH: Antoninler dönemi (M.S.138- 193)

BİBLİYOGRAFYA: G. Mendel, "Catalogue des Monuments Grecs, Romains et Byzantins du Musée Imperial Ottoman de Brousse", **BCH**, sayı no 33: 245- 435, (1909), s. 256 vd., no. 4, fig. 3.

4- BULUNTU YERİ: Eskişehir (Dorylaion)

Levha 6 a- b

BULUNDUĞU MÜZE: Oxford, Ashmolean Müzesi.

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.30 m.

TANIMI: Demosthenes portre başı. Mermer. Karakteristik kısa, kıvrıkcık saçlarıyla, gür kaş ve bıyığıyla, kısa muntazam sakalı ve çatık kaşlarıyla kendi başına betimlenmiş Demosthenes büstü. Baş, boynun ortasından itibaren korunmuş. Yüzeyi hafif lekelidir.

Demosthenes'in çoğu betimlemelerinde fiziksel görünüşü aynıdır. 50- 60 yaşlarında, oval yüz; zayıf ve kırışmış yanaklar; kalın bukleli, kısa kıvrıkcık saçlar; düzgün kesilmiş sakal; yatay olarak dalgalanan kırışıklıkları olan yüksek alın; uzun, hafif kıvrımlı burun; çatık kaşlar; burun köprüsü üzerinde birkaç derin çizgi; derinde duran, birbirine yakınca gözler; gözlerin dış kenarlarında üç kabarık çizgi; düz, ince dudaklı, kapalı ağız, alt dudak içine çekilmiş, üst dudak kalın bir bıyıkla kapanmış; üst kısmı çıkıntı yapmış kulaklar. İfade sert, mutsuz, kararlı- asil bir fanatik gibi, bilinen Demosthenes'in görüntüsüne ve yaşantısına uygun.

Demosthenes'in pekçok mermer betimlemesi bulunmaktadır ki bunların çoğu İtalya'dan ele geçmiştir. Çok azı da Doğu'da bulunmuştur. Dorylaion'dan ele geçen bu büste bunlara güzel bir örnek oluşturmaktadır.

TARİH: Erken Hellenistik stilde yapılmış Roma dönemine ait bir kopyadır.

BİBLİYOGRAFYA: G. M. A. Richter, **The Portraits of the Greeks**, (Oxford: Phaidon Press Limited, 1984), s.109 vdd., fig. 73; [http:// www.perseus.tufts.edu](http://www.perseus.tufts.edu)

5- BULUNTU YERİ: Eskişehir çevresi

BULUNDUĞU MÜZE: İstanbul Arkeoloji Müzesi

ENVANTER NO: 90.24

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.28 m.; G:0.20 m; K: 0.6 m.

TANIMI: Atlı Men heykelciği. Mermer. Başı ve gövdesi sağa doğru dönük olan atlı Men “adeta” adımlarıyla sağa doğru ilerler. Men, uzun kollu bir tunik giymiştir ve göğüs altında bir kuşakla toplanmıştır. Altına ise pantolon giymiştir. Sağ omuzda manto, yuvarlak bir broşla tutturulmuş ve göğsüne doğru sarkmış, omuzlardan arkaya atılmıştır. Kısa çizmeler belirtilmiştir. Başında Phryg başlığı, omuzlarının arkasında da hilal vardır. Sağ kol dirsekten bükülmüştür; bir elinde çam kozalağı tutarken diğer eliyle atın dizginini tutmaktadır. Atın karnının altında dörtgen bir sunak biçiminde destek yer alır ve ayrıca ön sağ ayağının altında da ikinci bir destek vardır. Atın kopan başı yapıştırılmıştır. İşçilik çok iyi değildir.

TARİH: M.S. 2.- 3. yy.

BİBLİYOGRAFYA: İ. Delemen, *Anadolu’da Atlı Tanrılar: Lykia, Pisidia, Lykaonia, Isauria, Phrygia, Lydia ve Karia Bölgelerinde Taş Eserler Üzerine Bir İnceleme*, dok. tezi, (İstanbul: 1993), s. 278, no. 335, lev. 83; İ. Delemen, *Anatolian Rider-Gods: A Study on Stone Finds From the Regions of Lycia, Pisidia, Isauria, Lycaonia, Phrygia, Lydia and Caria in the Late Roman Period, Asia Minor Studien band 35*, (Bonn: 1999), s. 184, no. 335.

6- BULUNTU YERİ: Eskişehir çevresi

Levha 7 a

BULUNDUĞU MÜZE: Eskişehir Arkeoloji Müzesi

ENVANTER NO: A. 41.83

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.25 m; G: 0.18 m; K: 0.6 m.

TANIMI: Atlı Men heykelciği. Mermer. Başı ve gövdesi sağa doğru dönük olan atlı Men “adeta” adımlarıyla sağa doğru ilerler. Dizine ulaşan uzun kollu bir tunik giymiş ve tunik göğüs altında bir kuşakla toplanmıştır. Sağ omuzda manto, yuvarlak bir broşla tutturulmuş ve göğsüne doğru sarkmış, omuzlardan arkaya atılmıştır. Kısa çizmeler belirtilmiştir. Sağ kol dirsekten bükülmüştür; bir elinde çam kozalağı tutarken diğer eliyle atın dizginini tutmaktadır. Yüz geniş, iri gözler aşağıya eğimlidir. Ağzı küçüktür. Hilal figürün başı ile kaynaştırılmıştır. Az kazımayla giysideki kıvrımlar belirtilmiştir. Atın karnının altında sunak biçiminde destek yer alır. Ayrıca atın ön sağ ayağının altında da ikinci bir destek bulunmaktadır. Yassı heykelciğin arka yüzeyi kaba bir biçimde işlenmiş, Phryg başlığı, hilal, manto, sağ kol ve bacak yalnızca konturlarla gösterilmiştir. Atın çenesinin altında açılan delik, olasılıkla dizgine madeni aplikasyonu işaret etmektedir. Heykelciğin yüzeyi fazlasıyla aşınmıştır. İşçilik özensizdir.

TARİH: M.S. 2.- 3. yy.

BİBLİYOGRAFYA: İ. Delemen, *Anadolu'da Atlı Tanrılar: Lykia, Pisidia, Lykaonia, Isauria, Phrygia, Lydia ve Karia Bölgelerinde Taş Eserler Üzerine Bir İnceleme*, dok. tezi, (İstanbul: 1993), s. 278, no. 336, lev. 84; İ. Delemen, *Anatolian Rider-Gods: A Study on Stone Finds From the Regions of Lycia, Pisidia, Isauria, Lycaonia, Phrygia, Lydia and Caria in the Late Roman Period*, *Asia Minor Studien band 35*, (Bonn: 1999), s. 184, no. 336, pl. 20 c.

7- BULUNTU YERİ: Eskişehir çevresi.

BULUNDUĞU MÜZE: Eskişehir Arkeoloji Müzesi

ENVANTER NO: A. 14.71

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.205 m.; G: 0.162 m.; K: 0.045 cm.

TANIMI: Atlı Men heykelciği. Mermer. Başı ve gövdesi sağa doğru dönük olan atlı Men "adeta" adımlarıyla sağa doğru ilerler. Uzun kollu tuniği göğüs altında bir kuşakla toplanmıştır. Manto figürün göğsüne doğru sarkmış, omuzlardan arkaya atılmıştır. Ayağında kısa çizmeler vardır. Sağ kol dirsekten bükülmüştür; bir elinde çam kozalağı tutarken diğer eliyle atın dizginini tutmaktadır. Atın karnının altında sunak biçiminde ve ön sağ ayağının altında destekler vardır. Heykelciğin arka yüzeyi kabaca işlenmiştir. Phryg başlığı, hilal, manto, sağ kol ve bacak konturlarıyla belirtilmiştir. Figürün boynunun iki yanındaki delikler olasılıkla hilal üzerine uygulanan madeni aplikasyon için açılmıştır. Atın başı ve bacakları eksiktir. İşçilik özensizdir.

TARİH: M.S. 2.- 3. yy.

BİBLİYOGRAFYA: İ. Delemen, *Anadolu'da Atlı Tanrılar: Lykia, Pisidia, Lykaonia, Isauria, Phrygia, Lydia ve Karia Bölgelerinde Taş Eserler Üzerine Bir İnceleme*, dok. tezi, (İstanbul:1993), s. 278 vd., no. 337, lev. 84; İ. Delemen, *Anatolian Rider-Gods: A Study on Stone Finds From the Regions of Lycia, Pisidia, Isauria, Lycaonia, Phrygia, Lydia and Caria in the Late Roman Period*, *Asia Minor Studien band 35*, (Bonn: 1999), s. 184, no. 337; D. Salzmann, "Neue Denkmäler des Mondgottes Men", *IstMitt*, sayı no. 30: 261- 290, (1980), s. 272, no. 16, lev.104/ 1, 2.

8- BULUNTU YERİ: Eskişehir çevresi

BULUNDUĞU MÜZE: Eskişehir Arkeoloji Müzesi

ENVANTER NO: A. 3.71

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.245 m.; G: 0.163 m; K: 0.035 cm.

TANIMI: Atlı Men heykelciği. Mermer. Baş ve gövdesi sağa doğru dönük olan atlı Men “adeta” adımlarıyla sağa doğru ilerler. Uzun kollu tuniği göğüs altında bir kuşakla toplanmıştır. Manto figürün göğsüne doğru sarkmış, omuzlardan arkaya doğru atılmıştır. Ayağında kısa çizmeler vardır. Sağ kol dirsekten bükülmüştür; bir elinde çam kozalağı tutarken diğer eliyle atın dizginini tutmaktadır. İşçilik özensizdir. Baş hafifçe yukarıya kaldırılmıştır. Yüz geniş, iri gözler aşağıya eğimlidir. Ağzı küçüktür. Hilal figürün başıyla kaynaştırılmıştır. Pek az kazımayla giysideki kıvrımlar belirtilmiştir. Atın karnının altında sunak biçiminde ve ön sağ ayağının altında destekler vardır. Arka yüzey kabaca işlenmiştir. Phryg başlığı, hilal, manto, sağ kol ve bacak konturlarıyla belirtilmiştir. Atın çenesinin altında açılan delik olasılıkla dizgine madeni aplikasyonu işaret etmektedir. Atın başı ve bacakları eksiktir. Sunak biçimli destek yapılandırılmıştır.

TARİH: M.S. 2.- 3. yy.

BİBLİYOGRAFYA: İ. Delemen, *Anadolu’da Atlı Tanrılar: Lykia, Pisidia, Lykaonia, Isauria, Phrygia, Lydia ve Karia Bölgelerinde Taş Eserler Üzerine Bir İnceleme*, dok. tezi, (İstanbul: 1993), s. 279, no. 338, lev. 85; İ. Delemen, *Anatolian Rider-Gods: A Study on Stone Finds From the Regions of Lycia, Pisidia, Isauria, Lycaonia, Phrygia, Lydia and Caria in the Late Roman Period, Asia Minor Studien band 35*, (Bonn: 1999), s. 184, no. 338; D. Salzmann, “Neue Denkmäler des Mondgottes Men”, *IstMitt*, sayı no. 30: 261- 290, (1980), s. 272, no. 15, lev. 103/ 2, 3.

9- BULUNTU YERİ: Eskişehir çevresi

BULUNDUĞU MÜZE: Eskişehir Arkeoloji Müzesi

ENVANTER NO: A. 9. 71

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.17 m.; G: 0.165 m.; K: 0.05 cm.

TANIMI: Atlı Men heykelciği. Mermer. Atlı Men “adeta” adımlarıyla sağa doğru ilerler pozisyonundadır. Üzerinde tunik, manto ve kısa çizmeler vardır (?). Sağ elinde tuttuğu kozalak belirgindir. Destekler atın karnının altında sunak biçiminde ve ön sağ ayağın altındadır. Figürün başı ve göğsü ile atın bacaklarında dizin altında kalan kısımlar eksiktir.

TARİH: M.S. 2.- 3. yy.

BİBLİYOGRAFYA: İ. Delemen, *Anadolu'da Atlı Tanrılar: Lykia, Pisidia, Lykaonia, Isauria, Phrygia, Lydia ve Karia Bölgelerinde Taş Eserler Üzerine Bir İnceleme*, dok. tezi, (İstanbul: 1993), s. 282 vd., no. 346, lev. 89; İ. Delemen, *Anatolian Rider-Gods: A Study on Stone Finds From the Regions of Lycia, Pisidia, Isauria, Lycaonia, Phrygia, Lydia and Caria in the Late Roman Period, Asia Minor Studien band 35*, (Bonn, 1999), s. 186, no. 346; D. Salzmann, "Neue Denkmäler des Mondgottes Men", *IstMitt*, sayı no. 30: 261- 290, (1980), s. 272, no. 17, lev. 104/ 3, 4.

10- BULUNTU YERİ: Eskişehir'de itfaiye müdürlüğü bahçesinde.

Levha 7 b

BULUNDUĞU MÜZE: ---

ENVANTER NO: ---

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.75 m; G: 0.21 m; D: 0.15 m.

TANIMI: Kadın heykeli. Mermer. Dikdörtgen bir taban üzerinde ayakta durmaktadır. Heykel ters çevrilmiş bir Korinth başlığı üzerinde durmaktadır. Khimation giymiş olan heykelin baş kısmı yoktur. Sağ bacak dizden bükülmüştür.

BİBLİYOGRAFYA: Cox ve Cameron, *MAMA vol. V: Monuments From Dorylaeum and Nakolea*. (Manchester: The Manchester University Press, 1937), s. 29, no. 53, pl. 23.

11-BULUNTU YERİ: Eskişehir, Yukarı mahalle askeri kışlanın bahçesinde.

Levha 7 c

BULUNDUĞU MÜZE: ---

ENVANTER NO: ---

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.51 m; G: 0.25 m; U: 0.69 m.

TANIMI: Aslan heykeli. Mermer. Alt tarafı kırıktır ve oturur pozisyonudadır. Başı hafifçe sol yana dönük, ağzı kükrüyormuş gibi açıktır. Üst çenesi kısmen kırıktır. Yeleli ve kaburgaları belirgindir.

BİBLİYOGRAFYA: Cox ve Cameron, *MAMA vol. V: Monuments From Dorylaeum and Nakolea*. (Manchester: The Manchester University Press, 1937), s. 29 vd., no. 54, pl. 23.

2.2. Kaideler

1- BULUNTU YERİ: Eskişehir. Sultan Alaeddin camiinde.

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: G: 0.90 m.

TANIMI: Profilli, kare şeklinde kaide. Mermer. Önde iki, sağ ve sol yüzde birer satırlık yazıtı vardır. Çeşmede devşirme olarak kullanılmıştır.

TARİH: Bizans dönemi.

YAZIT:

Ὑπὲρ εὐχῆς Θεοδούλου καὶ τῆς συνβίου αὐτοῦ [καὶ τοῦ τέ-]
κνου αὐτῶν.
Ὑπὲρ μνήμης Ζούρζα πρεσβ[υτ]έρου.
Ζούρζα.

“Theodule’ün adağı olarak, karısı ve çocuklarından.

Papaz Zourzas’ın anısı için.

Zourzas’ın (mezarı).”

BİBLİYOGRAFYA: Th. Preger ve F. Noack, “Dorylaion”, *Ath.Mitt.* sayı no 19: 301-334, (1894), s. 312, no. 13.; G. Radet, “En Phrygie. Rapport sur une Mission Scientifique en Asie Mineure,” *Nouvelles Archives des Missions Scientifiques et Littéraires* 6. (Paris: 1895), s. 163, no. XLII.

2- BULUNTU YERİ: Eskişehir

BULUNDUĞU MÜZE: Kayıp

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: ----

TANIMI: Kaide. Mermer. 12 satırlık yazıtı vardır. Yazıtta Q. Vocanius Aelius Stratonicus, Metroas Phylesi tarafından şereflendirilmektedir.

TARİH: M.S. 212- 250.

YAZIT:

τὸν πρῶτον πάτρησ | Ἀκαμάντιον | εἰκόνι χαλκῇ |
φυλῶν ἡ πρώτη | Μητρωὰς | εἰδρυσάμην |

ἐπιμεληθέντων Αὐρ. | Κλαυδίου β' βουλευτοῦ κέ | Αὐ. Ἀσκληπιάδου Μακαρέως |
πατροβούλου γραμματεύοντος δ' | Αὐρ. Θεμιστοκλέους Ἀλεξάνδρου |
πατροβούλου.

“Anavatanın ilk Phylesinden olan Akamantios’u bronz heykelle, Ana tanrıçanın ilk Phylesinden olan ben şereflendirdim.

Heykelin yapılması için Belediye Meclisi üyesi Claudius oğlu Aur. Claudius ile (Makareus oğlu) belediye meclisi üyesi oğlu Aur. Asklepiades çalışmışlardır. Sekreter olarak dördüncü defa belediye meclisi üyesi oğlu Aurelius Themistokles (Alexandros oğlu) seçilmiştir.”

BİBLİYOGRAFYA: A. Köerte, *GGA*, (1897), s. 400, no. 44; R. Merkelbach ve Josef Stauber, *Steinepigramme Aus Dem Griechischen Osten band 3: Der “Ferne Osten” und Das Landesinnere Bis Zum Tauros*. (Leipzig: 2001), s. 303, no. 16/34/09.

3- BULUNTU YERİ: Eskişehir

BULUNDUĞU MÜZE: Kayıp

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: ----

TANIMI: Kaide. Mermer. 15 satırlık yazıtı vardır. Yazıtta Zeus Phylesi, Q. Voconius Aelius Stratonicus’u şereflendirmektedir.

TARİH: M.S. 212- 250.

YAZIT:

Θεὸς ἡγού· |

εἰκόνα τῆνδε | στήσαν ἀγακλειτῷ Στρατονεΐκῳ
φυλέται | οἱ Δείας εἶναι ἀγαλλόμενοι. |

φυλαρχοῦντος διὰ βίου | τοῦ ἀξιολογωτάτου Αὐρ. | Παύλου Στρατονεΐκου. |
ἐπιμελησαμένου Εὐτύ(χ)ους οἰκονόμου τῆς πόλεως. | ♣ γραμματευνόντων Γ. Αὐρη.
| Εὐτυχιανοῦ Ζωσίμου καὶ | Εὐτυχιανοῦ Τελεσφόρου | γερουσιαστῶν.

“Bizler, Zeus Phylesine ait olmaktan mutluluk duyanlar ünlü Stratonicus için bir heykel diktik. (Stratonicus oğlu) değerli Aurelius Paulus Phylesinin en önde geldiği dönemde kentin maliye işlerine bakan Eutyches bu işlerin yapılması için çaba harcamıştır. Phylesinin sekreteri ihtiyar heyeti üyeleri olan (Zosimus oğlu) Gaius Aerelius Eutyichianus ile (Telesphorus oğlu) Eutyichianus idi.”

BİBLİYOGRAFYA: A. Köerte, *GGA*, (1897), s. 400 vd., no. 45; R. Merkelbach ve Josef Stauber, *Steinepigramme Aus Dem Griechischen Osten band 3: Der “Ferne Osten” und Das Landesinnere Bis Zum Tauros*. (Leipzig: 2001), s. 304, no. 16/34/10.

4- BULUNTU YERİ: Eskişehir

BULUNDUĞU MÜZE: Kayıp

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: ----

TANIMI: Kaide. Mermer. 7 satırlık yazıtı vardır. Yazıtta Poseidon Phylesi, Q. Voconius Aelius Stratonicus'u şerefliendirmektedirler. Eser hakkında ilgili yayınlarda herhangi bir bilgi verilmediği için tanımı yapılamamıştır.

TARİH: M.S. 212- 250.

YAZIT:

ἀγαθῇ τύχῃ. |

εἰκόνα χαλκίην στοργὴν ἀγαθοῦ Στρατο|νείκου
στήσε | Ποσειδῶνος | φυλὴ ἀμειβομένη

“Uğurlu olsun!

İyi Stratonicus'un sevgisine karşılık Poseidon Phylesi bronz bir heykel dikmiştir.”

BİBLİYOGRAFYA: A. Köerte, GGA, (1897), s. 401, no. 46; R. Merkelbach ve Josef Stauber, *Steinepigramme Aus Dem Griechischen Osten band 3: Der “Ferne Osten” und Das Landesinnere Bis Zum Tauros.* (Leipzig: 2001), s. 304, no. 16/34/11.

2.3. Mimari Elemanlar

1- BULUNTU YERİ: Eskişehir’de Akcamı sokakta bir çeşmede

Levha 8 a

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.31 m; G: 1.49 m; K: 0.51 m; Harflerin yüksekliği: 0.05m.

TANIMI: Arşitrav parçası. Dokimeion mermerinden. Blok, oluk biçiminde oyulmuştur. Yazıt, bloğun sol kısmından devam etmektedir. 1. satırın sonu ile 2. satırın başında ve sonunda bir sarmaşık yaprağı vardır.

YAZIT:

ΠΟΑΙΛΙΩΙΣΑΒΕΙΝΙΑΝΩΙΔΗΜΟΣΘΕΝΕΙΣΤΕΦΑΟΡΩΙΚΑΙΚ(Κırık)ΚΤΙΣΤΗΙΩΝΘΕΡ
ΩΝΚΑΙΦΙΛΟΠΑΤΡΙΔΙ

(2. Satır)ΠΟΑΙ//ΙΟΣΣΑΒΕΙΝΙΑΝΟΣΤΙΜΑΙΟΣ(Κırık)ΟΑΔΕΛΦΟΣ

Πο (Πλώ) Αἰλίω Σβεΐνιανώ Δήμοσθενει σΤεΦανήΦορώ Χαί Χ....(Χαί) ΧΤσΤή

Τὼν θερμὸν Χαί Φιλοπάτροδι Ποπλίος Αἴλιος Σαβεινιανὸς.... ὁ ἀδελφός.

“Stephanephore Publius Ailius Sabinianus Demosibenes’e, hamam kurucusu ve doğduğu kente sadık, Publius Ailius Sabinianus Timaios...., kardeşi.”

BİBLİYOGRAFYA: G. Mirbeau, “Inscriptions Grecques de Dorylee”, **EO**, sayı no 10: 77- 82, (1907), s. 77, no. I; Cox ve Cameron, **MAMA vol. V: Monuments From Dorylaeum and Nakolea**. (Manchester: The Manchester University Press, 1937), s. 3 vd., no. 6, pl. 14.

2- BULUNTU YERİ: Kıravdan köyü

BULUNDUĞU MÜZE: Eskişehir Arkeoloji Müzesi

ENVANTER NO: A- 49- 82.

ÖLÇÜLERİ: ----

TANIMI: Sütun gövdesi. Mermer. Gövde üzerinde kabartma bir öküz başı, sağında 3 satırlık yazıt ve yanında girland motifi yer almaktadır.

TARİH: Roma İmparatorluk dönemi

YAZIT:

ὁ βροτὸ[ν] ἐκ φθιμένων καλέσας | μακάρων ὑπατος | Ζεὺς
Πλουτίωνος | δὲ τὸ σῆμα κελήσας | το μηκέτι τὸν βον |
θρησκεύειν αὐτῷ | δὲ τόπῳ Διὸς εἶλοα | πονπὴν

“Kutladı en büyük Zeus ölümlüyü, ölenler arasından kendine çağırdı. Plution’un anıtının bundan böyle mezar olarak şerefendirilmemesini, aksine aynı yerde Zeus’un kutsal rehberliğinin konulmasını emretti.”

BİBLİYOGRAFYA: R. Merkelbach ve Josef Stauber, **Steinepigramme Aus Dem Griechischen Osten band 3: Der “Ferne Osten” und Das Landesinnere Bis Zum Tauros**. (Leipzig: 2001), s. 321, no. 16/34/33.

3- BULUNTU YERİ: Kuyucak

Levha 8 b

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.87 m; Harflerin yüksekliği: 0.025- 0.03 m.

TANIMI: Sütun gövdesi. Gri- beyaz mermer. Üstünde 3 satırlık yazıt vardır.

YAZIT:

Μάρκος Σερεανοῖς στέφανον.
Σερεανοὶ Διὶ Κτησίῳ
εὐχήν

“Marcus, Sereanlar için bu çelengi (dikti). Sereanlar, bu adağı Zeus Ktesios’a (adadı).”¹¹⁹

BİBLİYOGRAFYA: Cox ve Cameron, **MAMA vol. V: Monuments From Dorylaeum and Nakolea.** (Manchester: The Manchester University Press, 1937), s. 82, no. 175, pl. 43; P. Frei, “Phrygische Toponyme”, **EA 11**, (Bonn: 1988), s. 14, no. 4.

4- BULUNTU YERİ: Eskişehir, kaplıcaların yakınındaki bir değirmenin içinde

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.64 m; G: 0.43 m.

TANIMI: Mermer blok. Ahşap bir direğin altlığı olarak kullanılmıştır.

TARİH: Belirsizdir.

YAZIT:

ΕΡΜΕΡΩΣ	Ερμ[ε]ρως Με-
ΝΗΡΟΥΚ	η[έρω]ρου κτ
ΘΕΜΙΣΤΩ	Θ[εμι]στώ σκ
ΝΗΡΩ	η[έρω]ς Ερμα-
ΔΙΩΝΙΤΕΚ	διώνι τέκ-
ΝΩΚΔΙΒΡΟ	νω κτ Διὶ Βρο-
ΝΤΩΝΤΙ	ντώντι

“Menandros oğlu Hermeros ve karısı Themisto, çocukları Hermadion ve Zeus Bronton için (diktiler).”¹²⁰

BİBLİYOGRAFYA: G. Radet, “En Phrygie. Rapport sur une Mission Scientifique en Asie Mineure,” **Nouvelles Archives des Missions Scientifiques et Littéraires 6.** (Paris: 1895), s. 149, no. XV; Th. Preger ve F. Noack, “Dorylaion”, **Ath.Mitt.** sayı no 19: 301-334, (1894), s. 310 vd., no. 9.

¹¹⁹ A.Ü. DTCF Eskiçağ Dilleri ve Kùltürleri Bölümü, Yunan Dili ve Edebiyatı Anablim Dalı Araş. Gör. M.A. Tolga ÖZHAN tarafından çevrilmiştir.

¹²⁰ Aynı.

5- BULUNTU YERİ: Eskişehir

BULUNDUĞU MÜZE: Kayıp

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: U: 1.30 m; G: 0.40 m.

TANIMI: Korniş parçası.

YAZIT: / / / / ΛΗΠΠΟΔΟΤΩΠΑΤΡΙΓΛΥΚ

Ασ]κληπιδοτω πατρι γλυχ[υτάτῳ

“N... çok sevgili babası Asklepidotos’a...” ya da “N... ve N... çok sevgili babaları Asklepidotos’a.”

BİBLİYOGRAFYA: G. Radet, “En Phrygie. Rapport sur une Mission Scientifique en Asie Mineure,” *Nouvelles Archives des Missions Scientifiques et Littéraires* 6. (Paris: 1895), s. 162, no. XL; G. Mirbeau, “Inscriptions Greques De Dorylee”, *EO*, sayı no 10: 77- 82, (1907), s. 78, no. V.

2.4. Altarlar

1- BULUNTU YERİ: Eskişehir, Tatar Mahallesi

BULUNDUĞU MÜZE: Bursa Müzesi

ENVANTER NO: 56

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.95 m.; G: 0.51 m., K: 0.36 m.; Harflerin yüksekliği: 0.02 m.

TANIMI: Altar. Kırmızı ve siyah damarlı mermerden. Ön ve yan yüzleri işlenmiştir. Arkası aşınmıştır. Dörtgen kaide ile üst kısmı silmelidir. Üstte köşelerde yarım palmet biçiminde alınlık süsleri bulunmaktadır. Gövdede ön ve yan yüzlerin ortasına kabartma çelenk motifi ile ön yüze altta sağa doğru ilerleyen atlı kabartması işlenmiştir. Atlının yüzü cepheden betimlenmiştir, başı oldukça gür saçlarla çevrelenmiştir. Üzerinde kısa bir tunik vardır.

YAZIT: Καρχός Αγαθόπο-
δι δούλω του κυρί-
ου Αύτοχρατορος
ίππει των έν Συννα-
δοις, σύν τη γυναιχί Δό-
μνη χαί τέχνοις αύ-
του μνίας χάριν άνέ-
θηχαν τόν βωμόν.

“Karikos, karısı Domne ve çocukları ile birlikte Synnada’daki at binicilerinden biri olan, İmparatorun kölesi Agathopous anısına bu sunağı yaptırdı.”¹²¹

BİBLİYOGRAFYA: C. Armanet, “Inscriptions de Dorylee”, **BCH**, sayı no 28: 191-200, (1904), s. 195, no. 12; G. Mendel, “Catalogue des Monuments Grecs, Romains et Byzantins du Musée Imperial Ottoman de Brousse”, **BCH**, sayı no 33: 245- 435, (1909), s. 301 vd., no. 55.

2- BULUNTU YERİ: Eskişehir, Hoşnudiye mahallesi

Levha 9 a- b- c

elektrik santrali bahçesinde.

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.665 m.; G: 0.235 m.; gövde G: 0.21 m.; K: 0.215 m.; gövde K: 0.17 m.; Harflerin yüksekliği: 0.02 m.

TANIMI: Altar. Mermer. Dört yüzü de işlenmiştir. Üç yüzde kabartmalı bezeme vardır. Ön yüzde başında polos bulunan bir tanrıça büstü ve altında 3 satırlık yazıt yer almaktadır. Yan yüzlerden birinde üzüm salkımlarının bulunduğu asma; diğer yan yüzde gövdede girland ve girlandın üstünde öküz başı kabartması vardır. Üstte yarım daire şeklindeki köşe akroterleri arasında ise koç başı vardır.

YAZIT:

Ακleanοί Μη-
[τρ]ί Ακρεανη εύ-
χίην

“Akleanlar, Meter Akreane’ye bu adağı (adadı).”¹²²

BİBLİYOGRAFYA: Cox ve Cameron, **MAMA vol. V: Monuments From Dorylaeum and Nakolea**. (Manchester: The Manchester University Press, 1937), s. 4, no. 7, pl. 15 A- B- C ; P. Frei, “Phrygische Toponyme”, **EA 11**, (Bonn: 1988), s. 24 vd., no. 11.

¹²¹ A.Ü. DTCF Eskiçağ Dilleri ve Kùltürleri Bölümü, Yunan Dili ve Edebiyatı Anablim Dalı Araş. Gör. M.A. Tolga ÖZHAN tarafından çevrilmiştir.

¹²² Aynı.

3-BULUNTU YERİ: Eskişehir, istasyon müdürlüğünün bahçesinde

Levha 9 d

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 1.09 m.; G: 0.26 m.; K: 0.36 m.; Harflerin yüksekliği: 0.035 m.

TANIMI: Altar. Gri mermer. Ön yüzde, 9 satırlık yazıt ve altında öküz başı kabartması vardır. Sağ yan yüzde krater içinde üzümlü asma yer almaktadır.

YAZIT:

Καρικὸς φύ-
βου ‘Οσί[ω]
καὶ Δικ-
αίω εὐ-
χὴν περὶ
τῶν ἰδίων
ν παντῶν
σω- τηρί-
ας

“Phoibos oğlu Karikos, kendi ailesinin sağlığı için bu adağı tanrı Hosios ve Dikaïos’a (adadı).”¹²³

BİBLİYOGRAFYA: : Cox ve Cameron, **MAMA vol. V: Monuments From Dorylaeum and Nakolea.** (Manchester: The Manchester University Press, 1937), s. 5 vd., no. 10, pl. 15 A- B.

4- BULUNTU YERİ: Eskişehir, itfaiye merkezinde.

Levha 10 a- b- c

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.92 m.; G: 0.38 m.; K: 0.37 m.; Harflerin yüksekliği: 0.0225 m.

TANIMI: Altar. Gri mermer. Kaide ve tabla kısmı dörtgen şeklindedir. Tablanın ön yüzünde 4 satır yazıt yer almaktadır. Son satır ön yüzde gövdeye kabartma olarak işlenmiş olan erkek büstünün başı üzerine kazınmıştır. Erkek büstü pilili giysili olup başında ışınlı demetli bir başlık vardır. Büstün hemen altında üzerine haç motifi işlenmiş yuvarlak bir kabartma yapılmıştır. Buradaki figürün kimliği belirsizdir. Sol yüzde erkek olduğu düşünülen giysili ve sivri başlıklı bir figür yer almaktadır. Sağ yüzde giysili bir erkek büstü ve altında da kurt figürü vardır. Apollon olabilir. Arka yüzde ise başında sivri uçlu bir başlık bulunan uzun, pilili bir giysi giymiş kadın figürü yer almaktadır.

¹²³ A.Ü. DTCF Eskiçağ Dilleri ve Kùltürleri Bölümü, Yunan Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Araş. Gör. M.A. Tolga ÖZHAN tarafından çevrilmiştir.

Sağ elinde terazi, sol elinde ise yuvarlak, ne olduğu belli olmayan bir nesne tutmaktadır. Bu figür olasılıkla Dike'dir. Themis ile Zeus'un kızı olan Dike, Hora'lardan biridir. Simgelediği soyut kavram hak, adalet ve doğruluktur. Atribüsü terazidir. Benzer özelliklerden ve bazen terazi tutmasından dolayı Nemesis ile Dike'yi ayırt etmek zordur. Figürün sol elinde tuttuğu nesne bilinmediği için tam bir kimliklendirme yapmak zordur.

TARİH: M.S. 2.- 3. yy.

YAZIT:

[ύπέρ το]υ θρεψαντο-
[δ σωτηρί]ας καί έαυτ-
[ου καί τω]ν ιδίων πάν-
[των 'ο]σίω Δικαίω εύ-
χήν

"Onu besleyenin, kendisinin ve kendi ailesinin sağlığı için bu adağı tanrı Hosios ve Dikaios'a (adadı)." ¹²⁴

BİBLİYOGRAFYA: : Cox ve Cameron, **MAMA vol. V: Monuments From Dorylaeum and Nakolea.** (Manchester: The Manchester University Press, 1937), s. 6 vd., no. 11, pl. 16; M. Riel, "Hosios kai Dikaios", **EA 18**, (Bonn: 1991), s. 11, no. 21, pl. 4.

5- BULUNTU YERİ: Eskişehir, itfaiye merkezinde.

Levha 10 d- e

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.92 m.; G: 0.43 m.; K: 0.30 m.; Harflerin yüksekliği: 0.025 m.

TANIMI: Altar. Gri mermer. Kaide ve tabla kısmı dörtgen şeklindedir. Tablanın dört köşesinde de palmet şeklinde akroterler yer alır. Ön yüzde akroterler arasında kabartma yuvarlak rozet işlenmiştir. Ön yüzde gövdede kabartma öküz başı ve altında 3 satırlık yazıt bulunmaktadır. Arka yüzde gövdede bir krater işlenmiştir.

YAZIT

Νε[ικό]λαος (?)
[Δ]εῖ [Τυρ]άων (?)
[εὐχῆ]ν
leaf leaf

¹²⁴ A.Ü. DTCF Eskiçağ Dilleri ve Kùltürleri Bölümü, Yunan Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Araş. Gör. M.A. Tolga ÖZHAN tarafından çevrilmiştir.

“Nikolaos, Zeus Tyrannos’a bu adağı (adadı).”¹²⁵

BİBLİYOGRAFYA: : Cox ve Cameron, **MAMA vol. V: Monuments From Dorylaeum and Nakolea.** (Manchester: The Manchester University Press, 1937), s. 7 vd., no. 12 A- B, pl. 16.

6- BULUNTU YERİ: Başören köyü

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 1.00 m; G: 0.37 m; K: 0.27 m.

TANIMI: Altar. Kalker. Arka yüzde, kısa tunik giymiş ve güneş tacı takmış bir erkek kabartması ile bir kadın kabartması yer almaktadır. Erkek figürü sol elinde bir mızrak tutmaktadır. Sağ elini ise bir güneş tacı takmış, kısa bir tunik giymiş olan ve sağ elinde bir meşale (?) tutan bir tanrıçaya vermiştir. Altında 6 satırlık yazıtı vardır. Altarın her iki yan yüzünde de bukranion yer almaktadır.

TARİH: M.S. 2.- 3. yy.

YAZIT:

Ἀγαθῇ τύχῃ.

Λίμνης ὑπὲρ ἑα[υ-]

τοῦ καὶ τῶν εἰδί-

ων πάντων

5 Ὀσίῳ καὶ Δικέῳ
εὐχὴν.

“Uğurlu olsun. Limnes, kendisi ve kendi ailesi için tanrı Hosios ve Dikaios’a bu adağı (adadı).”¹²⁶

BİBLİYOGRAFYA: A. Köerte, “KleinAsiatischen Studien VI: Inschriften aus Phrygien”, **AM 25**, (Athen: 1900), s. 433 vd., no. 55; M. Riel, “Hosios kai Dikaios”, **EA 18**, (Bonn: 1991), s. 12, no. 22.

¹²⁵ A.Ü. DTCF Eskiçağ Dilleri ve Kùltürleri Bölümü, Yunan Dili ve Edebiyatı Anablim Dalı Araş. Gör. M.A. Tolga ÖZHAN tarafından çevrilmiştir.

¹²⁶ Aynı

7- BULUNTU YERİ: Başören köyü

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 1.10 m; G: 0.37 m; K: 0.27 m.

TANIMI: Altar. Kalker. Ön yüzde sakallı bir erkek büstü, alt kısımda bir güneş tacı takmış ve sol elinde çift ağızlı balta tutan bir atlı yer almaktadır. Sol yüzde kulplu şarap testisi, sağ yüzde üstte bir kartal altta da bir öküz başı bulunmaktadır.

TARİH: M.S. 2. yy.

YAZIT:

Ἀγαθῇ τύχῃ.

Μάνης καὶ Ἀσκληᾶ[ς]
οἱ Δόμνου Ὀσίφ (ου θείφ) καὶ
Ἀπόλλωνι εὐχὴν ὑ-
πὲρ τῆς ἐαυτῶν σω-
τηρίας.

5

“Uğurlu olsun. Domnos’un oğulları Manes ve Asklas, kendi sağlıkları için bu adağı tanrı Hosios’a ve Apollon’a (adadılar).”¹²⁷

BİBLİYOGRAFYA: A. Köerte, “KleinAsiatischen Studien VI: Inschriften aus Phrygien”, AM 25, (Athen: 1900), s. 431 vd., no. 54; M. Riel, “Hosios kai Dikaïos”, EA 18, (Bonn: 1991), s. 12 vd., no. 23.

8- BULUNTU YERİ: Eskişehir

BULUNDUĞU MÜZE: Kayıp

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: ----

TANIMI: Senekas tarafından Artemis’e adanan bir altar.

YAZIT:

ἀγαθῇ τ[ύχῃ] |
[Ἀββ]οκομητῶν |
Λατογονεῖ διδύμῳ Σενεκᾶς | εὐτυκτον ἔθ[η]κεν
βωμόν κ[αὶ] | ξεστὰν τάνδ’ [ἐ]φύπερθε πλάκα |
εὐδρανίης τε θεοῦ σημῆϊα τᾶς σφ[ε]τέρας τε
εὐσεβίης, μνάμαν ὦν | ἀγαθῶν ἔπαθε[ν]

¹²⁷ A.Ü. DTCF Eskiçağ Dilleri ve Kùltürleri Bölümü, Yunan Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Araş. Gör. M.A. Tolga ÖZHAN tarafından çevrilmiştir.

“Uğurlu olsun!

Abbukome halkının iyi şansı için

Lato’dan doğma ikiz kızkardeşlere Senekas, iyi yapılmış sunağı ve üzerindeki parlak tableti (?), tanrıçanın hayır işlerinin işareti olarak ve gördüğü iyiliklerin hatırlanması için dikti.”¹²⁸

BİBLİYOGRAFYA: A. Köerte, *GGA*, (1897), s. 407, no. 61; R. Merkelbach ve Josef Stauber, *Steinepigramme Aus Dem Griechischen Osten band 3: Der “Ferne Osten” und Das Landesinnere Bis Zum Tauros*. (Leipzig: 2001), s. 300, no. 16/34/05.

9- BULUNTU YERİ: Emirceoğlu köyü

Levha 11 a

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.85 m; G: 0.51- 0.65 m; K: 0.405- 0.50 m;

Harflerin yüksekliği: 0.035- 0.05 m.

TANIMI: Altar. Mermer. Alt kısmı kırıktır. 8 satırlık yazıtı vardır. Alexandros ve oğlu Stratonikos adınadır.

YAZIT:

πατὴρὸς Ἀλεξάνδροιο | καὶ υἱέος ὅστεα κεύθει |
ἦδε λίθος πρότερον | δ' εἰς Αἶδην ἔμολεν |
ὠκύμορος Στρατ[ό]νικος, ἔπιτα δ' ἔδεκτο | τοκῆα
γαίῃ ἐπὶ ξείνῃ | οὐχ ὁσίως φθίμενον

“Bu taş Alexandros’un babası ve oğlunun ölü vücutları üzerine konulmuştur. Önce, ilk ölen Stratonikos ölüler diyarına gitti; daha sonra ana toprağın bahşettiği gibi ölen babasını bu taş kabul etti.”

BİBLİYOGRAFYA: Cox ve Cameron, *MAMA vol. V: Monuments From Dorylaeum and Nakolea*. (Manchester: The Manchester University Press, 1937), s. 56, no. 108, pl. 34; R. Merkelbach ve Josef Stauber, *Steinepigramme Aus Dem Griechischen Osten band 3: Der “Ferne Osten” und Das Landesinnere Bis Zum Tauros*. (Leipzig: 2001), s. 306, no. 16/34/14.

¹²⁸ Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü Öğretim Gör. M.A. Necmettin Eraydın tarafından yapılmıştır.

10- BULUNTU YERİ: Eskişehir

Levha 11 b

BULUNDUĞU MÜZE: Kayıp

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.72 m; G: 0.70 m; K: 0.52 m;

Harflerin yüksekliği: 0.0325- 0.0375 m

TANIMI: Büyük blok (altarın bir parçası ?). Mermer. Üstü, altı ve sağ kenarı kırıktır. Üst silmede, iki obje arasında kabartmalı bir kap veya sepet vardır. Silmenin alt kısmında ortada kadın ve erkek büstleri yer almaktadır. Erkek büstünün sol tarafında, yıldırım demetine benzeyen, tahrip olmuş, kabartma bir obje vardır. Figüratif bezemenin altında 2 satırlık yazıt korunmuştur. Bu blok ilk kez A. Köerte tarafından Şarhöyük'teki savunma duvarında devşirme malzeme olarak görülmüş ve yazıtı kopya edilmiştir.¹²⁹ Daha sonra Eskişehir'de Yukarı mahallede bir evin duvarında kullanılmıştır. Cox ve Cameron, Köerte'nin kopyalarını kullanarak eseri yeniden incelemişlerdir.

YAZIT:

ξυνὸν τάφον γυναικὶ | Δόμνη παιδί τε
'Απολλιναιρίῳ τεῦξέν με, δυσκλώστῳ | μίτῳ
δαμῆϊσι Μοιρῶν, παιδί ὁμώνυμος πατήρ.
ξυνοῖσι θάλαμον δάκρυσι | λούσας καὶ λέχος.

“Beni, ölüm tanrıçasının kötü örülen ağına düşen Domna, eşi ve çocuğu Apollinaris'in ortak mezarını, oğluyla aynı adı taşıyan babası inşa etmiştir. Eşi ve oğlunu ortak gözyaşlarıyla yıkadı.”

BİBLİYOGRAFYA: Cox ve Cameron, *MAMA vol. V: Monuments From Dorylaeum and Nakolea*. (Manchester: The Manchester University Press, 1937), s. 17, no. 30, pl. 20; R. Merkelbach ve Josef Stauber, *Steinepigramme Aus Dem Griechischen Osten band 3: Der “Ferne Osten” und Das Landesinnere Bis Zum Tauros*. (Leipzig: 2001), s. 313, no. 16/34/25.

11- BULUNTU YERİ: Alınca köyü

Levha 12 a

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 1.28 m; G: 0.495 m; K: 0.15 m; Harflerin yüksekliği: 0.025 m.

¹²⁹ A. Köerte, 1897, *a.g.e.*, s. 410, no. 58.

TANIMI: Altar (?). Beyaz mermer. Alt kısmı kırıktır. Üstte köşe akroterli tabla kısmı bulunmaktadır. Gövdede 13 satırlık yazıt, dörtgen panel içine alınmıştır.

TARİH: M.S. 212

YAZIT:

Αὐρήλιος | Φίλιππος Ἑρμοῤλάου σημάντο|ρα τόνδε τε βω|μόν
στῆσεν Μαρ|κιανῇ τε χάριν μνή|μης συνομεύ|νφ. |
Μητροφάνους κού|ρη, ἥτις στέφος ἦε γυ|ναικῶν
τοῖς παῖ|δες καμάτων | ὅσιν ἀπέτεισαν | ἀμοιβήν

“Hermolaos oğlu Aurelius Philippus, hem Markiane hem de kadınların tacı olacak olan Metrophanes’in kızı olan eşi anısına mezarı gösteren bu sunağı dikti. Çocukları onlar için çabalarının karşılığı olarak teşekkürlerini sundular.”¹³⁰

BİBLİYOGRAFYA: Cox ve Cameron, **MAMA vol. V: Monuments From Dorylaeum and Nakolea.** (Manchester: The Manchester University Press, 1937), s. 55 vd., no. 106, pl. 34; R. Merkelbach ve Josef Stauber, **Steinepigramme Aus Dem Griechischen Osten band 3: Der “Ferne Osten” und Das Landesinnere Bis Zum Tauros.** (Leipzig: 2001), s. 318, no. 16/34/29.

12- BULUNTU YERİ: Yunus Emre İlkokulundan

Levha 12 b- c

BULUNDUĞU MÜZE: Eskişehir Arkeoloji Müzesi

ENVANTER NO: A- 107- 67.

ÖLÇÜLERİ: Y: 1.29 m; G: 0.50 m; K: 0.47m; Harflerin yüksekliği: 0.036- 0.020 m.

TANIMI: Altar. Gri- beyaz mermer. Ön yüzde 9 satırlık yazıt, yazıtın altında ise iki başak arasında duran bir krater yer almaktadır. Sağ yüzde iki adet öküz başının altında 5 satırlık yazıt bulunmaktadır. Sol yüz, üzüm salkımları kabartması ile süslenmiştir; arka yüzde ise bir altar üzerinde duran kartal kabartması yer almaktadır.

YAZIT: A-

--ΙΙΩΓΟΙΜΥΚΟΥ Ιερε(ὺ)ς
--Ιοκωμητῶν_κὲ_Ἄρσο-
κῶμητῶν_οὖν τέκνοις_κὲ_
γυναικί_Ἄππη_κὲ_Δ[...]
5 μ]βρῶ_περὶ_καρπῶν_κὲ_τῶ[ν
πατρῶνων_κὲ_τῶν_ἰδίων
πάντων_σωτηρίας_Διὶ_Β-
ροντῶντι_κὲ_Σαουαδίω_εὐ-
χήν

¹³⁰ Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü Öğretim Gör. M.A. Necmettin Eraydın tarafından yapılmıştır.

“Rahip çocuklarıyla ve karısı Appe ve karısının kardeşi ile birlikte ürünler ve koruyucuları ve kendi ailelerinin sağlığı için bu adağı Zeus Bronton’a ve Saouadios’a (adadı).”

B-
 Αὐρ Κυρίων Θ[--
 --]κου σὺν γυνῇ [Δ-
 όμνη ζώντες [κῆ φ-
 ρ]ο(νοῦ)ντες μνήμης,
 χάριν

“Aurelius Kyrios, karısı Domne ile birlikte yaşarlarken ve akılları başlarındayken anısına (dikti).”¹³¹

BİBLİYOGRAFYA: P. Frei, “Phrygische Toponyme”, EA 11, (Bonn: 1988), s. 19 vdd., no. 9.

13- BULUNTU YERİ: Aşağı Ilıca köyü, mezarlık alanından

Levha 13 a- b

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.79 m; G: 0.38 m; K: 0.32 m; Harflerin yüksekliği: 0.018- 0.022 m.

TANIMI: Altar. Beyaz mermer. Gövde kısmında, ön yüzde ortada kabartma çelenk ve 4 satırlık yazıt vardır. Sağ ve sol yüzünde birer öküz başı bulunmaktadır. Arka yüzde öküz olması muhtemel iki hayvan çifte koşulmuştur.

YAZIT: Κιμελιαεῖς ἐνχώρι-
 οι ἐπὶ ἱερᾷ χώρᾳ περὶ
 καρπῶν Διὶ Σαουαδι-
 ω εὐχήν

“Kutsal topraklar üzerinde yaşayan Kimelialar ürünler için bu adağı Zeus’a ve Saousadios’a (adadılar).”¹³²

BİBLİYOGRAFYA: P. Frei, “Phrygische Toponyme”, EA 11, (Bonn: 1988), s. 20 vdd., no. 10.

¹³¹ A.Ü. DTCF Eskiçağ Dilleri ve Kùltürleri Bölümü, Yunan Dili ve Edebiyatı Anablim Dalı Araş. Gör. M.A. Tolga ÖZHAN tarafından çevrilmiştir.

¹³² Aynı

14-BULUNTU YERİ: Eskişehir, Yeni mahallede Thomson Paoli'nin evinde.

BULUNDUĞU MÜZE: Kayıp

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.77 m.

TANIMI: Altar. Kalker. Ön yüzde, 9 satırlık yazıtın üst kısmında, alınlıkta bir öküz başı bulunmaktadır.

TARİH: M.S. 2. yy.

YAZIT:

Ἀγαθῇ τύχῃ.

Μ(ἄρκος) Αὐρ(ῆλιος) Τίτια-

νός Νέκτωρ

ὑπὲρ ἑαυτοῦ

5 κὲ τῶν ἰδίων πά-

ντων ὑπὲρ ὑγ[ί-]

ας κὲ σωτηρίας

᾽Οσίῳ κὲ Δικέῳ

εὐχῆν.

“Uğurlu olsun. Marcus Aurelius Tatianus Nestor, kendisi ve kendi ailesi, sağlığı ve kurtuluşu için bu adağı tanrı Hosios ve Dikaios’a (adadı).”¹³³

BİBLİYOGRAFYA:A.v Domaszewski, “Inchriften aus Kleinasien”, *Archäologisch-Epigraphische Mitteilungen Aus Oesterreich* 7, (Wien, 1883), s. 177, no. 24; G. Radet, “En Phrygie. Rapport sur une Mission Scientifique en Asie Mineure,” *Nouvelles Archives des Missions Scientifiques et Littéraires* 6. (Paris: 1895), s. 147, no X; M. Ricl, “Hosios kai Dikaios”, *EA* 18, (Bonn: 1991), s. 10, no. 19.

15- BULUNTU YERİ: Uludere ile Keskin arasında bulunan

Levha 13 c

Beşkardeş yerleşmesinde.

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 1.48 m.; G: 1.00 m; K: 0.71 m; Harflerin yüksekliği: 0.055 m

TANIMI: Altar. Mermer. Beşli altar grubunun ortasında yer almaktadır. Arka kısmı kırıktır. Yüzeyi hava koşulları nedeniyle tahrip olmuştur. Dörtgen tabla kısmında

¹³³ A.Ü. DTCF Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü, Yunan Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Araş. Gör. M.A. Tolga ÖZHAN tarafından çevrilmiştir.

akroter yoktur. Gövde kısmında ön yüzde yer alan yazıtın iki satırı korunmuştur. Ancak bunlar zorlukla okunmaktadır. Yazıtta Dorylaion kentinin adı geçmektedir.

TARİH: M.S. geç 2. yy. veya 3. yy.

YAZIT:

— — — — —
 — — — — —
 — — — — —
 — — — — —
 [ῆ λ]αμπροτάτη Δ[ο-]
 ρυλαέων πόλις

“..... Dorylaionluların parlak şehri”¹³⁴

BİBLİYOGRAFYA: Cox ve Cameron, **MAMA vol. V: Monuments From Dorylaeum and Nakolea.** (Manchester: The Manchester University Press, 1937), s. 52, no. 98, pl. 32.

2.5. Steller

2.5.1. Adak Stelleri

1- BULUNTU YERİ: Eskişehir

Levha 14 a

BULUNDUĞU MÜZE: Kayıp

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Malzeme ve boyutla ilgili bilgi yoktur.

TANIMI: Üçgen alınlıklı adak steli. Sağ üst köşesi kırıktır. Sağa doğru ilerleyen atın üzerinde başı ve gövdesi cepheden betimlenmiş Men figürü yer alır. G. Radet'nin kitabındaki çizimden anlaşıldığı kadarıyla figürün başında sivri bir başlık vardır. Hilal veya başka bir atribü yoktur. Alınlığın yatay geisonunda tek satırlık, gövde kısmında figürün üstünde 3 satırlık yazıt yer almaktadır.

YAZIT: Παπα Παπας
 (ὑτέρ) τέκνον σωτ-
 ηρίας Μηνί
 ευχῆν.

“Papaz, Neoterias’ın çocuğu Papaz için bu adağı Men’e (adadı).”¹³⁵

¹³⁴ A.Ü. DTCF Eskiçağ Dilleri ve Kùltürleri Bölümü, Yunan Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Araş. Gör. M.A. Tolga ÖZHAN tarafından çevrilmiştir.

¹³⁵ Aynı.

BİBLİYOGRAFYA: G. Radet, *Nouvelles Archives des missions Scientifiques et litteraires* vi, (1895), s.153 vd., no.XXIII; İ. Delemen, *Anadolu'da Atlı Tanrılar: Lykia, Pisidia, Lykaonia, Isauria, Phrygia, Lydia ve Karia Bölgelerinde Taş Eserler Üzerine Bir İnceleme*, dok. tezi, (İstanbul:1993), s. 265, no. 316, lev. 76; İ. Delemen, *Anatolian Rider-Gods: A Study on Stone Finds From the Regions of Lycia, Pisidia, Isauria, Lycaonia, Phrygia, Lydia and Caria in the Late Roman Period*, *Asia Minor Studien* band 35, (Bonn: 1999), s. 176, no. 316.

2- BULUNTU YERİ: Eskişehir

Levha 14 b

BULUNDUĞU MÜZE: İstanbul Arkeoloji Müzesi.

ENVANTER NO: 748

ÖLÇÜLERİ: Y: 1.95 m; G: 0.63 m; K: 0.137 m; kd: 0.029 m;

Harflerin yüksekliği: 0.02- 0.03 cm.

TANIMI: Adak steli. Mermer. İnce uzun levha biçimindedir. Steli iki yanda sınırlayan payeler kemerli bir alınlığı taşır. Köşelerde ve ortada palmet motifli akroterler kazıma çizgilerle yükselmektedir. Kemerli alınlık içinde şahlanarak sağa doğru koşan bir atlı figürü görülür. Başı ve göğsü cepheden betimlenen figür kısa bir tunik giymiştir. Başında ışın tacı, yukarıya kaldırdığı sağ elinde kısa bir asa vardır. Sol kolunu ise atın sağından öne doğru uzatmış, dizgini tutmuştur. Atın ayaklarının arasında bir köpek koşmaktadır. Altta sütunların çevrelediği alanda yanyana sıralanan üç figür yer alır. Ortada bir kadın figürü; her iki yanında sağ ellerini yukarı kaldıran ve ayakta duran genç erkek figürleri yer almaktadır. En altta bir quadriganın içinde ışın taçlı güneş tanrısı Helios sağa doğru ilerlemektedir. Figürlerin altında 7 satırlık yazıt bulunmaktadır.

TARİH: M.S. 2. yy.

YAZIT:

Ἑρμῆδιον Ἑρμῆ-
δος δὲν γυναι-
κὶ Νάννα, πρωτο-
ιερεῖς, ὑπὲρ ἑαυ-
τῶν καὶ τῶν ἰδ-
ίων Ὀσίῳ Δικέῳ
εὐχὴν.

“En yüksek rahipler olan, Hermes’in oğlu Hermodion, karısı Nana ile birlikte kendileri ve kendi aileleri için bu adağı tanrı Hosios ve Dikaïos’a (adadı).”¹³⁶

BİBLİYOGRAFYA: A. Köerte, *GGA*, (1897), s. 408, no. 50; A. Köerte, *Ath.Mitt.* 25, (1900), s. 432 vdd.; F.G. Calice, “Votivestele aus Dorylaion”, *OeJh* 11, (1908), s. 198 vdd.; İ. Delemen, *Anadolu’da Atlı Tanrılar: Lykia, Pisidia, Lykaonia, Isauria, Phrygia, Lydia ve Karia Bölgelerinde Taş Eserler Üzerine Bir İnceleme*, dok. tezi, (İstanbul:1993), s. 290 vd., no. 361, lev. 96; İ. Delemen, *Anatolian Rider-Gods: A Study on Stone Finds From the Regions of Lycia, Pisidia, Isauria, Lycaonia, Phrygia, Lydia and Caria in the Late Roman Period*, *Asia Minor Studien* band 35, (Bonn: 1999), no. 361; M. Riel, “Hosios kai Dikaïos”, *EA* 18, (Bonn: 1991), s. 10 vd., no. 20, pl. 3.

3- BULUNTU YERİ: Eskişehir

Levha 15 a

BULUNDUĞU MÜZE: Louvre Müzesi

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: ----

TANIMI: Üçgen alınlıklı adak steli. Mermer. Tepe ve köşe akroterli alınlığın her iki köşesinde kabartma iki büst yer almaktadır. Soldaki büst, bukleli saçları ve başındaki ışın tacı ile Helios’tur. Sağdaki büst ise giysili ve başı açık bir kadın figürü olup ay tanrısı Selene’dir. Ön yüzde kemerli bir mekanın ortasında ayakta duran Zeus kabartması vardır. Zeus’un üzerinde kısa kollu bir khiton ile gövdesini ve sağ omzunu açıkta bırakan, bir khimation bulunmaktadır. Kemerli bir mekanın ortasında duran Zeus sol elinde tuttuğu asaya dayanmaktadır. Sağ elinde libasyon yapar pozisyonda bir phiale tutmaktadır. Bu elinin üzerinde cepheden bir kartal kabartması yer almaktadır. Ayakta duran kartalın kanatları açık ve başı tanrıya dönüktür. Altta, Zeus’un phialesi altında cepheden, çıplak, küçük bir insan figürü yer almaktadır. Her iki elinde tuttuğu eşyalardan sağdaki topuzdur. Zeus’un solunda kemeri taşıyan payenin alt tarafında atribüsü bulunmayan cepheden bir kadın (tanrıça ?) büstü yer almaktadır. Altta kaide kısmında tek satırlık yazıtla birlikte, çok hafif kabartma olarak yapılmış, boyundurukla birbirine bağlanmış bir çift öküz kabartması vardır.

YAZIT: Αύ(ρήλιος) χρηστος Δή χρυσέω εύχην.

¹³⁶ A.Ü. DTCF Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü, Yunan Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Araş. Gör. M.A. Tolga ÖZHAN tarafından çevrilmiştir.

“Philopator ve Khrestos ve Andreas, insanlar ve var olan şeyler için bu adağı tanrı Hosios ve Dikaïos’a (adadılar).”¹³⁸

BİBLİYOGRAFYA: M. Riel, “Hosios kai Dikaïos”, **EA 18**, (Bonn: 1991), s. 13, no. 24, pl. 3.; S. Mitchell, **Anatolia: Land, Men and Gods in Asia Minor II**, (Oxford: Clarendon Press, 1993), s. 16.

5- BULUNTU YERİ: Eskişehir

Levha 16 a- b- c

BULUNDUĞU MÜZE: Eskişehir Müzesi

ENVANTER NO: 4199

ÖLÇÜLERİ: Y: 2.53 m; G: 0.90 m; K: 0.23 m; Harflerin yüksekliği: 0.04- 0.042 m.

TANIMI: Üçgen alınlıklı adak steli. Gri mermer. Tepe ve köşe akroterli alınlıkta ortada aslanlarıyla oturan Kybele kabartması bulunmaktadır. Gövde kısmında üstte quadrigaya binmiş olan Helios ve sağ elini göğsüne koymuş bir kadın (?) büstü yer almaktadır. Figüratif bezemenin altında 5 satırlık yazıt vardır.

TARİH: M.S. 2.- 3. yy.

YAZIT:

Πρωτᾱς κὲ Ἀπολ-
λῶνιος κὲ Ἀσκλη-
πᾱς οἱ Γαΐου ὑπὲ-
ρ τῶν ιδίων Ὀσί-
5 ϕ κὲ Δικέφ εὐχὴν.

“Gaius’un oğulları Protas ve Apollonius ve Asklepas, kendi aileleri için bu adağı tanrı Hosios ve Dikaïos’a (adadı).”¹³⁹

BİBLİYOGRAFYA: M. Riel, “Hosios kai Dikaïos”, **EA 18**, (Bonn: 1991), s. 15, no. 27, pl. 6.

6- BULUNTU YERİ: Eskişehir, Köprübaşı yakınlarında bir handa.

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

¹³⁸ A.Ü. DTCF Eskiçağ Dilleri ve Kùltürleri Bölümü, Yunan Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Araş. Gör. M.A. Tolga ÖZHAN tarafından çevrilmiştir.

¹³⁹ Aynı

ÖLÇÜLERİ: ---

TANIMI: Adak steli. 6 satırlık yazıtı vardır. Stel hakkında ilgili yayınlarda herhangi bir bilgi verilmediği için tanımı yapılamamıştır.

TARİH: M.S. 193- 235

YAZIT:

ΑΓΑΘΗΤΥΧΗΠΟΛΥ
ΟΣΠΟΛΥΒΙΟΥΣΥΝΔΟ
ΝΗΣΥΝΒΙΩΚΑΙΤΕ
ΚΝΙΣΥΠΕΡΕΑΥΤΩΝ
5 ΔΙΠΡΟΝΤΩΝΤΙΕΥ
ΧΗΝ

Ἀγαθὴ τύχη. Πολύβι-
ος Πολυβίου σὺν Δό-
[μ]ῳ συγείῳ καὶ τέ-
κν[ο]ις ὑπὲρ αὐτῶν
Δι[ὸ]ν [Β]ρόντωντι εὖ-
χῆν.

“Uğurlu olsun! Zeus Bronton’a, Polybe’ye, karısı Domna ve çocukları bu adağı şahıslarına adar.”

BİBLİYOGRAFYA: G. Hirschfeld, “Inscripfen aus dem Norden Kleinasien besonders aus Bithynien und Paphlagonia”, *Sitzungsberichte der k. preussischen Akademie der Wissenschaften*, (Berlin: 1888), s. 866, no. 11; G. Radet, “En Phrygie. Rapport sur une Mission Scientifique en Asie Mineure,” *Nouvelles Archives des Missions Scientifiques et Littéraires* 6. (Paris: 1895), s. 148, no XIII.

7- BULUNTU YERİ: Eskişehir

Levha 17 a

BULUNDUĞU MÜZE: Kayıp

ENVANTER NO: ---

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.40 m; G: 0.25 m.

TANIMI: Üçgen alınlıklı adak steli. Mermer. Palmet şeklinde tepe ve köşe akroterli üçgen alınlığın yatay kirişinde tek satırlık yazıt yer almaktadır. Gövde kısmında ön yüzde kabartma olarak klineye uzanmış, sağa dönük bir erkek tasvir edilmiştir. Figür ileri doğru uzatmış olduğu sağ elinde bir balık, sol elinde ise bir kap tutmaktadır. Klinenin altında iki balık(?) bulunmaktadır. Burada klineye uzanmış olan kişi nehir tanrısı Hermos olmalıdır.

TARİH: Belirsizdir.

YAZIT:

ΙΛΑΡΙΩΝ ΕΡΜΟΥ ΑΝΕΘΗΚΕΝ

Ἰλαρίων Ἑρμῶ ἀνέθηκεν.

“Hilarion tanrı Hermos’a (adadı).”¹⁴⁰

BİBLİYOGRAFYA: Th. Preger ve F. Noack, “Dorylaion”, *Ath. Mitt.* sayı no 19: 301-334, (1894), s. 313 vd., no. 15; G. Radet, “En Phrygie. Rapport sur une Mission Scientifique en Asie Mineure,” *Nouvelles Archives des Missions Scientifiques et Littéraires* 6. (Paris: 1895), s. 154, no. XXIV.

8- BULUNTU YERİ: Eskişehir, Pazar içinde küçük bir dükkanda.

Levha 17 b

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: ----

TANIMI: Adak steli. Üst ve alt kısmı kırıktır. Gövdede ön yüzde üstte dış konturları belli olan yan yana iki figür yer almaktadır. Bu figürlerin altında orta kısımda dört adet ileri doğru hamle yapmış at figürü ve kaide kısmında 2 satırlık ithaf yazısı vardır.

TARİH: Belirsizdir.

YAZIT:

ΕΤΟ ΕΓΛΥΚΩΝΟ-
ΑΥΤ-

[Ἄε]τος Ἐλευστος
ἔστη[σε] τῶν.

“Glykon oğlu Letos kendisi için yaşarken (yaptırdı).”¹⁴¹

BİBLİYOGRAFYA: G. Radet, “En Phrygie. Rapport sur une Mission Scientifique en Asie Mineure,” *Nouvelles Archives des Missions Scientifiques et Littéraires* 6. (Paris: 1895), s. 161 vd., no. XXXIX, lev. VII.

9- BULUNTU YERİ: Eskişehir

BULUNDUĞU MÜZE: Kayıp

ENVANTER NO: ----

¹⁴⁰ Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü Öğretim Göv. M.A. Necmettin Eraydın tarafından yapılmıştır.

¹⁴¹ A.Ü. DTCF Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü, Yunan Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Araş. Gör. M.A. Tolga ÖZHAN tarafından çevrilmiştir.

ÖLÇÜLERİ: ----

TANIMI: Adak steli. 7 satırlık yazıtı vardır. Şarhöyük'ten getirilmiştir. Porsuk köprüsü yakınında bir handa devşirme malzeme olarak kullanılmıştır. Stel hakkında ilgili yayında herhangi bir bilgi verilmediği için tanımı yapılamamıştır.

TARİH: M.S. 2. yy.'ın ikinci yarısı- 3. yy.'ın ilk yarısı.

YAZIT:	ΑΥΡΗΛΙΑΝΙΚ	Αὐρηλία Νίκη
	ΗΜΕΤΑΤΕΚΝ	ἡ μετὰ τέκν
	ΩΝΔΙΙΒΡΟΝΤ	ων Διι βροντ-
	ΩΝΤΙΕΥΧΗΝ	ωντι εὐχην
	ΣΚΑΝΤΙΟΧΩ	καὶ Ἀντιόχῳ
	ΙΑΝΔΡΙΑΝΕΕ	ἀνδρὶ ἀνέσ-
	ΤΗΕΑΝ	τησαν.

“Aurélia Niké çocuklarıyla beraber, Zeus Bronton'a ve kocası Antiochus'a bu adağı adar.”

BİBLİYOGRAFYA: G. Radet, “En Phrygie. Rapport sur une Mission Scientifique en Asie Mineure,” *Nouvelles Archives des Missions Scientifiques et Littéraires* 6. (Paris: 1895), s. 148, no. XII.

10- BULUNTU YERİ: Eskişehir

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: A parçasının Y: 0.56 m; B parçasının Y: 1.13 m; G: 0.45 m; K: 0.13 m.

TANIMI: Adak steli. Mavi kalker. Alınlık kısmında öküz başı vardır. Stel iki parçaya bölünmüştür.

TARİH: Belirsizdir.

YAZIT:

a

M E Z E A N
ΔΙΗΡΑΚΛΗ
ΑΝΕΙΚΗΤΩ
ΑΝΩΚΕΚ

b

ΟΧΟ.ΑΙ
ΜΕΖΕΑΝΟΙΜΗ
ΤΡΕΥΧΗΝ

Mezenien'ler ilk olarak yenilmez Herakles'e, ikinci olarakta (Büyük) Anne'ye ithaf etmişlerdir.

BİBLİYOGRAFYA:A.v Domaszewski, "Inscripfen aus Kleinasien", *Archäologisch-Epigraphische Mitteilungen Aus Oesterreich* 7, (Wien, 1883), s. 177, no.25; Ramsay, "The Cities and bishoprics of Phrygia", *JHS* 8, (1887), s. 504, no. 79; G. Radet, "En Phrygie. Rapport sur une Mission Scientifique en Asie Mineure," *Nouvelles Archives des Missions Scientifiques et Littéraires* 6. (Paris: 1895), s. 152 vd., no. XXII.

11- BULUNTU YERİ: Eskişehir. Sıcak sular mevki.

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.85 m; G: 0.70 m; K: 0.20 m

TANIMI: Alınlıklı adak steli. Beyaz mermer. Bir sarnıcın yakınında basamak olarak kullanılmıştır.

TARİH: Belirsizdir.

YAZIT:

AMMIATEIMAIΟΥΤ
YNHZWIAEAYTHA
NEETHEN

Ἀμμία Τειμαίου γ-
υνή ζωσα ἑαυτῇ ἀ-
νέστησεν.

Timaos'un karısı Ammia, kendisi için sağlığında adanmış.

BİBLİYOGRAFYA:A.v Domaszewski, "Inscripfen aus Kleinasien", *Archäologisch-Epigraphische Mitteilungen Aus Oesterreich* 7, (Wien, 1883), s. 177, no.26; G. Radet, "En Phrygie. Rapport sur une Mission Scientifique en Asie Mineure," *Nouvelles Archives des Missions Scientifiques et Littéraires* 6. (Paris: 1895), s. 161, no. XXXVI.

12- BULUNTU YERİ: Eskişehir- Muttalip yolunda bir çeşmede.

Levha 18 a- b

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 1.67 m; G: 1.15 m.

TANIMI: Üçgen alınlıklı adak steli. Mermer. Palmet şeklinde tepe ve köşe akroterli alınlıkta büyük bir üzüm salkımı yer almaktadır. Bu tür salkımlar tanrının ihsan etmesi istenen veya ihsan ettiği nimetleri temsil etmektedir.

YAZIT: ----

BİBLİYOGRAFYA: Cox ve Cameron, **MAMA vol. V: Monuments From Dorylaeum and Nakolea.** (Manchester: The Manchester University Press, 1937), s. 41 vd., no. 74, pl. 27.

13- BULUNTU YERİ: Eskişehir, Tatar mahallesindeki mezarlıkta.

Levha 18 c

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.64 m; G: 0.29 m; K: 0.09 m; Harflerin yüksekliği: 0.025 m.

TANIMI: Üçgen alınlıklı adak steli. Mermer. Alınlık, tepe ve köşe akroterlidir. Gövde kısmında 5 satırlık yazıt yer almaktadır.

YAZIT:

Μένανδρος
καὶ Ἀπφη Μητρὶ
ἀπὸ Κρανός-
μεγάλου(ν)
5 εὐχῆ[ν]

“Menandros ve Apphe bu adağı Kranosmegalos’tan Meter’e (adadı).”¹⁴²

BİBLİYOGRAFYA: Cox ve Cameron, **MAMA vol. V: Monuments From Dorylaeum and Nakolea.** (Manchester: The Manchester University Press, 1937), s. 4 vd., no. 8, pl. 15.

14- BULUNTU YERİ: Eskişehir, Tatar mahallesindeki mezarlıkta.

Levha 18 d

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.55 m; G: 0.27 m; K: 0.08 m; Harflerin yüksekliği: 0.02 m.

¹⁴² A.Ü. DTCF Eskiçağ Dilleri ve Kùltürleri Bölümü, Yunan Dili ve Edebiyatı Anablim Dalı Araş. Gör. M.A. Tolga ÖZHAN tarafından çevrilmiştir.

TANIMI: Üçgen alınlıklı adak steli. Mermer. Tepe ve köşe akroterli alınlıkta ortada poloslu bir kadın büstü (Meter?) vardır. Gövde kısmında ön yüzde 7 satırlık yazıt yer almaktadır. Stelin alt bölümü kırıktır.

YAZIT:

Βαβου καὶ
Μένανδρ-
ος μετὰ τῶ-
ν ιδίων Μη-
5 τρι ἀπὸ Κραν-
οσμεγάλο[υ]
ε[ὕχην]

“Babous? ve Menandros kendi aileleriyle birlikte bu adağı Kranosmegalos’tan Meter’e (adadı).”¹⁴³

BİBLİYOGRAFYA: Cox ve Cameron, **MAMA vol. V: Monuments From Dorylaeum and Nakolea.** (Manchester: The Manchester University Press, 1937), s. 5, no. 9, pl. 15.

15- BULUNTU YERİ: Eskişehir

Levha 18 e

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.92 m; G: 0.49 m; Harflerin yüksekliği: 0.0275- 0.0375 m.

TANIMI: Adak steli. Mermer. Alınlıksız dikdörtgen steldir. Alt kısmı kırıktır. Bir yapıda basamak taşı olarak kullanılmıştır. Ön yüzde, üst kısımda kabartma bir çelenk ile hemen altında 5 satırlık yazıt vardır.

YAZIT:

Μηνόφιλ-
ος Συμάχου
ὑπὲρ ἑαυτοῦ
Διὶ Βροντῶντι
5 εὕχην

“Symakhos’un oğlu Menophilos kendisi için bu adağı Zeus Bronton’a (adadı).”¹⁴⁴

¹⁴³ A.Ü. DTCF Eskiçağ Dilleri ve Kùltürleri Bölümü, Yunan Dili ve Edebiyatı Anablim Dalı Araş. Gör. M.A. Tolga ÖZHAN tarafından çevrilmiştir.

¹⁴⁴ Aynı.

BİBLİYOGRAFYA: W. M. Ramsay, *Studies in the History and Art of the Eastern Provinces of the Roman Empire* (1906), s. 276, no. 10; G. Mirbeau, "Dedicaces Religieuses de Dorylee", *EO IX*, (1906), s.358, no. III; Cox ve Cameron, *MAMA vol. V: Monuments From Dorylaeum and Nakolea*. (Manchester: The Manchester University Press, 1937), s. 8, no. 13, pl. 16.

16- BULUNTU YERİ: Eskişehir, Karapınar mahallesi.

Levha 19 a

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.85 m; G: 0.43 m; K: 0.15 m; Harflerin yüksekliği: 0.025- 0.03 m.

TANIMI: Üçgen alınlıklı adak steli. Dokimeion mermerinden. Stelin üstü, altı ve sağ yanı kırıktır. Bir evin avlusunda basamak taşı olarak kullanılmıştır. Alınlığın ortasında giysili kadın büstü yer almaktadır. Hemen altında, sütun başlıklarına asılmış olan bir çelenk vardır. Çelengin altında, sütunların arasında 5 satırlık yazıt yer almaktadır.

YAZIT:

Ἀπφῇ Τειμά-
ου σὺν υἱῷ
Ἀσκληπαῖ [Δ-]
ἰ Βροντῶν-
5 τι εὐχῇ

"Timaios kızı Apphe, oğlu Asklepas ile birlikte bu adağı Zeus Bronton'a (adadı)."¹⁴⁵

BİBLİYOGRAFYA: Cox ve Cameron, *MAMA vol. V: Monuments From Dorylaeum and Nakolea*. (Manchester: The Manchester University Press, 1937), s. 8, no. 14, pl. 16.

17- BULUNTU YERİ: Eskişehir, Şeyh Şahabettin Tekkesi

Levha 19 b

bahçesi.

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.65 m; G:0.435 m; K: 0.13 m;Harflerin yüksekliği: 0.0275-0.0325 m.

¹⁴⁵ A.Ü. DTCF Eskiçağ Dilleri ve Kùltürleri Bölümü, Yunan Dili ve Edebiyatı Anablim Dalı Araş. Gör. M.A. Tolga ÖZHAN tarafından çevrilmiştir.

TANIMI: Adak steli. Dokimeion mermerinden. Üst kısmı kırıktır. Ön yüzde üstte yer alan kartal kabartmasının ayakları ve kanatları korunmuştur. Kabartmanın altında 5 satırlık yazıt yer alır.

YAZIT:

Ἀσκληπᾶς Ἑρ-
μᾶδος κ. Ξευ-
να σύνβιος
Διὶ Βροντῶν-
5 τι εὐχὴν

“Hermados oğlu Asklepas ve karısı Kseuna Zeus Bronton’a (bu adağı) adadılar.”¹⁴⁶

BİBLİYOGRAFYA: Cox ve Cameron, **MAMA vol. V: Monuments From Dorylaeum and Nakolea.** (Manchester: The Manchester University Press, 1937), s. 8 vd., no. 15, pl. 17.

18- BULUNTU YERİ: Eskişehir, Tatar mahallesi mezarlığında.

Levha 19 c

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.56 m; G: 0.36 m; K: 0.09 m; Harflerin yüksekliği: 0.025 m.

TANIMI: Adak steli. Mermer. Üst kısmı kırıktır. Gövdede ön yüzde 5 satırlık yazıt yer almaktadır.

YAZIT:

- - - -
Ἀσκληπι-
άδου δοῦ-
λος Διὶ Βρ-
οντῶν-
5 τι εὐχὴν

“Asklepiades’in kölesi (bu adağı) Zeus Bronton’a adadı.”¹⁴⁷

BİBLİYOGRAFYA: Cox ve Cameron, **MAMA vol. V: Monuments From Dorylaeum and Nakolea.** (Manchester: The Manchester University Press, 1937), s. 9, no. 16, pl. 17.

¹⁴⁶ A.Ü. DTCF Eskiçağ Dilleri ve Kùltürleri Bölümü, Yunan Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Araş. Gör. M.A. Tolga ÖZHAN tarafından çevrilmiştir.

¹⁴⁷ Aynı.

19- BULUNTU YERİ: Eskişehir, Odunpazarı semtinde

Levha 19 d- e

bir evin duvarında.

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 1.07 m; G: 0.47 m; K: 0.15 m; Harflerin yüksekliği: 0.02- 0.025 m.

TANIMI: Adak steli. Mermer. Üst kısmı kırıktır. Ön yüzde sağa dönük, kabaca işlenmiş kartal kabartması yer almaktadır. Kabartmanın altında 6 satırlık yazıt bulunmaktadır.

YAZIT:

Διοφάνης Τα-
τα σὺν τῇ συν-
βίῳ Νανα κατὰ
κέλευσιν τοῦ
5 θεοῦ ἀνέστη-
σαν

“Tatas’ın oğlu Diophanes karısı Nana ile birlikte tanrının emirleri gereğince (bu steli) dikti.”¹⁴⁸

BİBLİYOGRAFYA: Cox ve Cameron, **MAMA vol. V: Monuments From Dorylaeum and Nakolea.** (Manchester: The Manchester University Press, 1937), s. 9 vd., no. 17, pl. 17.

20- BULUNTU YERİ: Avdan köyünde Ahmet Çilt’in tarlasından

Levha 20 a

BULUNDUĞU MÜZE: Eskişehir Arkeoloji Müzesi

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.70 m; G: 0.61 m; K: 0.15- 0.20 m;

Harflerin yüksekliği: 0.025- 0.042 m.

TANIMI: Adak steli. Gri mermer. Üst ve alt kısmı kırıktır. Her iki yandan çerçeve içine alınmış alanda 14 satırlık yazıt yer almaktadır. Yazıtta, Avdan köyü yakınlarında kurulan antik yerleşim yeri Marlakko kutsanmaktadır. Köy halkı, tanrılar Hosios kai Dikaïos ve Helios için bir stel ve heykel adamaktadırlar.

TARİH: M.S. 2./3. yy.

¹⁴⁸ A.Ü. DTCF Eskiçağ Dilleri ve Kùltürleri Bölümü, Yunan Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Araş. Gör. M.A. Tolga ÖZHAN tarafından çevrilmiştir.

YAZIT:

[]δ[κ]ώ|μης Μαρλακκου | ἄνδρες ἄριστοι
 ὀλβιον εὐξάμενοι | διαμονήν ιδίων περὶ πάντων,
 εἵνεκε | σωτηρίας Ὅσιφ Δι|καίφ τε μεγίστω, |
 λαμπρῷ θ' Ἡελίφ ῥοδο|δακτύλφ ἄξια δῶρα, |
 εἰκόνας ἀργυρέους καὶ | μαρμαρίνους ἀνέθηκαν, |
 αὐτὸς ἕως ἐκέλευσεν | Λ . . Κ ΓΑΠΟΠΟ | - - -

“Marlakko köyünün en yüce erkekleri sizin baki mutluluk verici durumunuz için dua ettiler ve selamete karşılaştıklarından dolayı Hosios ve büyük Dikaïos ile parlak gül parmaklı Helios’a onurlu adaklar yaptılar, gümüş ve mermerden heykeller (bizzat [Apollon?] emrettiği gibi) ithaf ettiler.”

BİBLİYOGRAFYA: R. Merkelbach ve Josef Stauber, *Steinepigramme Aus Dem Griechischen Osten band 3: Der “Ferne Osten” und Das Landesinnere Bis Zum Tauros*. (Leipzig: 2001), s. 298, no. 16/34/02; P. Frei, “Phrygische Toponyme”, *EA* 11, (1988), s. 11 vd, no. 2N; P. Frei, *AST I*, (Ankara: 1984), s. 61, no. 3; M. Riel, “Hosios kai Dikaïos”, *EA* 18, (Bonn: 1991), s. 16 vd., no. 29.

21- BULUNTU YERİ: Avdan köyünde Ali Rıza Özkan’ın çiftliğinde. **Levha 20 b- c**
BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 1.13 m; G: 0.45- 0.49 m; K: 0.14- 0.19 m;

Harflerin yüksekliği: 0.024- 0.026 m.

TANIMI: Üçgen alınlıklı adak steli. Gri- beyaz mermer. Alınlığın köşelerinde palmet şeklinde akroterler kısmen korunmuştur. Alınlığın ortasında yuvarlak bir kabartma yer almaktadır. Gövdede, ön yüzde üstte kabartma girland bezemesi vardır. Girlandın altında 4 satırlık yazıt vardır.

YAZIT: **Μαρλακκη|οἱ Δι|**
 Βροντῶντι |εὐχὴν
 ὕπερ καρπῶν

“Marlakkoslular ürünler için bu adağı Zeus Bronton’a (adadılar).”¹⁴⁹

¹⁴⁹ A.Ü. DTCF Eskiçağ Dilleri ve Kùltürleri Bölümü, Yunan Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Araş. Gör. M.A. Tolga ÖZHAN tarafından çevrilmiştir.

BİBLİYOGRAFYA: Cox ve Cameron, **MAMA vol. V: Monuments From Dorylaeum and Nakolea.** (Manchester: The Manchester University Press, 1937), s. 62, no. 125, pl. 37; P. Frei, “Phrygische Toponyme”, **EA 11**, (Bonn: 1988), s. 13, no. 3.

22- BULUNTU YERİ: Avdan köyünde Untar Yıldız çiftliği’nde.

Levha 21 a

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 1.13 m; G: 0.47- 0.49 m; Harflerin yüksekliği: 0.020- 0.023 m.

TANIMI: Adak steli. Gri- kahve kireç taşı. Sağ kısım ve üst kısım kırıktır. Ön yüzde kabartma bir çelenk, altında 9 satırlık yazıt yer alır.

YAZIT:

Αὐρ Ὀνήσιμος Νεῖο-
κλέως Μαρλακκίηνοϊ-
ς στέφανον. Μαρλ[ακκ]-
ηνοϊ περὶ καρπῶν Δ[ι]ι
5 Βροντῶντι εὐχῆ[ν
ἐπιμελουμένου Ἀ[λεξ]-
άνδρου ΚΟΑΛΙΟΝ[-
ΟΚΕΡΜ-Ε [-] βραβεύ[ο]-
ντος Εὐτύχο[υς]

“Neokles oğlu Aurelius Onesimos Marlakkolular için bu çelengi (dikti). Marlakkoslular ürünleri için bu adağı Zeus Bronton’a (adadılar), Aleksandros’un ilgilenmesiyle Eutykhes’in kararıyla.”¹⁵⁰

BİBLİYOGRAFYA: P. Frei, “Phrygische Toponyme”, **EA 11**, (Bonn: 1988), s. 15 vd., no. 5.

23- BULUNTU YERİ: Avdan’da Hüseyin Yıldız mülkiyetinde.

Levha 21 b

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.54 m; G: 0.39 m; K: 0.048- 0.051 m;

Harflerin yüksekliği: 0.025- 0.029m.

¹⁵⁰ A.Ü. DTCF Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü, Yunan Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Araş. Gör. M.A. Tolga ÖZHAN tarafından çevrilmiştir.

TANIMI: Adak steli parçası. Gri mermer. 9 satırlık yazıt alanı yüzeyinin bir kısmı korunmuştur.

YAZIT:

-----]ΙΤ
 -----] Μαρ-
 λακκηνοί-
 ς στέ]φανο-
 5 ν. Μαρ]λακκ-
 ηνοί] ὑπὲρ κα-
 ρπῶν] Διὶ Βρ-
 οντῶν]ΤΙ Ε[ὑ-
 [χήν]

“..... Marlakkolular için bu çelengi (dikti). Marlakkolular, ürünler için bu adağı Zeus Bronton’a (adadı).”¹⁵¹

BİBLİYOGRAFYA: P. Frei, “Phrygische Toponyme”, **EA 11**, (Bonn: 1988), s. 16, no. 6.

24- BULUNTU YERİ: İnönü İlçesi

Levha 21 c- d- e

BULUNDUĞU MÜZE: İstanbul Arkeoloji Müzesi

ENVANTER NO: 4481.

ÖLÇÜLERİ: Y: 1.64 m; G: 0.63 m; K: 0.18 m.

TANIMI: Üçgen alınlıklı adak steli. Gri mermer. Alınlığın ortasında Zeus Bronton büstü yer almaktadır. Sağ eli göğsü üzerinde durmaktadır. Zeus’un sağ yanında yuvarlak bir altar vardır. Gövdede, ön yüzde Korinth başlıklı sütunlarla sınırlandırılmış alanda üstte dört atın çektiği arabasında ışınlı taçlı Helios, altta sağa doğru ilerleyen at üzerinde elinde çifte balta tutan Men karşısında ayakta elinde asasıyla Dionysos yer almaktadır. Stel üzerinde alınlık girişinde ve gövdede kabartmaların üzerinde 3 satırlık (A); kaidede 5 satırlık (B) yazıt vardır.

YAZIT: A- ἄγαθῇ τύχῃ (Blatt)
 Διομάς καὶ Εὐτύχης
 λατῦποι

“Uğurlu olsun! Taş ustaları Diomas ve Eutyches”

¹⁵¹ A.Ü. DTCF Eskiçağ Dilleri ve Kùltürleri Bölümü, Yunan Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Araş. Gör. M.A. Tolga ÖZHAN tarafından çevrilmiştir.

B-

Μ]ητρι θεῶν Φοίβω τ' ὀσίῳ καὶ Μηνί
 δικάϊω (Blatt) ὀφθαλμῶ τε Δίκης δίκε-
 οφροσύνης χάριν ἄνδρες vac.
 Σακλεανοὶ σωτῆρσι θεοῖς vac.

5 ὀσίοις ἀνέθηκαν (Blatt)

“Ana tanrıça ve bahşeden Phobios (= Helios) ve adil ay tanrısı (= Lunus) ve Iustitia gözü için Sakle köyünün adamları adalet için iradelerini (bu taşı) bahşeden Kurtarıcı tanrılara diktiler.”

BİBLİYOGRAFYA: P. Frei, “Phrygische Toponyme”, *EA* 11, (Bonn: 1988), s. 25 vdd., no. 12; M. Riel, “Hosios kai Dikaïos”, *EA* 18, (Bonn: 1991), s. 13 vd., no. 25; R. Merkelbach ve Josef Stauber, *Steinepigramme Aus Dem Griechischen Osten band 3: Der “Ferne Osten” und Das Landesinnere Bis Zum Tauros*. (Leipzig: 2001), s. 299, no. 16/34/03.

25- BULUNTU YERİ: Eskişehir, Porsuk köprüsü yanında

BULUNDUĞU MÜZE: Kayıp

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.15 m; G: ykl. 0.30 m.

TANIMI: Adak steli. Mermer. 4 satırlık yazıt yer almaktadır. Levhada yer alan yazıtta nehir tanrısı Tembris'ten ya da Poseidon'un kendisinden bahsedilmektedir. Kent, depremten korunabilmek amacıyla Poseidon'un özel koruması altındadır.

TARİH: M.S. 2.- 3. yy.

YAZIT:

ΛΑΙΝΕΟΝΜΕΤΕΧΝΑΣΜΑ
 ΕΞΟΡΑΣΑΛΙΗΑΓΕΡΟΝΤΑ
 ΘΗΚΕΔΕΑΠΟΛΛΩΝΙΣΑΝΑ
 ΘΗΜΑΠΟΣΕΙΔΑΩΝΙ

Λαίνεόν με τέχνασμα | ἐσορᾶς ἀλιῆα γέροντα, |
 θῆκε δὲ Ἀπολλωνίς ἀνάθημα Ποσειδάωνι.

“Beni, ihtiyar balıkçıyı, taştan yapılmış bir sanat eserini görüyorsun, beni Poseidon’a adak olarak Apollonis Phylesi dikmiştir.”

BİBLİYOGRAFYA: Th. Preger ve F. Noack, “Dorylaion”, *Ath.Mitt.* sayı no 19: 301-334, (1894), s. 313, no. 16; G. Radet, “En Phrygie. Rapport sur une Mission

Scientifique en Asie Mineure,” *Nouvelles Archives des Missions Scientifiques et Littéraires* 6. (Paris: 1895), s. 151 vd., no. XX; R. Merkelbach ve Josef Stauber, *Steinepigramme Aus Dem Griechischen Osten band 3: Der “Ferne Osten“ und Das Landesinnere Bis Zum Tauros.* (Leipzig: 2001), s. 305, no. 16/34/12.

26- BULUNTU YERİ: Eskişehir, Porsuk nehri üzerinde bir köprüde

BULUNDUĞU MÜZE: Kayıp

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: ----

TANIMI: Adak steli. 8 satırlık yazıt yer almaktadır. Yazıt, duvara baş aşağı yerleştirilmiştir.

TARİH: Ramsay’e göre M.S. 1. yy.’dan daha geç olmayan bir döneme aittir.

YAZIT:

ΜΕΝΑΝΔΡΟΣ ΤΙΜΟΝΟΣ
ΝΟΚΚΑΙΑΜΕΙΑΛ ΤΕΙ
ΜΩΝΙΘΡΕΠΤΩ ΚΑΙ
ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΣ
ΚΑΙ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΤΩΝ
ΤΡΟΦΩΝ ΠΕΡΤΩΝ
ΕΙΔΙΩΝ ΔΙΙ ΒΡΟΝ-
ΤΩΝΤΙ

Μένανδρος [Ἀπ]ιω-
νος καὶ Ἀμεία[s] Τεί-
μωνι θρεπτῶ καὶ
Ἀπολλώνιος
καὶ Διονύσιος συν-
τρόφω ὑπὲρ τῶν
εἰδίων Διὶ Βρον-
τῶντι

İlk olarak Timon’a, Capiton’un oğlu Menandre tarafından, karısı Amias tarafından , çocukları Apollonius ve Dionysius tarafından; ikinci olarak Zeus Bronton’a, kendi refahları için ithaf edilmiştir.

BİBLİYOGRAFYA: A.v Domaszewski, “Inscripfen aus Kleinasien”, *Archäologisch-Epigraphische Mitteilungen Aus Oesterreich* 7, (Wien, 1883), s. 178, no.29; Ramsay, “Sepulchral Customs In Ancient Phrygia”, *JHS* V, (1884), s. 255 vd., no. 5; G. Hirschfeld, “Inscripfen aus dem Norden Kleinasiens besonders aus Bithynien und Paphlagonia”, *Sitzungsberichte der k. preussischen Akademie der Wissenschaften*, (Berlin: 1888), s. 866, no. 8; G. Radet, “En Phrygie. Rapport sur une Mission Scientifique en Asie Mineure,” *Nouvelles Archives des Missions Scientifiques et Littéraires* 6. (Paris: 1895), s. 148, no XIV.

27- BULUNTU YERİ: Eskişehir, Sultan Alaeddin caminin yanında.

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.28 m; G: 0.37 m.

TANIMI: Adak steli. 6 satırlık yazıtı vardır. Eser hakkında ilgili yayınlarda herhangi bir bilgi verilmediği için tanımı yapılamamıştır.

TARİH: Belirsizdir.

YAZIT:

Γ	Α Ε Α Ε	Γ[λαυκίας] Ασ-
Μ	Α Ε Γ Υ Ν Α Ι	μ[έν] Ας γυναι-
Κ	Ι Κ Υ Ρ Ι Α Α Η Ζ Ω	κί Κυρίλλη ζώ-
Ε	Η Κ Ε Ρ Ο Ν Ο Υ Ε Η	ση κέ Προποντία
Σ	Κ Δ Ι Ι Β Ρ Ο Ν Τ Ω Ν Τ Ι	κέ Δι Ι Βροντιάτι
	Ε Υ Χ Η Ν	εύχην.

Glaukias Asmenas tarafından ilk olarak karısı Cyrilla'ya, sağ ve akıl sağlığı yerinde; ikinci olarak Zeus Bronton'a adanmıştır.

BİBLİYOGRAFYA: Th. Preger ve F. Noack, "Dorylaion", *Ath.Mitt.* sayı no 19: 301-334, (1894), s. 311, no. 11; G. Radet, "En Phrygie. Rapport sur une Mission Scientifique en Asie Mineure," *Nouvelles Archives des Missions Scientifiques et Littéraires* 6. (Paris: 1895), s. 149 vd., no. XVI.

28- BULUNTU YERİ: Eskişehir, Türk mahallesinde pazarın yanında.

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: ----

TANIMI: Adak steli. 4 satırlık yazıtı oldukça yıpranmıştır. Yeniden kullanım görmüştür. Sağ ve sol yanda harfler yokedilmiştir.

TARİH: Belirsizdir.

YAZIT:	/ Τ Ο Ι	
	Ε Ε Κ Δ Ι Ω	... κέ Δι Ι
	Ν Τ Ω Ν Τ Ι Ε Υ	Βροντιάτι εύ-
	Χ Η Ν	χην.

...’ın Zeus Bronton’a ve ...’a adağı.

BİBLİYOGRAFYA: Th. Preger ve F. Noack, “Dorylaion”, *Ath. Mitt.* sayı no 19: 301-334, (1894), s. 311, no. 10; G. Radet, “En Phrygie. Rapport sur une Mission Scientifique en Asie Mineure,” *Nouvelles Archives des Missions Scientifiques et Littéraires* 6.(Paris: 1895), s. 150, no. XVII.

29- BULUNTU YERİ: Eskişehir, Sultan Alaeddin cami kapısında

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 1.95 m; G: 0.36 m; Harflerin yüksekliği: 0.06 m.

TANIMI: Adak steli. 10 satırlık yazıtı vardır. Direk olarak kullanılmıştır

TARİH: Belirsizdir.

YAZIT:

5
10
C A N K T
K T O Y I
A I K I A A
O Y O Y I
K T H Γ A
K - C A N K T
K O C O K - A A
M H T P I
T H K E K
T O N T

Adak Sanctus’un oğlu Sanctus tarafından, karısı Al....’a, kızı Sancta’ya, oğlu Sanctus’a, annesi Al...’a ve Zeus Bronton’a adanmıştır.

BİBLİYOGRAFYA: Th. Preger ve F. Noack, “Dorylaion”, *Ath.Mitt.* sayı no 19: 301-334, (1894), s. 311 vd., no. 12; G. Radet, “En Phrygie. Rapport sur une Mission Scientifique en Asie Mineure,” *Nouvelles Archives des Missions Scientifiques et Littéraires* 6. (Paris: 1895), s. 150 vd., no. XVIII.

30- BULUNTU YERİ: Eskişehir

BULUNDUĞU MÜZE: Kayıp

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Harflerin yüksekliği: 0.03 m.

TANIMI: Adak steli. 6 satırlık yazıtı vardır. Eser hakkında ilgili yayınlarda herhangi bir bilgi verilmediği için tanımı yapılamamıştır.

TARİH: Belirsizdir.

YAZIT:

ΔΙΟΦΑΝΗΣ	Διοφάνης
ΤΑΤΑΓΥΝΤ	Τατᾶ (σ)ὺν τῇ
ΣΥΝΒΙΩΝΑΝ	συνβίῳ Νάνῃα
ΚΑΤΑΚΕΛΕΥ	κατὰ μέλει-
ΕΙΝΤΟΥΘΕΟΥ :	σιν τοῦ Θεοῦ
ΒΡΟΝΤΩΝΤΟΣ	Βροντῶντος

Diophane, Tatas'ın oğlu ve karısı Nana, tanrı Zeus'un emri üzerine.

BİBLİYOGRAFYA: G. Hirschfeld, "Inscriptionen aus dem Norden Kleinasien besonders aus Bithynien und Paphlagonia", *Sitzungsberichte der k. preussischen Akademie der Wissenschaften*, (Berlin: 1888), s. 866, no. 10; G. Radet, "En Phrygie. Rapport sur une Mission Scientifique en Asie Mineure," *Nouvelles Archives des Missions Scientifiques et Littéraires* 6. (Paris: 1895), s. 151, no. XIX.

31- BULUNTU YERİ: Eskişehir, Türk hamamında

BULUNDUĞU MÜZE: ---

ENVANTER NO: ---

ÖLÇÜLERİ: ---

TANIMI: Adak steli. 7 satırlık yazıtı vardır. Eser hakkında ilgili yayınlarda herhangi bir bilgi verilmediği için tanımı yapılamamıştır.

TARİH: Belirsizdir.

YAZIT:

ΜΗΤΡΙΘΕΩΝΚΡΑ	Μητρί θεῶν κρά-
.ΟΙΜΕΓΑΛΟΥ	[τ]ο(υ)ς μεγάλου
ΔΙΟΦΑΝ-ΙΕΤΕΙΜ	Διοφάνης Τειμ-
.ΟΥΠΕ. .ΕΕΑΥ	[ι]ου ὑπέ[ρ τ]ε ἑαυ-
ΤΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΙΔΙ	5 τοῦ καὶ τῶν ἰδί-
.....	[ων πάντων
.....	ἀνέστησεν]

Kranosmegalos kasabasının tanrılarının Annesine, Timee'nin oğlu Diophane tarafından kendi şahsı için ve bütün malları için yapılmış bir adak.

BİBLİYOGRAFYA: A.v Domaszewski, "Inscriptionen aus Kleinasien", *Archäologisch-Epigraphische Mitteilungen Aus Oesterreich* 7, (Wien, 1883), s. 176, no.23; G.

YAZIT:

Πρόσοδος
περὶ τέκν-
ου Διὸς Με-
ληνῶ εὐ-
χὴν

“Prosodoros oğlu için Zeus Melenos’a bu adağı (sundu)”

BİBLİYOGRAFYA: P. Frei, “Epigraphisch- Topographische Forschungen Im Eskişehir”, AST X, (1992), s. 144, abb. 1.

34. BULUNTU YERİ: Kıravdan

Levha 22 b

BULUNDUĞU MÜZE: Eskişehir Arkeoloji Müzesi

ENVANTER NO: A- 123- 82

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.36 m.; G: 0.205 m.; K: 0.065 m.;

Harflerin yüksekliği: 0.007- 0.026 m.

TANIMI: Üçgen alınlıklı adak steli. Mermer. Alınlıkta köşe akroterleri yer almaktadır.

Gövde kısmında 6 satırlık yazıtı vardır.

TARİH: M.S. 2.- 3. yy.

YAZIT:

Αὐρ(ήλιος) Στ-
ρατόν-
ικος Δι-
ὸς Μεληνῶ εὐ-
χὴν

“Aurelios Stratonikos Zeus Melenos’a bu adağı (sundu).”

BİBLİYOGRAFYA: P. Frei, “Epigraphisch- Topographische Forschungen Im Eskişehir”, AST X, (1992), s. 144, abb. 2.

2.5.2. Mezar Stelleri

1- BULUNTU YERİ: Eskişehir

BULUNDUĞU MÜZE: Bursa Müzesi

ENVANTER NO: 57

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.83 m; G: 0.45 m; Harflerin yüksekliği: 0.33 m.

TANIMI: Mezar steli. Kalker. Dikdörtgen şeklindeki stelin ön yüzünde solda bir erkek, sağda bir kadın kabartması yer almaktadır. Kabartmanın altında 12 satırlık yazıt yer almaktadır.

TARİH: M.S. 2. yy./ 3. yy.

YAZIT: Αὐρ Νέα Προ-
Μοίρῳ Στρατ ο-
νίχη Στρατο-
νίχου χέ Μαρ..
χίανης μνημης
χαριν ηδη φέ-
ρουσα τερψιν
η θέλγι γονίς
Αὐρ. Δαμας
Στρατονίχη
γλυχυντάτη
μνημης χάριν

“Aurelia Nea, Stratonikos ve Markiane’nin kızı zamansız ölen Stratonike anısına (dikti). Ebeveynlerini taşıdığı mutlulukla şaşırtan. Aureilus Damas tatlı Stratonike anısına (dikti).”¹⁵²

BİBLİYOGRAFYA: A. Köerte, **GGA**, (1897), s. 411, no 61; G. Mendel, “Catalogue des Monuments Grecs, Romains et Byzantins du Musée Imperial Ottoman de Brousse”, **BCH**, sayı no 33: 245- 435, (1909), s. 319 vd., no. 73.

2- BULUNTU YERİ: Eskişehir, Yukarı mahallede Yemini çeşmesinde. **Levha 23 a**

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.96 m; G: 0.54 m; K: 0.14 m; Harflerin yüksekliği: 0.04 m.

TANIMI: Mezar steli. Mermer. Üst kısmı kırıktır. Dikdörtgen bir panel içinde yazıt yer almaktadır. Yazıtın üst bölümünde iki adet yaprak motifi vardır. P. Lucas’ın 1704’te Eskişehir’i ziyareti sırasında bu stelin Şarhöyük’te olduğu düşünülmektedir.¹⁵³

TARİH: M.S. 1- 2. yy.

YAZIT: Ζηνί τὰ μέν πρό-
[τι]στα καί Αττικῷ
αγ[λ]ιά τέκνα | Αφφῇ
Μένανδρος Ασκλ-

¹⁵² A.Ü. DTCF Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü, Yunan Dili ve Edebiyatı Anablım Dalı Araş. Gör. M.A. Tolga ÖZHAN tarafından çevrilmiştir.

¹⁵³ Cox ve Cameron, **a.g.e.**, s. 11.

ηπας καί Αττικό-
ς | ζήσαντι ἀμέν-
πτως τόν ἐπι-
όχθητον βίον

“Her şeyden önce Zeus ve (sonra) Attikos’u onurlandırmak için mükemmel çocukları Apphe, Menandros, Asklepas ve Attikos (bunu diktiler). O zahmetli yaşama serzenişi bitmiştir.”

BİBLİYOGRAFYA: G. Radet, *Nouvelles Archives des missions Scientifiques et litteraires* vi, (1895), s.147, no. XI; A. Köerte, *GGA*, (1897), s. 404 vd., no 11; Cox ve Cameron, *MAMA vol. V: Monuments From Dorylaeum and Nakolea*. (Manchester: The Manchester University Press, 1937), s. 11, no. 20, pl. 17; R. Merkelbach ve Josef Stauber, *Steinepigramme Aus Dem Griechischen Osten band 3: Der “Ferne Osten” und Das Landesinnere Bis Zum Tauros*. (Leipzig: 2001), s. 310, no. 16/34/21.

3- BULUNTU YERİ: Eskişehir, Karapınar mahallesi

Levha 23 b- c- d

BULUNDUĞU MÜZE: Eskişehir Arkeoloji Müzesi

ENVANTER NO: A- 62- 67.

ÖLÇÜLERİ: Y: 3.01m; G: 0.845- 1.09 m; K: 0.29 m;

Harflerin yüksekliği: 0.0325-0.05 m.

TANIMI: Mezar steli. Mermer. Stel iyi korunmuş durumdadır. Üçgen alınlıkta köşe ve tepe akroterleri kırık ve eksiktir. Alınlığın ortasında sekiz yapraklı rozet kabartması vardır. Çerçeve içine alınmış ön yüzde solda erkek, sağda kadın olmak üzere iki kabartma büst yer almaktadır. 26 satırlık yazıtta birçok satır sağ çerçeve üzerine taşmıştır. Son satır kaide üzerine yazılmıştır. Büstler yazıtın 1. satırı ile 5. satırı arasında yer almaktadır.

YAZIT: Αύρ. Θεότροπος
 Ἐπιτυ- νχανου
 κρασ- büstler σου δέ
 γαμ- βρός
 ώκύμορον Μαρκίαν την εἶλα-
 το μοίρα κραταιή stop| λανπροτρά-

 πεζε κλυτή ως Ἀλκινόοιο σύ-
 νευνις | κράσσου Θυγατέρα(ν) τὸν
 εὐνομον εὐπατέρειαν | κάθθα-
 νε δ’ ἐν λοχίαις ἐλίπεν δέ (τ)ε νή-
 πιον υἱόν | κράσσον παῖδα νέ-
 ον τὸν ἐν ὀρφανότητι λιπόν-

τα | ἀλλά θεότροπος ἐνθα-
 κλυτήν μεμνημένος εὐνινι
 θυγατέρες δέ κλυταί ἢ μη-
 τέρι σὺφρονι κεδνη |
 κ δέ τοι Ἀττικίλ-
 λα ἀδελφή σὺφρο-
 νι Μαρκία stop| ἀνδρί σύν
 ἀζιολ=ω πρώτου γέν-
 νου ἐνθάδε κρασσου |
 ζων δέ καί φρονεων θε-
 οτροπος μέγα ἔργον ἔρε-
 ζεν | ἑαυτῷ κ Μαρκία συν-
 ομευνίδι ἄνθρω
 χαίρε παροδείτα

“Epitynchanos oğlu, Crassus damadı Aurelius Theotropos güçlü ölüm tanrısının aldığı, çabucak ölen Marcia’yı buraya defnetmişlerdir. O, Alkinoss’un eşi gibi zengin bir evin mükemmel bir efendisiydi. (o defnetti), kanunlara ve adetlere bağlı Crassus kızı iyi ana babadan doğmuştur. Çocuk çağında öldü ve küçük oğlu Crausus’u kaybetti, genç çocuğu yetim bıraktı. Ama Theotropos bu mezarı ünlü eşinin hatırası için inşa ettirdi ve meşhur kızları iffetli, onurlu anneleri için ve kız kardeşi Atticilla iffetli Marcia’nın onurlu kocasıyla, aileden Craussus ile birlikte bu mezarı inşa ettirdi. Yaşayan ve aklına sahip Theotropos burada büyük bir anıtı kendisi ve ölen eşi Marcia için inşa ettirdi. Buradan geçip giden gezgini selamlar.”

BİBLİYOGRAFYA: Cox ve Cameron, **MAMA vol. V: Monuments From Dorylaeum and Nakolea.** (Manchester: The Manchester University Press, 1937), s. 14 vd., no. 28, pl. 19; R. Merkelbach ve Josef Stauber, **Steinepigramme Aus Dem Griechischen Osten band 3: Der “Ferne Osten” und Das Landesinnere Bis Zum Tauros.** (Leipzig: 2001), s. 316 vd., no. 16/34/28.

4-BULUNTU YERİ: Karacahisar Köyü (Dorylaion Steli)

Levha 24 a- b

BULUNDUĞU MÜZE: İstanbul Arkeoloji Müzesi

ENVANTER NO: 680

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.71 m; G: 0.39 m; K: 0.12 m.

TANIMI: Mezar steli. Beyaz mermer. Sağ üst kısmı ve sol alt kısmı kırıktır. Her iki yüzünde figüratif kabartma bezeme yer almaktadır. Üçgen alınlığın korunan sol kısmında köşede kabartma palmet motifi yer alır. Alınlığın altında inci dizisiyle çerçeve içine alınmış ön yüzde alçak kabartma olarak yapılmış kanatlı bir kadın figürü

bulunmaktadır. Sağa doğru yürür pozisyonda profilden betimlenmiş olan kadın figürünün başında yüksek polosus vardır. Polosun altından çıkan uzun saçlar ensede toplanmıştır. Bol pilili khiton ve peplos giymiştir. İleriye doğru uzattığı sol elinde küçük bir aslan yavrusunun ön bacaklarından kavramıştır. Sağ kol dirsekten kıvrılmış, göğüs hizasında durmaktadır. Arka yüzde iki bölmeye ayrılmıştır. Daha geniş olan üst bölümde sağa yönelmiş bir atlı kabartması yer almaktadır. Atın altında bir köpek koşmaktadır. Atlıya oldukça yıpranmış bir yaya eşlik etmektedir. Dar olan ikinci bölümde sağa doğru ilerleyen iki atın çektiği arabada bir adam kabartması bulunmaktadır.

TARİH: M.Ö. 6. yy.'ın ilk yarısı.

YAZIT: ----

BİBLİYOGRAFYA: G. Radet ve H. Ouvre, "Stele de Dorylee", **BCH**, sayı no 18, (1894), s. 129 vdd.; A. Köerte, **A th.Mitt.**, sayı no 20, (1895), s. 1 vdd.; G. Mendel, **Musées Impériaux Ottomans: Catalogue des Sculptures Greques, Romaines et Byzantines II.** (Constantinople: 1914), no.526.

5- BULUNTU YERİ: Eskişehir, Akarbaşı cami minaresinin kaidesinde.

Levha 25 a- b

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y:1.41 m; G: 1.625 m; K: 0.25 m.

TANIMI: Üçgen alınlıklı kapı tipi mezar steli. Dokimeion mermeri. Çift kapılıdır. Alınlıkların üzerindeki palmet şeklindeki akroterler ve kavisli bezemeler kısmen korunmuştur. Sağ kapının alınlığında tarak, yün sepeti ve parfüm şişesi görülmektedir. Sol kapının alınlığında ise kalamotheke ve calamus vardır. Her iki kapıda da kemerli kapı kanatları payeler ile desteklenmektedir. Her iki kapıda da kapı kanatları üç panoya ayrılmıştır. Sağ kapıda üst panoda sağda anahtar ve anahtar kilidi, solda iki küçük şişe; orta panoda sağda ayna, solda iğ ve öreke; alt panoda sağda bir çift sandal, solda küçük alabastronlar bir alabastrotheke üzerinde yer almaktadır. Sol kapıda üst panoda sağda anahtar ve anahtar kilidi, solda bir diptykon ile olasılıkla bir kalem; orta panoda sağda yüzeysel çalışılmış olan üç ayaklı bir masa ve üzerinde küçük kaplar, solda palaestra aracı; alt panoda sağda bir çerçeve, solda kulplu bir kapı bulunmaktadır. Bu çifte kapı, olasılıkla çifte mezar olarak evli bir çifte aitti.

TARİH: M.S. 2./ 3. yy.

YAZIT: ----

BİBLİYOGRAFYA: Th. Preger ve F. Noack, "Dorylaion", **Ath. Mitt.** sayı no 19: 301-334, (1894), s. 320 vd., fig.3; G. Radet, "En Phrygie. Rapport sur une Mission Scientifique en Asie Mineure," **Nouvelles Archives des Missions Scientifiques et Littéraires** 6. (Paris: 1895), s. 164 vd., pl. 9; Cox ve Cameron, **MAMA vol. V: Monuments From Dorylaeum and Nakolea.** (Manchester: The Manchester University Press, 1937), s. 24 vdd., no. 41, pl. 21; M. Waelkens, **Die KleinAsiatischen Türsteine Typologische und Epigraphische Forschungen,** (Berlin: 1982), s. 134, no. 332, taf. 48.

6- BULUNTU YERİ: Eskişehir, Tahıl Pazarı'nda bir çeşmede

Levha 26 a- b- c

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 1.44 m; G: 0.83 m; Harflerin yüksekliği: 0.025- 0.03 m.

TANIMI: Kapı tipi mezar steli. Gri mermer. Üst kısmı kırıktır. Her iki yanda birer kraterden çıkan kabartma sarmaşık yapraklarıyla süslü Korinth başlıklı iki sütun, kemerli çatıyı taşımaktadır. Kemer alanının iç kısmı istiridye kabuğu şeklinde işlenmiştir. Dışta, her iki yanda birer palmet motifi vardır. Kemer alanının hemen altında, dar bant üzerinde Arapça çeşme kitabesi bulunur. 3 satırlık orijinal mezar yazıtı ise sütun başları arasında kapı çerçevesi üzerinde bulunmaktadır. Sağ kapı kanadında, üst panoda okunurken tutulduğu biçimde bir rulo, hemen yanında bir yazı malzemesi kutusu (futural) ve onun altında da bir diptykon vardır. Alt panoda bir dokuma tezgahı ve yanında spatha ve radius bulunmaktadır. Sol kapı kanadında üst panoda bir makas tasvir edilmiştir, onun yanındaysa bir bıçak vardır ki F. Noack, bu aşağıya doğru genişleyen nesneyi böyle yorumlamıştır.¹⁵⁴ Yine yanında, küçük bir kutu içinde iki, küçük lanzette şeklinde, başlarında delik olan alet, belki bir cımbız bulunmaktadır. Bunların tam altında uzunlamasına bir nesne yer almaktadır. F. Noack, bunu başka anıtlarla kıyaslayınca bir testere olarak yorumlamıştır.¹⁵⁵ Waelkens ise bu nesnenin bir makas olduğunu söylemektedir.¹⁵⁶ Alt panoda, bir aynanın yanında alabastron tasvir

¹⁵⁴ Th. Preger ve F. Noack, **a.g.e.**, s. 315.

¹⁵⁵ **Aynı**, s. 316.

¹⁵⁶ M. Waelkens, 1982, **a.g.e.**, s. 136.

edilmiştir. Onun altında dörtgen alabastrotheke üzerinde ayna, alabastron ve tarak yer almaktadır. Sol üstteki ve sağ alttaki aletlerin bir kadına ya da bir erkeğe ait olduğu kesin olmasa da yazı malzemesi bir erkeğe, ayna tarak gibi aletler de bir kadına atfedilebilir.

TARİH: M.S. 2./ 3. yy.

YAZIT:

ΛΟΥΚΙΟΥΑΛΕΡΙΟΥΠΟΥΛ
ΧΕΡΑΜΑΚΥΝΒΙΩΓΛΥΚΥΤΑΤΗ
ΣΜΝΗΜΗΧΑΡΙΝΣ

Λούκιος Ουαλέριος Πούλ|χερ &μα συνβίω γλυκυτάτη | μνήμης χάριν.

“Loukios Valerius Poulkher aynı zamanda en tatlı karısının anısı için (dikti).”¹⁵⁷

BİBLİYOGRAFYA: Th. Preger ve F. Noack, “Dorylaion”, *Ath. Mitt.* sayı no 19: 301-334, (1894), s. 312, 315 vdd., fig.1; G. Radet, “En Phrygie. Rapport sur une Mission Scientifique en Asie Mineure,” *Nouvelles Archives des Missions Scientifiques et Littéraires* 6. (Paris: 1895), s. 157, no. XXIX, pl. VI; Cox ve Cameron, *MAMA vol. V: Monuments From Dorylaeum and Nakolea*. (Manchester: The Manchester University Press, 1937), s. 21 vdd., no. 40, pl. 21; M. Waelkens, *Die Kleinasiatischen Türsteine Typologische und Epigraphische Forschungen*, (Berlin: 1982), s. 135 vd., no. 338, taf. 50.

7- BULUNTU YERİ: Eskişehir, Porsuk Oteli ve İstasyon arasındaki cadde kaldırımını içinde.

Levha 27 a- b

BULUNDUĞU MÜZE: Kayıp

ENVANTER NO: ---

ÖLÇÜLERİ: Y: 1.66 m; G: 1.19 m.

TANIMI: Kapı tipi mezar steli. Mermer. Çift kapılıdır. Her iki kapının üzerindeki alınlıkta palmet biçiminde tepe ve köşe akroterleri vardır. Alınlıkların ortasında kabartma rozet motifleri yer alır. Her iki kapıda kemerli kapı kanatları, payeler ile desteklenmektedir. Sol kapıda, ilk panoda kabartma yonca yaprakları; ikinci panoda solda ayna; sağda kilit tablası; üçüncü panoda solda alabastrotheke üzerinde iki küçük

¹⁵⁷ A.Ü. DTCF Eskişehir Dilleri ve Kültürleri Bölümü, Yunan Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Araş. Gör. M.A. Tolga ÖZHAN tarafından çevrilmiştir.

şişe; sağda yuvarlak kilit tablası; dördüncü panoda baklava motifi yer almaktadır. Sağ kapıda ilk panoda kabartma yonca yaprakları; ikinci panoda solda sepet, sağda tarak; üçüncü panoda solda iğ ve iplik bağlı öreke, sağda şişe; dördüncü panoda solda bir çift sandal ve sağda üzerinde kilit kazılı alabastroke bulunmaktadır. Taş oldukça aşınmıştır.

YAZIT: ----

BİBLİYOGRAFYA: Cox ve Cameron, **MAMA vol. V: Monuments From Dorylaeum and Nakolea.** (Manchester: The Manchester University Press, 1937), s. 26, no. 42, pl. 21; M. Waelkens, **Die KleinAsiatischen Türsteine Typologische und Epigraphische Forschungen,** (Berlin: 1982), s. 134, no. 333, Abb. 34.

8- BULUNTU YERİ: Eskişehir, Elektrik santralindeki

Levha 27 c- d

Ermeni mezarlığında.

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 1.55 m; G: 0.87 m.

TANIMI: Kapı tipi mezar steli. Mermer. Üst tarafı kırıktır. Kapının üzerindeki alınlıkta tepe ve köşe akroterleri yer almaktadır. Alınlığın her iki yanında girland motifi vardır. Alınlığın ortasında bir sepet (?) ve üzerinde tarak kabartması bulunmaktadır. Üstte sol panoda açık parşömen rulosu, sağda kayışlı kapalı diptykon; altta sol panoda bir çift sandal (alt kısmı kırıktır); sağda palaestra aracı yer almaktadır.

TARİH: M.S. 2./ 3. yy.

YAZIT: ----

BİBLİYOGRAFYA: Cox ve Cameron, **MAMA vol. V: Monuments From Dorylaeum and Nakolea.** (Manchester: The Manchester University Press, 1937), s. 26, no. 43, pl. 22; M. Waelkens, **Die KleinAsiatischen Türsteine Typologische und Epigraphische Forschungen,** (Berlin: 1982), s. 135, no. 335, taf. 48.

9- BULUNTU YERİ: Eskişehir, Buğdaypazarı mahallesinde
bir çeşmede.

Levha 28 a- b

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 2.04 m; G: 1.32 m.

TANIMI: Kapı tipi mezar steli. Mermer. Üstte sütun başlıklı payelerle desteklenen kemerli dört adet niş vardır. Ortadaki iki kemerli nişte istiridye kabuğu motifi yer almaktadır. Bu kemerli nişlerde soldan sağa üzümlü asma, orak, sepet üzerinde tarak, iğ ve iplik bağlı öreke üzerinde ayna bulunmaktadır. Kapının kanatları arasında bir paye vardır. Üst panoda solda üç ayaklı bir masa ve üzerinde ağzı, gözü, yüzgeçleri ve kuyruğu belirgin bir balık, burun kısmı hafifçe deforme olmuş bir sığır kafası (?); sağda üzerinde üç küçük şişe bulunan anahtar delikli bir alabastrotheke; alt panoda solda bir çift sandal ve mensa tripes; sağda küçük sandallar ve saplı kova bulunmaktadır.

TARİH: M.S. 2. yy.

YAZIT: ----

BİBLİYOGRAFYA: Cox ve Cameron, **MAMA vol. V: Monuments From Dorylaeum and Nakolea.** (Manchester: The Manchester University Press, 1937), s. 26 vd., no. 44, pl. 22; M. Waelkens, **Die KleinAsiatischen Türsteine Typologische und Epigraphische Forschungen,** (Berlin: 1982), s. 133, no. 328, taf. 47.

10- BULUNTU YERİ: Eskişehir, Tahl Pazarında bir çeşmede.

Levha 28 c

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 1.55 m; G: 0.775 m.

TANIMI: Üçgen alınlıklı kapı tipi mezar steli. Gri mermer. Alınlıkta köşe ve tepe akroteri bulunmaktadır. Payelerle desteklenen kapının üst panosu boştur; alt panoda kapı tutamağı yer almaktadır.

YAZIT: ----

BİBLİYOGRAFYA: Cox ve Cameron, **MAMA vol. V: Monuments From Dorylaeum and Nakolea.** (Manchester: The Manchester University Press, 1937), s. 27, no. 45, pl. 22; M. Waelkens, **Die KleinAsiatischen Türsteine Typologische und Epigraphische Forschungen,** (Berlin: 1982), s. 136, no. 339, taf. 50.

11- BULUNTU YERİ: Eskişehir istasyonunda

Levha 29 a- b

BULUNDUĞU MÜZE: İstanbul Arkeoloji Müzesi

ENVANTER NO: E 671/K 1068

ÖLÇÜLERİ: Y: 1.10m; G: 0.70m; K: 0.30m.

TANIMI: Kapı tipi mezar steli. Beyaz mermer. Üst kısmı kırıktır. Üst panoda solda iki ayna, saç iğnesi ve kapaklı iki parfüm şişesinin arasında bulunan bir tarak, sağda alabastrotheke ve anahtar, alabastrotheke üzerinde üç adet kapaklı şişe; alt panoda solda bir çift sandal, üstünde bir sepet, iğ ve öreke, sağda mensa tripes ile masanın altında, anahtarıyla birlikte yuvarlak bir kilit tablası yer almaktadır.

TARİH: M.S. 3. yy.

YAZIT: ----

BİBLİYOGRAFYA: A. Joubin, "Steles Funeraires de Phrygie", *Revue Archeologique* 24, (1894), s. 182, no. 2, pl. V; Th. Preger ve F. Noack, "Dorylaion", *Ath.Mitt.* 19, (1894), s.321 vd., fig. 4; M. Waelkens, *Die KleinAsiatischen Türsteine Typologische und Epigraphische Forschungen*, (Berlin: 1982), s. 135, no. 337, taf. 50.

12- BULUNTU YERİ: Eskişehir, Odunpazarı mahallesinde
bir çeşmede.

Levha 29 c

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.95 m; G: 0.52 m.

TANIMI: Üçgen alınlıklı kapı tipi mezar steli. Gri mermer. Alınlıkta tepe ve köşe akroterleri vardır. Alınlığın ortasında kabartma biçiminde disk yer almaktadır. Üst panoda solda anahtar levhası, sağda tutamak vardır.

TARİH: Ykl. M.S. 2. yy.

YAZIT: ----

BİBLİYOGRAFYA: Cox ve Cameron, *MAMA vol. V: Monuments From Dorylaeum and Nakolea*. (Manchester: The Manchester University Press, 1937), s. 28, no. 47, pl. 23; M. Waelkens, *Die KleinAsiatischen Türsteine Typologische und Epigraphische Forschungen*, (Berlin: 1982), s. 133, no. 326, taf. 44.

13- BULUNTU YERİ: Muttalip beldesinin doğusunda
bir köprüde kaldırım taşı.

Levha 30 a- b- c

BULUNDUĞU MÜZE: Eskişehir Arkeoloji Müzesi

ENVANTER NO: 4205

ÖLÇÜLERİ: Y: 1.72 m; G: 1.27 m; D: 0.21 m.

TANIMI: Üçgen alınlıklı kapı tipi mezar steli. Kırmızı damarlı beyaz mermer. Çift alınlıklıdır. Alınlığın dış tarafında baklava motifi ve istiridye kabuğu motifi vardır. Alınlıklarda palmet şeklinde tepe ve köşe akroterleri bulunmaktadır. Alınlıkların eğimli pervazlarında bitki motifi vardır. Sol alınlıkta ortada kayışla birlikte kapalı dipthycon; sağ alınlıkta ortada sepetin üzerinde tarak yer almaktadır. Üst panoda solda mensa triples üzerinde üç şişe, sağda üzerinde üç şişe olan alabastrotheke ve iğ ile öreke; alt panoda solda palaestra aracı ve bir çift sandal ile yanında situla, sağda bir çift sandal ve kova yer almaktadır.

TARİH: M.S. 2. yy.'ın ikinci yarısı veya 3. yy. başları.

YAZIT: ----

BİBLİYOGRAFYA: Cox ve Cameron, **MAMA vol. V: Monuments From Dorylaeum and Nakolea.** (Manchester: The Manchester University Press, 1937), s. 40, no. 70, pl. 26; M. Waelkens, **Die KleinAsiatischen Türsteine Typologische und Epigraphische Forschungen.** (Berlin: 1982), s. 137, no. 346, taf. 49, abb. 37.

14- BULUNTU YERİ: Muttalip beldesi

Levha 31 a

Orta mahallede bir duvarda.

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.75 m; G: 1.09 m; D: 0.15 m.

TANIMI: Kapı tipi mezar steli. Mermer. Üst kısmı kırık. Üst panoda solda kapalı diptychon, kayış ve kilit (?) ile kitap rulosu (?), sağda öreke, iğ ve ayna; alt panoda solda mürekkep kabı, palaestra aracı ile birlikte mensa triples ve mensa triples üzerinde üç şişe, sağda bir çift sandal, alabastrotheke üzerinde iki küçük şişe ve tencere yer almaktadır.

TARİH: M.S. 2. yy.'ın ikinci yarısına veya 3. yy.'ın ilk yarısı.

YAZIT: ----

BİBLİYOGRAFYA: Cox ve Cameron, **MAMA vol. V: Monuments From Dorylaeum and Nakolea.** (Manchester: The Manchester University Press, 1937), s. 41, no. 72, pl. 27; M. Waelkens, **Die KleinAsiatischen Türsteine Typologische und Epigraphische Forschungen.** (Berlin: 1982), s. 138, no. 347, taf. 50.

15- BULUNTU YERİ: Muttalip beldesi Koyun

Levha 31 b- c

mahallesinde bir evde merdiven taşı.

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.68 m; G: 0.95 m; D: 0.10 m.

TANIMI: Kapı tipi mezar steli. Mermer. Üst kısmı kırık. Üst panoda solda mensa tripes üzerinde üç şişe vardır. Sağ pano kendi içinde iki panoya ayrılmaktadır. Bu panonun solunda alabastrotheke üzerinde iki şişe, sağında iğ ve öreke bulunmaktadır. Alt panoda solda kilit ve kilit tablası yer almaktadır. Sağ pano da yine kendi içinde iki panoya ayrılır. Bunlardan sol panoda situla ve sağ panoda sandal çifti yer almaktadır.

TARİH: M.S. 3. yy.

YAZIT: ----

BİBLİYOGRAFYA: Cox ve Cameron, **MAMA vol. V: Monuments From Dorylaeum and Nakolea.** (Manchester: The Manchester University Press, 1937), s. 41, no. 73, pl. 27; M. Waelkens, **Die KleinAsiatischen Türsteine Typologische und Epigraphische Forschungen.** (Berlin: 1982), s.138, no. 348, abb. 38.

16- BULUNTU YERİ: Yeri belli değil.

Levha 32 a

A. Köerte tarafından Şarhöyük'te fotoğraflanmış.¹⁵⁸

BULUNDUĞU MÜZE: Kayıp

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: ----

TANIMI: Üçgen alınlıklı kapı tipi mezar steli. Mermer. Üç kapılı mezar stelinin yalnızca sağ üst kısmı korunmuştur. Alt kısmı ve sol kısmı kırık ve eksiktir. Üç alınlıkta tepe ve köşe akroterlidir. Alınlıkların yanlarında yuvarlak kilit tablası, kilit ve yuvarlak levha yer almaktadır. Ortadaki alınlıkta ayna, sağdaki alınlık içinde sepetin üzerinde tarak vardır.

TARİH: Ykl. M.S. 2. yy.

YAZIT: ----

BİBLİYOGRAFYA: M. Waelkens, **Die KleinAsiatischen Türsteine Typologische und Epigraphische Forschungen,** (Berlin: 1982), s. 134, no. 331, abb. 33.

¹⁵⁸ M. Waelkens, 1982, a.g.e., s. 134.

17- BULUNTU YERİ: Eskişehir, Aşağı şehrin bir çeşmesi içinde

Levha 32 b- c

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.85 m; G: 0.74 m.

TANIMI: Kapı tipi mezar steli. Gri mermer. Kenarları hasar görmüştür. Kemerli alınlıkta tarak, sepet ve ampulla birlikte yer almaktadır. Üst panonun sol kısmı boştur, sağda kilit tablası vardır. Alt panoda solda ve sağda nal biçimli kapı tutamağı yer almaktadır.

YAZIT: ----

BİBLİYOGRAFYA: Cox ve Cameron, **MAMA vol. V: Monuments From Dorylaeum and Nakolea.** (Manchester: The Manchester University Press, 1937), s. 28, no. 46, pl. 23; M. Waelkens, **Die KleinAsiatischen Türsteine Typologische und Epigraphische Forschungen,** (Berlin: 1982), s. 136, no. 340, abb. 35.

18- BULUNTU YERİ: Yeri belli değil

BULUNDUĞU MÜZE: Eskişehir Arkeoloji Müzesi

ENVANTER NO: 4209

ÖLÇÜLERİ: Y: 1.98 m; G: 1.16 m; K: 20 cm

TANIMI: Kapı tipi mezar steli. Beyaz mermer. Alınlığın ortasında üzüm asması ve orak; akroterler arasında ise kısa sarmaşık filizi yer almaktadır. Üst panoda solda mensa tripes üzerinde üç şişe, sağda ayna ve kilit; alt panoda solda situla ve palaestra aracı, sağda bir çift sandal yer almaktadır.

TARİH: M.S. 3. yy.

YAZIT: ----

BİBLİYOGRAFYA: M. Waelkens, **Die KleinAsiatischen Türsteine Typologische und Epigraphische Forschungen,** (Berlin: 1982), s. 136, no. 341, taf. 51.

19- BULUNTU YERİ: Yeri belli değil

Levha 32 d

BULUNDUĞU MÜZE: Eskişehir Arkeoloji Müzesi

ENVANTER NO: 4221

ÖLÇÜLERİ: Y: ykl. 40 cm

TANIMI: Kapı tipi mezar steli parçası. Beyaz mermer. Düzgün çerçeveli alt sol köşesi sağlam kalmıştır. Alt sol panel içinde bir sandal çifti bulunmaktadır. Sandallarda ayak parmaklarının tasviri yer almaktadır.

YAZIT: ----

BİBLİYOGRAFYA: M. Waelkens, *Die Kleinasiatischen Türsteine Typologische und Epigraphische Forschungen*, (Berlin: 1982), s. 137, no. 342, abb. 36.

20- BULUNTU YERİ: Uludere (İlkburun/ Trikomia) köyü

Levha 33 a

BULUNDUĞU MÜZE: Eti Bisküvi Fabrikası bahçesinde (Özel koleksiyon)

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 1.56 m; G: 0.75 m; Harflerin yüksekliği: 0.035 m.

TANIMI: Üçgen alınlıklı mezar steli. Mermer. Alınlıkta palmet motifli köşe akroterlerinin bulunduğu kısım kırıktır. Alınlığın ortasında bir çelenk vardır. Alınlığın alt kısmında her iki yanda payelerle sınırlandırılan alanda 10 satırlık yazıt yer almaktadır. Yazıtın hemen altında iki kemerli aedícula bulunmaktadır. Sol panelde, kazma, tarha ve asma; sağ panelde ise stilus kutusu ve rulosu, onun altında üç ayaklı bir masa üzerinde krater, kepçe (?) ve büyük bardak vardır.

YAZIT:

χαῖρ' ἀναγεινώσκων, ὑγίαινε, πορευόμενος.

Δημοσθένης | Ἀντιόχου υἱὸς καὶ Τροφίμῃ Ἀντιόχου ἀπελευθερά τὴν ὑστέρην |
καὶ τὸν κίονα ἀνέστησαν μνήμης χάριν. |

γηρεός τε θανὼν | εὐσεβίης ἔνεκεν ♠

“Bunu okuyorsan, seni selamlıyoruz, yolunun devamı selametli olsun.

Antiochos oğlu Demosthenes ile Antiochos tarafından azledilen Trophime bu mezar taşını ve sütunu hatırlanması için dikmişlerdir.

Bağlılık (muhabbet)inden dolayı uzun ömürlü olasın.”

BİBLİYOGRAFYA: Cox ve Cameron, *MAMA vol. V: Monuments From Dorylaeum and Nakolea*. (Manchester: The Manchester University Press, 1937), s. 49 vd., no. 89, pl. 30; R. Merkelbach ve Josef Stauber, *Steinepigramme Aus Dem Griechischen Osten band 3: Der “Ferne Osten” und Das Landesinnere Bis Zum Tauros*. (Leipzig: 2001), s. 309, no. 16/34/19.

21- BULUNTU YERİ: Muttalip beldesi

Levha 33 b- c- d

Emirler mahallesinde bir çeşmede.

BULUNDUĞU MÜZE: ---

ENVANTER NO: ---

ÖLÇÜLERİ: Y: 2.55 m; G: 0.71- 0.62 m; K: 0.28- 0.33 m;

Harflerin yüksekliği: 0.03 m.

TANIMI: Üçgen alınlıklı mezar steli. Gri mermer. Alınlıkta palmet şeklinde tepe akroteri vardır. Alınlığın ortasında bir sepetten çıkıp iki yana doğru sarkan üzüm asması yer almaktadır. Asmanın üzerinde bir tarak bulunmaktadır. Gövdede, ön yüzde alınlığın altında girland ve ortasında bir ayna, altında 9 satırlık yazıt yer almaktadır.

YAZIT:

Τείμαιος Μεν[ε-]
μα[χ]ου καὶ Ἀσκλη-
πι[άδ]ης Διοδώρο-
υ [κα]ὶ Ἀντιοχίς
5 [κα]ὶ Σηστυλιαν-
[ῆ θυγ]ατριδῆς [Ε]λ-
[πίδ]ε Ἀσκληπι-
[άδο]υ μητρὶ δὲ ἱ-
[δία] μνήμης χάριν

“Menemakhos oğlu Timaios ve Diodoros oğlu Asklepiades ve Antiokhis ve Sestuliane kendi anneleri Asklepiades’ın kızı Elpis anısına (diktiler).”¹⁵⁹

BİBLİYOGRAFYA: Cox ve Cameron, **MAMA vol. V: Monuments From Dorylaeum and Nakolea.** (Manchester: The Manchester University Press, 1937), s. 38 vd., no. 67, pl. 26.

22- BULUNTU YERİ: Muttalip beldesi

Levha 34 a- b

Çakırcı köprüsü kaldırımında.

BULUNDUĞU MÜZE: ---

ENVANTER NO: ---

ÖLÇÜLERİ: Y: 2.11 m; G: 0.50 m; D: 0.24 m; Harflerin yüksekliği: 0.025 m.

TANIMI: Üçgen alınlıklı mezar steli. Dokimeion mermeri. Üstü, altı ve sağ tarafı kırıktır. Ön yüzde alınlığın altında kabartma girland, üzerinde başı sola dönük bir kartal figürü yer almaktadır. Altta 14 satırlık yazıtı vardır.

¹⁵⁹ A.Ü. DTCF Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü, Yunan Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Araş. Gör. M.A. Tolga ÖZHAN tarafından çevrilmiştir.

YAZIT:

τύνβος καὶ στάλα μὴνύσει τοῖς μετέπειτα
 Ἀσκληπιάδῃ | κεῖσθαι ἐνθάδε τῶν μέλεον.
 ὄν με {κα} | κακὸς δαίμων ἀπενόσφισε πατρὸς{ς} Ὀρόν{το}ν |
 Ἀσκληπιοδώρου, ὃς ἐν ἐμοὶ ἐλπίδας ἔσχε κενάς.
 ἦδ' ἀλόχου κεδινῆς Ἱερωνίδος, ἣν κατέλειπον
 πάν{τοθεν} | ὀρφανικὴν ἐν ὀδύρμ|ασι πλησιοχώρων

“Bu mezar ve mezar taşı gelecek nesillere burada bana boş umutlar veren kötü ruhların, Asklepiodoros’un oğlu olan babası Orontes’in ve yoksul olarak komşularının feryatları altında bıraktığı karısı Hieronis’in elinden aldığı beni, yoksul Asklepiades’in yattığını gösterecektir.”

BİBLİYOGRAFYA: A. Köerte, *GGA*, (1897), s. 411, no 60; Cox ve Cameron, *MAMA vol. V: Monuments From Dorylaeum and Nakolea*. (Manchester: The Manchester University Press, 1937), s. 36 vd., no. 64, pl. 25; R. Merkelbach ve Josef Stauber, *Steinepigramme Aus Dem Griechischen Osten band 3: Der “Ferne Osten” und Das Landesinnere Bis Zum Tauros*. (Leipzig: 2001), s. 310, no. 16/34/20.

23- BULUNTU YERİ: Muttalip beldesinde

Levha 34 c- d

Orta mahallede bir evin bahçesinde merdiven taşı.

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 1.35 m; G: 0.85- 0.90 m; Harflerin yüksekliği: 0.0275- 0.03 m.

TANIMI: Mezar steli. Mermer. Üst kısmı kırıktır. Üstte kabartma girland ve 8 satırlık yazıtı vardır.

TARİH: M.S. 2.- 3. yy.

YAZIT:

ἐνθάδε δεῖα τέθαιπται ἀγακλιτῇ Βερονείκῃ,
 κουριδίοις θαλάμ|μοις Κορνήλιον ἄνδρα λαχοῦσα· |
 ὄν ῥ' ὅτε δὴ νοῦσσος πυμάτῃ | κρατερῶς ἐπέδησεν,
 ἔφθασε | Μοιράων μίτον ἄφθιτον ἡμασι | πέντε,
 ὅπως κεν πόσιος | θάνατον θανάτῳ ἀκέσαιτο.

“Buraya, Kornelios’u eş olarak seçen tanrısal, oldukça meşhur Beronike gömülmüştür. Kocasını son hastalığının pençesine düşüp öldükten sonra, o da beş gün sonra kader ve ölüm tanrıçalarının ebedi yolculuğuna çıkmıştır, ki böylece eşinin ölümünü ölümüyle kutsamıştır.”

BİBLİYOGRAFYA: A. Köerte, **GGA**, (1897), s. 410, no 57; Cox ve Cameron, **MAMA vol. V: Monuments From Dorylaeum and Nakolea**. (Manchester: The Manchester University Press, 1937), s. 36, no. 63, pl. 25; R. Merkelbach ve Josef Stauber, **Steinepigramme Aus Dem Griechischen Osten band 3: Der “Ferne Osten” und Das Landesinnere Bis Zum Tauros**. (Leipzig: 2001), s. 312, no. 16/34/23.

24- BULUNTU YERİ: Uludere köyü (İlkburun/ Trikomia),

Levha 35 a- b

Tekke duvarında.

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 1.49 m; G: 0.49 m; Harflerin yüksekliği: 0.015- 0.035 m.

TANIMI: Üçgen alınlıklı mezar steli. Beyaz mermer. Alınlıkta palmet motifli köşe akroterleri vardır. Alınlığın orta kısmında üç adet yuvarlak kabartma bulunmaktadır. 8 satırlık yazıtın alt kısmında çelenk ve tahrip olmuş dört belirsiz obje yer almaktadır. Bunlar yuvarlak parşömen tomarı, stilus kutusu ya da sepet ve açık tabletler olabilir.

YAZIT:

τέκνον Ἀμυνάνδροιο ὁμών[υ]μον ὠκύμορόν [τ]ε
κλαίουσίν σε | ὅμαιμοι ὅτ' ἄν μνησθῶσιν | ὑπὲρ σοῦ
σωφροσύνης [πι]νυ|τῆς τε, ἣν ἔχεις ἐν μελάθρῳ |
καὶ γονέες θρήνων οὐπο|τε πληθόμενοι |
Ἀμυνάνδρος κὲ Ἰα Ἀμυνάνδρῳ τέκνῳ μνήμης χάριν.

“Erken ölen, babasının adını alan Amyndros’un çocuğu, evde gösterdiğin senin özelliklerini ve akıllılığını düşündüklerinde hiçbir zaman senden şikayetçi olmayan kardeşlerin ve ana baban senin için ağlamaktadırlar.

Amyndros ve (E)ia’nın anılması için”

BİBLİYOGRAFYA: Cox ve Cameron, **MAMA vol. V: Monuments From Dorylaeum and Nakolea**. (Manchester: The Manchester University Press, 1937), s. 49 vd., no. 90, pl. 30; R. Merkelbach ve Josef Stauber, **Steinepigramme Aus Dem Griechischen Osten band 3: Der “Ferne Osten” und Das Landesinnere Bis Zum Tauros**. (Leipzig: 2001), s. 308, no. 16/34/17.

25- BULUNTU YERİ: Kayapınar köyü

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: ----

TANIMI: Kırık mezar steli. Ön yüzde kartal, iki boğa başı, bir çift öküz ve saban kabartmaları bulunmaktadır. 2 satırlık yazıt vardır. Bu kabartmalar ölen kişinin bir çiftçi olduğunu düşündürmektedir.

YAZIT:

Ἀντιόχῳ γενέ|τῃ στήλ|λῃν | θέσαν υἱες ἀ|ριστοι
Τελέ|φορος Δημή|τριός | τε μνή|μης ἐρί|τει|μον ἄγαλμα

“Antiochos’a, bu mezar taşını yarattığı oğulları Telephoros ve Demetrios değerli bir anı olarak dikmişlerdir.”

BİBLİYOGRAFYA: R. Merkelbach ve Josef Stauber, *Steinepigramme Aus Dem Griechischen Osten band 3: Der “Ferne Osten” und Das Landesinnere Bis Zum Tauros.* (Leipzig: 2001), s. 308, no. 16/34/18.

26- BULUNTU YERİ: Zemzemiye köyünde bir tarlada

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: ----

TANIMI: Kırık mezar steli. Stel ile ilgili yayında herhangi bir bilgi verilmediği için tanımı yapılamamıştır.

YAZIT:

- - - - - | - - - ΙΩΝ κεδνή|ν |] ἄκοιτιν
ΕΥΤΥ | - - - Ε[] ΤΑΣ γηραλέους | ἔθανες
Μ[] ΓΗΝΑΝΑ | ΣΕ ΚΑΤΑΣΤΕΝΙΟ[] ΗΣ |
χρηστὸς ἀδελφειὸς σῆς ἀγαθοφροσ[ύνη]ς. |
τεύξε δὲ σῆμα πατὴρ δακρύων ἐνταῦθα Μένανδρος
σοὶ καὶ ζῶν ὁ γέρων αὐτῷ ἕκατι πό|θου.
τέκνα δὲ τοι κατέλιπε Σεβή|ρον τ' ἡδὲ | Μένανδρον
ζήσας πεντήκονθ' ὥς ἔλε|γόν που ἔτη.

“.....pek değerli tanrıça.....onay verdi.....ve sen öldün

İyi kalpliliğin mükemmel kardeşi. Ancak gözyaşlarının anıtını babası Menandros, ihtiyar adam, sana ve hala yaşadığından dolayı kendisi için sevgiden

yaptırdı. Ancak yaklaşık 50 yıl yaşadktan sonra söylendiği gibi geride Severos ve Menandros adlı çocuklarını bıraktı.”

BİBLİYOGRAFYA: R. Merkelbach ve Josef Stauber, *Steinepigramme Aus Dem Griechischen Osten band 3: Der “Ferne Osten” und Das Landesinnere Bis Zum Tauros.* (Leipzig: 2001), s. 319, no. 16/34/31.

27- BULUNTU YERİ: Eskişehir

BULUNDUĞU MÜZE: Eskişehir Arkeoloji Müzesi

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: ----

TANIMI: Mezar steli. Stel ile ilgili yayında herhangi bir bilgi verilmediği için tanımı yapılamamıştır.

YAZIT:

[]ΔΑΣ εἰμ[ε]ρτόν | []Υ καὶ οἶκον ἐγεί[[ρ]ων
εἰς κλέος ἐψεύσθην | πάντων ΑΜΑΚΑΙΡ[]. ο .|
συληθεὶς κονίη κείμαι (μρ)| μόνον ὁ Στρατόνεικος |
Ἀπφίας τηλύγετος κοῦρος πατρός τε Μενάνδρου

“----dört gözle bekleyenler----ve şanı için bir evi yapan ben, herşeyimi dolandırılarak kaybettim ve kötü zamanlar yaşadım. Koparılarak şimdi toz içinde yatıyorum, ben Stratonikos, Apphia ve babası Menandros’un sevgili oğlu.”

BİBLİYOGRAFYA: R. Merkelbach ve Josef Stauber, *Steinepigramme Aus Dem Griechischen Osten band 3: Der “Ferne Osten” und Das Landesinnere Bis Zum Tauros.* (Leipzig: 2001), s. 321, no. 16/34/34.

28- BULUNTU YERİ: Süpüren köyü, Acıpınar çeşmesi

Levha 35 c

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 1.20 m; G: 0.59 m; K: 0.18 m; Harflerin yüksekliği: 0.03- 0.035 m.

TANIMI: Mezar steli. Gri mermer. Üst kısmı kırıktır. 4 satırlık yazıt alanı dikdörtgen bir panel içine alınmıştır.

TARİH: İmparatorluk dönemine tarihlenmektedir.

YAZIT:

.....
 γλὰρ ὁμως λιθί[ν]η περ ἐοῦσα
 μυρομένους ἐλεῶσα γονεῖς τοιῶδ' ἐπὶ παιδί

“Taştan olmasına rağmen mezar, çocuklarının ölümü üzerine feryat eden ana babanın acısı için yapılmıştır.”

BİBLİYOGRAFYA: Cox ve Cameron, **MAMA vol. V: Monuments From Dorylaeum and Nakolea.** (Manchester: The Manchester University Press, 1937), s. 75, no. 158, pl. 41; R. Merkelbach ve Josef Stauber, **Steinepigramme Aus Dem Griechischen Osten band 3: Der “Ferne Osten” und Das Landesinnere Bis Zum Tauros.** (Leipzig: 2001), s. 326, no. 16/34/97.

29-BULUNTU YERİ: Uludere (İlkburun/ Trikomia) köyü,
 Tekke avlu duvarında.

Levha 35 d

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.92 m; G: 0.60 m; K: 0.19 m; Harflerin yüksekliği: 0.02- 0.025 m.

TANIMI: Üçgen alınlıklı mezar steli. Beyaz mermer. Üstten ve alttan kırıktır. Alınlığın üst kısmında solda kabartma bir kuş, sağda bitkisel bezeme vardır. Alınlığın ortasında bir çelenk yer almaktadır. Gövde kısmında üstte 9 satırlık yazıtın bir kısmının yer aldığı tabula ansata bulunmaktadır. Altta sağda ve solda kabartma öküz başları vardır.

TARİH: İmparatorluk dönemine tarihlenmektedir.

YAZIT:

[δύσ]τηνός μοι στήλην πάτρως | Δημήτριος ὦδε
 ἔστησεν | Μηνᾶς θ' εἵνεκ' ἀδελφοσύνης.

“Bahtsız amca Demetrios ve Menas kardeşlik içinde buraya bu mezar taşını dikmişlerdir.”

BİBLİYOGRAFYA: Cox ve Cameron, **MAMA vol. V: Monuments From Dorylaeum and Nakolea.** (Manchester: The Manchester University Press, 1937), s. 50, no. 91, pl. 30; R. Merkelbach ve Josef Stauber, **Steinepigramme Aus Dem Griechischen Osten band 3: Der “Ferne Osten” und Das Landesinnere Bis Zum Tauros.** (Leipzig: 2001), s. 326, no. 16/34/98.

30- BULUNTU YERİ: Eskişehir, Bizans Köprüsü.

BULUNDUĞU MÜZE: Kayıp

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 1.10 m; G: 0.60 m; Harflerin yüksekliği: 0.03 m.

TANIMI: Mezar steli parçası. Mermer. 4 satırlık yazıtı vardır. Stel ile ilgili yayında herhangi bir bilgi verilmediği için tanımı yapılamamıştır.

YAZIT:

PONOYΣΑ //	[φ
ΘΗΚΕΝΕΑΥΤΗ //	ρονουσα [ανε-
ΤΩΑΝΔΡΙΑ //	θηχεν εαυ[τη χε
////ΩΝΙ //	τω ανδρι.....
	

“N..., duygularına sahip olarak, bunu kendisi ve kocası için inşa ettirmiştir.”

BİBLİYOGRAFYA: G. Mirbeau, "Inscriptions Greques De Dorylee", **EO**, sayı no 10: 77- 82, (1907), s. 80, no XV.

31- BULUNTU YERİ: Eskişehir

BULUNDUĞU MÜZE: Kayıp

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.90 m; G: 0.35 m; Harflerin yüksekliği: 0.04 m.

TANIMI: Alınlıklı mezar steli. Alt kısmı kırık. 8 satırlık yazıtın üstünde çelenk vardır.

YAZIT:

ΜΟΣΧΙΟΝ	Μοσχιον
ΝΑΝΑΘΥΓΑ	Νανα θυγα-
ΤΡΙΚΑΙΑΔΕΑ	Τρι και αδελ-
ΦΟΥΜΝ //	Φο[ι] μνημης χαριν.
ΚΑΚΑ //	
Ε //	
Γ //	
////	

“Nana’ya, annesi Moskhion ve kardeşleri, anı olarak...”

BİBLİYOGRAFYA: G. Mirbeau, "Inscriptions Greques De Dorylee", **EO**, sayı no 10: 77- 82, (1907), s. 81, no XVI.

32- BULUNTU YERİ: Eskişehir, Bizans Köprüsü.

BULUNDUĞU MÜZE: Kayıp

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 1.20 m; G: 0.56 m; Y: 0.09 m (son satır), 0.06 m. (diğerleri)

TANIMI: Mezar steli. Mermer. Üst kısmı kırıktır. 8 satırlık yazıtta harfler çok süslü yapılmıştır.

YAZIT:

ΦΙΛΙΠΠΙ	φιλιππ[ος
ΠΡΑΞΙΤΕΛΟΥΣ	Πραξιτελους
ΣΥΝΔΟΜΝΗ	συν Δομνη
ΣΥΜΒΙΩΖΩΝ	συμβιω ξων-
ΤΕΣΕΑΥΤΟΙΣ	Τες εαυτοις
ΚΑΤΕΣΚΕΥΑ	χατεσχευα-
ΣΑΝΜΝΗΜΗΣ	σαν μνημης
ΧΑΡΙΝ	χαριν.

“Praxiteles’in oğlu Philippos ve karısı Domne, bu anıtı, hayattayken, anı olarak hazırlamışlardır.”

BİBLİYOGRAFYA: G. Mirbeau, "Inscriptions Greques De Dorylee", **EO**, sayı no 10: 77- 82, (1907), s. 81, no XVII.

33- BULUNTU YERİ: Eskişehir, Bizans Köprüsü.

BULUNDUĞU MÜZE: Kayıp

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 1.60 m; G: 1.40 m.

TANIMI: Alınlıklı mezar steli. Mermer. Alınlığın ortasında bir el kabartması vardır. 7 satırlık yazıtın üzerinde bir erkek ve bir kadın büstü yer almaktadır.

YAZIT:

ΑΥΡΗΤΑΤΙΑΥ	Αυρη(λια) Τατια
ΠΑΝΝΟΥΤΕΚΝΩ	ραννου τεχνω
ΑΩΡΩΓΛΥΤΑ	αωρω γλυχυτα-
ΤΩΑΣΚΛΑΔΙΑ	Τω 'Ασχλα
ΑΣΚΑΝΤΟΥΤΑΙΑ	
ΕΑΝΩΜΝΗΜΗΣΧΑ	μνημης χα-
ΡΙΝΑΝΕΣΤΗΣΑ	ριν ανεστησα.

“Ben, Tyrannos’un karısı, Aurelia Tatia, vaktinden önce ölen çok sevgili oğlum Asclas’a, bu anıtı anı olarak diktirdim.”

BİBLİYOGRAFYA: G. Mirbeau, "Inscriptions Greques De Dorylee", **EO**, sayı no 10: 77- 82, (1907), s. 81, no XVIII.

34- BULUNTU YERİ: Eskişehir

BULUNDUĞU MÜZE: Kayıp

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.60 m; G: 0.50 m; Harflerin yüksekliği: 0.40 m.

TANIMI: Mezar steli. Mermer. Alt kısmı kırıktır. Steldeki kırıklar nedeniyle 6 satırlık yazıtın ancak genel anlamı kavranabilmektedir.

YAZIT:

/////////
P////ΟΠ////////
//ΟΔΩ//Ο///
ΟΣΚ//ΟΥΛΙΑ//
ΟΙΔΙΟΔ//ΡΟΥΕ
////ΝΙΡΟΦΩΡ//

.....
Διοδωρος γε
ος γε Ιουλιανος νι-
οι Διοδωρου.....
τω συντροφω.....

Diodoros ve N... tarafından çocukları N...’ye ve Diodoros, N... ve Diodoros’un oğlu Julianus tarafından arkadaşları için dikilmiş bir anıt mezardır.

BİBLİYOGRAFYA: G. Mirbeau, "Inscriptions Greques De Dorylee", **EO**, sayı no 10: 77- 82, (1907), s. 81 vd., no XIX.

35- BULUNTU YERİ: Eskişehir, Ermeni Katolik Mezarlığı

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 1.50 m; G: 0.45 m; Harflerin yüksekliği: 0.03 m.

TANIMI: Alınlıklı mezar steli. Gövdede küçük bir çelenk bulunmaktadır. 6 satırlık yazıtı vardır.

YAZIT: ΕΠΙΚΤΗΤΟΣ
ΑΧΙΛΕΩΣ
ΠΑΤΡΙΓΝΩΣΤΩ
ΚΑΙ ΕΑΥΤΩ
ΜΝΗΜΗΣΧΑΡ
ΙΝ

Ἐπίκτητος
Ἀχιλέως
Πατρίγνωστῷ
Χαί εαυτῷ
Μνημης χάρι-
τιν.

“Akhilleus’un oğlu Epictetos, ünlü babasına ve kendisine, anı olarak.”

BİBLİYOGRAFYA: G. Mirbeau, "Inscriptions Greques De Dorylee", **EO**, sayı no 10: 77- 82, (1907), s. 78 vd., no VI.

36- BULUNTU YERİ: Eskişehir, Bizans Köprüsü.

BULUNDUĞU MÜZE: Kayıp

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.80 m; G: 0.50 m; Harflerin yüksekliği: 0.03 m.

TANIMI: Mezar steli parçası. 3 satırlık yazıtı vardır. Yazıt tahrip olduğu için transkripsiyonu tam olarak yapılamamıştır. Stel ile ilgili yayında herhangi bir bilgi verilmediği için tanımı yapılamamıştır.

YAZIT: KEEP /////	χι Ερ.....
ΑΔΕΛΦΩΜΝΗ	αδελφω μνη
ΜΗΣΧΑΡΙΝ	μης χαριν.

.....
“N... ve N... oğulları N...’ye, N... ve Hermidoros kardeşlerine anı olarak.”

BİBLİYOGRAFYA: G. Mirbeau, "Inscriptions Greques De Dorylee", **EO**, sayı no 10: 77- 82, (1907), s. 79, no IX.

37- BULUNTU YERİ: Eskişehir, Bizans Köprüsü.

BULUNDUĞU MÜZE: Kayıp

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 1 m; G: 0.60 m; Harflerin yüksekliği: 0.035m.

TANIMI: Mezar steli parçası. Mermer. 3 satırlık yazıtı vardır. Yazıtı tahrip olmuştur. Stel ile ilgili yayında herhangi bir bilgi verilmediği için tanımı yapılamamıştır.

YAZIT: AINI ////////// ΟΦΙΑ /////
ΣΤΡΑ ////////// ΚΩΘ //////////
ΠΤΩ ////////// ΗΣΧΑ //////////
Αινι[ας μνημ]ης χα[ριν].

“Demophilos’un oğlu Ainiyas, öğrencisi Stratoneikos’a anı olarak.”

BİBLİYOGRAFYA: G. Mirbeau, "Inscriptions Greques De Dorylee", **EO**, sayı no 10: 77- 82, (1907), s. 79, no XI.

38- BULUNTU YERİ: Eskişehir, Bizans Köprüsü.

BULUNDUĞU MÜZE: Kayıp

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 2 m; G: 0.65 m; Harflerin yüksekliği: 0.04 m.

TANIMI: Alınlıklı mezar steli. Mermer. Alınlığın ortasında bir çelenk bulunmaktadır. Gövdede 7 satırlık yazıtın üstünde bir kadın ve bir erkek büstü vardır. Figürlerin alt kısmında belirgin olmayan objeler vardır.

YAZIT:

ΑΥΡ
ΑΛΕΚΚΑΣΜΗ
ΝΟΦΙΛΟΥΠΡΕΙΗ
ΣΥΝΒΙΩΚΕΕΑΥΤΩ
ΙΠΠΩΝΚΕΕΡΜΗΣΚΕΑΛΕ
ΚΑΣΓΟΝΕΥΣΙΜΝΗ
ΜΗΣΧΑΡΙΝ.

Αυρ(ηλιος)
Αλεχχας μη-
νοφιου πρειμη
συνβιω γε εαυτω
Ιππων γε Ερμης γε Αλε-
χας γονευσι μνη-
μης χαριν.

“Menopilos’un oğlu Aurelios Alekhos, karısı Prima’ya ve kendisine; Hippon, Hermes ve Alekas, ebeveynlerine, anı olarak.”

BİBLİYOGRAFYA: G. Mirbeau, "Inscriptions Greques De Dorylee", **EO**, sayı no 10: 77- 82, (1907), s. 79 vd., no XII.

39- BULUNTU YERİ: Eskişehir, Bizans Köprüsü.

BULUNDUĞU MÜZE: Kayıp

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 1.95 m; G: 0.50 m; Harflerin yüksekliği: 0.03 m.

TANIMI: Alınlıklı mezar steli. Mermer. Alınlığın ortasında, gagasında küçük bir çelenk tutan kanatları açık bir kartal kabartması vardır. Gövdede 6 satırlık yazıtın üzerinde kabartma bir çelenk vardır.

YAZIT:

ΠΑΤΗΣΑΝΤΙΟΧ
ΩΑΔΕΛΦΩΚΑΙ
ΕΥΤΑ=ΙΑΓΥΝΗ
ΑΥΤΟΥΑΙΤΕ
ΚΝΑΠΑΤΡΙΔΙΩ
ΜΝΗΜΗΣΧΑΡΙΝ

Πατης 'Αντιοχ-
ω αδελφω και
Ευταξια γυνη
αυτου και τε-
χνα πατρι ιδιω
μνημης χαριν.

“Pates, kardeşi Antiokhos’a; Eutaxia kocasına; çocukları babalarına anı olarak dikti.”

BİBLİYOGRAFYA: G. Mirbeau, "Inscriptions Greques De Dorylee", **EO**, sayı no 10: 77- 82, (1907), s. 80, no XIII.

40- BULUNTU YERİ: Eskişehir, Bizans Köprüsü.

BULUNDUĞU MÜZE: Kayıp

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 1.70 m; G: 0.55 m; Harflerin yüksekliği: 0.04 m.

TANIMI: Mezar steli. Üst kısmı kırıktır. 5 satırlık yazıtı vardır. Stel ile ilgili yayında herhangi bir bilgi verilmediği için tanımı yapılamamıştır.

YAZIT:

....MENANΔΡΩΝ
ΔΡΗΔΙΩΚΑΙΤΑΤΕΚ
ΝΑΑΥΤΩΝΤΙΜΑΙΟ
ΣΚΑΙΔΙΟΝΥΣΙΟΣΚ
ΑΙΘΕΟΓΕΝΗΣΧΑΡΙΝ

.....
...Μενανδρῶ αν-
δρι ἰδῖω χαῖ τα τεχ-
να αὐτῶν τιμαῖο-
ρι μνημῆς χαρίν.

“N...’nin kocası Menandros’a, oğulları Timaios, Dionysias ve Theogenes, babalarına anı olarak dikti.”

BİBLİYOGRAFYA: G. Mirbeau, "Inscriptions Greques De Dorylee", **EO**, sayı no 10: 77- 82, (1907), s. 80, no XIV.

41- BULUNTU YERİ: Şarhöyük ile Muttalip arasında

Levha 36 a

BULUNDUĞU MÜZE: İzmir Arkeoloji Müzesi

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: ----

TANIMI: Üçgen alınlıklı mezar steli. Oldukça hasar görmüştür. 12 satırlık yazıtı vardır. Birçok mezar steli yazıtında olduğu gibi bu yazıtta da ölü yoldan geçenlere seslenmektedir.

TARİH: İmparatorluk dönemine tarihlenmektedir.

YAZIT: Çelengin iç kısmında:

BOYAE
YTHCTEP
ION

Alt kısmında:

ΕΙΔΩCΘNHΤΟΓΟΝΩNΤΕΡ
 ΜΑΤ≡ΤΟΥΒΙΟΤΟΥΕΥΠΑΤΡΙ
 ΔΗC⁻=ΓΑΩΕΟΥΤΟCΦΙΛΕΚΑΙ
 CΘ≡ΕΓΑΥΡΟCΠΟΛΛΟΥCΑΘΛΗ
 ΤΑCΙΝΥCΕΠΑΝΚΡΑΤΙΩΑΛ
 ΛΟΡΟΝΟΥΤΟΔΕΚΥΔΟCΟΖΩΝ
 ΛΓΡΥΦΗCΑΠΟΛΑΥCΟΝΠΙΝ
 CΕΛΙΠΙΝΤΟΦΑΟCΤΑΓΑΡΩ
 ΔΕΚΑΤΩΜΕΠΕΡΩΤΑ

ετευζεν

βουλευτής περ έων

Εἰδώς θνητογόνων τέρ|ματ[α] του βιώτου,
 εύπατρί | δης [γε]γαώ[ς] ουτος, φίλε καί | σ[οφ]έ, γαυρος
 πολλούς άθλη|τας [ή].....

“O belediye meclisi üyesiydi ve bu mezarı inşa ettirdi; ölümlü ebeveyninden doğanlardan yaşamın sonunu biliyordu. Bester, o soylu bir soydan geliyordu ve gücünden dolayı gururluydu ve Pankration’da birçok savaşçıyı yendi. Şimdi artık çabayla kazanılan bir şandır. Ancak sen, ışığı kaybetmeden önce yaşamın tadını çıkart çünkü buradaki şeyler, onları da bana toprağın altına geldiğinde sor.”

BİBLİYOGRAFYA: G. Radet, “En Phrygie. Rapport sur une Mission Scientifique en Asie Mineure,” *Nouvelles Archives des Missions Scientifiques et Litteraires* 6. (Paris: 1895), s. 145 vd., no IX; A. Köerte, *GGA*, (1897), s. 403 vd., no. IX; R. Merkelbach ve Josef Stauber, *Steinepigramme Aus Dem Griechischen Osten band 3: Der “Ferne Osten” und Das Landesinnere Bis Zum Tauros*. (Leipzig: 2001), s. 323, no. 16/34/37.

42- BULUNTU YERİ: İnönü İlçesi

BULUNDUĞU MÜZE: Paraşüt ve Planör kampı

ENVANTER NO: 17

ÖLÇÜLERİ: ----

TANIMI: Mezar steli. 11 satırlık yazıtın alt kısmında bir kadına ait olduğu anlaşılan eşyalar; bir ağırşak, krater, tarak (?) ve bir ayna bulunmaktadır.

YAZIT:

τὴν πάσαις δείξασαν ἐνὶ | ζωῇσι γυναιξί |
 σωφροσύνην κατέχει γαίης τραφερῆς χυτὸν οὐδας |
 τῇσδε Ἀλεξάνδραν γλυκερὸν φάος ὥκα λιποῦσαν. |
 ἦν δὴ Ζώσιμος υἱὸς ἄγαν | νέος ἐνκαταλειφθεὶς |
 τεύμησεν κὲ Ἑρμογένης πόσις ἐσθλός |
 στήλλη, ὄφρα κὲ αὐτὸν | ὁμὸς τάφος ἀμφικαλύπτοι

“Yaşayan tüm kadınlar arasında bir özellik gösteren, O, yakında bulunan bu toprağın dökülen tozlarını kaplamaktadır; tatlı ışığı çabucak terk eden Alexandra’ya. Genç yaşta hayattan giden oğul Zosimos ve soylu kişi Hermogenes bu noktada onu, ilerde kendileri içinde aynı olması için şerefleştirmişlerdir.”

BİBLİYOGRAFYA:A.v Domaszewski, “Inscripfen aus Kleinasien”, *Archäologisch-Epigraphische Mitteilungen Aus Oesterreich* 7, (Wien, 1883), s. 175 vd., no.21; R. Merkelbach ve Josef Stauber, *Steinepigramme Aus Dem Griechischen Osten band 3: Der “Ferne Osten” und Das Landesinnere Bis Zum Tauros.* (Leipzig: 2001), s. 306, no. 16/34/13.

43- BULUNTU YERİ: Eskişehir

BULUNDUĞU MÜZE: Kayıp

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: ----

TANIMI: Mezar steli. Ön yüzde kabartma biçiminde bir erkek ve bir kadın figürü bulunmaktadır.

TARİH: Geç İmparatorluk dönemine tarihlenmektedir.

YAZIT:

πιστῇ φιλάνδρῳ | τόνδε τύμβον | Ἀμμία
 ἔτευξε, Ἰόδεῖτα, σύγγαμος | Δημοσθένης
 παῖδες τε μητρὶ σώλφρονι μνήμης | [χ]άριν,
 Δημοσθένης πρέσβιστος | Ἀνδρομένης τε

“Güvenilir, kocasını seven Ammia’ya göçebeler bu mezarı eşi Demosthenes ile çocukları büyüğü olan Demosthenes ile Adromenes bu özel annenin hatırlanması için inşa etmiştir.”

BİBLİYOGRAFYA: R. Merkelbach ve Josef Stauber, *Steinepigramme Aus Dem Griechischen Osten band 3: Der "Ferne Osten" und Das Landesinnere Bis Zum Tauros.* (Leipzig: 2001), s. 307, no. 16/34/16.

44- BULUNTU YERİ: Eskişehir'de Hacımağınzade sokak ile

Levha 36 b

Hacıbe sokağının kesiştiği yerde bir evin basamak taşı.

BULUNDUĞU MÜZE: Kayıp

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.70 m; G: 0.42 m; K: 0.185 m; Harflerin yüksekliği: 0.03- 0.035 m.

TANIMI: Mezar steli. Grimsi mermer. Üst ve alt kısımları kırıktır. Kullanımdan dolayı stelin yüzeyi aşınmıştır. 7 satırlık yazıtın üst kısmında alçak kabartma biçiminde yapılmış belirgin olmayan bir obje yer almaktadır. Sağ tarafta yine bu objenin çifti vardır. Bunlar birbirine geçmiş iki girland olabilir.

YAZIT:

Γ. Ἰούλι[ος Κλαύ-]
 δια[νὸς Ἀλέξαν-]
 δρος ἐα[υτῶ κ τῇ σ-]
 υνβίῳ αὐ[τοῦ ...]
 5 ΚΛΗΙ[... ζ-]
 ησάση ἐ[τη .. μνήμη-]
 [ς χάρι]ιν

"Gaius Ioulius Klaudianos Aleksandros kendisi ve yıl yaşayan kendi karısı anısına (dikti)." ¹⁶⁰

BİBLİYOGRAFYA: Cox ve Cameron, *MAMA vol. V: Monuments From Dorylaeum and Nakolea.* (Manchester: The Manchester University Press, 1937), s. 11 vd., no. 21, pl. 17.

45- BULUNTU YERİ: Eskişehir, Odunpazarı mahallesinin

Levha 36 c

yukarısında yer alan bir çeşmede.

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

¹⁶⁰ A.Ü. DTCF Eskiçağ Dilleri ve Kùltürleri Bölümü, Yunan Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Araş. Gör. M.A. Tolga ÖZHAN tarafından çevrilmiştir.

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.65 m; G: 0.54 m; Harflerin yüksekliği: 0.035- 0.0375 m.

TANIMI: Mezar steli. Mermer. 4 satırlık yazıtın üst kısmında biçimi bozulmuş bir girland vardır. Girlandın iki ucundan saplar çıkmaktadır ve bu sapların ucunda yapraklar bulunmaktadır.

YAZIT:

M. leaf	Κλαύδιος	Πολέμω[ν]
Μάξιμος	Κλαυδία	Θεμι[σ-]
τῶ	μητρὶ	κ Κλαυδία
[ρα]ντη	ἐκυρᾶ	leaf κ Κλαυδι[ω (?)]
-	-	-

“Marcus Claudius Polemon Maximus annesi Claudia Themisto ve üvey annesi Claudia Amarante ve Claudius? (anısına dikti).”¹⁶¹

BİBLİYOGRAFYA: Cox ve Cameron, **MAMA vol. V: Monuments From Dorylaeum and Nakolea.** (Manchester: The Manchester University Press, 1937), s. 12, no. 22, pl. 18.

46- BULUNTU YERİ: Eskişehir, Akcamî sokakta bir çeşmede

Levha 37 a

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.98 m; G: 0.60 m; Harflerin yüksekliği: 0.05 m.

TANIMI: Mezar steli. Mermer. 7 satırlık yazıtın üst kısmında bozuk biçimli bir girland yer almaktadır.

YAZIT:

Οὐκοῶνιοι	5	τη μητρὶ γλυ-
Ῥοῦφος κ		κυτάτη μνή-
Φῆστος Οὐ-		μης χά[ρι]ν
οκωνία Φήσ-		

“Voconius Rouphos ve Voconius Phestos, en tatlı anneleri Voconia Phesto anısına (dikti).”¹⁶²

¹⁶¹ A.Ü. DTCF Eskiçağ Dilleri ve Kùltürleri Bölümü, Yunan Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Araş. Gör. M.A. Tolga ÖZHAN tarafından çevrilmiştir.

¹⁶² Aynı

BİBLİYOGRAFYA: Cox ve Cameron, **MAMA vol. V: Monuments From Dorylaeum and Nakolea.** (Manchester: The Manchester University Press, 1937), s. 13, no. 24, pl. 18.

47- BULUNTU YERİ: Eskişehir, Karapınar caminin duvarında

Levha 37 b

BULUNDUĞU MÜZE: ---

ENVANTER NO: ---

ÖLÇÜLERİ: Y: 1.61 m; G: 0.54 m; Harflerin yüksekliği: 0.0225- 0.03m.

TANIMI: Mezar steli. Grimsi mermer. Üst ve alt kısımda kırılmalar vardır. 17 satırlık yazıt yer almaktadır. Alınlık üzerinde süsleme yoktur. Her iki yanda payelerle sınırlandırılan yazıtlı alanın üst kısmında çelenk içine alınan yuvarlak bir kabartma bulunmaktadır. Kaidede saban, sol tarafı kırık bir orak ve kısmen aşınmış bir kazma yer almaktadır. Yazıtın bir kısmı siliktir.

YAZIT:

Εὐτυκχίανῃ(ς) σῆμα τε- ρικλυτὸν ἐνθάδ' ὄρ[ατε] 'Ερμῆς Ἀσκληπιάδου κῆ Ἀσκληπιάδης Διο- 5 νύσου Ἑρμῆς κου- ριδίῃ ἀλόχῳ τεῦ- ξεν τό γε σῆμα σὺν τέκνῳ [Ε]ὐα- ρίστῳ ΣΙ..... [Με]νάν-	10 ὄρω φ' ἁφ' ἡμῶν ἡμῶν ἡμῶν ΠΕΘΥΜΙ ἡμῶν ἡμῶν ἡμῶν ΔΟΞΑΝΕΙ ἡμῶν ἡμῶν ἡμῶν ΡΕΙΑΖΩ ἡμῶν ἡμῶν ἡμῶν σὺν τε κα[σ][γ]ρήτω Ε. 15 χάρω εἰδρύσεται ἔργα[ν] ΔΑΕΙΟΝ στήλην ἐπι- τύμβιον ὡς γέρας ἐστὶν
---	---

“Burada gördüğünüz Eutykhiane’nin ünlü mezarıdır. Asklepiades oğlu Hermes ve Dionysos oğlu Asklepiades. Hermes, karısı için bu mezarı çocukları Euarestos ... Menandros ile birlikte yaptırdı ve kuzeniyle birlikte (anısı?) için soldaki işi, mezar üzerindeki steli, armağan olarak yaptı.”¹⁶³

BİBLİYOGRAFYA: Cox ve Cameron, **MAMA vol. V: Monuments From Dorylaeum and Nakolea.** (Manchester: The Manchester University Press, 1937), s. 16 vd., no. 29, pl. 19.

¹⁶³ A.Ü. DTCF Eskiçağ Dilleri ve Kùltürleri Bölümü, Yunan Dili ve Edebiyatı Anablim Dalı Araş. Gör. M.A. Tolga ÖZHAN tarafından çevrilmiştir.

48- BULUNTU YERİ: Eskişehir

BULUNDUĞU MÜZE: Kayıp

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.60 m; U: 0.40 m; Harflerin yüksekliği: 0.03 m.

TANIMI: Mezar steli. 4 satırlık yazıtı vardır. Phrygia'da yaygın olarak görülen Montanizmin Dorylaion'da da varlığını kanıtlayan, Montanist bir kadına dikilmiştir. Yazıtın üst kısmında bir haç ile iki yanında Π harfi yer almaktadır.

YAZIT: Λουπικινος Μουντάνη
συνβιω χριστιανη
πνευματικη μνημης
χαρις

“Mountane'deki Lupicinus, hanımı, ruhen Hristiyan, hatırasına”

BİBLİYOGRAFYA: J. Pargoire, “Épitaphe d'une Montaniste a Dorylee”, **EO**, sayı no. V: 148- 149, (1902); H. Gregoire, “Épigraphie chretienne I: Les inscriptions heretiques d'Asie Mineure”, **Byzantion**, sayı no. I: 695- 716, (1924), s. 708 vd.

49- BULUNTU YERİ: Eskişehir

BULUNDUĞU MÜZE: Kayıp

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: ----

TANIMI: Mezar steli. 6 satırlık yazıtı vardır. Eser hakkında ilgili yayında herhangi bir bilgi verilmediği için tanımı yapılamamıştır.

TARİH: M.S. 2. / 3. yy.

YAZIT:

ΑΥΡ·ΕΡΗΗΒΣΥΝΤΗΣΥΜΒΙΩ
ΑΥΡΑΝΤΩΝΙΝΗ·ΑΥΡΤΡΟΦΙΜΥ
ΚΑΥΡΙΟΥΛΙΑΣΥΝΤΟΑΝΔΟΥΡΙ
ΑΥΡΙΡΙ·ΝΕΩΓΔΦΚΡΑΤΡΜΗ
5 ΔΑΛΕΩΣΚΑΥΡΑΣΚΑΙ::ΠΙΛ
ΔΑΔΣΩΣΓΟΝΣΥΣΙΝΥΛΥΚΥΤΛΟΙΣ

Αύρ. Ἐρ[μ]ῆ[ς] σύν τῇ συμβίῳ
Δύρ. Ἀνταντίη, [κ](α) Αύρ. Τρόφιμ[ος],
κ(α) Αύρ. Ιουλία σύν τῇ ἀδελφῇ
Αύρ. Ἰρ[η]νέψ· [Αύρ.] Κρατ[ερρ]..
5 ΔΑΛΕΩΣ κ(α) [Α]ύρ. Ἀσπ[λη]πι[δ]ι..
ΔΑΔΣΩΣ γον[ε]ῶν [γ]λυκυν[τ]οῖς.

“Aurelius Hermes karısı Aurelia Antonine ile birlikte ve Aurelius Trophimos ve Aurelia Ioulia kocası Aurelius Ireneos ile birlikte en tatlı ebeveynleri Aurelius Krateros ve Aurelius Asklepiades için (diktiler).”¹⁶⁴

BİBLİYOGRAFYA: G. Radet, “En Phrygie. Rapport sur une Mission Scientifique en Asie Mineure,” *Nouvelles Archives des Missions Scientifiques et Litteraires* 6. (Paris: 1895), s. 155 vd., no. XXVI.

50- BULUNTU YERİ: Eskişehir

BULUNDUĞU MÜZE: Kayıp

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: ----

TANIMI: Mezar steli. 2 satırlık yazıtı vardır. Eser hakkında ilgili yayında herhangi bir bilgi verilmediği için tanımını yapılamamıştır.

TARİH: Belirsizdir.

YAZIT:

ΟΦΙΛΟCΚΑΙΤΡΟΦΙΡΗCΤΜΡΙΦΙΛΦΟΤΕΚΝΩΜΕΡΑΓΧ
ΑΠCΑΜΕΝΩΝΤΟΝΤΟΠΟΜΤΩΝΜΕΝΟΝΔΡΟΥΥΩΝ

[Θε]όφιλος καὶ Τρόφιμος [πατρ]φι Φιλο[τέχ]νω με[τα]τέ[τε] χ[άρις].
ἐ[γί]σμε[τα]ν τὸν τόπο[ν] τῶν με[τε]τέ[τε]ρου ὄντων.

“Menandros’un çocukları bu yeri adayınca, Theophilos ve Trophimos babaları Philotekhnos anısına (diktiler).”¹⁶⁵

BİBLİYOGRAFYA: G. Radet, “En Phrygie. Rapport sur une Mission Scientifique en Asie Mineure,” *Nouvelles Archives des Missions Scientifiques et Litteraires* 6. (Paris: 1895), s. 159, no. XXXIII.

51- BULUNTU YERİ: Eskişehir

BULUNDUĞU MÜZE: Kayıp

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: ----

¹⁶⁴ A.Ü. DTCF Eskiçağ Dilleri ve Kùltürleri Bölümü, Yunan Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Araş. Gör. M.A. Tolga ÖZHAN tarafından çevrilmiştir.

¹⁶⁵ Aynı.

TANIMI: Mezar steli. Mermer. 8 satırlık yazıt yer almaktadır. Üzerinde alçak bir kartal figürü bulunmaktadır.

TARİH: Belirsizdir.

YAZIT:

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ	Δημήτριος
ΤΩΝΙΑΔΕΛΦΩΝ	των ἀδελφῶν καί
ΙΜΕΛΙΤΕΡΑΝΔΡΩΝ	ἡ Μελίτε[ι] καὶ ἀνδρ[ῶν]
ΩΣΥΝΤΕΚΝΟΙΣ	ᾧ σὺν τέκνοις
5 ΑΤΩΝΙΚΑΙΜΕΝΑΝ	ἔσται καὶ Μενάνδρου,
ΔΡΩΤΡΑΤΩΝΙΦΑΥ	δρου, Στρατωνί (γλ)υ-
ΚΥΤΑΩΜΝΗΜΗΕ	κυτά[τ]ω, μήμηε
ΕΝΕΚΕΝ	ἐνεκεν.

“Demetrios, erkek kardeşi Straton’un anısı için ve Meliteia, çocukları Straton ve Menandros’la birlikte kendi kocası en tatlı Straton’un anısı için (dikti).”¹⁶⁶

BİBLİYOGRAFYA: G. Radet, “En Phrygie. Rapport sur une Mission Scientifique en Asie Mineure,” *Nouvelles Archives des Missions Scientifiques et Littéraires* 6. (Paris: 1895), s. 160, no. XXXIV.

52- BULUNTU YERİ: Eskişehir, kaplıcaların yakınında bir değirmende

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.65 m; G: 0.60 m.

TANIMI: Mezar steli. Mermer. 5 satırlık yazıtı vardır. Daha sonradan ahşap bir direğin altlığı olarak kullanılmıştır. Oldukça yıpranmış ve altı kırılmıştır.

TARİH: Belirsizdir.

YAZIT:

ΕΛΥΤΙΝ	ΕΟΥΕΟΥ	Σούσου
ΕΚΛΑΤΩΚΛΥΤΗ		
ΔΡΙΜΕΤΑΤΩΝΤΕ		ἀν]δρ[ι] μετὰ τῶν τέ-
ΙΜΝΗΜΗΓ		κνων] μνήμης
PIN		χά]ριν.

¹⁶⁶ A.Ü. DTCF Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü, Yunan Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Araş. Gör. M.A. Tolga ÖZHAN tarafından çevrilmiştir.

“Sousos’un kızı Melytine, çocuklarıyla birlikte kendi kocası Asklas’ın anısına (dikti).”¹⁶⁷

BİBLİYOGRAFYA: Th. Preger ve F. Noack, “Dorylaion”, *Ath. Mitt.* sayı no 19: 301-334, (1894), s. 310, no. 8; G. Radet, “En Phrygie. Rapport sur une Mission Scientifique en Asie Mineure,” *Nouvelles Archives des Missions Scientifiques et Littéraires* 6. (Paris: 1895), s. 160, no. XXXV.

53- BULUNTU YERİ: Eskişehir, Porsuk köprüsü yakınlarında bir evde

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.40 m; G: 0.45 m

TANIMI: Mezar steli. Mavi kalker. Eser hakkında ilgili yayınlarda herhangi bir bilgi verilmediği için tanımı yapılamamıştır.

TARİH: Belirsizdir.

YAZIT:

ΤΕΥΘΡΑΣΦΙΛΙΠ
ΠΙΚΟΥΤΕΥΘΡΑΝ
ΙΑΡΟΥΥΙΩΜΝΗ

Τεύθρας Φιλίπ-
πικού Τεύθραν-
[τι ἰλά]ρου υἱῷ μνή-
[μης χάριν]

“Philippikos’un oğlu Teuthras Hilarios oğlu Teuthras’ın anısına (dikti).”¹⁶⁸

BİBLİYOGRAFYA: A.v Domaszewski, “Inscripfen aus Kleinasien”, *Archäologisch-Epigraphische Mitteilungen Aus Oesterreich* 7, (Wien, 1883), s. 178, no. 27; G. Radet, “En Phrygie. Rapport sur une Mission Scientifique en Asie Mineure,” *Nouvelles Archives des Missions Scientifiques et Littéraires* 6. (Paris: 1895), s. 161, no. XXXVIII.

54- BULUNTU YERİ: Eskişehir, Porsuk köprüsünün yakınında bir evde

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.90 m; G: 0.28 m.

¹⁶⁷ A.Ü. DTCF Eskiçağ Dilleri ve Kùltürleri Bölümü, Yunan Dili ve Edebiyatı Anablim Dalı Araş. Gör. M.A. Tolga ÖZHAN tarafından çevrilmiştir.

¹⁶⁸ Aynı.

TANIMI: Mezar steli. Beyaz kalker. 6 satırlık yazıtı vardır. Yer döşemesi olarak kullanılmıştır.

YAZIT:

ΡΕΝΘΑΚ	Ἐνθα κ-
ΑΤΑΚΗΤ	ατάκητ-
ΕΣΤΕΦΑΝΟ	ε Στέφανο-
ΣΣΕΝΑΤΟΡΟΥ	ς Σενατόρου
ΥΕΙΟCΑΝΔΡ	5 υειός Ἀνδρ-
ΕΟΥ	έου

“Senatoros’un oğlu ve Andreas’ın torunu Stephane burada yatıyor.”

BİBLİYOGRAYA: A. v Domaszewski, “Inscripfen aus Kleinasien”, *Archäologisch-Epigraphische Mitteilungen Aus Oesterreich* 7, (Wien, 1883), s. 178, no. 28; G. Radet, “En Phrygie. Rapport sur une Mission Scientifique en Asie Mineure,” *Nouvelles Archives des Missions Scientifiques et Litteraires* 6. (Paris: 1895), s. 162, no. XLI.

55- BULUNTU YERİ: Eskişehir

BULUNDUĞU MÜZE: Kayıp

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: ----

TANIMI: Mezar steli. 10 satırlık yazıtı vardır. Eser hakkında ilgili yayında herhangi bir bilgi verilmediği için tanımı yapılamamıştır.

TARİH: Belirsizdir.

YAZIT: † ἡλίβατον φίλιον | τεῦξαν τάφον, ὦ | Τροφίμου κῆρ, |
 Μαξίμα εἰμερτή | σύγγαμος ἡδὲ πάϊς |
 νηπίαχος στενάχων | σὸς ὁμώνυμος | ἀλλὰ δέδεξο |
 τυθθὴν ἐκ τῶν σῶν | ὑστατίην χάριτα
 Ἰο Λεόντις

“Bu sevgiden yapılan yüksek gazaplı (?) mezarı, Trophimos’un kalbi, Maxima, sevgili karın ve henüz kekeme içini çeken seninle aynı adı taşıyan çocuğun yaptırmıştır. Bu son küçük fırsatı seninkinden kabul et.”

BİBLİYOGRAFYA: R. Merkelbach ve Josef Stauber, *Steinepigramme Aus Dem Griechischen Osten band 3: Der “Ferne Osten” und Das Landesinnere Bis Zum Tauros*. (Leipzig: 2001), s. 322, no. 16/34/36.

56- BULUNTU YERİ: Kuyucak köyü

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: ----

TANIMI: Mezar steli. 7 satırlık yazıt, köyün doğusunda yol yapımı sırasında bulunmuştur. Eser hakkında ilgili yayında herhangi bir bilgi verilmediği için tanımı yapılamamıştır.

TARİH: İmparatorluk dönemine tarihlenmektedir.

YAZIT: [] Σ φθόνος ἐν νεότη[η]τι κατέσχυσε κὲ πρ[ι]ν ἔδωκεν ♣
ἀκμήν | [η]λικίης οὐπω ΤΕΛΦ[] Α γάμον εἶσω ♣
ἡ δυσκέλδεχ' ἔτη ζήσασα γονεῦς μετ' ἐοῖσιν ♣
- - - - -

“Yaşamın doruk noktasına ulaşmadan, iblisin kıskançlığı onu genç yaşında sardı, henüz evlenmemişti. On iki yıl ana babasıyla yaşadı ve --- ”

BİBLİYOGRAFYA: R. Merkelbach ve Josef Stauber, *Steinepigramme Aus Dem Griechischen Osten band 3: Der “Ferne Osten” und Das Landesinnere Bis Zum Tauros.* (Leipzig: 2001), s. 324, no. 16/34/38.

2.6. Yazıtlar

1- BULUNTU YERİ: Eskişehir

BULUNDUĞU MÜZE: Kayıp

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.35 m; G: 0.30 m; Harflerin yüksekliği: 0.03 m.

TANIMI: 4 satırlık yazıt yer almaktadır. Eser hakkında ilgili yayında herhangi bir bilgi verilmediği için tanımı yapılamamıştır.

YAZIT: ΤΡΟΦΙΜ / / / / /
ΤΑΤΥΧ / / / / /
ΒΙΩΓΑ / / / / /
ΤΗΜΝ / / / / /

Yazıt şöyle tamamlanabiliyor: Τρόφιμ[ός Τα
Τά ΤύΧ[η συμ
Βίω γλ[υχοΤά
Τή μνη[μης χάριν.

“Tatas’ın oğlu Trophimos en tatlı karısı Tykhe’nin anısı için (dikti).”¹⁶⁹

BİBLİYOGRAFYA: G. Mirbeau, "Inscriptions Greques De Dorylee", **EO**, sayı no 10: 77- 82, (1907), s. 78, no. III.

2- BULUNTU YERİ: Eskişehir, Paşa Mahallesi’nde

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 1.20 m; G: 0.70 m; Harflerin yüksekliği: 0.03 m.

TANIMI: Taşın üst kısmı kırıktır. 7 satırlık yazıt yer almaktadır. Eser hakkında ilgili yayında herhangi bir bilgi verilmediği için tanımı yapılamamıştır.

YAZIT:

ΑΥΡΗΛΙΟΠΟΥΑ/////////
ΚΑΙ ΑΡΤΕΜΙΔΩΡΟΣ ΚΑΙ
ΤΡΟΦΙΜΑΣ ΚΕΛΟΥΚΙΝΟΣ ΚΕ
ΧΑΡΙΤΩΝ ΚΕΛΟΥ/////////ΚΕ
ΕΥΤΥΧΙΑΝΟΣ ΤΡΟΦΙΜΩ
ΑΡΤΕΜΙΔΩΡΟΥ Η ΑΤΡΙ
ΜΝΗΜΗΣ ΧΑΡΙΝ

“Aurelii Julien, Artemidoros, Trophimos, Lucinus, Khariton, Lucien ve Eutykhiaros, Artemidoros’un oğlu olan babaları Trophimos’a anı olarak.”

BİBLİYOGRAFYA: G. Mirbeau, "Inscriptions Greques De Dorylee", **EO**, sayı no 10: 77- 82, (1907), s. 78, no IV.

3- BULUNTU YERİ: Eskişehir, İmparatorluk Bankası

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Harflerin yüksekliği: 0.05 m.

TANIMI: 6 satırlık yazıt oldukça kötü durumdadır. Marcia veya daha çok Marciane adında birinden bahsediliyor olmalıdır. Eser hakkında ilgili yayında herhangi bir bilgi verilmediği için tanımı yapılamamıştır.

¹⁶⁹ A.Ü. DTCF Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü, Yunan Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Araş. Gör. M.A. Tolga ÖZHAN tarafından çevrilmiştir.

YAZIT:

////////

ΦΙΑ
 THΘY
 MAPKIA
 MNHMEIO
 KATEΣ
 ΣΕ

.....
 τη θυ[γατρι

 μνημειον
 χανες[χευα-
 σε[ν.

BİBLİYOGRAFYA: G. Mirbeau, "Inscriptions Greques De Dorylee", **EO**, sayı no 10: 77- 82, (1907), s. 82, no XX.

4- BULUNTU YERİ: Eskişehir

BULUNDUĞU MÜZE: Kayıp

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: ----

TANIMI: 8 satırlık yazıtı vardır. Eser hakkında ilgili yayında herhangi bir bilgi verilmediği için tanımını yapılamamıştır.

TARİH: Belirsizdir.

YAZIT:

NEIKANΔPOCKAIAΦΦΙΑ
 ΓYNHAYTOYNΘΘΘΘΘΘΘΘ
 YIQKAITEAYTOISZONTES
 MNHMHΣΘΘΘΘΘ
 5 TIANΠOEOISΞIXTEIPA
 THNBAPYΦΘONONΟΥTΩE
 AΩPOISΠEPΓPESOITO
 ΣYHΦOPAIΣ

“Eğer burada tutarsan arzunun çetin elini,

Zamansız bir acı zehredebilir mi hayatını!”

BİBLİYOGRAFYA: G. Radet, “En Phrygie. Rapport sur une Mission Scientifique en Asie Mineure,” *Nouvelles Archives des Missions Scientifiques et Litteraires* 6. (Paris: 1895), s. 157 vd., no. XXX.

5- BULUNTU YERİ: Eskişehir

BULUNDUĞU MÜZE: Kayıp

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: ----

TANIMI: 9 satırlık yazıtı vardır. Eser hakkında ilgili yayında herhangi bir bilgi verilmediği için tanımı yapılamamıştır.

TARİH: Belirsizdir.

YAZIT: ΤΑΤΑΤΑΝ::ΡΑΙΡΑΒΟΥΝΓΟΝCΙΕΤΟΙΜΗCΘΝ
ΕΤΙΖΩΝΙ
ΟCΑΝΠΟCΟΙ ΤΑΤΑCΚΑΙ
CΕΙΧΕΙΡΑΤΗ ΤΑΤΙΟΝΓΑΙ
5 ΝΒΑΡΥΦΘΟ ΑΓCΑΛΟCΥΝΟ
ΝΟΝΟΥΤΩC ΝΔΑΚΡΥΩΝ
ΑΩΡΟΙC·ΠΕΡΙ
ΠΕCΟΙΤΟCΥ
ΦΟΡΑΙC

[Tɔ]tás Tátan [γυρ]α[κ]α [κ](αί) ο[ι] έ[γ]γο[ο]ι έτοιμο[α]ν
έτι ζών[τες] (?)
Ός έν π[ρ]οσο[σ]σει χείρα τήν βαρύφθορον,
όπως | δούροις περιέπειτο συ[ν]φοραίς.
Τατάς καί | Τάτιον [κ]αί | Άγ[ε]λ[α]ος
ΥΝΟ|...Ν διαρύων.

“Tatas karısı Tata’yı ve torunları (Tata’yı) henüz yaşarlarken onurlandırdılar. Her kim kıskançlık dolu elini uzatacak olursa, zamansız talihsizlikler içine düştün. Tatas ve Tatios’u ve Agelaos (?)”¹⁷⁰

BİBLİYOGRAFYA: G. Radet, “En Phrygie. Rapport sur une Mission Scientifique en Asie Mineure,” *Nouvelles Archives des Missions Scientifiques et Littéraires* 6. (Paris: 1895), s. 158 vd., no. XXXI.

2.7. Mil Taşları ve Sınır Taşları

1- BULUNTU YERİ: Aşağı Çağlan köyü

Levha 38 a

BULUNDUĞU MÜZE: Eskişehir Arkeoloji Müzesi

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.76 m; üst kısım çapı: 0.30 m; alt kısım çapı: 0.28 m;

rakam Y: Latince: 0.02- 0.042 m

Yunanca: 0.019- 0.04 m

¹⁷⁰ A.Ü. DTCF Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü, Yunan Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Araş. Gör. M.A. Tolga ÖZHAN tarafından çevrilmiştir.

TANIMI: Mil taşı. Açık kahve mermerden. Hafif konik yapılı şekillendirilmiştir. Bir yüzünde 9 satırlık Latince ve 6 satırlık Yunanca iki yazıt yer almaktadır. Yunanca yazıtta harfler Latince harflere göre daha küçüktür ve yazıtın sonuna doğru daha da küçülmektedir. Bundan, yazı için fazla yerin kalmadığı ve en azından zemin ile yazıtın sonu arasında rahat okunabilmesi açısından bir mesafe bırakılmak istenildiği düşünülebilir. Yazıt, İmparator Decius'a bir ithaf ile başlamaktadır. Bu ithafta İmparator ve İmparatoriçe Herennia Etruscilla'nın tam adları yer almaktadır. M.S. 249 yılının ikinci yarısında tahta geçen Decius'un iki oğlu 250 yılının ilk yarısında İmparator ünvanı aldıklarından dolayı ve de bu yazıtta isimlerinin bulunmamasından dolayı yazıt 240 yılına ya da 250 yılının ilk aylarına tarihlenmektedir. Mil taşının diğer yüzünde 6 satırlık Latince başka bir yazıt yer almaktadır.

TARİH: M.S. 286- 293

YAZIT:

b(onaē) f(ortunaē)
 pro salute et
 victoriae imp(eratoris) C-
 4 aes(aris) C. Messii
 Quinti Traia-
 ni Decii Aug(usti) e-
 t Erenniae
 8 Etruscill-
 ae Aug(ustae). a Doro(laeo)

 ἡγεμονεύο-
 12 ντος τοῦ
 λαμπροτά-
 του ὀπατι-
 [κ]λοῦ Κλωδίου
 [...]λ σέν[ου]

Latince yazıt: “İyi talihle; İmparator Kayser C. Messius Quintus Traianusus Decius Augustus’un ve Herennia Etruscilla Augusta’nın sağlık ve zaferleri için. Dorylaion’dan- (Roma) mi(li)”

Yunanca yazıt: “senatör sınıfından konsül derecesindeki Claudius –Isinus’un askeri valiliği sırasında -----.”

d(ominis) n(ostris) imp(eratoribus)
 VAG Diocleti-
 ano et Maximiano
 4 invictis Augg(ustis)
 a Dorylaeo
 m(ilia) 2

“Efendilerimiz İmparator Val(erius) Diocletianus ve İmparator Maximianus, yenilmez Augustus’lar için. Dorylaion’dan 7 (Roma) mi(li).”

BİBLİYOGRAFYA: P. Frei, “Epigraphisch- Topographische Forschungen Im Raum Von Eskişehir”, *AST I*, (1983), s. 53 vd., 60; Susanna Frei- Korsunky, “Meilensteine Aus Der Gegend Von Eskişehir”, *EA 8*, (1986), s. 91 vdd, taf. 10.

2- BULUNTU YERİ: Aşağı Çağlan köyü

Levha 38 b

BULUNDUĞU MÜZE: Eskişehir Arkeoloji Müzesi

ENVANTER NO: ---

ÖLÇÜLERİ: Y: 0.63 m; çapı: üstte 0.31 m, altta 0.25 m;

Harflerin yüksekliği: 0.03- 0.046 m.

TANIMI: Mil taşı. Açık kahve mermerden. Alt ve üst kısmı kırıktır. Hafif konik biçimindedir. Taşın üzerinde Latince 8 satırlık bir yazıt yer almaktadır.

TARİH: M.S. 252

YAZIT:

b(onae) f(ortunae)
 pro salute et
 victoria imp(eratorum)
 4 Trebonii Galli
 et Veldum-
 niani Volus-
 (t)iani Aug(ustorum)
 8 a Dorulaeo
 L

“İyi talihle; İmparator Trebonius Gallus Augustus ve Veldumnianus Volusianus Augustus’un sağlık ve zaferleri için. Dorylaion’dan ---”

BİBLİYOGRAFYA: Susanna Frei- Korsunky, “Meilensteine Aus Der Gegend Von Eskişehir”, *EA 8*, (1986), s. 97 vd, taf. 10.

3- BULUNTU YERİ: Kıravdan'da insitu olarak bulunan taş

Levha 38 c

bugün bir köyde, bahçe içinde bir duvardadır.

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Üst kısmı Y: 0.55 m.

TANIMI: Mil taşı. Açık kahve mermerden. Konik biçimdedir. Üzerinde Latince bir yazıt yer almaktadır. Yazıttaki bilgilerde bulunan 12 millik yani 18 km.'lik mesafe bilgisi ne bugünkü ne de taşın eski bulunduğu yere uymaktadır.

TARİH: M.S. 252- 293

YAZIT:

b(ona) f(ortuna)
pro salute e-
t victoria
4 imp(eratorum) Treo-
nii Galli et V-
e<l>dumnian-
i Volus(t)i<ani> Aug(ustorum)
8 a Dorulaeo

✠ IB

“İyi talihle; impartor Trebonius Gallus Augustus ve Vedumnianus Volusianus Augustu'nun sağlık ve zaferleri için. Dorylaion'dan 12 (Roma) mi(li).”

BİBLİYOGRAFYA: Susanna Frei- Korsunky, “Meilensteine Aus Der Gegend Von Eskişehir”, EA 8, (1986), s. 98 vd, taf. 10.

4- BULUNTU YERİ: Muttalip beldesi

Levha 39 a- b

Emirler mahallesinde.

BULUNDUĞU MÜZE: ----

ENVANTER NO: ----

ÖLÇÜLERİ: Y: 2.165 m; G: 0.67 m; Harflerin yüksekliği: 0.0275- 0.035 m.

TANIMI: Sınır taşı. Mermer. Uzun levha hava koşulları nedeniyle oldukça tahrip olmuştur. Üzerinde 6 satırlık yazıtı vardır. Cami minaresinde devşirme olarak kullanılmıştır. Yazıttan Nikaia ile Dorylaion'un birbirlerine sınırlarının olduğu anlaşılmaktadır.

TARİH: Hadrian dönemi (M.S. 2. yy.)

YAZIT:

[ὄρο]ι μεταξὺ Δορυλαίων [καὶ Νι-]
 [κ]αίων οἱ τεθέντες κατὰ κέ-
 λευσιω Αὐτοκράτ. Καίσ. Τραϊαν.
 Ἀδριανοῦ Σεβ. π. π. διὰ Γ. Ιουλ.
 Σεουήρου πρεσβ. αὐτοῦ ἀν-
 τιστρατήγου

“İmparator Caesar Traianus Hadrianus Augustus’un, vatanın babasının emirleri gereği, bizzat propretor olan elçi Ioulius Severus’un aracılığıyla Dorylaionlular ve Nikaialılar arasında belirlenmiş sınırlardır.”¹⁷¹

BİBLİYOGRAFYA: Cox ve Cameron, **MAMA vol. V: Monuments From Dorylaeum and Nakolea.** (Manchester: The Manchester University Press, 1937), s. 32, no. 60, pl. 24; P. Frei, “Epigraphisch- Topographische Forschungen im Raum von Eskişehir”, **AST**, sayı no I: 53- 62, (1983), s. 54.

5- BULUNTU YERİ: Eskişehir

BULUNDUĞU MÜZE: Kayıp

ENVANTER NO: ---

ÖLÇÜLERİ: Y: 1.68 m; Harflerin yüksekliği: 0.03 m.

TANIMI: Sınır taşı. Köşeleri yuvarlatılmış dikdörtgen biçimindedir. 5 satırlık yazıt, sınır taşının üst kısmında yer almaktadır. Bu sınır taşı Saint- Marie kilisesine ait taşlardan biridir.

YAZIT:

+ Ο[ρος]
 της
 ἁγίας
 Μαρίας.
 ας.

“Kutsal Maria’nın sınırı. (ya da dağı- tepesi)”¹⁷²

BİBLİYOGRAFYA: C. Armanet, “Inscriptions De Dorylee”, **BCH** 28: 192- 200, 1904, s. 198, no. 22.

¹⁷¹ A.Ü. DTCF Eskiçağ Dilleri ve Kùltürleri Bölümü, Yunan Dili ve Edebiyatı Anablim Dalı Araş. Gör. M.A. Tolga ÖZHAN tarafından çevrilmiştir.

¹⁷² Aynı

3. DORYLAION KENT SİKKELERİ

Dorylaion kenti bugünkü verilere göre sadece Roma İmparatorluk döneminde, İmparator Vespasianus (M.S. 69- 79) döneminden İmparator I. Philippus (M.S. 244- 249) dönemine kadar bronz sikke basmıştır. Bu sikkeler bugün Berlin Staatliche Museen, Oxford Ashmolean Museum, British Museum, Fitzwilliam Museum, Museum of Fine Arts (Boston), İstanbul Arkeoloji Müzesi, Eskişehir Arkeoloji Müzesi gibi çeşitli müzelerde ve Hans von Aulock koleksiyonunda yer almaktadır. Ayrıca 1953 yılında Dorylaion'da 80 staterden oluşan altın sikke defnesi bulunmuştur. Bunlar Phrygia Heliospontos'a hakim olan Antigonos'un emri ile M.Ö. 317'de Dorylaion'a gönderilen büyük altın miktarının bir parçası olmalıdır.¹⁷³

Dorylaion kent sikkelerinin üzerlerinde sadece İmparator ailesinin portreleri betimlemiştir.^{173a} Bu sikkelerin ön yüzünde Vespasianus, Titus (M.S. 79- 81), Domitianus (M.S. 81- 96), Traianus (M.S. 98- 117), Hadrianus (M.S. 117- 138), Sabina, Commodus (M.S. 180- 192), Septimus Severus (M.S. 193- 211), Iulia Domna, Plautilla, Geta (M.S. 211- 212), Macrinus (M.S. 217- 218), Diadumenianus (M.S. 218), Elagabalus (M.S. 218- 222), Severus Alexander (M.S. 222- 235), Mamaea, Maximinus (M.S. 235- 238), Maximus (M.S. 238), Gordianus III (M.S. 238- 244), I. Philippus ve Otacilia'nın portreleri tasvir edilirken arka yüzde Kybele, Zeus Melenos, Hades, nehir tanrısı Tembris, kentin kurucuları Dorylaos ve Akamas, Artemis, Apollon, Asklepios, Dionysos, Athena, Helios, Nemesis, Poseidon ve Tyche bulunmaktadır.¹⁷⁴ Sikkelerin üzerinde magistratların isimleri ve ünvanlarına da yer verilmiştir. Magistrat isimlerinin hemen hemen hepsi EIII ile başlamaktadır.

Septimus Severus altında :	ΓΑΙΟΥ ΑΠΙΧ
Severus Alexander altında:	ΕΠΙ ΤΕΤΡΩΝΙΑΝΟΥ ΑΠΙΧ
Maximinus altında:	ΕΠΙ ΠΑΥΛΟΥ ΑΠΙΧ
III. Gordianus altında:	ΕΠΙ ΑΤΤΙΚΟΥ ΑΠΙΧ ΤΟ Β
I. Philippus altında:	ΕΠΙ Μ ΑΥΡ ΤΙΜΑΙΟΥ Α ΑΠΙΧ Κ(Ε?) CΤΕΦ ΕΠΙ ΤΙΜΑΙΟΥ ΑΡΧ

Katalogda Dorylaion kent sikkeleri İmparator sırasına göre kronolojik olarak dizilerek ve tiplerin özgün örnekleri seçilerek hazırlanmıştır.

¹⁷³ M. Thompson, *Alexander's Drachm Mints II: Lampsacus and Abydos*, Numismatic studies no. 19, (New York, 1991), s. 69; M. Thompson, O. Morkholm ve C.M. Kraay, *An Inventory of Greek Coin Hoards*, (New York, 1973), 1396.

^{173a} H. Von Aulock, a.g.e., s. 20; B. Head, *Catalogue of the Greek Coins of Phrygia*, (London, 1906), s. lvii.

¹⁷⁴ H. Von Aulock, a.g.e., s. 20; BMC, s. lvii; B. Head, *Historia Numorum: A manual of Greek Numismatics*, (Chicago: 1967), s. 672.

1- TANIMI: Ön yüz: Başında defne tacıyla Vespasianus.

Levha 40 a- b

Arka yüz: Kybele tahtta oturur pozisyonda, kalathos giymiş, kase ve tympanon ile, tahtın altında aslan var.

YAZIT: Ön yüz: ΟΥΕΣΤΑΙΑΝΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Arka yüz: ΙΤΑΛΙΚΩΝΑΝΘΥΠΙΑΤΩ ΔΟΡΥΛΑΕΩΝ

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, teil II, (1987), s. 64, no 170- 171, lev.5.

2- TANIMI: Ön yüz: Başında defne tacıyla Caesar olarak Titus.

Levha 40 c

Arka yüz: Tahtta oturan Zeus asası ve yıldırım demetiyle.

YAZIT: Ön yüz: ΤΙΤΟΣ ΚΑΙΣ ΑΡ.

Arka yüz: ΙΤΑΛΙΚΩ ΑΝΘΥΠΙΑΤΩ ΔΟΡΥΛΑΕΩΝ.

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, (1987),s.64, no 173, lev. 5.

3- TANIMI: Ön yüz: Defne tacıyla Domitianus.

Levha 40 d

Arka yüz: Ayakta duran Zeus, kaseli ve asalı.

YAZIT: Ön yüz: ΔΟΜΙΤΙΑΝΟC ΚΑΙCΑΡ

Arka yüz: ΔΟΡΥΛΑΕΩΝ

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, (1987), s.64, no 185, lev.6.

4- TANIMI: Ön yüz: Defne tacıyla Traianus.

Levha 40 e

Arka yüz: Tahtta oturan Zeus Melenos, asası ve kasesiyle; arkasında kartal var.

YAZIT: Ön yüz: ΑΥΤΟ ΝΕΡ ΤΡΑΙΑΝΟC ΚΑΙCΑΡ CΕ ΓΕ ΔΑΚΙΚΟ

Arka yüz: ΔΟΡΥΛΑΕΩΝ ΜΕΑΗΝΟC.

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, (1987), s.64, no 186, lev. 6.

5- TANIMI: Ön yüz: Defne tacıyla Traianus.

Levha 40 f

Arka yüz: Başında tacıyla Kybele, tahtta oturur pozisyonda, kase ve tympanon ile, tahtın altında aslan var.

YAZIT: Ön yüz: AY NE TPAIANOC KAICAP CE ΓE ΔA

Arka yüz: ΔOPYΛAEΩN

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, (1987), s. 65, no 192, lev. 6.

6- TANIMI: Ön yüz: Defne tacıyla Traianus.

Levha 40 g

Arka yüz: Çıplak olan Poseidon, sol tarafa bakmaktadır. Sol elinde yabası, kaldırdığı sağ elinde yunus var. Sağ ayağı ırmak tanrısı Tembris'in başının üstünde.

YAZIT: Ön yüz: AY NE TPAIANOC KAICAP ΔAK.

Arka yüz: ΔOPYΛAEΩN

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, 1987, s. 65, no 200, lev.6.

7- TANIMI: Ön yüz: Defne tacıyla (ya da ışın taçlı?) Traianus.

Levha 40 h

Arka yüz: Ayakta duran uzun giysili Apollon sola doğru bakmaktadır. Sol elinde lir, sağ elinde plektron tutmaktadır.

YAZIT: Ön yüz: A N TPAIANOC KAICAP

Arka yüz: ΔOPYΛAEΩN

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, (1987), s.65-66, no 202, lev. 7.

8- TANIMI: Ön yüz: Defne tacıyla Hadrian.

Levha 41 a

Arka yüz: Ayakta duran Athena sola doğru bakmaktadır. Sağ elinde mızrak, sol elinde yerde kalkan vardır. Önünde sunak yer almaktadır.

YAZIT: Ön yüz:AΔPIAN.....

Arka yüz: ΔOPYΛAEΩN

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, (1987), s. 66, no 203, lev.7.

9- TANIMI: Ön yüz: Defne tacıyla Hadrian.

Levha 41 b

Arka yüz: Ayakta duran Poseidon sola doğru bakmaktadır. Sol elinde yabası, sağ elinde yunus var.

YAZIT: Ön yüz: AYT KA[I?] AΔPIANOC.

Arka yüz: ΔOPYΛAEΩN

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, (1987), s. 66, no 204, lev.7.

10- TANIMI: Ön yüz: Hadrian'ın eşi Sabina.

Levha 41 c

Arka yüz: Başında tacıyla Kybele tahtta oturur pozisyonda, kase ve tympanon ile, tahtın altında aslan var.

YAZIT: Ön yüz: CEBACTH CABEINA

Arka yüz: ΔOPYΛAEΩN

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, (1987), s.66, no 205, lev. 7.

11- TANIMI: Ön yüz: Defne tacıyla Commodus.

Levha 41 d

Arka yüz: Kalathos giymiş olan Kybele tahtta oturur pozisyonda, kase ve tympanon ile, tahtın altında aslan var.

YAZIT: Ön yüz: A K KO ANTΩN

Arka yüz: ΔOPYΛAEΩN

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, (1987), s.66, no 207, lev. 7.

12- TANIMI: Ön yüz: Defne tacıyla Commodus.

Levha 41 e

Arka yüz: Ayakta duran Poseidon sola doğru bakmaktadır. Sol elinde yabası, sağ elinde yunus var.

YAZIT: Ön yüz: A K KO ANTΩN

Arka yüz: ΔOPYΛAEΩN.

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, (1987), s. 66, no 209, lev.7.

13- TANIMI: Ön yüz: Defne tacıyla Commodus.

Levha 41 f

Arka yüz: Modius giymiş Hades tahtta oturur pozisyonda. Sol elinde asası var. Sağ elini Kerberos'un üstüne tutmuş.

YAZIT: Ön yüz: A K M AYP KO ANTΩNINOC

Arka yüz: ΔOPYΛΑΕΩΝ

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, (1987), s.66, no 212, lev. 7.

14- TANIMI: Ön yüz: Defne tacıyla Commodus.

Levha 41 g

Arka yüz: Sağa doğru dönük Zeus tahtta oturur pozisyonda. Sağ elinde asası, öne doğru uzattığı elinde yıldırım demeti var. Onun altında kartal var.

YAZIT: Ön yüz: AY K M AY KOMOΔOC ANTΩNINOC

Arka yüz: ΔOPYΛΑΕΩΝ

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, (1987), s.67, no 214, lev.7.

15- TANIMI: Ön yüz: Defne tacıyla Commodus.

Levha 41 h

Arka yüz: Ayakta duran Athena sola doğru bakmakta. Sağ elinde mızrak var, sol eli yerde duran kalkanda.

YAZIT: Ön yüz: Α KOMO ANTΩNI

Arka yüz: ΔOPYΛΑΕΩΝ

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, (1987), s.67, no 222, lev.7.

16- TANIMI: Ön yüz: Defne tacıyla Commodus.

Levha 41 ı

Arka yüz: Ayakta duran Asklepios.

YAZIT: Arka yüz: ΔOPYΛΑΕΩΝ

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, (1987), s.67, no 223, lev.7.

17- TANIMI: Ön yüz: Defne tacıyla Commodus.

Levha 41 j

Arka yüz: Çıplak olan Herakles cepheden gösterilmiştir. Sağ eliyle gürze yaslanmış, bir kaya ya da bukranion üzerinde durmakta. Sol kolu üzerinde bir leopar kürkü, sağ elinde ona bakan ve sol elini uzatan oturur durumdaki Telephos'u taşımakta.

YAZIT: Arka yüz: ΔOPYΛΑΕΩΝ

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, (1987), s.67, no 224, lev.7.

18- TANIMI: Ön yüz: Defne tacıyla S. Severus.

Levha 42 a

Arka yüz: Başında (kule?) tacıyla Kybele aslanın üzerinde. Sol elinde tympanon var, sağ eli aslanın sırtında.

YAZIT: Ön yüz: ΑΥΤ Κ Α ΣΕΙΤΙ ΤΕΟΥΗΡΟC ΑΥΤ

Arka yüz: ΔOPYΛΑΕΩΝ

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, (1987), s.67, no 225, lev. 8.

19- TANIMI: Ön yüz: S. Severus'un eşi Iulia Domna.

Levha 42 b

Arka yüz: Ayakta duran Nemesis cepheden gösterilmekte ve başı sola doğru dönüktür. Sağ eliyle khitonunu çekiştirmekte, yere bakan sol eliyle eteğini tutmaktadır. Önde tekerlek var.

YAZIT: Ön yüz: ΙΟΥΛΙΑ ΣΕΒΑΤΗ.

Arka yüz: ΔOPYΛΑΕΩΝ

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, (1987), s. 68, no 226, lev.8.

20- TANIMI: Ön yüz: Caracalla'nın eşi Plautilla.

Levha 42 c

Arka yüz: Ayakta duran Dionysos cepheden gösterilmekte ve başı sağa dönüktür. Sağ elinde thyrsos, ayağının altında panter ve sol elinde üzüm vardır. Üzüm kütüğüne (asmasına) yaslanmaktadır.

YAZIT: Ön yüz: ΦΟΥΛ ΠΛΑΥΤΙΛΛΑ ΣΕΒΑ

Arka yüz: ΔOPYΛΑΕΩΝ

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, (1987), s.68, no 229, lev. 8.

21- TANIMI: Ön yüz: Plautilla.

Levha 42 d

Arka yüz: Ayakta duran Tyche polos, boynuz ve kumandasıyla.

YAZIT: Arka yüz: ΔOPYΛΑΕΩΝ

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, (1987), s.68, no 230, lev.8.

22- TANIMI: Ön yüz: Augustus olarak Geta defne tacıyla;
sola doğru bakıyor.

Levha 42 e

Arka yüz: Ayakta duran Asklepios sola doğru dönüktür. Sağ elinde yılanlı değneği var.

YAZIT: Ön yüz: ΓΕΤΑC ΑΥΤΟΥCΤ

Arka yüz: ΔOPYΛΑΕΩΝ.

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, (1987), s.68, no 232, lev.8.

23- TANIMI: Ön yüz: Defne tacıyla Geta sakallıdır.

Levha 42 f

Arka yüz: Ayakta duran Athena sola doğru dönüktür. Sol elinde mızrak ve kalkan, sağ elinde kase var.

YAZIT: Ön yüz: ΑΥΤ Κ Π CΕΠΙΤ ΓΕΤΑC ΑΥΤ

Arka yüz: ΔOPYΛΑΕΩΝ

BİBLİYOGRAFYA: von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, (1987), s.68, no 235, lev. 8; BMC, (London, 1906), s. 196, no. 9, pl. XXV, 5.

24- TANIMI: Ön yüz: Defne tacıyla Geta, sakallıdır.

Levha 42 g

Arka yüz: Tahtta oturan Zeus sağa doğru dönüktür. Sağ elinde asa, öne doğru tuttuğu elinde yıldırım demeti.

YAZIT: Arka yüz: ΓΑΙΟΥ ΑΡΧ ΔOPYΛΑΕΩΝ.

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, (1987), s.69, no 236, lev.8.

25- TANIMI: Ön yüz: Defne tacıyla Macrinus.

Levha 42 h

Arka yüz: Tahtta oturan Zeus sola doğru dönüktür. Bir elinde asa, bir elinde kase, önünde kartal var.

YAZIT: Ön yüz: ΑΥΤ Κ Μ ΟΠΕΑ ΣΣΟΥΗΡ ΜΑΚΡΙΝΟC ΑΥΤ

Arka yüz: ΔΟΡΥΛΑΕΩΝ

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, (1987), s.69, no 237, lev.8.

26- TANIMI: Ön yüz: Defne tacıyla Macrinus.

Levha 42 ı

Arka yüz: Başı sağa doğru dönük olan ve ayakta duran Dionysos cepheden gösterilmektedir. Çıplak olan Dionysos'un sağ elinde thyrsos, ayağının dibinde panter ve sol elinde üzüm var. Üzüm asmasına dayanmaktadır.

YAZIT: Arka yüz: ΔΟΡΥΛΑΕΩΝ

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, (1987), s.69, no 240, lev. 9; BMC, (London, 1906), s. 196, no. 10.

27- TANIMI: Ön yüz: Defne tacıyla Macrinus.

Levha 42 j

Arka yüz: Direkli köprü kemeri altında uzanmış pozisyonda ırmak tanrısı Tembris. Sağ elinde saz demeti, sol elinde saz kökü vardır. İçinden su akan devrik bir su kabı üzerine yaslanmış durumdadır.

YAZIT: Arka yüz: ΔΟΡΥΛΑΕΩΝ

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, (1987), s.69, no 241, lev.9.

28- TANIMI: Ön yüz: Caesar olarak Diadumenianus'un başı açıktır. **Levha 43 a**

Arka yüz: Ayakta duran ve başı sola doğru dönük olan Nemesis cepheden gösterilmektedir. Sağ eliyle khitonunu düzeltmekte, sol dirseği çarkın önündedir.

YAZIT: Ön yüz: M ANT ΔΙΑΔΟΥΜΕΝΙΑΝΟΝ ΚΑ

Arka yüz: ΔΟΡΥΛΑΕΩΝ

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, (1987), s.69, no 242, lev.9.

29- TANIMI: Ön yüz: Diadumenianus'un başı açıktır. **Levha 43 b**

Arka yüz: Kalathos giymiş olan Kybele tahtta oturur pozisyonda, kase ve tympanon ile, tahtın önünde ve arkasında aslan var.

YAZIT: Arka yüz: ΔΟΡΥΛΑΕΩΝ

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, (1987), s.69, no 245, lev.9.

30- TANIMI: Ön yüz: Diadumenianus'un başı açıktır. **Levha 43 c**

Arka yüz: Avcı olarak Artemis; sol elinde yay tutuyor, sağ eli ocakta.

YAZIT: Arka yüz: ΔΟΡΥΛΑΕΩΝ

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, (1987), s.69 vd., no 246, lev. 9.

31- TANIMI: Ön yüz: Diadumenianus'un başı açık. **Levha 43 d**

Arka yüz: Ayakta duran Poseidon çıplaktır. Sol elinde yabası, kaldırdığı sağ elinde yunus tutmakta.

YAZIT: Ön yüz: [M ANT ΔΙΑ] ΔΟΥΜΕΝΙΑΝΟΝ ΚΑΙ

Arka yüz: ΔΟΡΥΛΑΕΩΝ

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, (1987), s.70, no 247, lev.9.

32- TANIMI: Ön yüz: Defne tacıyla Elegabalus.

Levha 43 e

Arka yüz: Kalathos giymiş olan Kybele tahtta oturur pozisyonda, kase ve tympanon ile, tahtın altında ve önünde birer aslan var.

YAZIT: Ön yüz: MAP AYPH ANTΩNINOC AYT

Arka yüz: ΔOPYΛAEΩN

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, 1987, s.70, no 248, lev.9.

33- TANIMI: Ön yüz: Defne tacıyla Elegabalus.

Levha 43 f

Arka yüz: Ayakta duran Nemesis sola doğru dönüktür. Sağ eliyle khitonunu düzeltiyor, sol eliyle eteğini tutuyor. Ayaklarının altında çark var.

YAZIT: Ön yüz: MAP AYPH ANTΩNINOC AY

Arka yüz: ΔOPYΛAEΩN

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, (1987), s.70, no 249, lev.9.

34- TANIMI: Ön yüz: Defne tacıyla S. Alexander.

Levha 43 g

Arka yüz: Sakallı nehir tanrısı Tembris kaya üzerine oturmaktadır. Sol eli arkasında bulunan bir saz bitkisinde, sağ elinde kase ya da su kabı tutmakta.

YAZIT: Ön yüz: M AYP CEYH AΛEΞANΔPOCAY

Arka yüz: EΠI TETPΩNIANOY APX (sol tarafta) ΔOPYΛAEΩN

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, (1987), s.70, no 253, lev.9.

35- TANIMI: Ön yüz: Defne tacıyla S. Alexander.

Levha 43 h

Arka yüz: Kalathos giymiş Kybele tahtta oturur pozisyonda, kase ve tympanon ile, tahtın altında ve önünde birer aslan var.

YAZIT: Arka yüz: EΠI TETPΩNIANOY ΔOPYΛAEΩN

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, (1987), s.70 vd., no 255, lev.9.

36- TANIMI: Ön yüz: Defne tacıyla S. Alexander mızraklı
zırhlı büstü sola doğru dönüktür.

Levha 43 ı

Arka yüz: Köprü kemeri altında, içinden su akan bir su kabı üzerine yaslanmış durumda, arkada sazlık var.

YAZIT: Ön yüz: Μ ΑΥΡ ΛΕΥΗ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟC ΑΥ(?)

Arka yüz: ΕΠΙ ΤΕΤΡΩΝΙΑΝΟΥ ΑΡΧ ΔΟΡΥΛΑΕΩΝ

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, (1987), s.71, no 256, lev.9.

37- TANIMI: Ön yüz: Defne tacıyla S. Alexander.

Levha 43 j

Arka yüz: Ayakta duran Nike sola doğru dönük. Çelenk ile.

YAZIT: Ön yüz:CEΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟC ΑΥ.

Arka yüz: ΔΟΡΥΛ[ΑΕΩΝ]

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, (1987), s.71, no 257, lev.9.

38- TANIMI: Ön yüz: S. Alexander'ın annesi Iulia Mamaea

Levha 43 k

Arka yüz: Ayakta duran Athena sola doğru dönüktür. Sağ elinde kase, sol elinde mızrak ve kalkan tutuyor.

YAZIT: Ön yüz: ΙΟΥΛΙΑ ΜΑΜΑΙΑ ΑΥΤ

Arka yüz: ΔΟΡΥΛΑΕΩΝ

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, (1987), s.71, no 258, lev.9.

39- TANIMI: Ön yüz: Defne tacıyla Maximinus.

Levha 44 a

Arka yüz: Sola doğru uzanmış pozisyonda nehir tanrısı Tembris geriye doğru bakmakta. Sağ elinde saz demeti var. Sol eli içinden su akan bir su kabı üzerine yaslanmıştır. Arkada saz kamışı var.

YAZIT: Ön yüz: Γ ΙΟΥ ΟΥΗ ΜΑΞΙΜΕΙΝΟC Α

Arka yüz: ΕΠΙ ΠΑΥΛΟΥ ΑΡΧ ΔΟΡΥΛΑΕΩΝ

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, **Münzen und Städte Phrygiens**, II, (1987), s.71, no 259, lev.10.

40- TANIMI: Ön yüz: Defne tacıyla Maximinus ile başı açık Maximus'un karşı karşıya büstleri.

Levha 44 b

Arka yüz: Kalathos giymiş olan Kybele sola doğru dönük bir biçimde tahtta oturuyor. Elinde kase ve tympanon var. Tahtın arkasında ve önünde birer aslan var.

YAZIT: Ön yüz: Γ IOY OYH MAΞIMEINOS AYT Γ IOY OYH MAΞIMOS K.

Arka yüz: [ΕΠΙ ΠΑΤΑ]ΟΥ ΑΡΧ ΔΟΡΥΛΑΕΩΝ

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, **Münzen und Städte Phrygiens**, II, (1987), s.71, no 264, lev.10.

41- TANIMI: Ön yüz: Defne tacıyla Maximinus ile başı açık Maximus'un karşı karşıya büstleri.

Arka yüz: Sola doğru dönük olan Zeus'un üst bedeni çıplak, öne uzattığı sağ elinde yıldırım demeti, sol elinde giysi var.

YAZIT: Arka yüz: ΕΠΙ ΠΑΥΛΟΥ ΑΡΧ ΔΟΡΥΛΑΕΩΝ

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, **Münzen und Städte Phrygiens**, II, (1987), s.72, no 265.

42- TANIMI: Ön yüz: Caesar olarak Maximus'un başı açık.

Levha 44 c

Arka yüz: Ayakta duran ve başı sola doğru dönük olan Nemesis cepheden gösterilmektedir. Sağ eliyle khitonunu göğsünden çekiyor, aşağı inik sol eliyle de eteğini tutuyor. Önde çark var.

YAZIT: Ön yüz: Γ IOY OYH MAΞIMOC K

Arka yüz: ΔΟΡΥΛΑΕΩΝ

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, **Münzen und Städte Phrygiens**, II, (1987), s.72, no 266, lev.10.

43- TANIMI: Ön yüz: Caesar olarak Maximus'un başı açık.

Levha 44 d

Arka yüz: Modius giymiş olan Hades tahtta oturmaktadır. Sol eli tahtın üzerinde, arkasında asası, sağ el öne doğru uzanmıştır.

YAZIT: Ön yüz: Γ IOY OYH ΜΑΠΞΙΜΟC K

Arka yüz: ΔOPYΛΑΕΩΝ

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, (1987), s.72, no 267, lev.10; BMC, (London, 1906), s. 197, no. 12.

44- TANIMI: Ön yüz: Işın tacıyla Gordianus III

Levha 44 e

Arka yüz: İki erkek figürü (kent kurucuları Dorylaos ve Akamas?) ayakta, karşı karşıya resmedilmiş. Her ikisi de kısa khiton ve pelerin giymiş. Çapraz bir biçimde mızrak (ya da asayı?) tutmaktadırlar. Sağ ellerinde birlikte tuttıkları kaseyle yanan bir sunağa adak adamaktadırlar. Üzerlerinde bir kartal uçmaktadır.

YAZIT: Ön yüz: Μ ANT ΓΟΡΔΙΑΝΟC ΑΥΤΟ

Arka yüz: ΕΠΙ ΑΤΤΙΚΟY ΑΡΧ ΤΟ Β ΔOPYΛΑΕΩΝ

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, (1987), s.72, no 269, lev.10.

45- TANIMI: Ön yüz: Işın tacıyla Gordianus III.

Levha 44 f

Arka yüz: Tahtta oturur pozisyonda bir tanrı asasını ve kaseyi eğik tutmakta, bedeninin üst kısmı çıplak, altında khimation var. Arkasında eğik tutulan asa (ya da mızrak?) ile. Ayakta bir figür üstü çıplak, giysi sol kolun üzerine düşmekte.

YAZIT: Arka yüz: ΕΠΙ ΑΤΤΙΚΟY ΑΡΧ ΤΟ Β ΔOPYΛΑΕΩΝ

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, (1987), s.72 vd., no 273, lev.10.

46- TANIMI: Ön yüz: Defne tacıyla Gordianus III.

Levha 44 g

Arka yüz: İstirahat halindeki nehir tanrısı Tembris öne uzattığı sağ eliyle bir kayığı, sol eliyle ise saz demetini (?) tutmaktadır. Altta içinden su akan devrilmiş bir su kabı var.

YAZIT: Ön yüz: M ANT ΓΟΡΔΙΑΝΟC AYΓO

Arka yüz: ΕΠΙ ΑΤΤΙΚΟΥ ΑΡΧ ΤΟ Β ΔΟΡΥΛΑΕΩΝ

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, (1987), s.73, no 274, lev.10.

47- TANIMI: Ön yüz: Defne tacıyla Gordianus III.

Levha 44 h

Arka yüz: Ayakta duran Athena sağa doğru dönüktür. Sağ elinde mızrak var, sol eli yerde duran kalkanda.

YAZIT: Arka yüz: ΕΠΙ ΑΤΤΙΚΟΥ ΑΡΧ ΤΟ Β ΔΟΡΥΛΑΕΩΝ

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, (1987), s. 73, no 275, lev.10.

48- TANIMI: Ön yüz: Işın tacıyla Gordianus III.

Levha 44 ı

Arka yüz: Ayakta duran ve başı sola doğru dönük olan Nemesis cepheden gösterilmektedir. Sağ eliyle khitonunu göğsünden çekmektedir, sol dirseği önünde çark var.

YAZIT: Ön yüz: M ANT ΓΟΡΔΙΑΝΟC AY

Arka yüz: ΔΟΡΥΛΑΕΩΝ

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, (1987), s.73, no 276, lev.11.

49- TANIMI: Ön yüz: Işın tacıyla Gordianus III.

Levha 44 j

Arka yüz: Hareket halinde bir aslan yer almaktadır.

YAZIT: Ön yüz: M ANT ΓΟΡΔΙΑΝΟC

Arka yüz: ΔΟΡΥΛΑΕΩΝ

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, (1987), s.73, no 283, lev.11.

50- TANIMI: Ön yüz: Işın tacıyla Gordianus III.

Levha 44 k

Arka yüz: Kanatları açık kartal, gagasında bir çelenk taşıyor.

YAZIT: Arka yüz: ΔOPYΛAEΩN

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, (1987), s. 73, no 285, lev.11.

51- TANIMI: Ön yüz: Işın tacıyla Gordianus III.

Levha 44 I

Arka yüz: Çıplak, kanatlı Thanatos ayakta sola doğru dönük pozisyonundadır. Bacaklar üst üste atılmıştır. Bir altarın üzerinde duran meşaleye yaslanmaktadır.

YAZIT: Arka yüz: ΔOPYΛAEΩN

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, (1987), s.74, no 287, lev.11.

52- TANIMI: Ön yüz: Işın tacıyla Gordianus III.

Levha 45 a

Arka yüz: Çıplak, kanatlı Thanatos ayakta sola doğru dönük pozisyonundadır. Bacaklar üst üste atılmıştır. Bir altarın üzerinde duran bir meşaleye yaslanmaktadır.

YAZIT: Arka yüz: ΔOPYΛAEΩN

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, (1987), s.74, no 288, lev.11.

53- TANIMI: Ön yüz: Defne tacıyla I. Philippus.

Levha 45 b

Arka yüz: Cepheden görünen Zeus'un başı sola doğru dönüktür. Khimation örtülü, sol omuz ve kol çıplak, sağ elinde yıldırım demeti bulunmaktadır.

YAZIT: Ön yüz: Μ ΙΟΥΛΙΟC ΦΙΛΙΠΠΙΟC ΑΥΓ

Arka yüz: ΕΠΙ Μ ΑΥΡ ΤΙΜΑΙΟΥ Α ΑΡΧ Κ ΤΕΦ ΔΟΥΡΥΛΑΕΩΝ

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, (1987), s.74, no 290, lev.11.

54- TANIMI: Ön yüz: Defne tacıyla I. Philippus.

Levha 45 c

Arka yüz: Zırh içindeki İmparator, at üstünde. Üstünde uçuşan giysiler var. Sağ el selam verir gibi havada, sol el kalçada.

YAZIT: Ön yüz: Μ ΙΟΥΛΙΟC ΦΙΛΙΠΠΙΟC ΑΥΤ

Arka yüz: ΕΠΙ ΤΙΜΑΙΟΥ ΑΡΧ ΔΟΡΥΛΑΕΩΝ

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, (1987), s.74, no 291, lev.11.

55- TANIMI: Ön yüz: Defne tacıyla I. Philippus.

Levha 45 d

Arka yüz: Polos içinde aslana binmiş Kybele, sol elinde tympanon, sağ eli geriye doğru aslanın sırtında.

YAZIT: Ön yüz: Μ ΙΟΥΛΙΟC ΦΙΛΙΠΠΙΟC ΑΥΤ

Arka yüz: ΕΠΙ ΤΙΜΑΙΟΥ ΑΡ ΔΟΡΥΛΑΕΩΝ

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, (1987), s.74, no 293, lev.11.

56- TANIMI: Ön yüz: Defne tacıyla I. Philippus.

Levha 45 e

Arka yüz: Tahtta oturan Zeus asa ve yıldırım demetiyle, önde kartal var.

YAZIT: Arka yüz: ΕΠΙ ΤΙΜΑΙΟΥ ΑΡΧ ΔΟΡΥΛΑΕΩΝ

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, (1987), s.74, no 297, lev.11.

57- TANIMI: Ön yüz: Işın tacıyla I. Philippus.

Levha 45 f

Arka yüz: Tahtta oturan Hades, modius giymiş. Sol eli asasında, sağ eli dizinde.

YAZIT: Ön yüz: Μ ΙΟΥΛΙΟC ΦΙΛΙΠΠΙΟC ΑΥ

Arka yüz: ΔΟΡΥΛΑΕΩΝ

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, (1987), s. 74-75, no 298, lev.11.

58- TANIMI: Ön yüz: Işın tacıyla I. Philippus.

Levha 45 g

Arka yüz: Ayakta duran ve cepheden gösterilen Nemesis sağ eliyle khitonunu göğsünden çekmektedir. Yerdeki sol eli eteğinde, önde çark var.

YAZIT: Arka yüz: ΔOPYΛΑΕΩΝ

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, (1987), s.75, no 305, lev.12.

59- TANIMI: Ön yüz: Defne tacıyla I. Philippus, sakallı.

Levha 45 h

Arka yüz: Çıplak, kanatlı Thanatos, sola dönük olarak ayakta. Bacaklar üst üste atılmış, sol ayağı ile bir meşaleye yaslanmaktadır, alev yere dönüktür.

YAZIT: Ön yüz: [M IOY]ΛΙΟC ΦΙΛΙΠΠΙΟC AY

Arka yüz: ΔOPYΛΑΕΩΝ

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, (1987), s.75, no 313, lev.12.

60- TANIMI: Ön yüz: I. Philippus'un eşi Otacilia Severa.

Levha 45 ı

Arka yüz: Ayakta duran ve başı sağa doğru dönük olan Dionysos cepheden gösterilmektedir. Sağında Thyrsos, onun ayağının altında panter var. Dionysos'un sol elinde üzüm, üzüm asmasına yaslanmakta.

YAZIT: Ön yüz: MAPK OTAK CEOYPHA C.

Arka yüz: ΔOPYΛΑΕΩΝ

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, (1987), s.75-76, no 314, lev. 12.

61- TANIMI: Ön yüz: Otacilia Severa.

Levha 45 j

Arka yüz: Ayakta duran poloslu Tyche, borozan ve kürekle.

YAZIT: Ön yüz: MAPK OTAK ΣΕΟYPHA C

Arka yüz: ΔOPYΛΑΕΩΝ

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, *Münzen und Städte Phrygiens*, II, (1987), s.76, no 320, lev.12.

62- TANIMI: Ön yüz: Otacilia Severa.

Levha 45 k

Arka yüz: Helios elinde kırbaç ile Biga üzerinde koştururken ayakta

YAZIT: Ön yüz: MAPK OT ΣEOYHPA C

Arka yüz: ΔOPYΛΑΕΩΝ

BİBLİYOGRAFYA: Von Aulock, **Münzen und Städte Phrygiens**, II, (1987), s.76, no 324, lev.12.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DORYLAION KENTİNİN SINIRLARI VE YOL BAĞLANTILARI

1. KENTİN SINIRLARI VE KÖYLERİ

Epigrafik ve arkeolojik çalışmalar, Dorylaion kent merkezinin Şarhöyük olduğunu kesin olarak kanıtlamıştır. Bununla birlikte kentin yayılım alanı ve sınırlarını, mevcut buluntular ışığında belirlemek zordur. P. Frei'a göre kent sınırlarının saptanmasında komşu şehirlerin konumu, mil ve sınır taşı gibi epigrafik malzemenin buluntu yeri ve arazinin coğrafi yapısı belirleyici kriterler olarak kabul edilebilir. Buna göre Dorylaion doğuda Midaion (bugünkü Karahöyük), güneybatıda Kotiaion (bugünkü Kütahya), güneydoğuda Nakoleia (bugünkü Seyitgazi) ile komşudur. Kuzeyde doğal bir set oluşturan Bozdağlar, güneyde Bozdağlar gibi doğal bir set oluşturan Türkmen dağlarının kuzey etekleri ve batıda ise Lamunia (Bozüyük) yer almaktadır (**Harita 2**). Muttalıp'te bulunan bir sınır taşı üzerindeki yazıt (**Kat. No. 2.7: 4, lev. 39 a- b**), Dorylaion ile Nikaia kentlerinin de ortak bir sınıra sahip olduklarını göstermektedir (**Harita 5**). Ancak bu sınırın batıda mı yoksa kuzeyde mi yer aldığı kesin olarak bilinmemekle birlikte P. Frei Dorylaion'un batı sınırı olarak burada yükselen arazi yapısı nedeniyle Poyra'yı kabul etmektedir.¹⁷⁵ Sınır, buradan itibaren Sarısu boyunca güneye doğru devam ederek Yeşildağ ile uzantılarının bulunduğu doğuya doğru kıvrılarak düzleşen Cihangazi'ye doğru uzanmaktadır. Bundan sonra sınır doğuya doğru Türkmen dağlarının kuzey eteklerinde Porsuk nehrine kadar devam etmektedir. Bu noktada Nakoleia ile Dorylaion arasındaki sınır, Sarayören (Alpanos) köyü civarındadır. Köyün kuzeydoğusunda, üzerindeki Yunanca yazıtı hava koşulu nedeniyle tahrip olmuş bir sınır taşı bulunmuştur. Sarayönü'nün kuzeydoğusunda Kıravdan köyü yakınlarında üzerindeki Latince yazıtında Nakoleia isminin geçtiği ve Nakoleia'nın bu yönde Dorylaion ile sınırını gösteren bir başka sınır taşı daha vardır. Sınır buradan kuzey istikametine doğru devam ederek Midaion yakınlarından geçip Kızılcaören, Yakakayı, Gündüzler köylerini aşarak Bozdağ'ın zirvesine kadar ulaşmaktadır.¹⁷⁶ Bugün

¹⁷⁵ P. Frei, "Epigraphisch- Topographische Forschungen im Raum von Eskişehir", **AST**, sayı no I: 53-62, (1983), s. 54, abb. 1.

¹⁷⁶ P. Frei, 1983, **a.g.e.**, s. 55.

bakıldığında Eskişehir merkez ilçe sınırlarının Dorylaion kent sınırları ile hemen hemen aynı sınırlar üzerinde olduğu görülmektedir. Bu sınırlar içinde 1925- 1926 yıllarında MAMA ekibinden C.W.M. Cox ve A. Cameron, 1976- 1988 yılları arasında ise P. Frei'in başkanlığında bir ekip tarafından gerçekleştirilen epigrafik çalışmalar sonucunda şehir merkezinde ve köylerde 400'ü aşkın yazıtlı taş ile antik yerleşmelere işaret eden mimari kalıntılar ve çanak çömlek parçaları bulunmuştur. Taş eserlerin çoğu mezar ve adak stelleri, altınlar, sınır taşları ve mil taşlarından oluşmaktadır. Bunların büyük bir bölümü Roma İmparatorluk dönemine tarihlenirken bir bölümü de Bizans dönemine aittir. Arkeolojik ve epigrafik eserler buluntu yerleri açısından değerlendirildiğinde batıda İnönü, kuzeyde Uludere, Keskin ve Zemzemiye, güneyde Erenköy, Türkmen dağlarının uzantılarından Aşağı Ilıca, Aşağı Çağlan, Avdan, Ayvacık, Süpüren, Kuyucak; kuzeydoğuda Yakakayı yaylası Kızılcaören, Yakakayı ve Gündüzler köyü ve çevresinin Dorylaion kent sınırları içinde önemli yerleşim merkezleri olduğu anlaşılmaktadır. Ancak bu yerleşmelerin o dönemdeki isimlerini saptamak bugünkü veriler çerçevesinde çok mümkün değildir. Bununla birlikte Uludere civarındaki yerleşim için Trikomia adı kabul edilmektedir.¹⁷⁷ Kuyucak civarı için Serea, Süpüren çevresi için Oueza isimleri önerilmektedir. Avdan civarındaki yerleşim ise Marlakkos veya Marlakkon olarak isimlendirildiği epigrafik malzemeler ışığında kesinlik kazanmıştır.¹⁷⁸

2. YOL BAĞLANTILARI

Eskişehir'in de içinde bulunduğu İçbatı Anadolu eşiği olarak adlandırılan bölge, bir yandan İç batı Anadolu bölgesinin kuzeybatı kesimini çevirirken diğer yandan da kollar halinde denize dikey olarak uzanan dağlar arasındaki vadiler ile Ege ve Marmara denizi kıyılarına doğru açılır.¹⁷⁹ Bu konumu ile İçbatı Anadolu bölgesinin batıya açılan kapısı, doğu ile batıyı birleştiren ana yolların düğüm noktasıdır ve tarih boyunca stratejik önemini daima korumuştur. Anadolu'yu doğu batı doğrultusunda geçen ve en eski dönemlerden Roma imparatorluk çağının içlerine kadar kullanılmış en önemli yollar bu bölgeden geçer. Doğu batı yönünde uzanan yolların yanı sıra Anadolu'yu boydan boya kateden kuzeybatı- güneydoğu; kuzeydoğu- güneybatı diagonal bağlantılar

¹⁷⁷ C.W.M. Cox ve A. Cameron, *a.g.e.*, s. xviii; P. Frei, 1983, *a.g.e.*, s. 56 vd.; P. Frei,

¹⁷⁸ P. Frei, 1983, *a.g.e.*, s. 57.

¹⁷⁹ R. İzbirak, *Türkiye I*, (İstanbul: 1972), s. 14.

oluşturulan yollar da bu bölgeden geçmektedir. Antik Dorylaion kenti, coğrafi konum olarak bu yolların kesişme noktasında yer almaktadır (**Harita 3**). Bu konumu Dorylaion'un tarih boyunca kesintisiz olarak iskan edilmesinde en önemli rolü oynamıştır.

Doğu batı doğrultusunda uzanan önemli yollardan biri Ege denizi kıyılarından başlayarak Hermos (Gediz) vadisi boyunca Sardeis (Sart), Satala (Sandal), Timenou Therai (Uşak), Kotiaion (Kütahya), Dorylaion (Eskişehir/ Şarhöyük) ve Gordion (Yassihöyük) üzerinden Ankyra'ya (Ankara) varıyor, buradan da çeşitli yönlerle doğru dağılıyordu.¹⁸⁰

Hellenistik dönemde kullanılan yollar, Roma döneminde fazla bir değişikliğe uğramadan kullanılmaya devam edildi. Amaçları belli kentleri Roma'ya bağlamak olduğu için, ulaşım batı- doğu arasında uzanıyordu. Ana ticaret yollarından birini oluşturan bu batı- doğu doğrultulu yol, Ephesos'tan başlayıp Melitene'ye kadar gitmektedir. Bu yol güzergahı üzerindeki önemli noktalara kuzeyden ve güneyden gelen başka yollar katılırdı (**Şema 1**). Güzergah üzerindeki kavşak noktalarından biri Apameia kentidir.¹⁸¹ Burada birleşen kuzey yolu şöyledir:

Dorylaion- Nakoleia- Meros- Konne- Kidyessos- Brouzas- Hieropolis- Eukarpia- Apameia.

Laodiceia Katakekaumene'de yollar güneyde Iconion'dan, kuzeyde ise Dorylaion- Amorion'dan gelmekteydi.

Roma döneminde Phrygia Epiktetos bölgesi doğu- batı uzantılı yolların merkezinde yer almakta; Dorylaion ve Kotiaion gibi önemli kentleri de bu yol güzergahında birleşen yollarla erişim sağlamakta idi.

Peutinger tablosuna göre Dorylaion üzerinden geçen yol güzergahları şöyledir¹⁸² (**Harita 4**):

Dorylaion XXXV Kotiaion XXX Appia XVI Hierokharax XII Akmonia XV Aloudda XX Klanoudda XXXX Philedelphia.

Dorylaion XXVI Nakoleia XVIII Meros XII Metropolis VI Kone XI Kidyessos XII Brouzos IV Hieropolis VII Eukarpia XV Aurokra VIII Apameia.

¹⁸⁰ V. Sevin, 2001, *a.g.e.*, s. 5 vd.

¹⁸¹ W. M. Ramsay, 1960, *a.g.e.*, s. 46 vdd.

¹⁸² B. Levick ve S. Mitchell, *MAMA X: Monuments from the Upper Temberis Valley, Cotiaum, Cadi, Synaus, Ancyra and Tiberiapolis*. (London: 1993), s. xxiii vdd.; K. Miller, *Die Peutingersche Tafel* (Stuttgart: Zuffenhausen, 1962), IX/3.

Roma imparatorluk dönemine kadar önemini koruyan bu yol güzergahı 4. yy.'dan başlayarak önce Nikomedia (İzmit) ve sonrada Konstantinopolis'in (İstanbul) siyasal açıdan önem kazanmasına neden olan kimi gelişmeler Anadolu'nun eski trafik düzenini etkilemiş, bu yeni dönemde trafiğin ana akışı güneydoğu kuzeybatı yollarına doğru gelişme göstermiş, Anadolu'yu başkent Konstantinopolis'e ve limana bağlayan yollar ön plana çıkmıştır. Başkent ile Suriye arasındaki bağlantıyı sağlayan batı- doğu, kuzeybatı- güneydoğu, kuzeydoğu- güneybatı yollarının bir bölümü askeri yol olarak kullanılmıştır.¹⁸³ Bizans askeri yolu üzerinde belli aralıklarla oluşturulmuş karargahlar vardı. Anadolu'nun çeşitli merkezlerinden gelip bu karargahlarda toplanan askerler başkentten ilerleyen orduya katılırlardı. Aplekta adı verilen askerlerin toplama yeri; büyük orduların kolaylıkla karargah kurabilecekleri genişlikte, su ve gıdanın kolayca temin edilebileceği ve askerlerin kendi kentlerinden kolay bir biçimde ulaşabilecekleri merkezi bir mevkide yer almaktadır. Bu karargahlardan biri olan Dorylaion'da Opsikion ve Thrakesia themaları toplanıyordu.¹⁸⁴

Dorylaion üzerinden geçen Bizans dönemi yollarına bakacak olursak güzergahları şöyledir:

Kuzeybatı- güneydoğu bağlantılı yollar¹⁸⁵ (**Şema 2**): Nikaia- Dorylaion- Amorion veya Philomelion- Ikoinon. Dorylaion üzerinden kuzeybatıya giden yol başkente; güneydoğuya giden yol ise Suriye'ye ulaşıyordu.

Bizans döneminde önemli bir mevkide bulunan Nikaia ile Dorylaion üzerindeki yol şebekesi Peutinger tablosunda gösterildiği gibi Sakarya ve Karasu vadilerinden değil, yeni yapılan araştırmalara göre Pazaryeri üzerinden İnönü'ye oradan da Dorylaion'a; bir diğer yol ise Osmanlı döneminde Yenişehir'den Pazaryeri, Bozüyük ve İnönü üzerinden Dorylaion'a varmaktadır.¹⁸⁶

Konstantinopolis'ten başlayıp Malagina- Dorylaion- Amorion- Kilikia geçidine ulaşan bu yol kolay ve kestirme olmasına rağmen çok fazla kullanılan bir yol olamamıştır. Kudüs yolu da Bizans İmparatorluk döneminde askeri açıdan kullanışlı bir yol olamamıştır; çünkü, burası dağlık bir bölgeden geçmekteydi. Askeri seferler sırasında engebeli ve zorlu yollar değil; daha kolay ve kullanışlı yollar tercih edilmişti. Bu nedenle; Nikaia ve Dorylaion'dan geçip Sangarios ve Halys'i aşarak, buradan da

¹⁸³ E. Parman, 2002, **a.g.e.** s. 85.

¹⁸⁴ W. M. Ramsay, **a.g.e.**, s. 78 vd., 231.

¹⁸⁵ E. Parman, 2002, **a.g.e.**, s. 85.

¹⁸⁶ D. Magie, **Roman Rule in Asia Minor: to the end of the Third Century After Christ II**, (Princeton: 1950), s. 800; E. Parman, 2002, **a.g.e.**, s. 86.

kollara ayrılarak bir kolu Sebasteia ve Armenia'ya, diğer kolu Caesareia ve Kommagene'ye, başka bir kolu ise Kilikia geçidine ayrılan güzergah tercih edilmiştir.¹⁸⁷

Ticari ve askeri öneme sahip olan yolların kavşak noktasında yer alan Dorylaion kenti, bu konumu nedeniyle her zaman önemini korumuştur. Dorylaion'dan geçen bu yollar kenti Nikaia üzerinden Konstantinopolis'e; Kotiaion ve Sardes üzerinden Ege kıyılarına; Apameia üzerinden Akdeniz'e ve Nakoleia ile Amorion üzerinden Kilikia ve Suriye'ye bağlıyordu.¹⁸⁸ Bizans döneminde kentin bu önemi daha da artmıştır.¹⁸⁹ I. Haçlı seferi sırasında Dorylaion üzerinden güneye doğru inen yol güzergahı takip edilmiş; 1097'de Dorylaion ovasında bir savaş gerçekleştirilmiştir. Kent hem verimli topraklarının olması, iki nehir arasındaki konumu ve sıcak su kaynaklarının varlığı ile hem de yukarıda değindiğimiz gibi önemli yolların kavşak noktasında yer almasından dolayı stratejik açıdan tarihsel süreç içinde önem kazanmıştır. Ancak, bölge Türklerin eline geçtikten sonra eski önemini kaybetmiştir.

¹⁸⁷ W.M. Ramsay, 1960, **a.g.e.**, s. 216 vdd.

¹⁸⁸ E. Parman, 2002, **a.g.e.**, s. 64 vd.

¹⁸⁹ I. Demirkent, 2001, **a.g.e.**, s. 45 vd.

BEŞİNCİ BÖLÜM

DORYLAION KENTİNİN SOSYO-EKONOMİK VE DİNSEL YAPISI

1. SOSYO- EKONOMİK YAPI

Phrygia bölgesi doğal kaynaklar açısından zengin bir bölgedir. Apameia'nın (Dinar) şarapları, Eukarpia'nın (Emirhisar) üzümleri, Dokimeion'un (İscehisar) mermer ocakları, Laodikeia (Goncalı), Kolossai (Honaz) ve Hierapolis (Pamukkale) yörelerindeki gelişmiş yüncülük ve dokumacılık antikçağda oldukça ün kazanmıştır. Bölgenin köleleri ile at ve katırları da tanınmıştı. Nitekim Phrygia'ya bazen at otlığı adının verilmiş olması bu zenginliklerle ilgilidir.¹⁹⁰

Phrygia kentlerinden Dorylaion'un sosyo ekonomik yapısı hakkında antik kaynaklarda çok fazla bilgi yoktur. Buna karşın Eskişehir yöresinde ele geçen çok sayıdaki mezar ve adak stelleri, özellikle Phryg kapı tipi mezar stelleri üzerindeki kabartmalar kentin ekonomik ve sosyal yapısını öğrenilmesinde önemli bilgiler sağlar. Dorylaion kapı tipi mezar stellerinin çoğu mermerdir. M. Waelkens'a göre bu mermerler bugün için yeri bilinmeyen lokal ocaklardan çıkartılmış olmalıdır.¹⁹¹ Waelkens, yapım tekniği, form ve bezeme açısından Dorylaion kapı tipi mezar stellerini kronolojik olarak 3 tipe ayırmaktadır: Tip C Dorylaion 1 (M.S. 1. yy. sonları - 2. yy. başları) (Kat. No. 1.4.1: 8, lev. 4 c; 1.4.1: 9, lev. 4 d; Kat. No. 2.5.2: 9, lev. 28 a- b), Tip C/F Dorylaion 2 (M.S. 2./ 3. yy.) (Kat. No. 1.4.1: 7, lev. 4 a- b; Kat. No. 2.5.2: 5, lev. 25 a- b), Tip F Dorylaion 1 (M.S. 2. yy.'ın ikinci yarısından 3. yy.'a kadar) (Kat. No. 1.4.1: 6, lev. 3 b- c; Kat. No. 2.5.2: 8, lev. 27 c- d; 2.5.2: 11, lev. 29 a- b; 2.5.2: 13, lev. 30 a- b- c; 2.5.2: 14, lev. 31 a; 2.5.2: 15, lev. 31 b- c).¹⁹² Bu durum kentte farklı kapı tipi stelleri üreten büyük bir atölyenin yanı sıra küçük atölyeler ve bağımsız çalışan taş ustalarının bulunduğunu göstermektedir.¹⁹³

Dorylaion'da ele geçen Phryg kapı tipi mezar stelleri, genellikle iki kanatlıdır ve her bir kanat kendi içinde panellere bölünmüştür. Bu paneller içine sembolik anlamlı, çeşitli araç gereçler betimlenmiştir.

¹⁹⁰ V. Sevin, 2001, a.g.e., s. 211.

¹⁹¹ M. Waelkens, 1983, a.g.e., s. 131.

¹⁹² Tiplerle ilgili detaylı bilgi için bkz. M. Waelkens, 1982, a.g.e., s. 131 vd.

¹⁹³ Aynı, s. 132.

A. Joubin'e göre bu panellerin her biri bir yerleşim biriminin farklı odalarını temsil eder. Örneğin ayna ve küçük şişelerin bulunduğu panel, süslenme odası olarak yorumlanırken alabastrotheke ile üzerindeki şişeler bir yemek odasını işaret etmektedir (Kat. No. 2.5.2: 29, lev. 29 a- b).¹⁹⁴ F. Noack ise bu görüşe katılmayarak taşçı ustasının bu stelleri yaparken kaya mezarlarının cephelerindeki süslemeleri örnek aldığını belirtir.¹⁹⁵ Oysa M. Waelkens bu tip mezar stellerinde tasvir edilen araç gereçlerin hem süsleme amaçlı olduğunu hem de ölen kişinin günlük hayatı hakkında bilgi verdiğini düşünmektedir.¹⁹⁶ İki kapılı stellerde soldaki erkek, sağdaki kadın araç gereçleriyle süslenmiştir. Bu durum tek kapılı stellerde sol ve sağ kanat üzerinde tekrarlanmaktadır.¹⁹⁷ Bu tip mezar stellerinde kadınlara ait araç gereçler genellikle güzellik bakımı: ayna, tarak, koku şişesi, alabastrotheke veya ev işi: iğ, öreke, yün tarağı ve sepeti ile ilgilidirler. Erkeklerde ise araç gereçler daha çok öğrenim ve sosyal yaşamla ilgili olup kitap rulosu, dipthycon, iki bölümlü katlanır tahta, kalamotheke'den oluşmaktadır (Kat. No. 2.5.2: 8, lev. 27 c- a; 2.5.2: 13, lev. 30 a- b- c).¹⁹⁸

Bu genel betimlerin yanı sıra kişiye özgü, kişinin mesleğini yansıtan (nalbant, ayakkabıcı, çiftçi) özel eşyalar da steller üzerinde yer almaktadır.¹⁹⁹ Bu betimler, ait oldukları kişilerin sosyal konumunun yanı sıra aynı zamanda o kişinin yaşadığı toplumun da sosyal ve ekonomik yaşamının aynasıdır. Bunu örneklendirecek olursak stellerde palaestralarda kullanılan strigil ve ampullanın tasvir edilmesi (Kat. No. 1.4.1: 9, lev. 4 d), kentteki sıcak su kaynakları ve kaplıcalarıyla bir bağlantı kurmamızı sağlarken saban, orak, bağcı aletleri gibi çiftçilik ve bağcılıkla ilgili eşyaların steller üzerinde yer alması, bölgede tarım ve bağcılığın önemli bir ekonomik kaynak olduğunu kanıtlamaktadır.²⁰⁰

Günümüzde Anadolu'nun tahıl deposu olan İç Anadolu Bölgesi, tarih boyunca bu özelliğini korumuştur. Antikçağ ve Ortaçağ yazarlarının eserlerinde de bölgenin verimli topraklarından söz edilmektedir. Örneğin Homeros ünlü eseri İlyada'da Phrygia bölgesinden şöyle bahsetmektedir: "...Eskiden bağlık bahçelik Phrygia'ya gitmişim, atları dörtnal giden bir sürü Phrygialı görmüştüm...."²⁰¹ Prokopius'un anlatımlarından Bizans İmparatorluğunun ilk senelerinde bölgenin, başkent Constantinopol'ün tahıl

¹⁹⁴ A. Joubin, *a.g.e.*, s. 182 vd.

¹⁹⁵ F. Noack, *a.g.e.*, s. 326.

¹⁹⁶ M. Waelkens, 1977, *a.g.e.*, s. 277; M. Waelkens, 1982, *a.g.e.*, s. 132.

¹⁹⁷ M. Waelkens, 1982, *a.g.e.*, s. 132.

¹⁹⁸ Ayni, s. 133; F. Noack, *a.g.e.*, s. 333 vd.

¹⁹⁹ M. Waelkens, 1977, *a.g.e.*, s. 277.

²⁰⁰ M. Waelkens, 1982, *a.g.e.*, s. 132.

²⁰¹ Homeros, *İlyada*. Yunanca'dan çev. A. Erhat ve A. Kadir (İstanbul: Can Yayınları, 1996), III. 180.

ihtiyacının bir kısmına cevap verdiği anlaşılmaktadır.²⁰² Verimli Eskişehir ovası, günümüzde olduğu gibi antik çağda Phrygia bölgesinin en önemli tarım alanlarından biri olmalıydı. Diodorus Siculus'un Lysimachos'un ordularının hububat ve erzak bakımından zengin Dorylaion ovasında kamp kurduğunu bildirmesi, bu görüşü desteklemektedir.²⁰³ Eskişehir bölgesinde ele geçen altınlar, adak ve mezar stelleri üzerinde yer alan betimler, bölgede yapılan tarım faaliyetlerini somut olarak yansıtmaktadır. Altın ve steller üzerinde saban, sabana koşulmuş öküz, orak, yaba, değrek gibi aletlerin yanı sıra mısır koçanı, başak, buğday sapı gibi çeşitli tahıl ürünleri betimlenmiştir (Kat. No. 2.5.2: 20, lev. 33 a). Altınlardaki buğday başakları, mısır koçanı gibi tarım bitkileri halkın tanrılara şükran duygularını ve bereket isteklerini dile getirirken; aynı motifler mezar stellerinde ölen kişinin çiftçi vasfını yansıtmaktadır.²⁰⁴ Dorylaion kapı tipi mezar stelleri ve altınların buluntu yerleri dikkate alındığında özellikle Porsuk kıyıları ve Dorylaion ovasında ana ekonomik kaynağın tarım olduğu anlaşılmaktadır.²⁰⁵ Şarhöyük kazılarında hemen hemen her kültür tabakasında ele geçirilen çok sayıdaki tarım endüstrisinde kullanılan taş aletler de bu durumu açıkça göstermektedir. Dorylaion taş aletleri form ve işlevlerine göre ezgi taşı, öğütme taşı, havan eli, değirmen taşı ve dibek taşı,²⁰⁶ tarımda buğday, arpa gibi taneli bitkilerin önemli yer tuttuğunu göstermektedir. Höyükte kullanılan taş aletler, Phrygia bölgesinde sıklıkla görülen koyu gri renkte ve yoğun gözenekli volkanik bir kayalık olan bazalttan üretilmiştir. Höyüğün güneyindeki Hitit şantiyesinde ele geçen taş aletler, in situ olarak mutfak alanında ortaya çıkartılmıştır (lev. 46 a). Hitit metinlerinde öğütme işleminin kadının görevi olduğunun bildirilmesi, bu aletlerin neden mutfak alanında bulunduğunu kanıtlar.²⁰⁷ Ayrıca bu aletlerin mutfak alanında bulunması bize burada yaşayan topluluğun tahıl bitkilerinin yaşamlarında önemli bir yeri olduğunu ve tahıl öğütme işlerinin belirli mekanlarda yapıldığını göstermektedir.

²⁰² Procopii Caesariensis opera omnia III. Ed. J. Haury (Leipzig: 1906, tıpkı basım 1963).

²⁰³ Diodorus Siculus, Bibliothekes Historikes XIX. 66 – XX, İngilizce'ye çev. Russel M. Geer, (London: Harvard University Press, 1. basım 1933), s. 428 – 431; bkz. yukarıda s. 16 vd.

²⁰⁴ M. Waelkens, 1977, a.g.e., s. 284 vdd.

²⁰⁵ E. Parman, 2002, a.g.e., s. 45.

²⁰⁶ Anadolu'da tarım endüstrisinde kullanılan taş aletler ile ilgili bilgi için bkz. M. K. Davis, "The Çayönü Ground Stone", Prehistoric Village in South- Eastern Turkey: B.A.R. International Series, sayı no. 138: 73- 174, Ed. R. J. Braidwood, (Oxford: 1982); A. L. Baykal, Demircihöyük Sürmetaş Buluntu Topluluğu, İstanbul Üniversitesi Prehistorya Kürsüsü Lisans Tezi, (İstanbul: 1980); A. Ayhan, Tepecik Sürmetaş Buluntu Topluluğu, Müzecilik Yüksek Lisans Tezi, (İstanbul: 1999). Ayrıca Şarhöyük kazılarında ele geçen taş aletler ile ilgili olarak bkz. B. Atabay, Şarhöyük- Dorylaion Kazılarında (1989- 2001) Ele Geçen Taş Aletler, Yayınlanmamış bitirme ödevi, Dan.: T. Sivas, (Eskişehir: 2002).

²⁰⁷ M. Darga, 1993, a.g.e., s. 35.

Mezar ve adak stelleri üzerindeki betimler, yüzey araştırmalarında ve arkeolojik kazılarda ele geçirilen materyaller, Dorylaion'da tarımın yanı sıra bağcılığın da önemli bir geçim kaynağı olduğunu göstermektedir.²⁰⁸ Steller üzerinde üzüm salkımları, asma, gaga ağızlı tarha, sivri uçlu bağcı bıçağı gibi aletler, altarlarda kantharostan çıkan asma dalları ve üzüm salkımları oldukça yaygın bir şekilde betimlenmiştir. (Kat. No. 2.4: 3, lev. 9 b).

Şarhöyük kazılarında Hellenistik tabakada bulunan demir bir tarhanın yanı sıra Hitit, Phryg, Hellenistik ve Roma tabakalarında ele geçirilen yonca ağızlı testiler ve Hellenistik dönemin tipik içki kabı olan megara kaseler, Dorylaion'da bağcılığa bağlı olarak gelişmiş bir şarap üretiminin varlığına işaret eder (lev. 46 b). Ayrıca Dorylaion sınırları içinde Kargın köyü yakınlarında Porsuk istasyonunun yaklaşık 300 m. kuzeybatısında bulunan kayaya oyulmuş baskı kollu üzüm presleri de bölgedeki şarap üretiminin bir başka kanıtını oluşturur (lev. 47 a- b). Presin dikdörtgene yakın formdaki ezme havuzunun boyutları 2.15 x 1.30 x 1.00 m. dir; dairesel formdaki biriktirme havuzunun çapı 1.00 m, derinliği 0.40 m.dir.²⁰⁹ Aynı tip presler Dorylaion'un komşu kentleri Kotiaion ve Nakoleia'da da bulunmuştur.²¹⁰

Plinius, Phrygia bölgesinin atları ve katırları ile ünlü olduğunu belirtir.²¹¹ Ortaçağ Arap kaynaklarında ise Bizans İmparatorluğunun eşek ihtiyacını Dorylaion ve çevresinden karşıladığı belirtilmektedir.²¹² Sultanönü sancağında Selçuklu döneminde de cins atlar yetiştirildiği bilinmektedir.²¹³ Osmanlı döneminde bölgede geniş çayırların bulunduğu alanlara yakın yerlerde tay yetiştirilmek üzere taycı çiftlikleri kurulmuştur. Taycılar asker sınıfından sayılmışlar ve tay yetiştirmede uzmanlaşarak bir cemaat oluşturmuşlardır. Taycı tahrir defterlerinden öğrenildiğine göre Şarhöyük'de (Şehreyük) bulunan bir çiftlik taycı müsellemlerinden Ömer Veledi Hamza'ya tay yetiştirmek karşılığında verilmiştir. 700 akçe hasılı olan çiftlik yılda iki tay yetiştirmekle sorumlu tutulmuştur.²¹⁴

Ortaçağ yazarlarından Ioannes Kinnamos Dorylaion'dan geçen Porsuk nehrinde balığın bolluğundan ve halkın tutmasına rağmen balığın hiç azalmadığından

²⁰⁸ M. Waelkens, 1977, a.g.e., s. 278- 83; T. Sivas, "Wine Press of Western Phrygia ", *Ancient East & West*, sayı no. 2: 1- 18, (Boston: 2003), s. 1.

²⁰⁹ T. Tüfekçi Sivas, 2003, a.g.e., s. 2 vd.,18.

²¹⁰ Phrygia bölgesi kayaya oyulmuş üzüm presleri hakkında detaylı bilgi için bkz. Aynı, s. 1 vdd.

²¹¹ Plinius, a.g.e., VIII 69.

²¹² İbn Hurdadbih, *Kitab al-Masalik wa'l-Mamalik*, Ed. J. De Goeje (1967), s. 102.

²¹³ H. Doğru, 2005, a.g.e., s. 202.

²¹⁴ Aynı, s. 203.

bahsetmektedir.²¹⁵ Burada, görevliler İmparator için ağla balık tutuyorlardı. Eskişehir’de ele geçen bir adak yazıtında da Apollon phylesinin deniz tanrısı Poseidon’a adak adadığını öğrenmekteyiz (Kat. No. 2.5.1: 25). Aynı zamanda Dorylaion sikkeleri üzerinde nehir tanrısı Tembris de betimlenmektedir (Kat. No. 3: 27, lev. 42 j; 3:34, lev. 43 g). Bu veriler, Dorylaion halkının Poseidon’a ve nehir tanrısı Tembris’e ait bir kült oluşturdıklarının göstermesinin yanı sıra Dorylaion’da balıkçılığın da önemli bir geçim kaynağı olduğunu göstermektedir.

Daha önce belirtildiği üzere Phrygia bölgesinde yüncülük ve dokumacılık önemli bir ekonomik kaynaktır.²¹⁶ Yünün kaliteli olması koyunun türüne ve yetiştiği ortama bağlıdır.²¹⁷ Phrygia’nın bazı bölgelerinde tarım alanlarının kısıtlı olması ve Orta Anadolu’da yetişen keçi ve koyunların yünlerinin kaliteli olması bu hayvanların yününün hammadde olarak kullanıldığı dokumacılık sektörünün gelişmesine neden olmuştur.²¹⁸ Khoniates’in eserinde, Dorylaion ovasında koyun ve sığır sürülerinin verimli otlaklarda dolaştığını bildirmesi²¹⁹ bize bu bölgede keçi ve koyunların yününün kalitesi, buna bağlı olarak da dokumacılığında gelişmiş bir sektör olduğu yönünde bir ipucu vermektedir. Dokumacılıkta kullanılan aletler arasında iğ, öreke, pişmiş toprak ağırşak ve tezgah ağırlıkları yer almaktadır. Bunların kullanımları ve işlevlerine bakıldığında dokumanın yapılabilmesi için ilk önce ipin eğirilmesi gerekmektedir. İpin ucuna bağlanıp döndürülüp ipe büküm vererek eğirilmesinde kullanılan iğ ahşap, kemik, fildişi ve çeşitli metallerden yapılmaktaydı. İğlerin düzgün olarak dönmesi için gerekli ağırlığı sağlayan ağırşaklar kazılarda genellikle taş ve pişmiş toprak olarak ele geçmektedir. Bir başka iplik eğirme yöntemi de iğ ile örekenin birlikte kullanılmasıdır. Eğirilecek olan malzeme ahşap sopa ucuna takılan çatallardan oluşan kısma takılır. Öreke adı verilen bu sopa, orta kısmı oyuk kare biçiminde kesilmiş bir tahta içine sabitlenir yahut kolun iç kısmı ile desteklenir. Eğirilen ipler ip haline getirildikten sonra dokuma tezgahlarında dokunur. Tezgahta sarkan iplerin uç kısmına takılan ağırlıklar böylece iplerin birbirine karışmasına engel olur.²²⁰ Dorylaion Phryg kapı tipi mezar

²¹⁵ Ioannes Kinnamos’un *Historia’sı* (1118- 1176), çev. Işın Demirkent. (Ankara: TTK, 2001), s.140.

²¹⁶ V. Sevin, *a.g.e.*, s. 211.

²¹⁷ A. Uğurlu, “Dokuma”, *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*, sayı no. 1: 467- 471, (İstanbul: Yem Yayınevi, 1997), s. 468.

²¹⁸ V. Sevin, *a.g.e.*, s. 211.

²¹⁹ Niketas Khoniates, *a.g.e.*, s. 121.

²²⁰ Dokumacılık ile ilgili araç gereçler hakkında detaylı bilgi edinmek için bkz. E.J.W. Barber, *Prehistoric Textiles*, (New Jersey: 1991); B. Fazlıoğlu, *Eskiçağ’da Dokuma*, (İstanbul: 1997); J. P. Wild, *Textiles in Archaeology*, (Manchester: 1988); R. Tamsü ve S. Akça, “Eskiçağ’da Dokumacılığın Başlangıcı ve Pişmiş Toprak Dokuma Aletleri”, *Uluslararası Pişmiş Toprak Sempozyumu: Bildiriler Kitabı*, sayı no. 2: 201- 209, (Eskişehir: 2002).

stelleri üzerlerinde sıkça betimlenen iğ, öreke, yün tarağı ve yün sepeti betimleri (Kat. No. 2.5.2: 5, lev. 25 a- b) Şarhöyük kazılarında ele geçen çok sayıda pişmiş toprak ağırşak (lev. 48 a) ve ağırlıklar (lev. 48 b), Dorylaion ve çevresinde dokumacılığın nedenli yaygın olduğunu açık bir şekilde göstermektedir. Şarhöyük kazılarında ele geçen ağırşaklar ve ağırlıklar²²¹ genel olarak höyüğün güney kesimindeki Hitit şantiyesi ile batı kesimindeki Phryg şantiyesinde yoğunluk göstermektedir. Kazılarda küçük buluntu olarak ağırşakların fazla sayıda ele geçmesi, kapalı ekonominin baskın olduğu toplumlarda normal sayılmalıdır çünkü kendi ihtiyacını karşılamak durumunda olan her ev aynı zamanda kendi atölyesini de oluşturmak zorundadır.²²² Şarhöyük kazılarında da durum böyledir. Höyükte ele geçen ağırşakların bir kısmı kadınların kullandığı çanak çömleklerin ve fırın, tandır, ocak gibi yemek pişirme alanlarının çevresinde bulunan boncuklarla birlikte mutfak alanında ortaya çıkartılmışlardır. İnsan yaşamının vazgeçilmezlerinden olan dokumacılığın kadının hayatındaki yeri ve öneminden, hem steller üzerindeki betimlerden hem de ele geçen malzemenin buluntu yerinden anlaşılmaktadır.

Hayvancılığın, Dorylaion ve çevresinde yaygın olması kentte yüncülük ve dokumacılığın yanı sıra dericiliğin de gelişmesine neden olmuştur. Şarhöyük kazılarında ele geçen kemik, boynuz ve dişlerden elde edilen deliciler, saplar, çekiçler ve deri tabaklama aletleri (lev. 49 a) burada dericilik sektörünün varlığını ortaya koymaktadır.²²³ Geyik boynuzundan yapılan bu tabaklama aletleri, boynuzun hayvanın başıyla birleştiği yerden kesilerek yapıyordu.²²⁴ Bunların en yakın benzerlerine İkiztepe’de²²⁵ rastlanmaktadır. Ayrıca Şarhöyük Hitit yerleşmesinde, S 28 plankaresinde ortaya çıkartılan kemik stile, ele geçen kemik aletler içinde en dikkat

²²¹ Şarhöyük kazılarında ele geçen ağırşak ve dokuma tezgahı ağırlıkları ile ilgili bkz. R. Tamsü, *Şarhöyük (Dorylaion) Arkeolojik Kazısında 1989- 1999 Yılları Arasında Ele Geçen M.Ö. I. Binyıl’a Tarihlenen Ağırşaklar*, Yayınlanmamış Bitirme Ödevi, Dan.: T. Sivas, (Eskişehir: 2000); S. Akça, *Şarhöyük (Dorylaion) Arkeolojik Kazısında Çıkan M.Ö. II. Bin Yılına Tarihli Ağırşaklar*, Yayınlanmamış Bitirme Ödevi, Dan.: T. Sivas, (Eskişehir: 2000); H. Korkmaz, *1989- 2000 Dorylaion-Şarhöyük Arkeolojik Kazılarında Ele Geçen Dokuma Tezgahı Ağırlıkları*, Yayınlanmamış Bitirme Ödevi, Dan.: T. Sivas, (Eskişehir: 2001).

²²² Ş. Y. Yağan, *Türk El Dokumacılığı*, (İstanbul: 1978), s. 12.

²²³ Şarhöyük’te ele geçen kemik aletler ile ilgili olarak bkz. J. S. Yinesor, *Şarhöyük (Dorylaion) Arkeolojik Kazısında Çıkan Kemik Objeler*, Yayınlanmamış Bitirme Ödevi, Dan.: T. Sivas, (Eskişehir: 2000).

²²⁴ M. Darga, 2004, *a.g.e.*, s. 269 vd.

²²⁵ B. Alkım, H. Alkım ve Ö. Bilgi, *İkiztepe I: Birinci ve İkinci Dönem Kazıları (1974- 1975)* (Ankara: TTK, 1988), s. 56, lev. XLI/ 14, 15, 23; Ö. Bilgi, “İkiztepe Kazılarının 1989 Dönemi Sonuçları ve Restorasyon Çalışmaları”, *KST*, cilt no. 1, sayı no. 12, (1991), s. 242, res. 6- 8.

çeken örneklerden biridir (lev. 49 b). Bu örnek bize Hitit halkı arasında yazıcıların bulunduğunu göstermektedir.²²⁶

Dorylaion kenti Anadolu'yu doğu- batı doğrultusunda kateden ve en eski dönemlerden Roma İmparatorluk çağına içlerine değin kullanılmış en önemli ticaret ve askeri yollar ile M.S. 4. yy.'dan başlayarak Nikomedia ve sonra da Konstantinopolis'in siyasal açıdan önem kazanması sonucunda gelişen kuzeybatı- güneydoğu yolları üzerinde yer almaktadır. Bu durum kentte ticaretin gelişmesine ve ekonomik anlamda güçlenmesinde çok etkili olmuştur. Şarhöyük kazılarında ele geçen Attika ve Lidya üretimi seramikler, Hellenistik döneme tarihlenen Thasos damgalı amphora kulp parçası batı ile kurulan ticari ilişkilerin, şarap ihracatı ile ünlü Thasos adası ile Dorylaion arasındaki alışverişe ışık tutmaktadır (lev. 59 b).²²⁷

Dorylaion'da ele geçen epigrafik belgelerden kentin, 7 phyleye ayrıldığı öğrenilmektedir. Bunlar Apollon phylesi (Kat. No. 1.2: 2; 2.5.1: 25), Sebaste phylesi (Kat. No. 1.2: 3), Aphrodite phylesi (Kat.no. 1.2: 4), Metroas phylesi (Kat. No. 2.2: 2), Zeus phylesi (Kat. No. 2.2: 3), Poseidon phylesi (Kat. No. 2.2: 4), Serapis phylesi'dir (Kat. No. 1.5: 5).

Roma İmparatorluk döneminde kentin adına sikke bastırılmış olması Dorylaion'un, Roma İmparatorluğunun Asia eyaletine bağlı, önemli bir şehir olduğunu göstermektedir. Şarhöyük'te Asia valisi Paullus Fabius Maximus'un (M.Ö. 10- 1) idaresinde bulunan bölge kentlerine, takvimlerinin başlangıcını İmparatorun doğum gününe denk getirmeleri için bildirdiği emirname (Kat. No. 1.5: 4) ile ikinci defa Asia valisi seçilen ve en az üç yıl prokonsül olarak görev yapan T. Clodius M. F. Eprius Marcellus (Kat. No. 1.2: 5) ve büyükbabası ve babası arkhon ve stephanephoros olarak en yüksek devlet görevlerinde bulunan, Romalı asker Magnus Dionysius için Dorylaion'da heykel diktirildiğini bildirilen yazıtların bulunmuş olması, kentin Augustus döneminden itibaren eyalet merkezi ile yakın ilişkisini göstermektedir.

Kent sikkeleri üzerinde yer alan ünvanları (arkhon, stephanephoros) ile birlikte verilen bazı magistrat isimlerinden kentin yerel bir yönetime sahip olduğu anlaşılmaktadır. Örneğin Vespasianus ve Titus dönemine ait sikkelerin arka yüzlerinde magistrat Anthypatos'un adı- ITAAIKΩ ANΘYPIATΩ ΔOPYAAEΩN- olarak geçmektedir (Kat. No. 3: 1, lev. 40 a- b). Gordianus III ile I. Philippus sikkeleri üzerinde de iki arkhonun, Attikos- EΠI ATTIKOY APX TO B ΔOPYAAEΩN (Kat.

²²⁶ A. M. Darga, 2004, a.g.e., s. 273.

²²⁷ A. M. Darga ve T. Sivas, 2001, a.g.e., s. 101.

No. 3: 44, lev. 44 e)- ve Timaeos'un- ΕΠΙ ΤΙΜΑΙΟΥ ΑΡΧ ΔΟΡΥΛΑΕΩΝ (Kat. No. 3: 54, lev. 45 c)- adı yer almaktadır.

Dorylaion kenti, Erken Bizans döneminde Phrygia Salutaris eyaletinin metropolisi olan Synnada'ya bağlı dinsel bir merkezdir.²²⁸ Bizans İmparatorluğu, 7. yy.'da Anadolu'yu Arap akınlarına karşı koruyup güçlendirmek adına orduda ve idari sistemde değişikliklerde bulunmuş ve thema sistemini oluşturmuştur. Dorylaion, Anadolu'da bölgeler halinde örgütlenen Thema'lardan (askeri bölge) Opsikion Themasına bağlanmıştır. Bölgelere ayrılan Themaların her birine askeri vali yani strategos gönderilerek buralarda bir sıkı yönetim oluşturulmuştur.²²⁹

Şarhöyük kazılarında ele geçen üzerinde "ülkenin kralı" ünvanı bulunan MÖ. 13. yy.'a tarihlenen Luvi- Hitit resim yazılı pişmiş toprak bulla, bugün için o dönemdeki adını bilemediğimiz Şarhöyük Hitit yerleşmesinin yerel bir kralın memleketi olduğunu, Hitit krallığı merkezi içinde yer aldığını ya da krallığın etki alanı içinde bulunduğunu ortaya koymaktadır.²³⁰ Bu durum Şarhöyük'ün ilk çağlardan itibaren önemli bir merkez olduğunu, özellikle Roma ve Bizans döneminde bu önemin arttığını göstermektedir.

2. DİNSEL YAPI

Yaşanan bölgenin coğrafi, ekonomik ve sosyal koşulların etkisinde şekillenen Eskiçağ dinleri bu nedenle, bölgelerarası değişiklikler göstermektedir. Phrygia bölgesi coğrafi yapısıyla uyumlu olarak kırsal kesimin yaşantısının ağırlıklı olduğu, dış etkenlere kapalı konumunu korumuş ve bu yapısı inanç dünyasına yansımıştır. Bu nedenle bölgedeki kültürler kır hayatına daha yatkın simgeleri, örneğin bukranon ve at gibi hayvanlar, buğday başağı, üzüm salkımı, asma gibi betimleri kullanarak saygı gösterdikleri tanrılarının bölgesel kimlik farklılıklarını ortaya koymuşlardır. Anadolu'da özellikle Phrygia bölgesinde yerel kültürler devlet dinine göre daha uzun ve daha yoğun olarak varlıklarını sürdürmüşlerdir. Bu kültürlerden en eskisi ve en karakteristik olanı Ana Tanrıça Matar Kubileya (Kybele) kültürüdür. Ayrıca Zeus kültü ile Hosios kai Dikaios kültüde bölgenin en yaygın kültürlerini oluşturur. Phrygia bölgesindeki birçok kentte olduğu gibi Dorylaion kentinde de bu tanrıların kültürleri çok etkili olmuş ve uzun bir süre yaşamıştır.

²²⁸ E. Parman, 2002, a.g.e., s. 51, 64.

²²⁹ Aynı, s. 51 vd.

²³⁰ Aynı, s. 274; Şarhöyük Hitit yerleşmesi hakkında detaylı bilgi aşağıda Şarhöyük kazıları Bölümü'nde sunulacaktır.

Kökü Anadolu'da M.Ö. 7. binyıla kadar geri giden Phryglerin Ana Tanrıçası Matar Kubileya yabanıl yaşamın yani doğanın, tüm canlıların ana tanrıçasıdır. Doğuran ve doyurandır.²³¹ Phryglerin ana tanrıça kültü batı tarafından yani Yunan ve Romalılar tarafından benimsenmiş Meter (Ana), Magna Mater (Büyük Ana) ve Kybele ismi altında kendi tapınımları ile bütünleştirilmiştir.²³² Dorylaion kentinde ele geçen adak stelleri ve altarlarda üzerindeki yazıtlar Ana Tanrıça Meter kültünün kentteki önemini açıkça göz önüne sermektedir. Örneğin Eskişehir'de ele geçen bir altar, üzerinde yazıtta belirtildiği üzere "Meter Akreane"ye adanmıştır. Yazıtın hemen üzerinde, başında poloslu bir kıyafetli bir tanrıça büstü bulunmaktadır. Altarın diğer yüzlerinde bukranon, üzüm kütüğü ve koç betimleri yer almaktadır (Kat. No. 2.4: 2, lev. 9 a-b-c). Bunlar tanrıçanın bereket ve bolluk bahşeden yönünü simgelemektedir. Bir başka adak stelinde ise üçgen alınlığın ortasında poloslu bir tanrıça büstü, altında ise Kranosmegalos'tan Meter'e bir adak yazıtı yer almaktadır. (Kat. No. 2.5.1: 13, lev. 18 c).

Dorylaion halkının Ana Tanrıça Meter (Kybele) kültüne duyduğu derin saygı, Dorylaion kent sikkeleri üzerinde de kendini gösterir. Roma İmparatorlarından Vespasianus (Kat. No. 3: 1, lev. 40 a, b), Traianus (Kat. No. 3: 5, lev. 40 f), Commodus (Kat. No. 3: 11, lev. 41 d), S. Severus (Kat. No. 3: 18, lev. 42 a), Diadumenianus (Kat. No. 3: 29, lev. 43 b), Elagabalus (Kat. No. 3: 32, lev. 43 e), S. Alexander (Kat. No. 3: 35, lev. 43 h), Maximinus ile Maximus (Kat. No. 3: 40, lev. 44 b) ve I. Philippus (Kat. No. 3: 55, lev. 45 d) sikkelerin arka yüzünde Ana Tanrıça Kybele tahtta oturur pozisyonda, elinde kase ve tympanonu ile betimlenmiştir. Tahtın altında kutsal hayvanı aslan yer almaktadır.

Phrygia bölgesinde anaerki yapıdaki Ana Tanrıça Kybele kültü kadar etkili ve yaygın olan bir başka kült Zeus kültüdür. Yunanistan kökenli, tanrıların, gök ve göksel olayların babası sayılan Zeus, özellikle Phrygia Epiktetos'da çok sayıda bulunan yazıt ve stellerde Zeus Bronton olarak büyük saygı görmektedir. "Gürleyen Zeus" adı altında bir Phrygia fırtına tanrısı olarak ortaya çıkan Zeus kültünün kökeni olarak Dorylaion ve Nakoleia gösterilir. En önemli kutsal alanı Dorylaion sınırları içinde yer alan

²³¹ Ana Tanrıça inancı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. F. Işık, *Doğa Ana Kubaba. Tanrıçaların Ege'de Buluşması*, (İstanbul: 1999); L.E. Roller, *In Search of God the Mother. The Cult of Anatolian Cybele*, (California: 1999).

²³² Yunan ve Roma dünyasındaki Kybele tapınımları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. M.J. Vermaseren, *Cybele and Attis the Myth and the Cult*, (London: 1977).

Marlakkos'ta (Avdan) bulunmaktadır²³³ (Kat. No. 2.5.1: 21, lev. 20 b- c; 22, lev. 21 a; 23, lev. 21 b).

Dorylaion'da saygı gören Zeus kültüne ait diğer epitethler Zeus Ktesios²³⁴ (Kat. No. 2.3: 4, lev. 8 b), Zeus Khryseus²³⁵ (Kat. No. 2.5.1: 3, lev. 15 a), Zeus Saousadios (Sabazios)²³⁶ (Kat. No. 2.3: 13, lev. 12 b, c; 2.3: 14, lev. 13 a, b) ve Zeus Melenos'tur²³⁷ (Kat. No. 3: 4, lev. 40).

Thrako-Phrygia kökenli bir tanrı olan Zeus Sabazios'un Eskişehir ve çevresinden ele geçen yazıtlarda "Saouadias" olarak yazıldığı anlaşılmıştır (Kat. No. 2.4: 13, lev. 12 b, c; 2.4: 14, lev. 13 a, b).²³⁸ Bereket tanrısı olarak bilinen Sabazios aynı zamanda ülkenin koruyucu tanrısı da olmuştur. Bitkilerin de tanrısı olan Sabazios için her yıl doğuşunun kutlanması şerefine Mayıs ayında bayramlar düzenleniyordu.²³⁹

Dorylaion civarında Kıravdan köyündeki iki adak yazıtında geçen Zeus Melenas (Kat. No. 2.5.1: 33, lev. 22 a; 2.5.1: 34, lev. 22 b), Traianus dönemine ait bir Dorylaion sikkesi üzerinde sağ elinde bir phiale, sol elinde asas ve sağ altta da kartalı ile betimlenmiştir (Kat. No. 3: 4, lev. 40 e).

Titus (Kat. No. 3: 2, lev. 40 c), Domitianus (Kat. No. 3: 3, lev. 40 d), Commodus (Kat. No. 3: 14, lev. 41 g), Geta (Kat. No. 3: 24, lev. 42 g), Macrinus (Kat. No. 3: 25, lev. 42 h), Maximinus ile Maximus (Kat. No. 3: 41) ve I. Philippus (Kat. No. 3: 53, 56, lev. 45 b, e) sikkeleri üzerindeki Zeus betimlerinde ise tanrı ayakta ya da oturur pozisyonda bir elinde asas, diğer elinde yıldırım demeti ile tasvir edilmiştir.

Phrygia Epiktetos bölgesinde ele geçirilen epigrafik malzemelerde adı geçen "Kutsal ve Adil Olan Tanrılar" sıfatıyla tanımlanan Hosios kai Dikaos kültü, bölgede yaygın bir tapınım gören diğer bir kùltür. Kùlte ait adakların sayısal bakımdan çokluğu, kùlt merkezinin bu bölgede yer aldığını göstermektedir.²⁴⁰ M. Riel'e göre Kutsal ve Adil sıfatları, iki anonim tanrıya ait olmayıp, bir tanrının özel ismidir.²⁴¹ Hosios kai Dikaos kültü Phrygia bölgesinde genellikle çift tanrı biçiminde tasvir edilmektedir (Kat. No. 2.5.1: 2, lev. 14 b). Ayrıca Hosios tek başına, güneş şualı erkek büstü biçiminde de betimlenmektedir (Kat. No. 2.4: 7). Kùlte yapılan sunular koruma amaçlı

²³³ N. Şahin, *a.g.e.*, s. 37.

²³⁴ Aynı, s. 87 vd.

²³⁵ Aynı, s. 80; L. Robert, *a.g.e.*, s. 104 vdd.

²³⁶ N. Şahin, *a.g.e.*, s. 159.

²³⁷ Aynı, s. 135.

²³⁸ P. Frei, 1988, *a.g.e.*, s. 19 vdd.

²³⁹ N. Şahin, *a.g.e.*, s. 159 vdd.

²⁴⁰ M. Riel, "Hosios kai Dikaos", *EA*, sayı no 19: 71- 103, (1992), s. 103.

²⁴¹ M. Riel, 1992, *a.g.e.*, s. 77.

olarak aile bireyleriyle birlikte canlı hayvanlar ve her türlü malı içermektedir. Bu nedenle betimlerinde bukranon, krater, evcil hayvanlar, asma veya asma kütükleri bulunmaktadır (Kat. No. 2.4: 15). Tanrının simgesi olarak steller üzerindeki betimlerinde terazi ve asayı görmekteyiz (Kat. No. 2.4: 4, lev. 10 a, b, c). Terazi adaletin, özellikle ilahi adaletin ölçüsü, dengesini simgelerken asa da yine adaletin ölçüsünü simgeler.²⁴² Hosios kai Dikaos diğer tanrılarla birlikte tapınım görmektedir. Adak stelleri üzerinde daha çok Apollon ve Helios ile birlikte betimlenmiştir.²⁴³ Dorylaion'dan ele geçirilen ve yazıtında Hosios kai Dikaos'a adandığı belirtilen adak stelinde dört atlı bir quadriganın içinde ışın taçlı güneş tanrısı Helios sağa doğru ilerlemektedir (Kat. No. 2.5.1: 2, lev. 14 b). Kırsal kesimde yoğun bir biçimde tapınım gören Phrygia kökenli bu kült özellikle Roma döneminde, M.S. 2.- 3. yy.'da yaygındır.²⁴⁴

Yukarıda verilen bilgiler Dorylaion'da adakların büyük bir bölümünün Zeus, Hosios kai Dikaos ve Ana Tanrıça Meter kültlerine yapıldığını açıkça göstermektedir. Bu kültlerin yanı sıra Dorylaion halkı tanrıça Artemis'e (Kat. No. 2.4: 9); nehir tanrısı Hermos'a (Kat. No. 2.5.1: 7, lev. 17 a); Ana Tanrıçanın yanında Herakles'e (Kat. No. 2.5.1: 10); Ay Tanrısı Men'e (Kat. No. 2.5.1: 1) de altarlar ve adak stelleri adanmışlardır. Bu noktada Dorylaion'da bulunan phylelerin tanrı isimleri taşıması da oldukça dikkat çekicidir. Bu phyleler, Apollon (Kat. No. 1.2: 1), Aphrodite (Kat. No. 1.2: 3), Serapis (Kat. No. 1.5: 5), Poseidon (Kat. No. 1.5: 5), Zeus (Kat. No. 2.2: 3) phyleleridir.

Katalogda yer alan tam plastik eserler arasında Tyche heykeli ve Ay Tanrısı Men'e ait adak heykelcikleri Dorylaion kentinin dinsel yapısını anlamamıza yardımcı olan bir diğer eser grubudur. Dorylaion'dan ele geçen, şans ve uygun kaderi temsil eden Tyche bereket boynuzu ile temsil edilmektedir (Kat. No. 2.1: 3, lev. 5 c). Ayrıca Plautilla (Kat. No. 3: 21, lev. 42 d) ve Otacilia Severa (Kat. No. 3: 61, lev. 45 j) sikkeleri üzerinde Tyche betimleri yer almaktadır. Bunlarda Tyche polosu, boynuzu, küreği ve borozanıyla tasvir edilmiştir. Anadolu'ya özgü bir tanrı olan Ay Tanrısı Men Dorylaion'da at üzerinde betimlenmiştir. (Kat. No. 2.1: 5, 6, 8, 9; lev. 7 a). Omuzlarının arkasından yükselen hilal ve Phryg başlığı, atlı Men'in en belirleyici atribüleridir. Dorylaion atlı Men örneklerinde atribü olarak elinde, Anadolu'daki

²⁴² N. Şahin, *a.g.e.*, s. 60.

²⁴³ M. Riel, *a.g.e.*, s. 103.

²⁴⁴ İ. Delemen, 1993, *a.g.e.*, s. 69; İ. Delemen, 1999, *a.g.e.*, s. 65.

kültünde rastlanan ve bereketi simgeleyen çam kozalağı bulunmaktadır. Atlı Men örneklerine Phrygia'nın bütününde ve Pisidia'nın kuzeyinde rastlanmaktadır.²⁴⁵

Kybele, Zeus ve Tyche'nin dışında sikkeler üzerinde Artemis, Apollon, Athena, Asklepios, Hades, Herakles, Tembris, Dionysos, Nemesis, Nike ve Poseidon'u görmekteyiz. Sikkeler üzerinde tanrıların nasıl betimlendiğine genel olarak baktığımızda Apollon'u lir ve plektron ile (Kat. No. 3: 7, lev. 40 h); Athena'yı mızrak, kalkan ve kase ile (Kat. No. 3: 15, lev. 41 h); Poseidon'u yabası ve yunusu ile (Kat. No. 3: 6, lev. 40 g); Hades'i asası ve kerberos ile (Kat. No. 3: 13, lev. 41 f); Artemis'i yay ve bir elini ocağa tutar pozisyonda (Kat. No. 3: 30, lev. 43 c); Herakles'i bir kolunda leopar kürkü, diğer koluyla da Telephos'u taşır pozisyonda (Kat. No. 3: 17, lev. 41 j); Nemesis'i çarkla ve bir eliyle elbisesini düzeltirken (Kat. No. 3: 28, lev. 43 a); nehir tanrısı Tembris'i saz demeti ve su kabı ile (Kat. No. 3: 39, lev. 44 a); Dionysos'u ayağının altında panter, elinde üzüm ile üzüm kütüğüne yaslanır pozisyonda (Kat. No. 3: 60, lev. 45 i) görmekteyiz.

Anadolu'da, özellikle Phrygia bölgesinde, pagan, Yahudi ve ilk Hristiyan toplumlar bir arada, iç içe uyum içinde yaşıyorlardı. Aziz Paulus'un Anadolu'da yaptığı geziler sonucunda pagan inancı değişime uğradı ve Hristiyanlık yayılmaya başladı. Ancak yine de erken Hristiyanlık epigrafisinde pagan kültürün yaratmış olduğu kültür ve inanç öğeleri kullanılmaya devam etmiştir.²⁴⁶

Hristiyanlığın gizli bir biçimde yayılmaya başlamasıyla birlikte Phrygia bölgesinde, Ortodoks mezhebine karşı "montanism" akımı ortaya çıktı. Montanistlerin özellikleri; kilise adamlarını aziz olarak kabul etmeleri, kadın peygamberlere statü ve önem vermeleri, evliliğe karşı olmaları, kilise kurumuna ve kilisenin pagan kültürlere uyguladığı baskıya karşı çıkmalarıdır.²⁴⁷ Montanistler başta Phrygia olmak üzere Galatia, Lydia, Kilikia, Kuzey Afrika ve İspanya'ya kadar geniş bir alana yayılmışlardır.²⁴⁸ Dorylaion kentinde de montanist görüşün olduğu, kentte bulunan ve 4. yy.'a tarihlenen yazıtta yer alan "ruhani montanist Hristiyanlar" tanımı ile kanıtlanmaktadır (Kat. No. 2.5.2: 52). Yine bu belge, kentte ele geçirilen erken Hristiyanlık dönemine ait tek örnektir.²⁴⁹

²⁴⁵ İ. Delemen, 1992, a.g.e., s. 60 vdd.; İ. Delemen, 1999, a.g.e., s. 64.

²⁴⁶ S. Mitchell, a.g.e., s. 106.

²⁴⁷ E. Parman, 2002, a.g.e., s. 38.

²⁴⁸ Aynı, s. 39.

²⁴⁹ Aynı, s. 40.

Selçukluların Dorylaion ve çevresine yerleşmesinden sonra kurdukları yeni yerleşime cami, medrese gibi yapıların inşasıyla birlikte, kentte İslamiyet yayılmaya başlamıştır.²⁵⁰

²⁵⁰ Yurt Ansiklopedisi, s. 2912.

ALTINCI BÖLÜM

ŞARHÖYÜK VE KARACAHİSAR KALESİ'NDEKİ ARKEOLOJİK ÇALIŞMALAR

1. ŞARHÖYÜK KAZILARI

Dorylaion antik kentinin merkezi- bugünkü adıyla Şarhöyük ören yeri- modern Eskişehir il merkezinin 3 km. kuzeydoğusunda, Porsuk nehrinin yaklaşık 2 km. güneyinde, merkez belediye sınırları içinde Muttalıp beldesinin bulunduğu ova üzerinde yer almaktadır. Ovanın rakımı 798 m., Şarhöyük'ün bugünkü yüksekliği 814. 79 m.'dir. Höyüğün kuzey- güney ve doğu- batı doğrultuları 450 m.; çevresi ise 1800 m.'dir (lev. 50 a).²⁵¹

Çalışmamızın 2.3. bölümünde ele alındığı üzere Şarhöyük'teki ilk arkeolojik çalışmalar 19. yy.'ın son çeyreğinde Fransız araştırmacı G. Radet ve Alman arkeolog A. Köerte tarafından gerçekleştirilmiştir. İlk olarak Radet, 1893 yılında Şarhöyük üzerinde ve çevresinde kapsamlı yüzey araştırması ve höyüğün güneydoğu ve güneybatı eteklerinde kısa süreli kazı çalışmaları yapmıştır. Bu çalışmaların sonucunda Radet, Şarhöyük'e ait ilk yerleşim planını çizmiştir (lev. 50 b). Bu plana göre höyük üzerinde sekiz kule ve bunları birbirine bağlayan sur sistemi, sur içinde büyük yapı kalıntıları ile kuzeybatı köşede bir tiyatro kalıntısı, höyüğün çevresinde kuzeybatı ve kuzeydoğu kesimde yapı kalıntıları, doğusunda tapınak olarak nitelendirdiği büyük bir yapıya ait temeller, güneydoğu yönde küçük bir tepenin üzerinde birçok mermer mezar stelinin bulunduğu nekropol alanı, güneybatı yönde kemerli tonozlarla birbirine bağlanan sütunlu bir yapı yer almaktadır. Burası Radet'ye göre agora olmalıdır. Radet bu alanda daha önce taş çıkartmak amacıyla açılmış olan çukurlarda kazı çalışmaları gerçekleştirmiştir. Bu çalışmalarda üzeri yazıtlı büyük blok taşlar ile heykel kaideleri bulunmuştur. Bunlar arasında en mühimi, üzerinde "Dorylaos gibi kentin kurucusu Akamantios'a" ibaresi bulunan yazıttır (Kat. No. 1.2: 1).²⁵²

1887- 1893 yılları arasında Anadolu demiryolu hattı yapımı sırasında Eskişehir'den geçen hat için taş malzeme temininde Şarhöyük ana merkez olmuş, höyük

²⁵¹ A. M. Darga, 1993, s. 481, 483.

²⁵² G. Radet, a.g.e., s. 78, 87.

üzerindeki ve çevresindeki taşlar demiryolu inşasında kullanılmıştır. Bu çalışmalar sırasında höyükte, üzeri yazıtlı birçok taşın devşirme olarak kullanıldığı uzun sur kalıntıları ortaya çıkartılmıştır. 1894'te Eskişehir'e gelen Köerte, bu kalıntıları inceleyerek yazıtların kopyalarını çıkartmıştır (**Kat. No. 1.2: 1**). Ayrıca höyük üzerinde yaptığı yüzey araştırmaları sırasında topladığı gri çanak çömlek parçaları ışığında burada Phryg dönemine ait bir yerleşimin olduğunu ileri sürmüştür.²⁵³ 1931 yılında Eskişehir'e gelen MAMA ekibi, Şarhöyük'te de incelemeler yapmak istemiş ancak burasının askeri alan içinde kalması nedeniyle sadece höyüğün uzaktan fotoğraflarını çekebilmişlerdir (**lev. 51 a- b**).²⁵⁴

Köerte'nin 1894'teki çalışmasından 1989 yılına kadar geçen yüzyılı aşkın süreç içinde Şarhöyük üzerinde herhangi bir arkeolojik çalışma gerçekleştirilmemiştir. Bu süreç içinde Kurtuluş Savaşı sırasında (1919- 1920) Eskişehir'in savunması için höyüğün üzerine top tabyaları kazılmış ve bu nedenle yüzeyde engebeli bir alan oluşmuştur.

1980'li yıllarda höyüğün ağaçlandırılarak üzerine bir gazino yapılmak istenmesi karşısında Eskişehir Arkeoloji Müzesi Müdürlüğü gerekli girişimlerde bulunarak burada 1989 yılında kazı çalışmaları başlatmıştır. Bu kazılar Eskişehir Arkeoloji Müzesi başkanlığında ve Prof. Dr. A. Muhibbe Darga ve ekibinin bilimsel denetiminde; Eskişehir Anadolu Üniversitesi dönemin Rektörü Prof. Dr. Yılmaz Büyükerşen tarafından sağlanan ödenekle gerçekleştirilmiştir. 1989 yılında önce höyük üzerinde kısa süreli bir yüzey araştırması ardından aynı yıl kazılara başlanmıştır. 1993 yılından itibaren Şarhöyük kazı ruhsatı Bakanlar Kurulu'nun onayı ile Prof. Dr. Muhibbe Darga'nın adına çıkartılmış; bu tarihten itibaren höyükteki kazı çalışmaları M. Darga'nın başkanlığında, T.C. Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Rektörlüğü ve 2003 yılı kazı sezonunda Ömer Koç'un da verdiği maddi destek ile 15 sezondur devam etmektedir.

1989- 2003 tarihleri arasında yapılan Şarhöyük kazı çalışmalarının yıllara göre plankare dağılımı şu şekildedir:

1989- 1992 → I 13; I 14; M 22; N 22; R 7; T 27; T 28; S 24

1993 → H 14; G 14; M 22; N 22; M 21; R 5; R 4; T 27; T 28

1994 → I 13; I 14; G 14

1995 → I 13; I 14; J 14; S 27; T 27

²⁵³ A. Köerte, 1897, **a.g.e.**, s. 388 vdd.

²⁵⁴ C. W. M. Cox ve A. Cameron, **a.g.e.**, s. xii.

1996 → I 13; H 14; S 27; S 28; T 28

1997- 1998 → H 13; I 14; G 14; T 28; T 27; S 24; S 27; S 28; U 27

1999 → I 13; I14; H 13; H 14; U 27; S 27; S 28; T 27; T 28

2000 → I 13; I 14; H 13; H 14; S 26; T 27

2001 → I 11; I 13; H 11; H 13; H 14; M 22; S 26; S 27

2002 → Depo Çalışması

2003 → S 27; S 28

Yukarıda verdiğimiz bilgiler incelendiğinde höyüğün kuzey, güney ve batı kesimlerinde çalışmaların yoğunlaştığı görülür (lev. 52 a). Kuzey kesimde merdiven açma, güney ve batı kesimlerde 2 x 5 m; 5 x 5 m; 10 x 10 m ve 10 x 15 m boyutlarındaki açmalar, hem höyüğün zirve kesiminde hem de yamaçlarında yer almaktadır.

15 sezondur devam eden kazı çalışmalarında elde edilen arkeolojik veriler doğrultusunda höyükte şu kültürler saptanmıştır:

1. Osmanlı
2. Bizans
3. Roma
4. Klasik ve Hellenistik
5. Phryg
6. Hitit
7. İlk Tunç Çağı (yüzey malzemesi)

1.1. Şarhöyük- Dorylaion Kazılarında Osmanlı ve Bizans Dönemi Buluntuları (1989- 2003)

Şarhöyük (Şehreyük) ile ilgili Osmanlı dönemine ait ilk bilgi Fatih devrine ait Sultanönü vakıf defterinde bulunmaktadır. Burada köyde bulunan bir çiftliğin Eskişehir'deki Ahi Mahmut zaviyesinin vakfı olduğu bildirilmektedir. Taycı tahrir defterlerinden öğrenildiğine göre ise buradaki bir çiftlik taycı müsellemlerinden Ömer Veledi Hamza'ya tay yetiştirmek karşılığında verilmiştir. 700 akçe hasılı olan çiftlik yılda iki tay yetiştirmekle sorumlu tutulmuştur. Bu dönemde Şarhöyük'te tahmini nüfus 209 kişi olarak hesaplanmıştır. Şarhöyük (Şehreyük), 17. yy.'da sancakta bulunan diğer köyler gibi terk edilmiş ve bir daha iskan sahası olmamıştır. Köyün boşaltılması

Sarısu'yun meydana getirdiği bataklık nedeniyle oluşan sıtma salgını veya Celali ayaklanmalarına bağlanmaktadır.²⁵⁵

Kazılar sırasında Şarhöyük'te Osmanlı dönemine ait bugüne kadar herhangi bir mimari kalıntıya rastlanmamıştır. Demiryolu hattı için höyükten götürülen taşlar ve Kurtuluş savaşı sırasında açılan top tabyaları en üst tabakadaki Osmanlı dönemi kalıntılarının yok olmasının en önemli sebebi olmalıdır. Bununla birlikte yüzey araştırmaları sırasında bu döneme ait 16. yy. seramik parçaları; mavi- beyaz İznik kökenli "Milet işi" olarak tanımlanan seramik örnekleri ele geçmiştir.

Höyüğün güneyinde S 24 plankaresi ile güneybatı yönde M- N 22 plankarelerinde 1989- 1993, 1997- 1998, 2001 yıllarında gerçekleştirilen kazılarda sur bedeni ile yarım daire formunda bir gözetleme kulesi ortaya çıkartılmıştır. Bu sur kalıntısı ve kule, Ortaçağ yazarları Khoniates ve Kinnamos'da sözü edilen²⁵⁶, Orta Bizans dönemi surudur (lev. 53 a).²⁵⁷ Surun S 24 plankaresinde ortaya çıkartılan 2.75 m. kalınlığındaki bedeni, 5.50 m. uzunluğunda, 2.80 m. yüksekliğindedir. İri kireçtaşı ve mika- şist moloz parçalarıyla örülmüş; içerisinde çakıl taşları, şist parçacıkları ve iri kuarslı kum bulunan beyaz bir harçla güçlendirilmiştir (lev. 53 b). Bu sur bedeninde rastlanan sarı taşlar, metamorfik kaya, iri kumlar, neojen kireçtaşı, fosilli kireçtaşı ve amfobolit taş, höyüğün kuzeyinde yer alan Bozdağ'dan getirilmiştir.²⁵⁸ Sur bedeni, Roma dönemine ait taş kaplama üzerinde travers sisteminde ahşap bir armatüre oturtulmuştur.²⁵⁹ M- N 22 plankarelerindeki kule kalıntısı ise sur bedenine bitişik, dışa taşkın, 8 m. çapında, 3 m. kalınlığında yarım daire bir plan vermektedir. Ortalama 2.75 m. kalınlığındaki sur bedeni üzerinde taş kaplama bulunmamaktadır.²⁶⁰ M- N 22 plankarelerinde sur bedeninin en alt taş dizisinin, Orta Phryg (MÖ. 550- 350) dönemine ait gri renkte torna işi kap parçalarını içeren, koyu renk bir yangın tabakasına oturduğu saptanmıştır. Yangın tabakası içinde az miktarda torna yapımı kırmızı, iyi ağırlıklı, profil veren Hitit dönemi kap parçaları; İlk Tunç Çağ silex dilgi parçaları ile çanak çömlek parçaları ele geçirilmiştir. Sur açma çalışmaları sırasında kazılan toprak içinden az

²⁵⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz. H. Doğru, 2005, a.g.e., s. 139 vdd.

²⁵⁶ Bkz. burada s. 21 vd.

²⁵⁷ A. M. Darga, 1993, a.g.e., s. 484.

²⁵⁸ A. M. Darga, "Quelques remarques sur les fouilles de Şarhöyük- Dorylaion", *IstMitt*, sayı no 43: 313- 317, (1993), s. 313; M. Darga, 1993, a.g.e., s. 483.

²⁵⁹ A. M. Darga ve T. Sivas, 2000, a.g.e., s. 98 vd.

²⁶⁰ A. M. Darga, 1993, a.g.e., s. 484.

sayıda yeşil sırlı Bizans seramik parçaları ile korozyona uğramış Bizans sikkesi (lev. 54 g) ve kabartma haç motifli kandil kulp parçaları(lev. 54 a- f) ele geçirilmiştir.²⁶¹

1.2. Şarhöyük- Dorylaion Kazılarında Roma Dönemi Buluntuları (1989-2003)

Şarhöyük- Dorylaion kazılarında Roma dönemi buluntuları genellikle höyüğün yüzeyinde ve çalışılan tüm plankarelerde dağınık buluntu olarak ele geçmektedir.

Merdiven açma: Höyüğün kuzeyindeki merdiven açmanın (R 7) 2. basamağında, Geç Roma dönemine tarihlenen taş bloklardan yapılmış, üstü devşirme iki monolit taş levha ile kapatılmış bir mezar ortaya çıkarılmıştır (lev. 55 a). Ölü hediyesi bulunmayan mezarın içinde yüzü kuzeye dönük, elleri karın üzerinde birleştirilmiş bir çocuk iskeleti bulunmaktadır. Taş sanduka tipi bu mezar, yapı tekniği açısından Alaşehir’de ele geçirilen “Geç Antik veya Bizans” mezarlarına benzemektedir. Mezarda belirleyici bir buluntu olmadığı için kesin bir tarih verilememektedir.²⁶²

I 13- I 14 açmaları: Höyüğün batısında I 13- I 14 plankarelerinde yer alan 20 m. x 5 m. boyutlarındaki açmada yüzey toprağının kaldırılması sırasında çok miktarda Roma dönemine ait kırık çatı kiremitleri, doğu terra sigillata parçaları, pişmiş toprak tüm kandiller ve kandil parçaları bulunmuştur. Yüzey toprağının altından 807.25- 806.75 m. seviyeleri arasında kazılan Roma tabakasında açmanın güneybatı kesiminde taş temelli kerpiç duvarlı bir odanın köşesi ortaya çıkartılmıştır. Burada ele geçirilen yüz kısmı tahrip olmuş alçıdan bir büst, Roma dönemi tabakasının önemli buluntuları arasında yer almaktadır (lev. 55 b). Başında bant şeklinde bir diadem, omuzlarında toga bulunan bu erkek büstü bir magisterin küçük boy bir portresi olabilir. Büstün arka

²⁶¹ A. M. Darga, 1993, *a.g.e.*, s. 484; A. M. Darga, “1993 Yılı Şarhöyük- Dorylaion (Eskişehir) Kazıları”, *KST*, cilt no 1, sayı no 16: 351- 367, (1994), s. 356 vd.; Kaynaklarda verilen bilgilere göre Şarhöyük’ün çevresinde Bizans dönemine ait başka yapılarda vardır. Ancak bu döneme ait yapıların bugün çoğu bilinmemekte ya da tamamen yıkılmış oldukları varsayılmaktadır. Örneğin von Diest, Preger ve Radet’nin vermiş olduğu bilgilerden Eskişehir’in merkezinde bulunan sıcak su hamam- kaplıcaların kentin güneydoğusunda bulunan Porsuk (Tembros) köprüsü üzerinden Dorylaion’a bağlantısı olduğu, yine Porsuk’un yan kollarından birinde Roma dönemine ait devşirme malzeme ile yapılmış Erken Bizans dönemine ait olduğu düşünülen üç gözlü bir köprünün bulunduğu öğrenilmektedir. Tembris köprüsünün temelleri araştırmacıların anlatımına göre Roma dönemine aittir. Daha sonra bu temellerin üzerine Bizanslılar ya da Türkler yeni bir köprü inşa etmişlerdir. W. von Diest, *a.g.e.*, s. 51 vdd.; Th. Preger ve F. Noack, 1894, *a.g.e.*, s. 304 vd.; G. Radet, 1895, *a.g.e.*, s. 77; 6.- 7. yüzyıllara tarihlenen kaynaklarda ise “Aziz Georgios” adına bir manastırdan ve yazıtlarda “Aziz Sinnios ve Meryem” adına bir manastır veya kiliseden (Kat. No. 3.2.6: 25) bahsedilmektedir. K. Belke ve N. Mersich, *a.g.e.*, s. 241. D. Magie ise Roma dönemine ait kadınlar için bir gymnasium’un bulunduğunu bildirmektedir. D. Magie, *Roman Rule in Asia Minor: To The End Of The Third Century After Christ Vol. I- II*. (Princeton: 1950), s. 652.

²⁶² A. M. Darga, 1993, *a.g.e.*, s. 484 vd.

tarafında, ense üzerinde çentiklerle işlenmiş saçlar ve iki delik bulunmaktadır. Bu delikler büstün asılması için açılmış olabilir. Bu büstün negatif bir alçı kalıp olma ihtimali de vardır. Eserin yüksekliği: 20 cm; baş çapı: 7.5 cm; cidar kalınlığı: 0.7 cm.dir.²⁶³ Açmanın kuzey kesimindeki çalışmalarda ise kırık Roma kiremitleriyle oluşturulmuş bir döşeme, ağız kısmı kuzeye doğru bakan kare planlı bir fırın ve fırının önünde kerpiç bloklarla inşa edilmiş bir işlik ortaya çıkartılmıştır. Taban üzerinde saptanan ahşap direk çukurları, bu alanın Roma evinin üstü sundurma ile kapatılmış avlusu olduğunu düşündürmektedir.

M 22 açması: Höyüğün güneybatısında yer alan M 22 plankaresinde, 5 m. x 10 m.lik açmada 808.48 m. seviyesinde kare planlı bir fırının bulunduğu, tabanı sıkıştırılmış sert topraktan bir avlu gün ışığına çıkartılmıştır. Avlunun doğu kesimi, taş temel üzerine kerpiç dizilerinden oluşan bir duvar ile sınırlanmıştır. Bu duvar avlunun doğusunda yer alan mekanların batı duvarını da oluşturmaktadır. Burada avlu ve mekanlardan oluşan bir Roma mimari kompleksinin varlığı söz konusudur. Ancak Bizans sur yapımı sırasında burada açılan sur temel çukuru Roma mekanlarını tahrip etmiştir. Avlu ve mekanların kazıları sırasında bu alanda Roma dönemine ait çok miktarda çanak çömlek ve iki adet pişmiş toprak ağırşak ele geçirilmiştir.²⁶⁴

S 24 açması: Höyüğün güneyinde yer alan S 24 plankaresinde açılan 10 m. x 10 m.lik açmanın güney kesiminde Orta Bizans suru yer almaktadır. Surun kuzeyinde yapılan kazı çalışmalarında 813.31 m. de iki mekanlı ve iki evre tamir geçirmiş Roma evi kalıntısı gün ışığına çıkartılmıştır. Duvarları moloz taştan örülmüş olan evin boyutları 7.00 m. x 3.50 m., duvar kalınlığı 0.50 m.dir. Evin batısında, açmanın kuzeybatı köşesinde üçüncü bir mekan ortaya çıkartılmıştır. Burası bir oda ya da bir avlu parçası olmalıdır. Sınırları saptanamayan bu mekanın batı ve kuzey yönü açma kesitleri içinde yer almaktadır. Bu odada taban üzerinde dikdörtgen planlı bir fırın bulunmuştur. Büyük kerpiç levhalardan yapılmış olan fırının ağzı doğu yöndedir (lev. 56 a).

Şarhöyük kazılarında Roma dönemine tarihlenen küçük buluntular arasında kandiller önemli yer tutmaktadır.²⁶⁵ Tüm kandiller, kandil gövde parçaları, kandil

²⁶³ A. M. Darga, 1993, a.g.e., s. 485.

²⁶⁴ A. M. Darga, T. Sivas ve Hakan Sivas, 2003, a.g.e., s. 49.

²⁶⁵ Antikçağ kandilleri hakkında genel bilgi için bkz. S. Çokay, *Antikçağda Aydınlatma Araçları*, (İstanbul: 1998); W. Radt, "Lampen und Beleuchtung in der Antike", *Antike Welt*, cilt no. 1, sayı no. 17: 40- 58, (1986); O. Broneer, *Terracotta Lamps, Corinth IV, II*, (Atina: 1930); D. Kassab-Tezgör ve T. Sezer, *İstanbul Arkeoloji Müzeleri Pişmiş Toprak Kandiller Kataloğu*, (İstanbul: 1995). Ayrıca Şarhöyük kandilleri ile ilgili bilgi için bkz. H. Ünal, *Şarhöyük (Dorylaion) Arkeolojik Kazısında 1989-*

fitillikleri, kandil kulpları ve kandil dipleri olarak ele geçen Şarhöyük kandilleri (lev. 56 b- c) ile Kyzikos²⁶⁶, Kıbyra²⁶⁷, Knidos²⁶⁸, Kabalar²⁶⁹, Assos²⁷⁰ ve Vize Çömlektepe höyüğünde²⁷¹ ele geçen kandiller arasında benzerlikler göze çarpmaktadır. Şarhöyük kandilleri olasılıkla yerel üreticiler tarafından önemli kandil üretim merkezlerinin ve atölyelerin form ve bezemeleri örnek alınarak bölge kilinden imal edilmiş olmalıdır. Roma dönemine ait bir diğer önemli buluntu grubunu bronz sikkeler oluşturur. Büyük bir bölümü kiremit kaplama tabanları altında insitu olarak ele geçen bu sikkeler ne yazık ki büyük ölçüde korozyona uğradıkları için tanımlanamamaktadır. Ancak nispeten iyi durumda kalmış iki sikke Roma İmparatorluk dönemine ait olup birinin ön yüzünde ışın taçlı İmparator Marcus Aurelius Maximianus (M.S. 286- 305) portresi, arka yüzünde sağ tarafta sağ elinde Victoria figürü, sol elinde mızrak tutan Jüpiter, karşısında askeri elbiseleri içinde bir figür (imparator)a Victoria figürü sunmaktadır. Kyzikos darphanesinde basılmıştır (lev. 57 a). Diğer sikkenin ön yüzünde İmparator Licinus (M.Ö. 317- 320) portresi, arka yüzde ortada koruyucu Jüpiter figürü yer alır. Nicomedia darphanesinde basılmıştır (lev. 57 b).

1.3. Şarhöyük- Dorylaion Kazılarında Hellenistik Dönem Buluntuları (1989-2003)

Höyükte 1989- 1992 yılları arasında yürütülen kazı çalışmaları sırasında Hellenistik döneme ait mimarlık buluntuları ortaya çıkmamıştır. Ancak çalışmalar ilerletildiğinde 1997 yılında S 24 plankaresindeki açmada, Erken Roma dönemi evinin odalarında seviye derinleştirildiğinde burada doğu- batı yönünde sıralanmış üç odalı bir konut ortaya çıkartılmıştır (9.00 m. x 3.50 m.). Bu evin güney duvarı 0.40- 0.50 m. genişliğinde olup taş temel üzerine kerpiç bloklarla örülmüştür ve 1.25 m. yüksekliğe kadar korunmuştur. Kuzeydeki üç oda ile güney kesimdeki Orta Bizans suru arasında

2000 Yılları Arasında Ele Geçen Kandil Buluntuları, Yayınlanmamış Bitirme Ödevi, Dan.: T. Sivas, (Eskişehir: 2001).

²⁶⁶ A. Yaylalı, "Kyzikos 1995: Arkeolojik Kazı Etkinlikleri", *KST*, cilt no. 2, sayı no. 18: 309- 329, (1996), res. 7.

²⁶⁷ S. Başer, "1988- 89 Yılları Kıbyra Kurtarma Kazıları 1", *Müze Kurtarma Kazıları Semineri*, sayı no. 1: 235- 260, (1991), s. 256, res. 18.

²⁶⁸ R. Özgan, "1995 Knidos Kazı Raporu", *KST*, sayı no. 18: 273- 296, (1996), res. 13.

²⁶⁹ S. Tulay, "Kabalar Kurtarma Kazısı 1989", *Müze Kurtarma Kazıları Semineri*, sayı no. 1: 25- 39, (1991), s. 38, res. 12, 13.

²⁷⁰ A. Schütte, "Lampen aus Assos", *Asia Minor Studien*, sayı no. 2: 55- 63, (1990), lev. 1, şekil 13.

²⁷¹ Z. Yılmaz, "Vize Çömlektepe Höyüğü 1995 Yılı Çalışmaları", *Müze Kurtarma Kazıları Semineri*, sayı no. 3: 131- 147, (1997), s. 146.

kalan alanda arka duvarını konut duvarına yaslamış durumda kerpiç bloklardan yapılmış kare planlı fırın, fırının hemen doğusunda iki sıra taş ile çevrilmiş yarım daire şeklinde bir işlik yer almaktadır. Benzer formdaki fırınlara Seyitömer ve Gordion kazılarında Hellenistik dönem evlerinde de rastlanmıştır.²⁷² Açmanın güneydoğu kesiminde Bizans surunun üstteki Roma katlarını tahrip ederek oturduğu taş kaplama ile Bizans surunun tahrip ettiği duvar kalıntıları bulunmaktadır. Kazı sonuçlarına göre burada altı mekandan oluşan bir mahalle sektörü bulunmaktaydı (lev. 58 a). Hellenistik döneme ait Batı yamacı seramik örnekleri, megara kase parçaları bu mahalle sektörünün Hellenistik döneme ait olduğunu göstermektedir.

2000 yılında S 24 plankaresinde ortaya çıkartılan Hellenistik mahalle kompleksinin altındaki yapı katlarını saptamak amacıyla güney yamaçta yer alan S 26 plankaresinde çalışmalara başlanmıştır.²⁷³ Çalışmalar sırasında plankarenin kuzey kesiminde 812.87 m. seviyesinde bir mekana ait taş temelin güneydoğu köşesi ortaya çıkartılmıştır. Mekanın güney duvarı doğu- batı yönde 2.04 m. devam edip köşe yaparak kuzey yönde 1.00 m. uzanmaktadır. Orta ve küçük boy taşlardan yan yana ve üst üste 4 taş sırası korunmuş olan temel, düzensiz bir işçilik göstermektedir. Doğu duvarının kuzey uzantısı, üst tabakadan açılan, yan duvarları ve tabanı saman ile sıvanan bir silo çukuru tarafından tahrip edilmiştir. Bu çukurun hemen batısında, yan duvarları ve tabanının saman ile sıvandığı beyazlaşmış durumdaki saman kalıntılarından anlaşılan ikinci bir silo çukuru daha meydana çıkarılmıştır. 811.12 m. seviyesinde ortaya çıkartılan iki adet silo çukurunun boyutlarından, bunların büyük miktardaki tahılları saklamak amacıyla yapıldığı anlaşılmaktadır. S 26 plankaresinden ele geçirilen siyah parlak astarlı ithal Attika çanak- çömlek parçalarından, bu tabakanın Hellenistik döneme tarihlendiğini söyleyebiliriz.

Aynı yıl I 13 plankaresinde sürdürülen çalışmalar sırasında 806.60 m. seviyesinde açmanın kuzeydoğu kesiminde kırık kiremit parçalarından yapılan taban döşemesi ele geçirilmiştir. Bu alanda çapları 1.75- 1.00 m. arasında değişen 4 adet pit bulunmuştur. I 14 plankaresinde önceki yıllarda taş temelleri ortaya çıkartılan dikdörtgen mekanın kuzeydoğu köşesinde korunan kerpiç duvarın üst üste 6, yan yana 8 kerpiç bloğu sağlam kalmıştır. Duvarın iç ve dış yüzeyi sıvanmıştır. Girişi güneybatı köşede yer alan mekanın tabanı sıkıştırılmış sert topraktır. Mekanın çatısını

²⁷² G. K. Sams ve M. M. Voight, "Gordion Archaeological Activities", KST, cilt no. 1, sayı no. 20. (1998), s. 562.

²⁷³ A. M. Darga, T. Sivas ve H. Sivas, "2000 yılı Şarhöyük- Dorylaion Kazıları", KST, cilt no. 2, sayı no. 23: 207- 218, (2002), s. 208 vd.

destekleyen 2.00 m. boyundaki ahşap direk 1992 yılında ele geçirilmiştir (lev. 58 a- b). I 14 plankaresinin doğusunda ahşap direkli mekanın yapısını anlayabilmek açısından devam ettirilen çalışmalarda 805.40 m. seviyesinde mekanın güneydoğu dış köşesinde bir işlik ile işliğe yaslanan kerpiç levhalarla yapılmış, dikdörtgen planlı bir fırın ortaya çıkartılmıştır. Aynı yerde, tabanı ve yan duvarları saman sıvalı, çapları 1.90- 1.40 m. olan 2 silo çukuru 805.40- 805.30 m. seviyelerinde tespit edilmiştir. 804.54 m. seviyesinde H 13 plankaresinde, önceki sezonlarda H 14 plankaresinde meydana çıkartılan avlu duvarının kuzey yöndeki devamı ortaya çıkartıldı. Taş temelli kerpiç duvar köşe yaparak doğuya doğru 0.70 m. ilerleyerek sonradan kesilmektedir. H 14 plankaresinde, avlu içindeki mimari kalıntıları saptamak amacıyla yapılan çalışmalarda 802.95 m. seviyesinde avlunun sıkıştırılmış sert toprak tabanına rastlanmıştır. I 13- I 14 açmaları ile H 13- H 14 açmalarında ele geçen mimari kalıntılar beraber değerlendirildiğinde oldukça tahrip olmuş, içinde silo, işlik ve fırının yer aldığı geniş açık avlu ile batısında bulunan ahşap direkli mekanla kesin bağlantısı olan iki magazinden oluşan bir yapı kompleksinin varlığı anlaşılmıştır (lev. 59 a). Ele geçirilen seramik örneklerinden de yapı kompleksi Hellenistik döneme tarihlenmektedir.²⁷⁴

Höyükte Hellenistik döneme ait ele geçen seramik buluntuları arasında Thasos amphora kulbu, megara kaseleri ve Batı Yamacı seramikleri ön plana çıkmaktadır. 1997 kazı sezonunda S 24 plankaresinin güneybatısında, Orta Bizans sur bedeniyle kuzeyindeki mekanlar arasında kalan alanda sürdürülen çalışmalarda; taban üstü dolgu toprağı içinde bir amphoraya ait kulp ele geçirilmiştir.²⁷⁵ Kulpun omuz kısmında, dikdörtgen alan içinde üstte Grekçe [Θ]ΣΙΩΝ sözcüğü, altta da özel bir ad olan [Α]ΙΣΤΟΦΑΝ okunmaktadır; bu iki sözcüğün arasında da iri sarmaşık yaprağı motifi yer almaktadır (lev. 59 b). Sarmaşık yaprağı biçimindeki simgesel betim, kulpun Thasos şarap amphorasına ait olduğunu göstermektedir. Kulp damgası üzerinde etnikon ile eponim (yüksek memur) arasında bulunan bu simgesel betim Thasos şarap amphoralarının özelliğidir. Bu damgaya göre amphora MÖ. 3.- 2. yy.'a tarihlenmektedir. Ayrıca Seyitömer Höyüğü Kurtarma kazısında²⁷⁶ 1989 yılında bulunan simgesi kerykaion olan damgalı bir kulp parçası ile Şarhöyük'ten ele geçen bu

²⁷⁴ Batı açmalarında yürütülen kazı çalışmaları hakkında detaylı bilgi için bkz. A. M. Darga, T. Sivas ve H. Sivas, 2002, *a.g.e.*, s. 210 vdd.

²⁷⁵ A. M. Darga ve T. Sivas, 2000, *a.g.e.*, s. 100.

²⁷⁶ N. Aydın, "Seyitömer Höyük Kurtarma Kazısı", *Müze Kurtarma Kazıları Semineri*, sayı no. 1: 191- 203, (1990), s. 195, res. 11.

kulp, şarap ihracatı yapan Thasos adası ile Phrygia arasında bir şarap ticareti olup olmadığını akla getirmektedir.

Hellenistik dönemde yaygın bir kullanım alanı olan megara kaseleri²⁷⁷, kaidersiz ve yarım küre formundadırlar. Bu tip kaseler ilk kez MÖ. 3. yy.'ın ortalarından itibaren Atina'da altın, gümüş gibi kaseler örnek alınarak üretilmişlerdir.²⁷⁸ Sonraki dönemlerde yerel üretimleri artan megara kaseleri, metal prototiplerine göre daha ucuz ve daha kolay temin edilebilir olmuştur.²⁷⁹ 1989 yılından itibaren yürütülen Şarhöyük kazı çalışmalarında tüm olarak megara kasesi ele geçmemiştir. Ancak höyüğün güney kesiminde S 24 plankaresinde ortaya çıkartılan Hellenistik döneme ait mahalle sektörü ve batı kesiminde H 13, H 14 , I 13 ve I 14 plankarelerinde açık avlulu konutların ve pithoslu magazinlerin bulunduğu Hellenistik tabaka içinde megara kase parçaları bulunmuştur (lev. 60 a- b- c). Höyükte ele geçen megara kase parçaları genellikle ince kum katkılıdır. Hamur rengi devetüyü, pembe- devetüyü, kırmızı- devetüyü ve gri tonlardadır. Astar olarak gri hamur üzerine yarı mat ve mat, koyu gri ve siyah; devetüyü üzerine yarı mat ve mat, alacalı kırmızı- kahverengi; devetüyü ve kırmızı- devetüyü üzerine parlak ve yarı mat, kırmızı ve koyu portakal renkleri uygulanmıştır. Düz, hafif dışa çekik veya içe dönük ağız kenarlı kaseler, yaklaşık yarım küre formundadırlar ve figürlü kaseler, bitki desenli kaseler, dam kiremidi desenli kaseler, uzun taç yapraklı kaseler ve iç içe yarım daire desenli kaseler olarak gruplara ayrılmaktadır. Genel olarak bakıldığında Pergamon kaseleri ile form, bezeme ve astar olarak benzerlik gösteren Şarhöyük megara kaseleri, bölgede Pergamon kaselerinin sevildiğini ve ticaret ile buraya geldiğini düşünmemize neden olmaktadır. Şarhöyük'ten ele geçen megara kaseleri M.Ö. 2. yy.'ın başları ile M.Ö. erken 1. yy.'ın başlarına tarihlenmektedir.

İlk kez Atina Akropolünün batı yamacında Areopagus'un güneyinde yapılan kazılar sırasında ele geçen, Hellenistik dönemin boyalı kap gruplarından biri olan Batı

²⁷⁷ Megara kaseleri hakkında detaylı bilgi için bkz. F. Courby, *Les Vases Grecs á Reliefs*, (Paris: 1922); S. I. Rotroff, *Hellenistic Pottery Athenian and Imported Moldmade Bowls, The Athenian Agora, Volume XXII*, (New Jersey: 1982); A. U. Kossatz, *Die Megarischen Gecher, Funde Aus Milet Teil I, Milet VI*, (Berlin- New York: 1990). Ayrıca Şarhöyük megara kaseleri için bkz. S. Can, 1989- 2001 Şarhöyük (Dorylaion) Arkeolojik Kazısında ve 2001 Kozkayı- Karatuzla Hellenistik Dönem Nekropolü Temizlik Çalışmalarında Ele Geçen Megara Kaseleri (Kalıp yapımı kaseler), Yayınlanmamış Bitirme Ödevi, Dan.: T. Sivas, (Eskişehir: 2002).

²⁷⁸ T. Sivas, "Şarhöyük (Dorylaion) Kazılarında Ele Geçen Megara Kaseleri (Kalıplı Kaseler)", *Uluslararası Eskişehir Pişmiş Toprak Sempozyumu Bildirileri Kitabı*, sayı no. 1: 5- 15, (2001), s. 6.

²⁷⁹ T. Sivas, 2001, a.g.e., s. 6; P. Hellström, *Labraunda : Pottery of Classical and Later Date Terra Cotta Lamps and Glass Lund*, 1971, s. 19 vd.

Yamacı Seramikleri²⁸⁰, Şarhöyük kazılarında yukarıda değindiğimiz Hellenistik dönem mimari kalıntıları arasında ve höyüğün yüzeyinde bulunmuştur (lev. 60 d).²⁸¹ M.Ö. 4. yy.'ın sonlarına doğru Kırmızı figür tekniğinin bozulmaya başlamasıyla birlikte ortaya çıkan bu stil, siyah glazür üzerine beyaz, sarı ve kırmızı ile boyanmış süslemelerdir.²⁸² Atina agorasındaki buluntuların çokluğundan Batı Yamacı seramiğinin ana üretim merkezi Atina olmalıdır. Anadolu'da Pergamon²⁸³, Tarsus²⁸⁴ ve Efes²⁸⁵ gibi merkezlerde üretilen bu tip kaplar yerel atölyeler tarafından Atina'da üretilen seramikler örnek alınarak yapılıyordu. Şarhöyük'te henüz Batı Yamacı stilinde bezenmiş tüm olarak ele geçen bir kap bulunmamasına rağmen höyükten çıkartılan parçaların hamuru genellikle ince kum katkılıdır. Bunlar hızlı çarkta yapılmış ve çok iyi pişirilmişlerdir. Hamur rengi devetüyü, pembe- devetüyü, bej, kızıl kahve ve gri tonlarındadır. Astar olarak devetüyü üzerine mat ve yarı mat kırmızı ve koyu kahverengi; kızıl kahve- devetüyü üzerine parlak veya yarı mat siyah, kahverengi ve koyu kahverengi renkleri uygulanmıştır. Parçaların üzerinde bezeme olarak genellikle sarmaşık motifi ve damla motifinden kalp biçiminde yaprak bezemesi; az sayıda örnekte de nokta bezeme, kertik dizisi ve yarım dairelerin içinde nokta motifi kullanılmıştır. Çoğunluğu oluşturan sarmaşık motifli ve kalp biçiminde yaprak bezemeli örnekler M.Ö. 3. yy.'ın son çeyreğinden M.Ö. 1. yy. başlarına tarihlendirilmektedir.

1.4. Şarhöyük- Dorylaion Kazılarında Klasik Dönem Buluntuları (1989-2003)

1989 yılından itibaren yürütülen kazı çalışmalarında höyükte Klasik döneme ait mimari bir kalıntıya rastlanmamıştır. Buna rağmen açmaların değişik seviyelerinde Klasik döneme tarihlenen seramik buluntuları, özellikle siyah firnisli seramikler, ele

²⁸⁰ Batı Yamacı seramikleri hakkında detaylı bilgi için bkz. C. Watzinger, "Vasenfundes aus Athen", *AM*, sayı no. 26: 70- 84, (1901); R. Pagenstecher, *Expedition Ernst von Sieglin, Ausgrabungen in Alexandria, Band II, 3, Die Gefasse in Stein und Ton Knochenschnitzercin*, (Leipzig: 1913); H. Thompson, "Two Centuries of Hellenistic Pottery", *Hesperia*, sayı no. 3: 438- 447, (1934).

²⁸¹ Şarhöyük'ten ele geçen Batı Yamacı seramikleri ile ilgili olarak bkz. Ö. Akbaş, *Şarhöyük (Dorylaion) Kazılarında Ele Geçen Batı Yamacı Seramikleri*, Yayınlanmamış Bitirme Ödevi, Dan.: T. Sivas, (Eskişehir: 2002).

²⁸² F. F. Jones, *The Pottery in Excavations at Gözlükule- Tarsus I*, (1950), s. 158.

²⁸³ J. Schäfer, *Hellenistische Keramik aus Pergamon*, (Berlin: 1968), s. 45 vdd.

²⁸⁴ F. F. Jones, *a.g.e.*, s. 158 vdd.

²⁸⁵ V. Gassner, *Das Sütdor Der Tetragonos- Agora, Keramik und Kleinfunde*, (Wien: 1997), s. 59 vdd.

geçirilmiştir.²⁸⁶ Şarhöyük siyah firnisli seramikleri ağız, kulp, dip profilleri vermekle birlikte bir kısmı da amorf olarak ele geçmiştir. İlk kez Attika atölyelerinde gelişen ve MÖ. 5. yy.'da yaygın olarak kullanım gören siyah firnisli seramiklerin²⁸⁷ tüm olarak ele geçmemesine rağmen Şarhöyük'te bulunan başlıca kap formları arasında skyphoslar, bolsallar, kantharoslar, kaseler ve balık tabakları yer almaktadır. Kapların dekorasyonunda ise daha çok palmetler, ruletler, kaburgalama ve damga bezeme kullanılmıştır (lev. 61 a- b- c- d- e). Hamur renkleri olarak kiremit, devetüyü ve gri uygulanırken; firniste ise koyu, yoğun siyahtan parlak griye kadar çeşitlilik görülmektedir. Bazı parçalarda işçilik kaliteli iken bazılarında ise özensiz bir işçilik söz konusudur. İyi kaliteye sahip parçaların Attika atölyelerinde üretilip Şarhöyük'e gelmiş olma ihtimali varken MÖ. 4. yy. başlarından itibaren yerel atölyeler tarafından Attik atölyelerin yaptıklarına benzer kalitede sade, firnisli kaplar yapılması²⁸⁸ Şarhöyük'ten ele geçen bazı bu tip seramiklerin yerel üretim olduğunu düşündürmektedir. Siyah firnisli seramiklerin MÖ. 4. yy. formları olarak nitelendirilen kantharos formlarıyla²⁸⁹ benzerlik gösteren Şarhöyük siyah firnisli örnekler alt sınır olarak MÖ. 4. yy.'a tarihlenirken, bu seramik Hellenistik döneme kadar kullanım görmüştür.

1.5. Şarhöyük- Dorylaion Kazılarında Phryg Dönemi Buluntuları (1989-2003)

Şarhöyük kazısı 1989- 1992 çalışmalarında höyüğün batı yamacında I 14 plankaresinde ve kuzeydeki basamaklı R 7 plankaresinde yapılan sondajlarda, Phryg dönemine tarihlenen konutların var olduğu saptanmıştır.²⁹⁰ Buna göre basamaklı açmada 3. ve 4. basamakta, 807.20 m. seviyesinde Phryg dönemine ait bir konutun avlusunda işlik, çatıyı tutan ahşap direklerin yuvaları, tandır (?) ve pis sular için kazılmış bir çukur yer almaktadır. Bu evin yıkıntı toprağı içinde Orta Phryg dönemine ait gri renkli seramikler, pithos ve iri boy ağırşakların ele geçmesi burada bir Orta Phryg yerleşmesi olduğunu kanıtlamaktadır. I 14 plankaresinde 1991 ve 1992 kazı sezonunda sürdürülen çalışmalarda 805.80 m. seviyesinde iki evreli bir konutun dikdörtgen

²⁸⁶ Şarhöyük kazılarında çıkan siyah firnisli seramikler ile ilgili bilgi için bkz. S. Türkoğlu, **Şarhöyük (Dorylaion) Kazılarında Ele Geçen Siyah Firnisli Seramikler**, Yayınlanmamış Bitirme Ödevi, Dan.: T. Sivas, (Eskişehir: 2004).

²⁸⁷ Siyah firnisli seramikler hakkında daha detaylı bilgi için bkz. B. Sparkes ve L. Talcott, **The Athenian Agora, volume XII, Black and Plain Pottery**, (Princeton: 1970); H. A. Thompson, 1934, **a.g.e.**

²⁸⁸ L. Zoroğlu, **Kelenderis I, Kaynaklar, Kalıntılar, Buluntular**, (Ankara: 1994), s. 61.

²⁸⁹ B. Sparkes ve L. Talcott, **a.g.e.**, s. 117 vdd.

²⁹⁰ A. M. Darga, 1993, **a.g.e.**, s. 486.

odasının temel kalıntıları ortaya çıkartılarak burada bir Phryg yerleşmesinin olduğu belirlendi. Bu odanın içinde ele geçen ve Orta Phryg dönemine tarihlenen çanak-çömlek buluntuları ağırlıktaydı.

1993 kazı sezonunda H 14 ve G 14 plankarelerinde 6 farklı yapı katı ortaya çıkartılmıştır. Bunlardan 2.- 6. yapı katları hem mimari yapıdan hem de ele geçen buluntulardan dolayı Orta Phryg dönemine tarihlenmektedir. Mimari açıdan baktığımızda ortaya çıkartılan duvar kalıntıları tam bir plan vermemekle birlikte yapı malzemesini oluşturan taş, kerpiç ve kullanılan çamur sıva çevredeki Phryg yerleşmeleriyle benzerlik göstermektedir (lev. 62 a- b). 2. ila 6. yapı katı arasında sırasıyla Phryg dönemi teras duvarı ve önünde taş kaplama; H 14 plankaresindeki kavisli teras duvarları; teras duvarı altında kalan duvar ve ocak; H 14 plankaresinde ele geçen taş ve kerpiç duvar kalıntıları ile G 14 plankaresindeki taş kaplamanın bir kısmı ve G 14 plankaresinde ortaya çıkartılan uzun taş duvar yer almaktadır.²⁹¹ Yapı katlarında ele geçen seramik parçalarının çoğunluğunu gri renkli, torna yapımı kaplara ait profil veren parçalar oluşturmaktadır.

1998 kazı sezonunda Hellenistik bir mahallenin yer aldığı S 24 plankaresinde 810.80 m. seviyesinde çok ince mal Phryg bira bardağına ait kenar parçasının ortaya çıkması bu plankarenin daha alt seviyelerinde bir Phryg yerleşmesi olabileceğini göstermektedir.²⁹² Aynı yıl Phryg şantiyesi olan H 14 plankaresinde 10 x10 m.lik açmada yürütülen çalışmalarda 803.95 m. kotunda taş temelli kerpiç duvar parçası meydana çıkartıldı. 803.70 m. seviyesine inildiğinde kerpiç duvarı da içine alan taş duvarlı bir mekanın batı ve kuzey duvarı ele geçirildi. Sağlam görünümlü taş duvar, iri ocak taşlarından örülmüş olup yan yana dört taş sırasından oluşmaktadır.²⁹³ Bu duvar olasılıkla büyük bir yapıya ya da bir avlu duvarına ait olmalıdır.

Höyüğün kuzey kesiminde, merdiven açmanın yakınında, yüzeyde bulunan pişmiş toprak mühür, höyükteki Phryg yerleşmesine ait en güzel buluntulardan biridir (lev. 63 a).²⁹⁴ Mührün üzerinde 15 şekil/ harften oluşan paleo- Phryg yazıt yer almaktadır. Prof. C. Brixhe'e göre mühür yazıtı paleo- Phryg alfabesinin harfleriyle

²⁹¹ A. M. Darga, 1994, *a.g.e.*, s. 354 vd.

²⁹² A. M. Darga ve T. Sivas, 2000, *a.g.e.*, s. 103.

²⁹³ Aynı, s. 109.

²⁹⁴ A. M. Darga, 1993, *a.g.e.*, s. 488.

yazılmış bir dedikastır. Buradaki bir özel ad, Phryg tanrıçası Kybele'nin genç yakını Attis'i anımsatmaktadır.²⁹⁵

1989- 2003 kazı sezonlarına genel olarak baktığımızda Phryg dönemine ait çanak- çömleklerde gri rengin ağırlıkta olduğunu görmekteyiz. Yonca ağızlı testiler, omurgalı çanaklara ait parçalar, üzeri grafitolu gri kase parçaları²⁹⁶ (lev. 63 b- c) Şarhöyük'te ele geçen Phryg dönemi seramik buluntularını oluşturmaktadır.

Höyüğün batı yamacında ortaya çıkartılan mimari, seramik buluntuları ve küçük buluntular Geç Phryg dönemine (M.Ö. 550- 330) tarihlenmektedir.

1.6. Şarhöyük- Dorylaion Kazılarında Hitit Dönemi Buluntuları (1989- 2003)

İlk yıllarda höyük üzerinde yapılan araştırmalar sırasında yüzeyde ele geçen seramik parçaları, ve güney yamaçta dozerin açtığı kesitte mimari olarak yan yana kerpiç duvarların oturduğu, ağaç konstrüksiyonun da ortaya çıkartılmasıyla höyüğün güney kesiminde bir Hitit yerleşmesinin olduğu anlaşılmıştır. Bu kesimde T 28 plankaresinde 804.50 m. seviyesinde başlatılan çalışmalarda külle karışık yüzey toprağının kaldırılmasından sonra yangın geçirmiş bir tabaka ile 4.60 m x 2.80 m boyutlarında bir oda ortaya çıkartılmıştır.²⁹⁷ Yangın geçirmiş ve tuğlalaşmış kerpiç duvar, ağaç hatıllardan da anlaşıldığı üzere ahşap bir armatürle desteklenerek sıkıştırılmış sert toprak üzerine oturtulmuştur. Tek odalı bir mekana ait olan bu sıkıştırılmış toprak taban bir yangın tabakası üzerine oturmaktadır.²⁹⁸ Odanın içinde ele geçen kaplar arasında torna yapımı açık devetüyü bej renginde, açıkız veya az açkılanmış mat görünümlü tüm kap ve kenar parçaları ele geçirilmiştir. Bunların yanında küçük buluntu olarak pişmiş toprak konik ve halka biçimli ağırlıklar, boynuzdan alet sapları ve çekiç- baltalar bulunmaktadır.

1993 kazı sezonunda T 28 plankaresinde derine inilerek avlulu, fırınlı ve ocaklı bir mekan ortaya çıkartılmıştır.²⁹⁹ 802.40 m. seviyesinde önceki sezon gün ışığına çıkartılan kuzey- güney yönündeki kerpiç duvarın dışbükey bir kavisle batıya doğru

²⁹⁵ C. Brixhe, "Corpus de inscriptions paléo- phrygiennes: Supplément I", *Kadmos*, sayı no. XLI: 1- 102, (2002), s. 3 vdd.

²⁹⁶ Şarhöyük'ten ele geçen Phryg dönemi yazıtlı kaplar için bkz. C. Brixhe, *a.g.e.*, s. 12 vdd.

²⁹⁷ A. M. Darga, 1993, *a.g.e.*, s. 487; M. Darga, "Şarhöyük- Dorylaion (Eskişehir) Kazılarında Hitit Buluntuları (1989- 2003)", *60. Yaşında Fahri Işık'a Armağan: Anadolu'da Doğdu* (İstanbul: Ege Yayınları, 2004), s. 269- 283.

²⁹⁸ A. M. Darga, 2004, *a.g.e.*, s. 269.

²⁹⁹ A. M. Darga, 1994, *a.g.e.*, s. 353.

uzandığı görüldü. T 27 plankaresinde 10 x 15 m.lik yeni bir açmada 805.00 m. seviyede başlatılan çalışmalar sırasında muz biçimli pişmiş toprak ağırlık ve Eski Hitit dönemine tarihlenen kırmızı, açkılı ağız ve kulp örnekleri ele geçmiştir. 802.40 m. seviyesine gelindiğinde avlunun ortasında ağızları kuzeye dönük olan fırın ve ona bitişik olan bir ocak saptanmıştır. Bu plankarelerde ele geçen seramik buluntuları tornada yapılmış, açık renk zeminli, açkısız ve mat yüzeylidir. Mat yüzeyli olanlarda bezek olarak sade, dış yüzeyde tornanın dönüş yönünde yatay parmak izlerinden oluşan yivler bulunmaktadır. Kap kulplarının üzerinde ağız kısmına yakın aplike boncuk bezekler/düğmecikler dikkat çekmektedir.³⁰⁰

801.45 m. seviyesine inildiğinde temelleri tek taş sırasından oluşmuş küçük bir eve ait duvarlar saptanmıştır. Duvarları kalker taşından yapılmış olan dikdörtgen planlı evin girişi güneydeki 80 cm.lik boşluktan yapılmaktaydı. Çatıyı taşıması amacıyla ahşap bir direğin oturtulduğu destek taşı doğu duvarının iç kısmındaki iri yassı taştır. Evin üst yapısına dair bir kalıntı bulunmamasına rağmen evin içindeki taban üstü yumuşak toprak kalıntısı evin ahşap örgü tekniğiyle yapıldığını göstermektedir.³⁰¹ Evin içinde günlük kullanıma ait çanak çömlek, saklama kapları ön plana çıkmaktadır. Bu kaplar arasında tornada biçimlendirilmiş, açık devetüyü renginde açkısız tabaklar, çanaklar; açık bej açkısız baskı bezekli pithos karın parçaları; ince hamurlu çok açık bej, hafif açkılı kulplu kupa, küçük ağız örnekleri ve testi emzikleri ağırlıktadır.³⁰² Açmada ortaya çıkartılan bu tek odalı ev hem seramik buluntularıyla hem de mimari kalıntılarıyla Kusura kazılarının C Hitit katında³⁰³ meydana çıkartılan tek odadan oluşan Hitit evleriyle paraleldir (lev. 64 a). Aynı zamanda küçük buluntular açısından da MÖ. 15. yy.'a tarihlenen Kusura C Hitit katıyla benzerlik göstermektedir. Hitit evinin çevresinde bulunan küçük buluntular arasında pişmiş toprak ağırlıklar, ağırşaklar, delici türü kemik aletler, işlenmiş boynuzdan saplar, astragaller, bronzdan iğne başları ve sapları, bilezik, bıçak ağzı, kemik ve taş boncuklar yer almaktadır. U 27 plankaresinde 2.50 x 5.00 m.lik bir açmada yürütülen kazılarda 803.16 m. seviyesinde fırın, ocak, tandır bulunan bir alan ortaya çıkartıldı. Bunların yanında bu alanda ele geçen in situ mutfak kapları; büyük küpler, boyunları üzerinde ip motifli çömlekler, testiler, çukur tabaklar, omurgalı kupa parçalarından bu mekanın bir mutfak olduğu anlaşılmaktadır

³⁰⁰ Aynı, s. 353 vd.

³⁰¹ A. M. Darga, 2004, a.g.e., s. 270.

³⁰² A. M. Darga, 2000, a.g.e., s. 105, 106 vd.; A. M. Darga, 2004, a.g.e., s. 270.

³⁰³ Kusura kazıları hakkında bilgi için bkz. W. Lamb, *Excavations at Kusura near Afyonkarahisar*, (Oxford: 1937, 1938).

(lev. 64 b). Açmada dört taban saptanarak taş temelli evin seviyesine gelindiğinde yangın izleriyle karşılaşmıştır. Yangın taş temelli eve ulaşamamasına rağmen doğusunda bulunan mutfağa zarar vermiştir.³⁰⁴ Açmada ele geçen buluntular arasında kadınlara ait süs eşyaları cam, frit, kemik, taş ve bronz boncuklar, dokumacılıkta kullanılan pişmiş toprak tezgah ağırlıkları, ağırşaklar ile kemik saplar ve deliciler vardır (lev. 64 c).

Hitit şantiyesinde ele geçen küçük buluntular arasında bullalar ve mühürler önemli yer tutmaktadır. S 27 plankaresinde bir çöp çukuru içinde çıkartılan pişmiş toprak Luvi- Hitit resim yazılı bulla üzerinde “Ülkenin kralı” ünvanı yer almaktadır.³⁰⁵ Bir diğer önemli buluntuda 2003 yılı çalışmalarında S 28 plankaresinde ele geçirilen lentoid biçimli, ip delikli pişmiş toprak mührüdür. Mührün bir yüzünde resim yazısı yer alırken diğer yüzünde çeşitli çizik bezekler bulunmaktadır (lev. 65 b).³⁰⁶ Şarhöyük bulla ve mühür örneklerinden, adı bugün bilinmeyen Hitit yerleşmesinde Luvi- Hitit resim yazısının kullanıldığını öğrenmekteyiz. Bu yerleşim aynı zamanda Hitit ülkesinin batıyla bağlantısını oluşturmaktaydı.

1.7. Şarhöyük- Dorylaion Kazılarında İlk Tunç Çağı Buluntuları (1989-2003)

Höyükte İlk Tunç Çağı sadece çanak- çömlek ve küçük buluntular ile temsil edilmektedir. Bu döneme ait bir mimari kalıntıya rastlamamakla birlikte ele geçen seramik buluntuları genellikle diğer kültür katmanlarından ve yüzeyden elde edilmiştir. Höyüğün kuzeyindeki R 5- 4 plankaresinde 800.10 m. seviyesinde Orta Tunç Çağı I evresine tarihlenen kemik deliciler, silex dilgiler ve seramik parçaları ortaya çıkartılmıştır.³⁰⁷ Höyüğün batısında bulunan Phryg şantiyesinde, H 14 plankaresinde Phryg çanak- çömleğinin yanı sıra alt katlardan karışmış olan bir kısmı el yapımı, et kırmızısı renginde, çok iyi açıkta çanak- çömlek parçaları ele geçirilmiştir. Bunlar İlk Tunç Çağ sonu “Geçiş dönemi” mallarıdır. Aynı plankarede yürütülen çalışmalarda bu kültür katını araştırmak amacıyla çalışmalar derinleştirilmiştir. 802.57 m. seviyesinde

³⁰⁴ A. M. Darga, 2004, *a.g.e.*, s. 270 vd.; A. M. Darga ve T. Sivas, 2000, *a.g.e.*, s. 107 vd.; A. M. Darga ve T. Sivas, 2001, *a.g.e.*, 51 vd.

³⁰⁵ Darga, M. ve F. Starke, “Eine Tonbulle mit Hieroglyphen Luwischem Siegelabdruck aus Şarhöyük-Dorylaion”, *Studia Troica*, sayı no. XIII: 161- 164, (2003), s. 161 vdd.

³⁰⁶ Şarhöyük’ten ele geçen bulla ve mühürler hakkında detaylı bilgi için bkz. A. M. Darga, 2004, *a.g.e.*, 273 v dd.; A. M. Darga ve F. Starke, “Eine Tonbulle mit Hieroglyphen Luwischem Siegelabdruck aus Şarhöyük-Dorylaion”, *Studia Troica*, sayı no. XIII: 161- 164, (2003).

³⁰⁷ A. M. Darga, 1994, *a.g.e.*, s. 354.

yıkıntı toprak arasında el yapımı kırmızı renkte, açık, parlak seramik parçaları ile iki adet çizik bezekli pişmiş toprak ağırşak bulunmuştur. Geçiş dönemine ait oldukları saptanan bu iki ağırşakın benzerlerine Troia, Demircihöyük ve İkiztepe’de rastlanmaktadır.³⁰⁸ I 14 plankaresinde bir pit içinde ele geçirilen ana tanrıça figürini ise Şarhöyük kazılarının İlk Tunç Çağına ait en güzel buluntusunu oluşturur. Ayaklarını öne doğru uzatmış, oturur şekilde betimlenmiştir. Her iki yanda kollarını dirsekten bükerek elleri ile göğüslerini tutmaktadır. Baş ve bacak kısımları kırıktır. En yakın benzerleri Demircihöyük İlk Tunç Çağı tabakasında ele geçirilmiştir (lev. 65 c).³⁰⁹

2. ŞARHÖYÜK CİVARINDA YAPILAN TEMİZLİK ÇALIŞMALARI VE KURTARMA KAZILARI

2.1. Karatuzla Nekropolü Temizlik Çalışmaları

Şarhöyük’ün yaklaşık 7 km kuzeybatısında Eskişehir ilinin Kozkayı ve Kavacık köyleri sınırında yer alan Karatuzla nekropolünde, 1999 yılında kaçak kazılar yapıldığı ihbarı üzerine Şarhöyük kazı ekibi mevkiide incelemelerde bulunmuştur. İlk yapılan incelemelerde, 8 adet mezarın açılarak tahrip edildiği saptanmıştır.³¹⁰ 2001 yılında Şarhöyük kazıları çerçevesinde, Genel Müdürlüğün izniyle nekropol alanında temizlik çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Çalışmalarda, defineciler tarafından kazılıp tahrip edilen 9 mezardan 7 tanesi temizlenmiştir. Oda mezarlar, dikdörtgen planlı çukurların ana kayaya açılmasıyla ve büyük boyutlu kabaca işlenmiş kalker taş blokların dik olarak yerleştirilmesiyle oluşturulmuştur (lev. 66 a). Bulunan 7 mezardan 6’sı oda mezar, 1’i taş sandık mezar türündedir. Mezar odalarında ele geçen seramik buluntular nekropolün Hellenistik döneme ait olduğunu göstermektedir (lev. 66 b). Çanak çömlek dışında pişmiş toprak ya da madeni buluntuya ölü hediyesi olarak rastlanmamıştır. Hellenistik döneme ait Karatuzla nekropolü, Eskişehir il merkezinde bu tip nekropollerin ilk örneğini oluşturduğu için, Hellenistik dönem gömü gelenekleri hakkında fikir vermesi açısından önemlidir.³¹¹

³⁰⁸ H. Müller Karpe, *Handbuch der Vorgeschichte band III*, (München: 1974), taf. 339/ 13- 30; M. Korfmann, *Demircihöyük. Die Ergebnisse der Ausgrabungen, Band V, 1975- 1978*, (Mainz: 1988), taf. 38/ 15; U. B. Alkım, H. Alkım ve Ö. Bilgi, 1988, a.g.e., lev. XCVII, 187, 189, 190.

³⁰⁹ A.M. Darga, T. Sivas ve H. Sivas, 2002, a.g.e., s. 210 vd.

³¹⁰ Darga ve Sivas, 2001, a.g.e., s. 53.

³¹¹ M. Darga, T. Sivas ve H. Sivas, “2001 yılı Şarhöyük/ Dorylaion Kazısı ve Karatuzla Nekropolü Temizlik Çalışmaları”, *KST*, cilt no 2, sayı no 24:47- 58, (2003), s. 49 vdd.

2.2. Eskişehir Müze Müdürlüğünün Gerçekleştirdiği Esentepe Tümülüs Kazısı

Eskişehir il merkezinde yer alan Esentepe tümülüsü; Esentepe mahallesi Maraşal Fevzi Çakmak Caddesi no. 46 adresinde, arsada temel kazısı sırasında bir göçüğün oluşmasıyla ortaya çıkartılmıştır. Şarhöyük'ün kuzeybatı nekropol sahası içine giren tümülüsün bulunduğu bölge güneyde düz bir ovada olup hafif bir meyille ana yola inmektedir. Yolun kuzey kesiminde Şarhöyük, batısında ise Tusaş fabrika alanı içinde M.S. 3. yy.'a tarihlenen Roma dönemi lahitlerinin yer aldığı nekropol yer almaktadır. Bugün tümülüsün üzerinden yol geçtiği için tam olarak boyutları bilinmemekte ve dromos ile mezar odası yolun altında kalmaktadır.³¹² Doğu- batı yönünde uzanan mezar, dromos ve mezar odasından oluşmaktadır. Kareye yakın bir planı olan mezar odasında tek bir gömü vardır. Kuzeybatı- güneydoğu doğrultulu yerleştirilen iskeletin bacakları ve göğsü üzerine yassı, örtecek büyüklükte taşlar kapatıldıktan sonra üzeri toprakla örtülmüştür (lev. 67 a- b). Bir çocuğa ait olduğu düşünülen iskeletin boyutu yaklaşık olarak 1.50 m.'dir. Mezarda ele geçen buluntular arasında unguentarium, tabak, kase, küpe teki, ahşap sehpa, aşık kemikleri ve öğütme taşları yer almaktadır. Yapım tekniği ve ele geçen mezar hediyelerinden dolayı tümülüs 1. yy. sonu ile 2. yy. başına, Roma dönemine tarihlenmektedir.³¹³

2.3. Eskişehir Arkeoloji Müzesinin Açık Cezaevi'nde ve TUSAŞ Fabrika Alanında Yaptığı Kurtarma Çalışmaları

1975 yılında Eskişehir Müzesi tarafından yapılan Açık Cezaevi , bugün höyüğün güneydoğu yönündeki eteklerini çevreleyen açık cezaevinin bulunduğu alanda cezaevi inşa edilirken temel kalıntıları ve taban mozaığının ortaya çıkması nedeniyle bu alanda kısa süreli bir kurtarma kazısı gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmalarda ele geçirilen en önemli buluntu, Bizans dönemine ait döşeme mozaikleridir (lev. 67 c). Bu çalışma hakkında herhangi bir yayın yoktur.

Şarhöyüğün ykl. 1 km batısında yer alan TUSAŞ fabrika alanında tesisler inşa edilirken temel hafriyatı sırasında mermer mezar stelleri ve lahite rastlanması sonucunda Müze Müdürlüğü bu alanda da kısa süreli bir temizlik çalışması yapmış ve mezar stelleri ve iki lahitten oluşan buluntu grubu Arkeoloji Müzesi bahçesine

³¹² G. Yumrukçağlar, "Der Esentepe, Ein Grabtumulus in Eskişehir", *Asia Minor Studien*, band 16: *Studien zum antiken Kleinasien III*, (Bonn: 1995), s. 167.

³¹³ Esentepe tümülüsü hakkında daha detaylı bilgi için bkz. G. Yumrukçağlar, *a.g.e.*, s. 167 vdd.

getirilmiştir. Ancak bu çalışma ve gün ışığına çıkartılan buluntular hakkında bir yayın yapılmamıştır. Burası Şarhöyük'e ait bir nekropol alanı olmalıdır.

3. KARACAHİSAR KALESİ YÜZEY ARAŞTIRMASI VE KAZILARI

Eskişehir'in diğer bir yerleşim yeri olan Karacahisar'da; Osmanlı Devletinin 700. Kuruluş yıldönümünün kutlandığı 1999 yılında, "Osman Beyin İlk Fethi: Karacahisar kalesi" adlı projeyle Prof. Dr. Halil İnalçık danışmanlığında, Doç. Dr. Halime Doğru başkanlığında ve Anadolu Üniversitesi Araştırma Fonu desteğiyle kazı çalışmalarına başlanmıştır.³¹⁴ Bugün halen devam eden kazı çalışmalarını Prof. Dr. Ebru Parman yönetmektedir.

Karacahisar; Eskişehir'in 7 km, Dorylaion'un 11 km güneybatısında, Porsuk çayı kenarında, 1010 m yükseklikteki bir plato üzerine yaklaşık olarak 200 x 300 m.lik alana kurulan bir Ortaçağ savunma kalesidir (lev. 68 a).³¹⁵ Kalenin, daha önceki dönemlerde yerleşim görüp görmediği bilinmemektedir. Karacahisar, Dorylaion'la birlikte Konstantinopolis'ten Kutsal topraklara ulaşan, kavşak noktalarından biridir. Kalede Bizans savunma sisteminde yaygın bir biçimde kullanılan ateşle işaretleşme, Kotiaion ile Dorylaion arasında Kayser kalesi vasıtasıyla gerçekleştiriliyordu. Ayrıca, Kayser kalesinin de Karacahisar kalesiyle işaretleştiği yayınlarda belirtilmiştir.³¹⁶ Bu yöntem 9. yy.'da Anadolu'da çok sık uygulanıyordu. Ateş ile işaretleşme güneyde Tarsus'tan Kappadokia'da Hasan Dağına; oradan Tuz Gölünün batısına, Phrygia'da Dindymos dağının eteklerine ve Dorylaion'a ulaşıyordu. Daha sonra da Bithynia ve Propontis'deki istasyonlar aracılığıyla Konstantinopolis'e iletiliyordu.³¹⁷ Osmanlı kroniklerinde Bizans kalesi olarak geçen Karacahisar kalesinin Bizans dönemindeki adı henüz bilinmemektedir.³¹⁸ Karacahisar, adını kalenin yapımında kullanılan ve tepenin çevresinde yaygın olarak bulunan koyu renk taşlardan almıştır. Kale, Dorylaion ve Beştaş Zaviyesi ile birbirini görebilen ve haberleşme açısından kolaylık sağlayan bir

³¹⁴ H. Doğru, "Osmanlı Kroniklerinde Karacahisar Kalesi ve Karacaşehir'in Yer Değiştirmesi", *Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazı ve Araştırmaları Sempozyumu*, sayı no 5: 221- 234, (2001), s. 221.

³¹⁵ H. Doğru, 2001, *a.g.e.*, s. 221; E. Parman, "Eskişehir- Karacahisar'da Bir Ortaçağ Kalesi", *Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazı ve Araştırmaları Sempozyumu*, sayı no 5: 451- 462, (2001), s. 451; E. Parman, "Eskişehir- Karacahisar Kalesi 2001 Yılı Kazı Çalışmaları", *KST*, cilt no. 2, sayı no. 24: 69- 80, (Ankara: 2002), s. 69.

³¹⁶ C. Foss, *Survey of Medieval Castles of Anatolia, I: Kütahya*, (Oxford: 1985), s. 92 vdd.; E. Parman, 2001, *a.g.e.*, s. 451; E. Parman, 2002, *a.g.e.*, s. 69.

³¹⁷ P. Pattenden, "Early Warning System", *Byzantion*, sayı no. 53, (1983), s. 258 vd.; K. Belke ve N. Mersich, *a.g.e.*, s. 163.

³¹⁸ E. Parman, 2002, *a.g.e.*, s. 70.

mevkii de yer almaktadır. Bundan dolayı, Bizans döneminde Türklere karşı savunma görevi yapmıştır.³¹⁹ Karacahisar kalesi Selçuklu sultanı I. Alaeddin Keykubat tarafından kuşatılmış; fakat, Moğol istilalarından dolayı buradaki kuşatmayı Ertuğrul Gazi'ye devretmiştir. Bu kuşatma sonucunda kale kısa bir süre Selçukluların eline geçmiş, ancak daha sonradan Bizanslılar geri almışlardır. 1288 yılında Ertuğrul Gazi'nin oğlu Osman Bey kaleyi tekrar kuşatmış, ama kale güçlü bir savunma sistemine sahip olduğu için büyük zorluklarla ele geçirilmiştir. Karacahisar kalesi ele geçirilince buranın denetiminde olan Sultanönü veya Sultanyüğü olarak bilinen Eskişehir (Dorylaion)'de ele geçirilmiştir.³²⁰

Karacahisar'da gerçekleştirilen kazılarda amaç; kale ve sur bedeninin tamamen ortaya çıkarılması, onarımının yapılması ve kale içindeki bazı mekanların işlevlerinin belirlenmesidir. 1999 yılında başlatılan yüzey araştırmasında, bu amaç doğrultusunda çalışmalar 6 alanda yürütülmüştür: 1- Doğuda yer alan giriş kısmı; 2- Kale içinde girişin hemen arkasındaki omurga duvarı denilen kısım; 3- Omurga duvarının doğusundaki duvarlar; 4- Kalenin güneybatısındaki sarnıç; 5- Sarnıcın güneyindeki ve kuzeyindeki mekanlar; 6- sur bedeni ve kulelerin üzeri.³²¹ Kalenin etrafının 2- 4 m genişliğinde kısmen ayakta olan kısımları 4 m yüksekliğe varan bir sur ile çevrelendiği; güneybatıda bir burç, batıda ise kısmen ayakta kalmış bir sur bedeni saptanmıştır. Ana giriş, kalenin ayakta kalmış en yüksek kalıntısının olduğu doğu yönündedir. Hava fotoğraflarından anlaşıldığı üzere, kalenin içinde bir sarnıç ile kuru duvar tekniğinde işlenmiş moloz taşlardan oluşan birtakım mekanlar olduğu bilinmektedir. Yapılan yüzey araştırmasında 14- 15. yy.'a ait sgraffitto ve Milet işi denilen tekniklerde yapılmış seramikler ele geçirilmiştir.³²² Kale içindeki çalışmaların devamında kale dışında da araştırmalar yapılmıştır. Bu araştırmalar kalenin doğusunda, kuzeyi ve kuzeydoğusundaki Karacaşehir köyü çevresinde, güneydoğusundaki askeri radar ile güneyindeki düz alanda ve kalenin batı yamacında gerçekleştirilmiştir.³²³ Kale çevresinde ele geçen seramik buluntuları arasında sırlı Geç Bizans ve Erken Osmanlı seramikleri yer almaktadır.

2001 yılı kazısı sırasında çalışmalar, giriş kapısının bulunduğu bölgede sıklaştırılmıştır. Yürütülen çalışmalar esnasında burçların birbirlerinden farklı olduğu

³¹⁹ H. Doğru, 2001, a.g.e., s. 223.

³²⁰ E. Parman, 2001, a.g.e., s. 453 vd.

³²¹ E. Parman, "Eskişehir- Karacaşehir Köyünde Karacahisar Kalesi", **Kebikeç**, sayı no 15: 77- 83, (2003), s. 82.

³²² E. Parman, 2001, a.g.e., s. 456.

³²³ E. Parman, 2002, a.g.e., s. 72.

görülmüştür. Güneyde yer alan burç, dikdörtgen planlı bir kaide üzerinde bulunmaktadır. Kaidenin üzerine beşgen prizma şeklinde burç yerleştirilmiştir. Kaide ve burç duvarı dikdörtgen biçiminde büyük mermer taşlarla örülmüştür. Burcun güney cephesinin alt kısmı ise düzgün, büyük boyutlu dikdörtgen şeklindeki mermer ve taş bloklarıyla örülmüştür. Giriş kapısının kuzeyinde yer alan burç, güneyde bulunan burçtan daha büyük boyutlara sahiptir. Burcun ön cephesinin kuzeydeki bölümünün alt kısmı üç sıra mermer taşla örülmüştür.³²⁴

2002 kazı sezonunda da devam eden çalışmalarda, kalenin girişi tamamen ortaya çıkarılmıştır. Ayrıca, kuzey cephede bir yarım kule daha saptanmıştır.³²⁵ 2001 yılında ortaya çıkartılan Erken Osmanlı dönemine ait, zemin karakteri göstermeyen yumuşak toprak tabakasının kaldırılması sonucunda kuzey burcun devşirme malzeme kullanılan platformu meydana çıkartıldı. Burada kullanılan devşirme malzemeler arasında platformun kuzeyinde yazıtlı Roma mezar steli (lev. 68 b) ile platformun güneyinde çifte sütun bulunmaktadır.³²⁶ Kalenin iç kesiminde, sarnıcın kuzeyindeki alanda yapılan çalışmalarda üç mekan ortaya çıkartılmıştır. Bu mekanlardan 1 ile 3 bir açıklık ile birbirine bağlıdır. Mekan 3'te ocaklı bir alan ele geçirilmiştir. Ocaklı mekanın yanı sıra mekanların düzensiz bir işçilik göstermesi ve ele geçen 14.- 16. yy.'lara ait seramik parçaları bu mekanların sivil yaşama yönelik kullanım alanları olduğu fikrini uyandırmıştır.³²⁷

4. ŞARHÖYÜK VE KARACAHİSAR KALESİ KAZILARININ GENEL DEĞERLENDİRMESİ

Ioannes Kinnamos'un eserinde bahsettiği Bizans İmparatoru Manuel'in Dorylaion'u yeniden inşa ettirmesi ve inşa sırasında kendisinin de bizzat çalışması, 19. yy.'da bölgeye gelen araştırmacılar arasında yeni kentin nerede kurulduğuyla ilgili çeşitli görüş farklılıklarına sebep olmuştur. Kimi araştırmacı bu yeni kentin Karacaşehir olduğunu söyledi, kimi araştırmacı ise kentin yerinin değişmediğini bugünkü Şarhöyük mevkiinde olduğunu belirtti. Eskişehir ve çevresinde P. Frei ve S. Korsunky-Frei'in yapmış oldukları araştırmalar sırasında Aşağı Çağlan köyünde ele geçen Roma mil

³²⁴ Karacahisar kalesinin giriş kapısının mimarisi ile ilgili detaylı bilgi için bkz. C. Parla, "Karacahisar Kalesi Giriş Kapısının Mimari Sonuçları", KST, sayı no. 24: 74- 75, (2002).

³²⁵ E. Parman, 2003, a.g.e., s. 83.

³²⁶ E. Parman ve C. Parla, "Eskişehir (Merkez Karacaşehir Köyü) Karacahisar Kalesi 2002 Yılı Kazı Çalışmaları", KST, cilt no. 2, sayı no. 25: 365- 370, (Ankara: 2003), s. 366.

³²⁷ E. Parman ve C. Parla, a.g.e., s. 367.

taşında “Dorylaion’dan 7 Roma mili” yazısının yer alması (**Kat. No. 2.7: 1, lev. 38 a**) ve 1989 yılında başlatılan Şarhöyük kazısında Bizans surlarının, burada çıkan mimari buluntularla ispatlanması³²⁸ Şarhöyük’ün Dorylaion kentinin merkezi olduğunu kanıtlamaktadır.

1989 yılından günümüze kadar devam eden, yerleşimin Osmanlı döneminden İlk Tunç Çağına kadar süreklilik gösterdiği Şarhöyük’te yapılan kazı çalışmaları sırasında ele geçen buluntuların genel bir değerlendirmesi yapıldığında ön plana çıkan buluntuları dönemlerine göre şöyle sıralayabiliriz:

Bizans dönemine ait höyüğün güneyinde ve güneybatısında, tepe yüzeyinde ortaya çıkartılan sur bedeni ve kule, bu dönemin en önemli buluntularıdır. Sur ve çevresinde Bizans dönemi seramik parçalarının az olması da dikkat çekicidir.

Höyük yüzeyinde ve çalışılan plankarelerin tümünde dağınık olarak ele geçen Roma dönemine ait buluntular arasında yüz kısmı tahrip olmuş magister büstü, sikkeler ve kandiller; ayrıca mimari kalıntılar- örneğin avlu ve mekanlardan oluşan Roma mimari kompleksi- yer almaktadır. Höyükte ele geçen kandiller yerel üreticiler tarafından bölge kilinden, kandil üretim atölyelerinden form ve bezemeleri örnek alınarak yapılmıştır. Bundan dolayı kandil üretim merkezleri ile Dorylaion arasında kültürel ve ticari açıdan bir etkileşimin olduğunu söyleyebiliriz. Aynı şekilde Hellenistik dönem buluntuları arasında yer alan megara kaseleri ve Batı yamacı seramikleri için de bunu söyleyebiliriz. Pergamon megara kaseleri ile Şarhöyük megara kaseleri arasındaki form, bezeme ve astar olarak benzerliklerin bulunması Pergamon kaselerinin ticaret ile buraya geldiğini; yine Anadolu’da Pergamon, Tarsus ve Efes gibi üretim merkezlerinden örnek alınarak yerel atölyeler tarafından da yapılan Batı Yamacı seramiklerinin, özellikle Pergamon üretimi seramiklerin Şarhöyük’te de görülmesi Şarhöyük ile Pergamon arasında bir ticaretin olduğuna kanıt gösterilebilir. Şarhöyük’ten ele geçen Hellenistik döneme ait bir diğer önemli buluntu da Thasos amphora kulpudur. Kulpun üzerinde bulunan damga, bu kulpun Thasos şarap amhorasına ait olduğunu ispatlamaktadır. Şarap ihracatıyla ünlü Thasos adası ile Dorylaion arasındaki ticarete örnek oluşturan kulpun bu kentler arasında ticaretin hangi yollar ile yapıldığı henüz bilinmemektedir.

Klasik döneme ait mimari bir kalıntının höyükte bulunamamasına karşın siyah firnisli seramiklerin ele geçirilmesi bize bu dönemin varlığını kanıtlamaktadır. Burada

³²⁸ A. M. Darga, 1993, a.g.e., 486 vd.

ele geçen siyah firnisli seramikler Attik atölyelerde yapılanlarla benzer kalitede sade, firnisli kaplar olması bakımından yerel üretim olabilme ihtimalini düşündürmektedir.

Şarhöyük Phryg buluntuları arasında işliklerin, konutların ve pithosların bulunduğu magazinli alanlardan oluşan mimari kalıntılar, tipik Phryg seramik örnekleri-gri renkli yonca ağızlı testiler, omurgalı çanaklara ait kenar parçaları, şişkin karınlı pithoslar- ve ağırlık, ağırşak gibi küçük buluntular yer almaktadır.

Höyükte en dikkat çekici buluntu grubunu Hitit dönemi bulla ve mühürleri oluşturmaktadır. Özellikle Luvi- Hitit resim yazılı bulla üzerinde “ülkenin kralı” ünvanının bulunması Hitit dönemi adının halen bilinmiyor olmasına karşın Şarhöyük’ün Hitit egemenliğinin batısında yer alan bir yerleşim merkezinin varlığını ortaya koymaktadır. Bunun yanı sıra Hitit dönemi mimari kalıntıları arasında yer alan Kusura C Hitit katıyla hem mimari açıdan hem de küçük buluntu açısından benzerlik gösteren tek odalı bir konutun bulunması Kusura ile eş zamanlı bir yerleşimin varlığını ortaya koymaktadır. Hitit dönemine ait bir başka mimari kalıntı da avlulu, fırınlı ve ocaklı bir mutfak alanıdır. Burada ele geçen küçük buluntular ile seramik örnekleri bu alanı daha çok kadınların kullandığını, kadınların günlük yaşamına ilişkin ipuçlarını bize göstermektedir.

Ortaçağ’da Phrygia bölgesi Bizanslılar ile Türkler arasında önemli stratejik bir bölgedir. Çünkü bölge Türklerin eline geçerse, Türklerin başkente ulaşma şansları çoğalır ve Bizans egemenliği tehlike altına girebilirdi. Türklerin bu amacına ulaşmaması için İmparator Manuel, Dorylaion’a seçenek oluşturması amacıyla başka bir dayanıklı yerleşim geliştirdi ve buna en uygun mevki olarak Karacahisar’ı seçti. Karacahisar kalesi; Porsuk vadisini, Ankara istikametini ve İstanbul yolunu bir arada kontrol altında tutabiliyordu.³²⁹ Konumu ve görüş açısının fazla olması sebebiyle ateşle haber verme sisteminin yaygın kullanımı, kalenin batıya doğru gelen Türklere karşı savunma görevi üstlenmesini sağlamıştır. Karacahisar kalesinin ne zaman ve kim tarafından yaptırıldığı ve Bizans dönemindeki adı bilinmemektedir.

Kaleden günümüze kalan, güneybatıda bir burç ile batı kısımda kısmen ayakta kalan sur bedenidir. 1999 yılında yapılan Karacahisar yüzey araştırması sırasında ele geçen seramik buluntularıyla birlikte hava fotoğrafının çekilerek kale içindeki yapılar hakkında bir fikir edinilmiştir ve bunun doğrultusunda 2001 yılından itibaren kazı çalışmalarına başlanmıştır. Giriş kapısının bulunduğu bölgede çalışmalara ağırlık

³²⁹ H. Doğru, “Mahruse-i Sultanyüki’nden Eskişehir’e”, *Kebikeç*, sayı no 15: 49- 64, (2003), s. 52.

verilmiştir. Girişteki birbirinden farklı burçlardan kuzeyde yer alanının platformda devşirme malzeme kullanıldığı anlaşılmıştır. Ele geçen Roma dönemine ait mezar steli büyük bir olasılıkla Dorylaion'dan kaleye getirilmiştir. Kalenin içinde sarnıcın kuzey kesiminde yürütülen çalışmalarda ortaya çıkartılan üç mekandan birinde ocaklı bir alanın olması ve yapıların düzensiz bir işçilik sergilemesi bu alanın sivil bir mimari olduğu ileri sürülmüştür. Karacahisar kalesinden ele geçen seramik buluntuları genellikle 14.- 16. yy.'lar arasına tarihlenmektedir. Mimari buluntular ve seramik buluntuları ışığında Karacahisar'ın Bizans döneminden daha erken bir döneme tarihlenmesi bugün için mümkün gözükmemektedir.

SONUÇ

Phrygia bölgesinin kuzeyinde bulunan ve “Phrygia Epiktetos” olarak adlandırılan bölge kentleri arasında yer alan Dorylaion kenti; Grekçe kaynaklarda “Dorylaion”, Latince kaynaklarda “Dorylaeum” ve Arap kaynaklarında “Drusilya, Adrulya ya da Daraulya” olarak geçmektedir.

İlk çağlardan itibaren yerleşim gören Dorylaion adını, kurucusu olarak kabul edilen Eretria’lı Dorylaos’dan almaktadır. Eskişehir’de Hacı Mahmut Bey hanının avlusunda duran bir heykel kaidesi üzerinde bulunan bu yazıt ile 1895’te bölgeye yaptığı ziyaret sırasında Şarhöyük’e giderek araştırmalar yapan G. Radet tarafından bulunan bir başka yazıtta da “Herakles soyundan Akamantion Dorylaos’a” yazılan bir ithaf yazısından bunu öğrenmekteyiz. Dönemin modası olan mitolojik kahramanların kent kurucusu olarak kabul edilmesi geleneğini Dorylaion’da da görmekteyiz. Yukarıda değindiğimiz gibi Dorylaion kenti halkı Eretrialı Dorylaos’un yanında Herakles soyundan gelen Theseus’un oğlu olan Akamas’ı da kentin kurucusu kabul edip, saygı göstermişlerdir. M.S. 3. yy.’da yaşayan Q. Voconius Aelius Stratonikus’un kente sunduğu hizmetlerden dolayı, kentte yer alan phyleler tarafından “Akamantios” ünvanı ile onurlandırıldığını katalog kısmında sunduğumuz epigrafik eserlerden öğrenmekteyiz.

Adı en erken M.Ö. 1. yy.’da antik kaynaklarda geçen Dorylaion kentiyle ilgili antik yazarlar pek detaylı bilgi vermemişlerdir. Kent ile ilgili daha detaylı bilgiler, Ortaçağ kaynaklarında verilmiştir.

19. yy.’da bölgeye gelen araştırmacılar, antik kaynaklarda adı geçen Dorylaion kentinin tam yerini bulabilmek amacıyla Eskişehir ve çevresinde araştırmalar yapmışlar ve bu araştırmalar sonucunda kentin yeri ile ilgili üç değişik görüş ileri sürmüşlerdir: Eskişehir’in 3 km. kuzeydoğusundaki Şarhöyük, Eskişehir’in 7 km güneybatısındaki Karacahisar kalesi, modern Eskişehir’in ilk kuruluş yeri olan Odunpazarı mevki.

1976- 1988 yılları arasında Eskişehir ve çevresinde epigrafik ve topografik araştırmalar yapan P. Frei’in Aşağı Çağlan’da bulunduğu bir mil taşında “Dorylaion’dan 7 Roma mili” yazısı yazmaktadır. Bu mesafe taşın bulunduğu yerden Şarhöyük’e kadar olan uzaklıktır. Bu da Karacahisar’ın Dorylaion’un kent merkezi olamayacağını gösteren önemli bir belgedir.

1989 yılında başlayan Şarhöyük kazısında, höyüğün üzerinde güney ve güneybatıda ortaya çıkartılan Bizans dönemine ait sur bedeni ve kule kalıntısı da bu mil taşında verilen bilginin doğruluğunu kanıtlayan en önemli mimari kalıntılardır.

Günümüzde de devam eden Şarhöyük kazılarında İlk Tunç Çağından Ortaçağ'a kadar sürekli bir yerleşimin olduğu ele geçen mimari, seramik ve küçük buluntulardan anlaşılmaktadır. Höyükte ele geçen buluntulardan, batıdaki yerleşimler ile kent arasında ticari bir bağ olduğu anlaşılmaktadır. Örneğin Şarhöyük'te Thasos amphora kulbunun ele geçirilmesi ya da megara kaseleri ve Batı Yamacı seramiklerinin form, bezeme, astar olarak Bergama'daki örneklerle benzerlikler göstermesi, bu tip seramiklerin ticaret ile bölgeye geldiğini düşündürmektedir. Şarhöyük kazılarında ele geçen üzerinde "ülkenin kralı" ünvanı bulunan MÖ. 13. yy.'a tarihlenen Luvi- Hitit resim yazılı pişmiş toprak bulla, bugün için o dönemdeki adını bilemediğimiz Şarhöyük Hitit yerleşmesinin yerel bir kralın memleketi olduğunu, Hitit krallığı merkezi içinde yer aldığını ya da krallığın etki alanı içinde bulunduğunu ortaya koymaktadır.

1999 yılında başlatılan ve günümüzde de devam eden Karacahisar kazılarında ele geçen mimari buluntular ve seramikler doğrultusunda kalenin Bizans döneminden önceki bir döneme tarihlenmesi olanaksızdır. Kale, korunaklı ve görüş açısının geniş olmasından dolayı Türklere karşı savunma görevi üstlenmesi amacıyla kurulmuştur. Ne zaman, kim tarafından yaptırıldığı ve Bizans dönemindeki adı henüz bilinmemektedir.

EKLER LİSTESİ

EK 1: TABLOLAR VE TABLOLAR LİSTESİ.....	202
EK 2: HARİTALAR VE HARİTALAR LİSTESİ.....	205
EK 3: LEVHA LİSTESİ VE LEVHALAR.....	213

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Dorylaion'dan Ele Geçen Tam Plastik ve Epigrafik Eserlerin Dağılımı

(M. Kavlakoğlu).

Tablo 2: Dorylaion'da Tapınım Gören Kültlerin Tam Plastik, Epigrafik Ve Nümismatik

Eserlere Göre Dağılımı (M. Kavlakoğlu).

Tablo 1: DORYLAION'DAN ELE GEÇEN TAM PLASTİK VE EPİGRAFİK ESERLERİN ESKİŞEHİR MERKEZ VE KÖYLERİNDEKİ DAĞILIMI

ESKİŞEHİR MERKEZ İLÇE VE KÖYLERİNDEKİ DAĞILIMI	KAİDELER	MİMARİ ELEMANLAR	LAHİT	STELLER		YAZIT	HEYKELLER	ALTARLAR	MİL TAŞLARI VE SINIR TAŞLARI
				ADAK	MEZAR				
ŞARHÖYÜK	6	----	1	----	12	5	2	----	----
ESKİŞEHİR İL MERKEZİ	4	3	----	25	40	5	11	9	1
MUTTALIP BELDESİ	----	----	----	1	7	----	----	----	1
BAŞÖREN KÖYÜ	----	----	----	----	----	----	----	2	----
ALINCA KÖYÜ	----	----	----	----	----	----	----	1	----
EMİRCEOĞLU KÖYÜ	----	----	----	----	----	----	----	1	----
BEŞKARDEŞ YERLEŞMESİ	----	----	----	----	----	----	----	1	----
ULUDERE KÖYÜ	----	----	----	----	3	----	----	----	----
ÇUKURHISAR KÖYÜ	----	----	----	1	----	----	----	----	----
İNÖNÜ İLÇESİ	----	----	----	1	1	----	----	----	----
AŞAĞI ÇAĞLAN KÖYÜ	----	----	----	----	----	----	----	----	2
AVDAN KÖYÜ	----	----	----	4	----	----	----	----	----
AŞAĞI ILICA KÖYÜ	----	----	----	----	----	----	----	1	----
KARACAHISAR	----	----	----	----	1	----	----	----	----
SÜPÜREN KÖYÜ	----	----	----	----	1	----	----	----	----
KIRAVDAN KÖYÜ	----	1	----	2	----	----	----	----	1
KUYUCAK KÖYÜ	----	1	----	----	1	----	----	----	----
KAYAPINAR KÖYÜ	----	----	----	----	1	----	----	----	----
ZEMZEMİYE KÖYÜ	----	----	----	----	1	----	----	----	----
TOPLAM	8	5	1	34	68	10	13	15	5

Tablo 2: DORYLAION'DAKİ ÖNEMLİ KÜLTLER

KÜLTÜN ADI	MİMARİ ELEMENLAR	STELLER		HEYKELLER	ALTARLAR	SİKKELER
		ADAK STELİ	MEZAR STELİ			
ANA TANRIÇA METER	---	Kat. No. 2.5.1: 5, 10, 13,14, 31	---	---	Kat. No. 2.4: 2	Kat. No. 3: 1, 5, 10, 11, 18, 29, 32, 35, 40, 55
ZEUS	Kat. No. 2.3: 2, 3, 4	Kat. No. 2.5.1: 3, 4, 6, 9,15, 16, 17, 18, 21, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 29, 30, 32, 33, 34	Kat. No. 2.5.2: 2	---	Kat. No. 2.4: 5, 12,13	Kat. No. 3: 2, 3, 4, 14, 24, 25, 41, 53, 56
HOSIOS KAI DIKAIOS	---	Kat. No. 2.5.1: 2, 4, 5, 20	---	---	Kat. No. 2.4: 3, 4, 6, 7,14	---
TYCHE	---	---	---	Kat. No. 2.1: 3	---	Kat. No. .3: 21, 61
MEN	---	Kat. No. 2.5: 1, 24	---	Kat. No. 2.1: 5, 6, 7, 8, 9	---	---
APOLLON	---	---	---	---	Kat. No. 2.4: 4, 7, 8	Kat. No. 3: 7
HELIOS	---	Kat. No. 2.5.1: 2, 3, 4, 5, 20, 24	---	---	Kat. No. 2.4: 4	Kat. No. 3: 8
ARTEMIS	---	---	---	---	Kat. No. 2.4: 8	Kat. No.3: 30
HERAKLES	---	Kat. No. 2.5.1: 4, 10	---	---	---	Kat. No. 3: 17
HERMES	---	Kat. No.2.5.1: 4	---	---	---	---
POSEIDON	---	Kat. No.2.5.1:25	---	---	---	Kat. No.3: 6, 9, 12, 31
ATHENA	---	---	---	---	---	Kat. No. 3: 8, 15, 23, 38, 47
HADES	---	---	---	---	---	Kat. No.3: 13, 43, 57
ASKLEPIOS	---	---	---	---	---	Kat. No. 3: 16, 22
NEMESIS	---	---	---	---	---	Kat. No. 3: 19, 28, 33, 42, 48, 58
DIONYSOS	---	Kat. No. 2.5.1: 24	---	---	---	Kat. No. 3: 20, 26, 60
TEMBRIS	---	---	---	---	---	Kat. No.3: 27, 34, 39, 46
HERMOS	---	Kat. No. 2.5.1: 7	---	---	---	---
SELENE	---	Kat. No. 2.5.1: 4	---	---	---	---
NIKE	---	---	---	---	---	Kat. No. 3: 37

HARİTALAR LİSTESİ

Harita 1: Eskişehir İlinin Fiziki Haritası (**Eskişehir Kent Rehberi 2003**).

Harita 2: Dorylaion antik kentinin sınırları ve yerleşim birimleri (**Eskişehir Kent Rehberi 2003**), (Y. Polat tarafından düzenlenmiştir.)

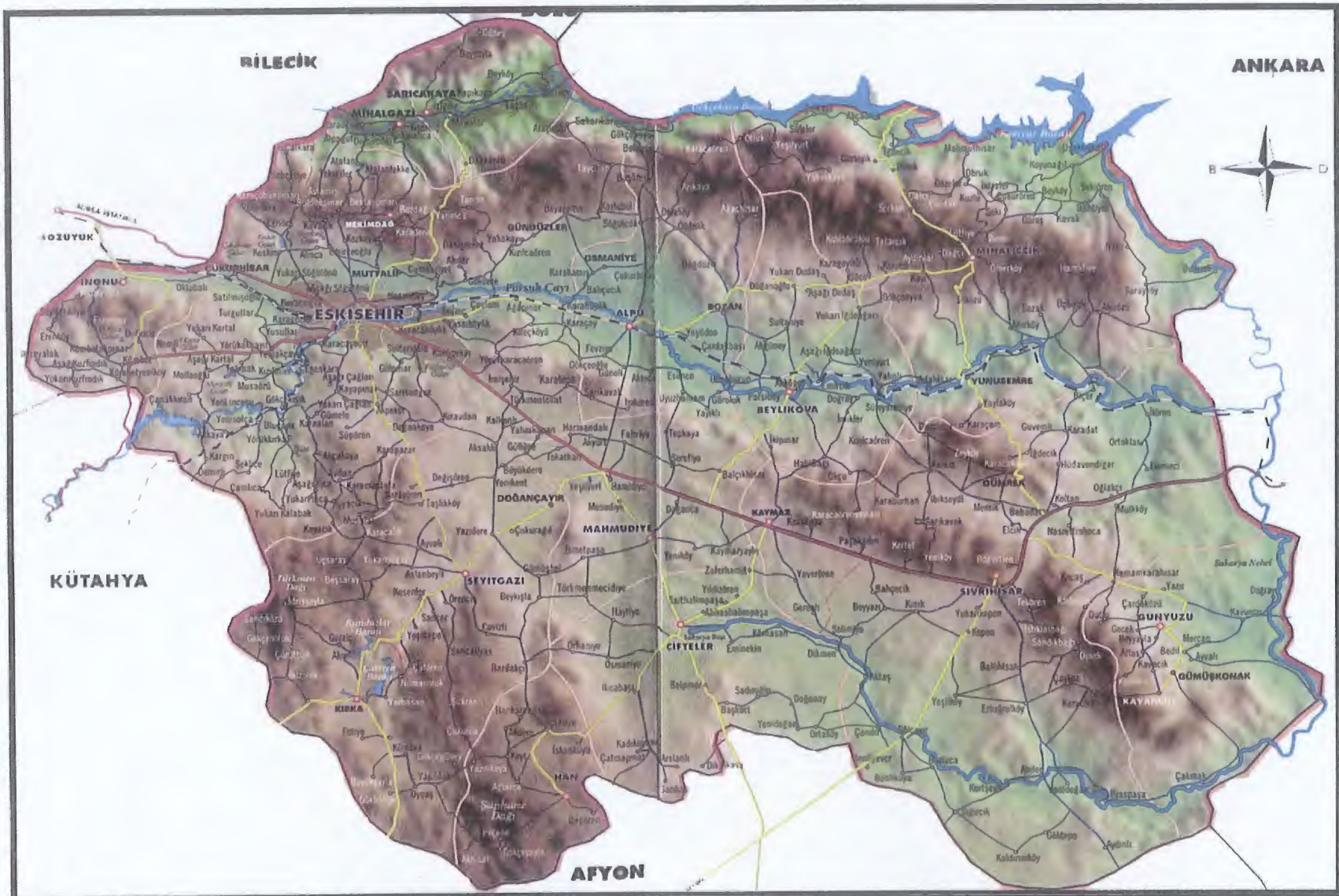
Harita 3: Küçük Asya yol haritası (W. M. Ramsay, 1960, **a.g.e.**, s. 22)

Harita 4: Peutinger Haritası (<http://www.fh-augsburg.de>)

Harita 5: Dorylaion'dan Ele Geçen Tam Plastik Ve Epigrafik Eserlerin Harita Üzerinde Dağılımı (**Eskişehir Kent Rehberi 2003**), (Y. Polat tarafından düzenlenmiştir.)

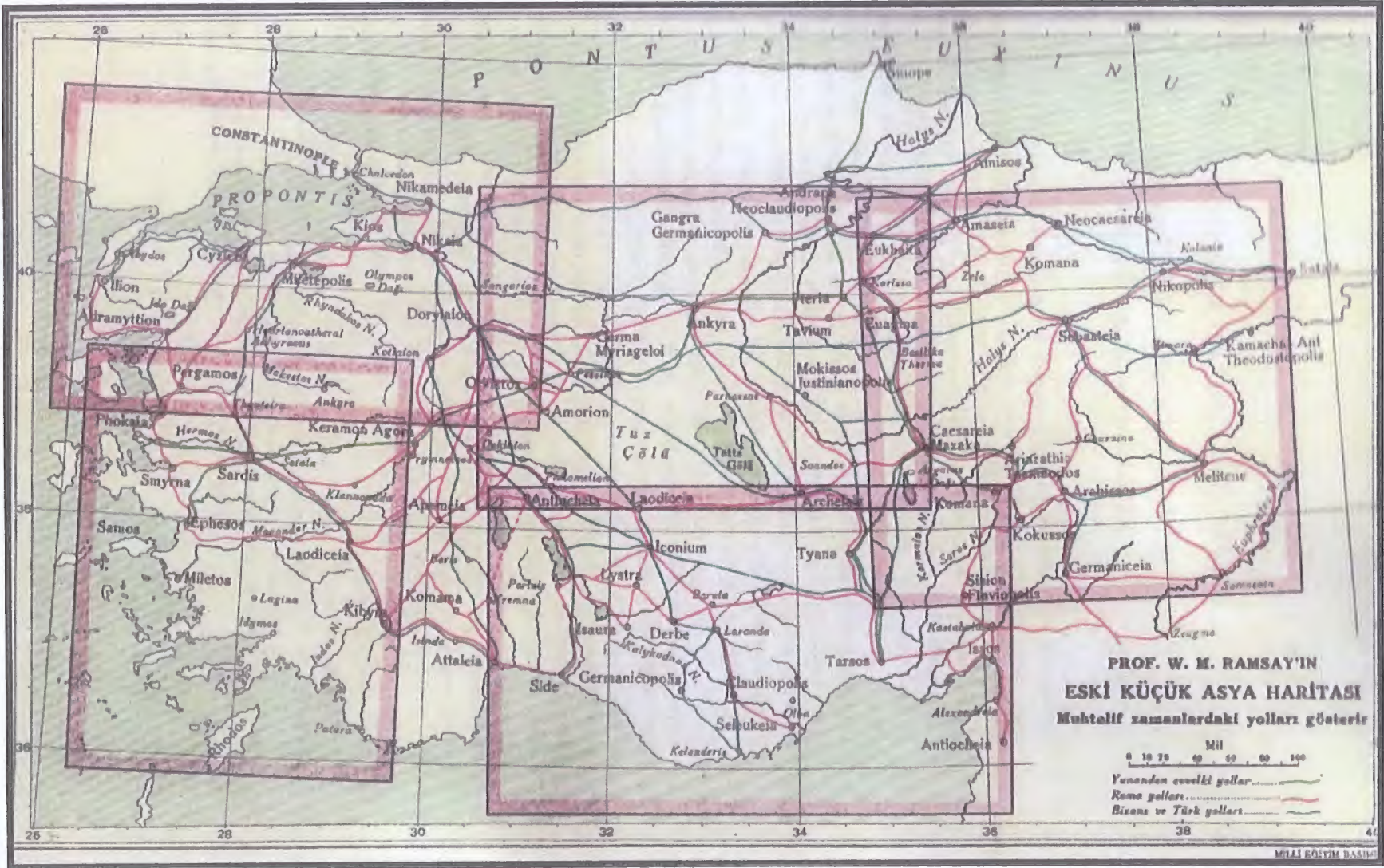
Şema 1: Anadolu'da antikçağda batı- doğu yönündeki yol bağlantıları (E. Parman, 2002, **a.g.e.**, şema 2)

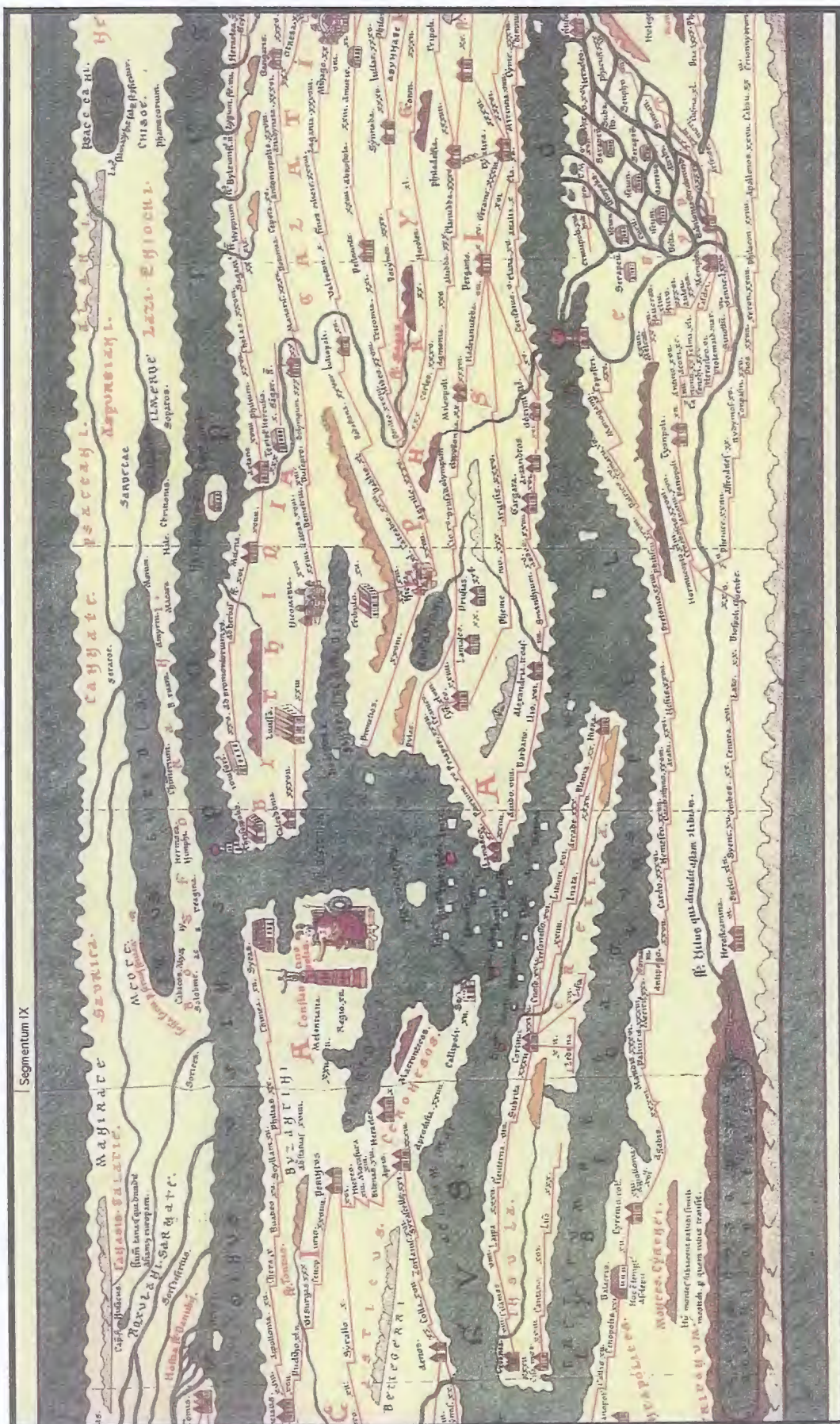
Şema 2: Kuzeybatı- Güneydoğu Diagonal yol bağlantıları (E. Parman, 2002, **a.g.e.**, şema 3)

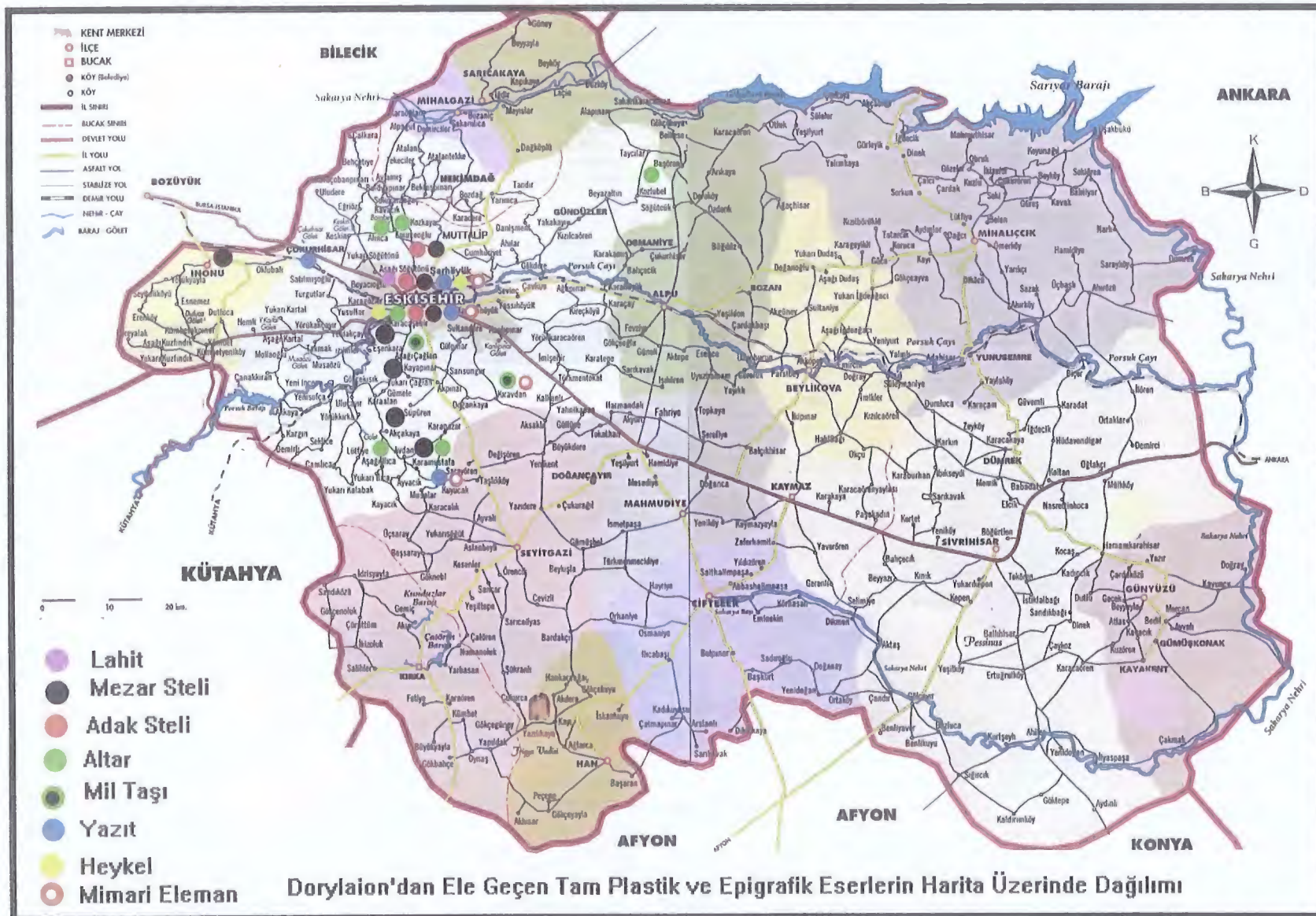

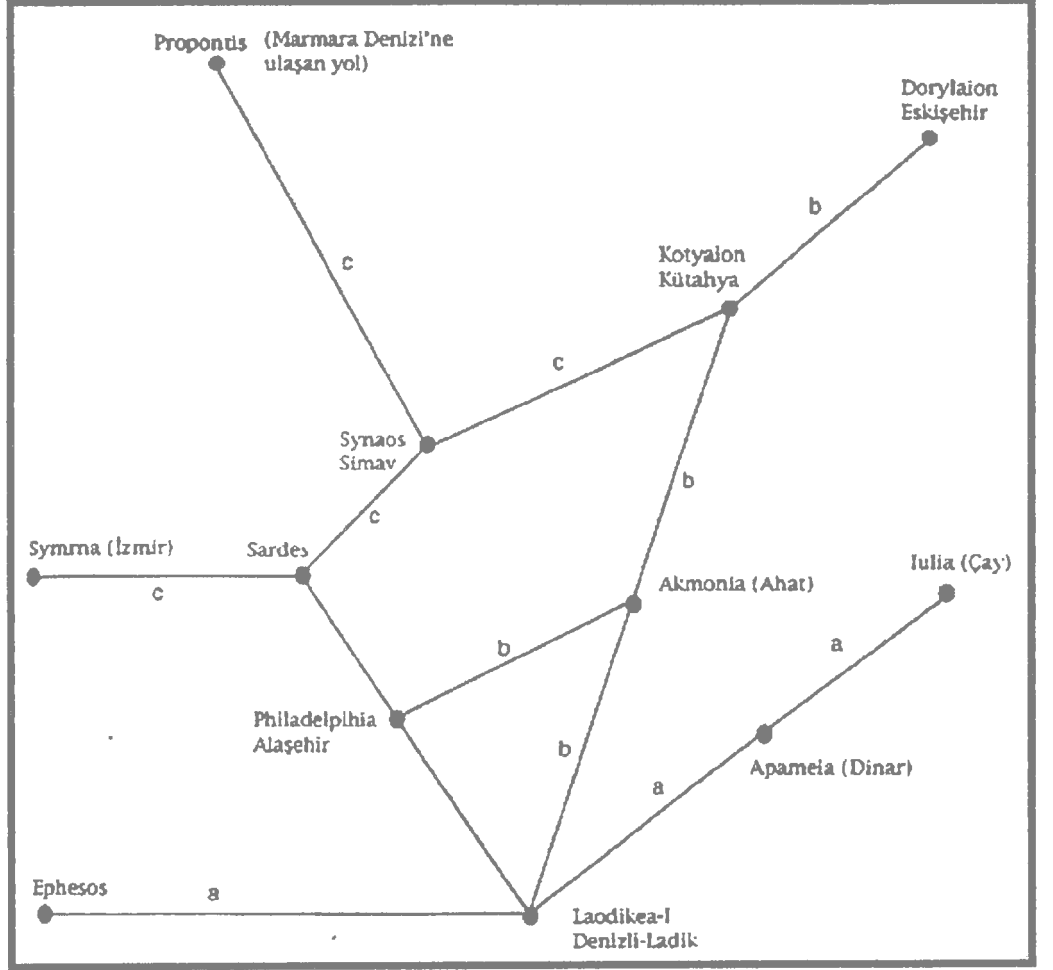
Harita 1

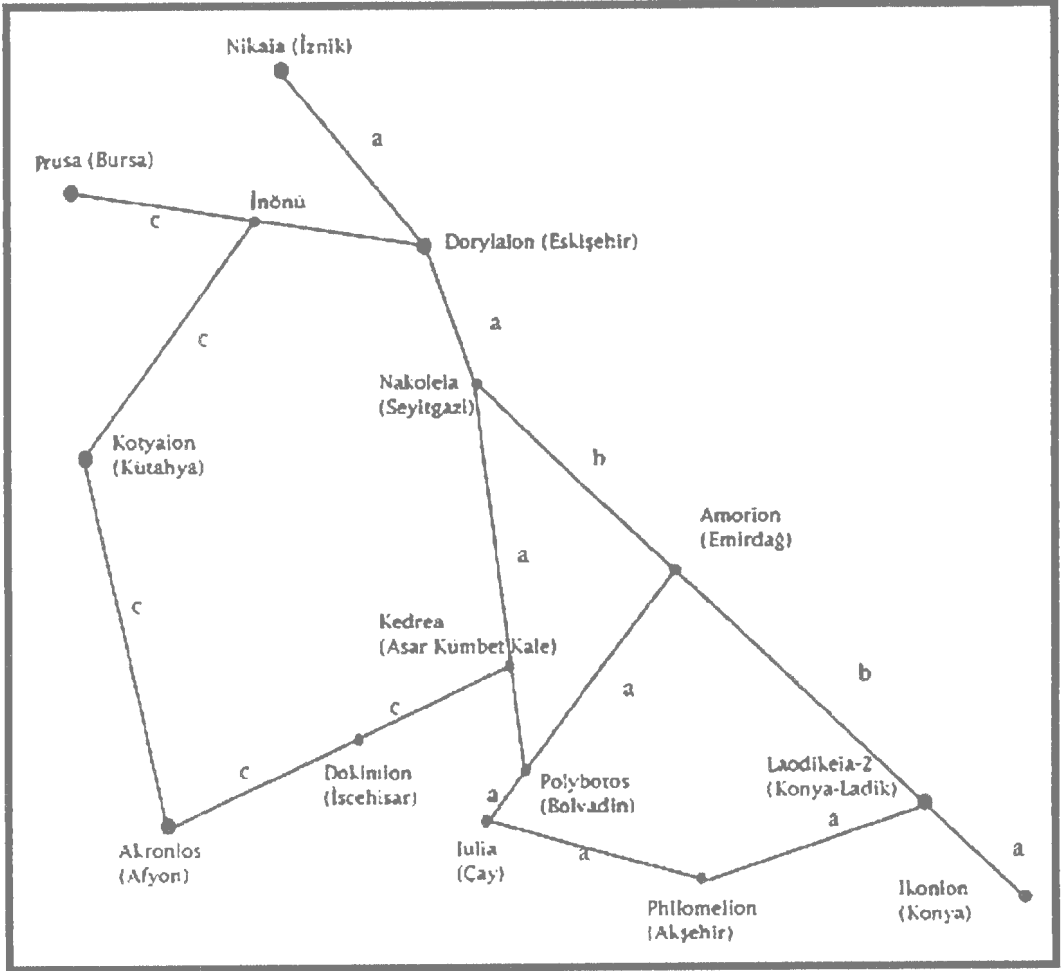

LEVHALAR LİSTESİ

- Levha 1:** a. Şarhöyük'te bulunan kadın başı, cepheden (D. M. Robinson, 1939, **a.g.e.**, pl. VI, 1)
 b. Şarhöyük'te bulunan kadın başı, sağ profilden (D. M. Robinson, 1939, **a.g.e.**, pl. VII, 2)
 c. Şarhöyük'te bulunan kadın başı, sol profilden (D. M. Robinson, 1939, **a.g.e.**, pl. VII, 3)
- Levha 2:** a. Şarhöyük'te bulunan kadın başı, cepheden (D. M. Robinson, 1939, **a.g.e.**, pl. IX, 8)
 b. Şarhöyük'te bulunan kadın başı, arkadan (D. M. Robinson, 1939, **a.g.e.**, pl. IX, 10)
 c. Şarhöyük'te bulunan kadın başı, profilden (D. M. Robinson, 1939, **a.g.e.**, pl. IX, 9)
- Levha 3:** a. Şarhöyük'te bulunan kapaklı lahit (Merkelbach, R. ve J. Stauber, 2001, **a.g.e.**, s. 311, no. 16/34/22)
 b. Şarhöyük'te bulunan kapı tipi mezar steli (Joubin, 1894, **a.g.e.**, pl. VI)
 c. Şarhöyük'te bulunan kapı tipi mezar steli, çizim (Noack, 1894, **a.g.e.**, s. 322, fig. 5)
- Levha 4:** a. Şarhöyük'te bulunan yazıtlı kapı tipi mezar steli (Joubin, 1894, **a.g.e.**, pl. V)
 b. Şarhöyük'te bulunan yazıtlı kapı tipi mezar steli, çizim (Noack, 1894, **a.g.e.**, s. 317, fig. 2)
 c. Şarhöyük'te bulunan kapı tipi mezar steli (M. Waelkens, 1982, **a.g.e.**, no. 329, taf. 47)
 d. Şarhöyük'te bulunan kapı tipi mezar steli (M. Waelkens, 1982, **a.g.e.**, no. 330, taf. 47)
- Levha 5:** a. Şarhöyük'te bulunan ithaf yazıtı (Radet, 1895, **a.g.e.**, pl. V)
 b. Eskişehir'de bulunan erkek portre başı (Mendel, 1909, **a.g.e.**, no. 22, fig. 14)
 c. Eskişehir'de bulunan Tyche heykeline ait gövde (Mendel, 1909, **a.g.e.**, no. 4, fig. 3)
- Levha 6:** a. Eskişehir'de bulunan Demosthenes portre başı, profilden (Richter, 1984, **a.g.e.**, s. 109, fig. 73)

- b.** Eskişehir’de bulunan Demosthenes portre başı, cepheden (Richter, 1984, **a.g.e.**, s. 109, fig. 73)

Levha 7: a. Eskişehir çevresinde bulunan atlı Men heykelciği (Delemen, 1999, **a.g.e.**, no. 336, pl. 20 c)

- b.** Eskişehir, itfaiye müdürlüğü bahçesinde bulunan kadın heykeli (Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 23, no. 53)

- c.** Eskişehir, Yukarı mahallede askeri kışlânın bahçesinde bulunan aslan heykeli (Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 23, no. 54)

Levha 8: a. Eskişehir, Akcamî sokakta bir çeşmede bulunan arşitrav parçası (Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 14, no. 6)

- b.** Kuyucak’ta bulunan sütun gövdesi (Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 43, no. 175)

Levha 9: a. Eskişehir, Hoşnudiye mahallesinde elektrik santrali bahçesinde bulunan altar (Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 15, no. 7 A)

- b.** Eskişehir, Hoşnudiye mahallesinde elektrik santrali bahçesinde bulunan altar (Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 15, no. 7 B)

- c.** Eskişehir, Hoşnudiye mahallesi elektrik santrali bahçesinde bulunan altar (Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 15, no. 7 C)

- d.** Eskişehir, istasyon müdürlüğünün bahçesinde bulunan altar (Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 15, no.10)

Levha 10: a.Eskişehir, itfaiye merkezinde bulunan altar (Ricl, 1991, **a.g.e.**, no. 21, pl. 4)

- b.** Eskişehir, itfaiye merkezinde bulunan altar (Ricl, 1991, **a.g.e.**, no. 21, pl. 4)

- c.** Eskişehir, itfaiye merkezinde bulunan altar (Ricl, 1991, **a.g.e.**, no. 21, pl. 4)

- d.** Eskişehir, itfaiye merkezinde bulunan altar (Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 16, no. 12 A)

- e.** Eskişehir, itfaiye merkezinde bulunan altar (Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 16, no. 12 B)

Levha 11: a. Emirceoğlu köyünde bulunan altar (Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 34, no. 108)

- b.** Eskişehir’de bulunan altar parçası (Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 20, no. 30)

Levha 12: a. Alınca köyünde bulunan altar (Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 34, no. 106)

- b.** Yunus Emre İlkokulundan gelen altar, ön yüz (P. Frei, 1988, **a.g.e.**, no. 9 A, taf. 4, abb. 6)

- c.** Yunus Emre İlkokulundan gelen altar, sağ yüz (P. Frei, 1988, **a.g.e.**, no. 9 B, taf. 6, abb. 13)

Levha 13: a. Aşağı Ilıca köyü, mezarlık alanında bulunan altar, ön yüz (P. Frei, 1988, **a.g.e.**, no. 10 A, taf. 6, abb. 15)

- b.** Aşağı Ilıca köyü, mezarlık alanında bulunan altar, arka yüz (P. Frei, 1988, **a.g.e.**, no. 10 C, taf. 7, abb. 17)

- c.** Beşkardeş yerleşmesinde bulunan altar (Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 32, no. 98)

Levha 14: a. Eskişehir’de bulunan üçgen alınlıklı adak steli (Radet, 1895, **a.g.e.**, no. XXIII)

- b.** Eskişehir’de bulunan adak steli (Calice, 1908, **a.g.e.**, s. 198)

Levha 15: a. Eskişehir’de bulunan üçgen alınlıklı adak steli (L. Robert, 1955, **a.g.e.**, pl. XVI)

- b.** Eskişehir’de bulunan adak steli (Ricl, 1991, **a.g.e.**, no. 24, pl. 3)

Levha 16: a. Eskişehir’de bulunan üçgen alınlıklı adak steli (Ricl, 1991, **a.g.e.**, no. 27, pl. 6. a)

- b.** Eskişehir’de bulunan üçgen alınlıklı adak steli, detay (Ricl, 1991, **a.g.e.**, no. 27, pl. 6. b)

- c.** Eskişehir’de bulunan üçgen alınlıklı adak steli, yazıt (Ricl, 1991, **a.g.e.**, no. 27, pl. 6. c)

Levha 17: a. Eskişehir’de bulunan üçgen alınlıklı adak steli (Radet, **a.g.e.**, s. 154, no. XXIV)

- b.** Eskişehir, Pazar içinde küçük bir dükkanda bulunan adak steli (Radet, **a.g.e.**, no. XXXIX, lev. VII)

Levha 18: a. Eskişehir- Muttalıp yolunda bir çeşmede bulunan üçgen alınlıklı adak steli (Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 27, no. 74- 1)

- b. Eskişehir- Muttalıp yolunda bir çeşmede bulunan üçgen alınlıklı adak steli, detay (Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 27, no. 74- 2)
- c. Eskişehir, Tatar mahallesindeki mezarlıkta bulunan üçgen alınlıklı adak steli (Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 15, no. 8)
- d. Eskişehir, Tatar mahallesindeki mezarlıkta bulunan üçgen alınlıklı adak steli (Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 15, no. 9)
- e. Eskişehir’de bulunan adak steli (Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 16, no.13)

Levha 19: a. Eskişehir, Karapınar mahallesinde bulunan üçgen alınlıklı adak steli (Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 16, no. 14)

- b. Eskişehir, Şeyh Şahabettin Tekkesi bahçesinde bulunan adak steli (Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 17, no. 15)
- c. Eskişehir, Tatar mahallesi mezarlığında bulunan adak steli (Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 17, no. 16)
- d. Eskişehir, Odunpazarı semtinde bir evin duvarında bulunan adak steli (Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 17, no. 17)
- e. Eskişehir, Odunpazarı semtinde bir evin duvarında bulunan adak steli, çizim (Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, no. 17, fig. 2)

Levha 20: a. Avdan köyünde bulunan adak steli (P. Frei, 1988, **a.g.e.**, no. 2N, taf. 3, abb. 2)

- b. Avdan köyünde bulunan üçgen alınlıklı adak steli (P. Frei, 1988, **a.g.e.**, no.3, taf. 3, abb.3)
- c. Avdan köyünde bulunan üçgen alınlıklı adak steli, detay (P. Frei, 1988, **a.g.e.**, no. 3, taf. 3, abb. 4)

Levha 21: a. Avdan köyünde bulunan adak steli (P. Frei, 1988, **a.g.e.**, no. 5N, taf. 3, abb. 4)

- b. Avdan köyünde bulunan adak steli parçası (P. Frei, 1988, **a.g.e.**, no. 6N, taf. 4, abb. 5)
- c. İnönü ilçesinde bulunan üçgen alınlıklı adak steli (P. Frei, 1988, **a.g.e.**, no. 12N, taf. 7, abb. 18)
- d. İnönü ilçesinde bulunan üçgen alınlıklı adak steli, yazıt detay (P. Frei, 1988, **a.g.e.**, no. 12N, taf. 7, abb. 19)

- e. İnönü ilçesinde bulunan üçgen alınlıklı adak steli, yazıt detay (P. Frei, 1988, **a.g.e.**, no 12 N, taf. 8, abb. 20)

Levha 22: a. Kıravdan'da bulunan üçgen alınlıklı adak steli (P Frei, 1992, **a.g.e.**, no.1, abb.1)

- b. Kıravdan'da bulunan üçgen alınlıklı adak steli (P Frei, 1992, **a.g.e.**, no.2, abb.2)

Levha 23: a. Eskişehir, Yukarı mahallede Yemini çeşmesinde bulunan mezar steli (Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 17, no. 20)

- b. Eskişehir, Karapınar mahallesinde bulunan mezar steli (Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 19, no. 28- 1)

- c. Eskişehir, Karapınar mahallesinde bulunan mezar steli (Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 19, no. 28- 3)

- d. Eskişehir, Karapınar mahallesinde bulunan mezar steli, yazıt detay (Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 19, no. 28- 2)

Levha 24: a. Karacahisar köyünde bulunan mezar steli, Dorylaion steli (Köerte, 1895, **a.g.e.**, taf. I)

- b. Karacahisar köyünde bulunan mezar steli, Dorylaion steli (Köerte, 1895, **a.g.e.**, taf. II)

Levha 25: a. Eskişehir, Akarbaşı cami minaresinin kaidesinde bulunan üçgen alınlıklı kapı tipi mezar steli (Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 21, no. 41)

- b. Eskişehir, Akarbaşı cami minaresinin kaidesinde bulunan üçgen alınlıklı kapı tipi mezar steli, çizim (Noack, 1894, **a.g.e.**, s. 320, fig. 3)

Levha 26: a. Eskişehir, Tahıl Pazarı'nda bir çeşmede bulunan kapı tipi mezar steli (M. Waelkens, 1982, **a.g.e.**, no. 338, taf. 50)

- b. Eskişehir, Tahıl Pazarı'nda bir çeşmede bulunan kapı tipi mezar steli, detay (Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 21, no. 40- 2)

- c. Eskişehir, Tahıl Pazarı'nda bir çeşmede bulunan kapı tipi mezar steli, çizim (Noack, 1894, **a.g.e.**, s. 315, fig. 1)

Levha 27: a. Eskişehir, Porsuk oteli ve İstasyon arasındaki cadde kaldırımı içinde bulunan kapı tipi mezar steli (Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 21, no. 42)

- b. Eskişehir, Porsuk oteli ve İstasyon arasındaki cadde kaldırımı içinde bulunan kapı tipi mezar steli, çizim (M. Waelkens, 1982, **a.g.e.**, no. 333,

abb. 34)

c. Eskişehir, elektrik santralindeki Ermeni mezarlığında bulunan tipi mezar steli (Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 22, no. 43- 1)

d. Eskişehir, elektrik santralindeki Ermeni mezarlığında bulunan tipi mezar steli, detay (Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 22, no. 43- 2)

Levha 28: a. Eskişehir, Buğdaypazarı mahallesinde bir çeşmede bulunan kapı tipi mezar steli (Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 22, no. 44- 1)

b. Eskişehir, Buğdaypazarı mahallesinde bir çeşmede bulunan kapı tipi mezar steli, detay (Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 22, no. 44- 2)

c. Eskişehir, Tahıl Pazarı'nda bir çeşmede bulunan üçgen alınlıklı kapı tipi mezar steli (Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 22, no. 45)

Levha 29: a. Eskişehir istasyonundan kapı tipi mezar steli (Joubin, 1894, **a.g.e.**, no. 2, pl. V)

b. Eskişehir istasyonundan kapı tipi mezar steli, çizim (Noack, 1894, **a.g.e.**, s. 321, fig. 4)

c. Eskişehir, Odunpazarı mahallesinde bir çeşmede bulunan üçgen alınlıklı kapı tipi mezar steli (Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 23, no. 47)

Levha 30: a. Muttalıp beldesinin doğusunda bir köprüde kaldırımda bulunan üçgen alınlıklı kapı tipi mezar steli (Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 26, no. 70- 1)

b. Muttalıp beldesinin doğusunda bir köprüde kaldırımda bulunan üçgen alınlıklı kapı tipi mezar steli, detay (Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 26, no. 70- 3)

c. Muttalıp beldesinin doğusunda bir köprüde kaldırımda bulunan üçgen alınlıklı kapı tipi mezar steli, çizim (M. Waelkens, 1982, **a.g.e.**, no. 346, abb. 37)

Levha 31: a. Muttalıp beldesi Orta mahallede bir duvarda bulunan kapı tipi mezar steli (Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 27, no. 72)

b. Muttalıp beldesi Koyun mahallesinde bir evde merdiven taşı olarak kullanılan kapı tipi mezar steli (Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 27, no. 73)

c. Muttalıp beldesi Koyun mahallesinde bir evde merdiven taşı olarak kullanılan kapı tipi mezar steli, çizim (M. Waelkens, 1982, **a.g.e.**,

no. 348, abb. 38)

- Levha 32: a.** Eskişehir’de bulunan, üçgen alınlıklı kapı tipi mezar steli, çizim (M. Waelkens, 1982, **a.g.e.**, no. 331, abb. 33)
- b.** Eskişehir, Aşağı şehrin bir çeşmesi içinde bulunan kapı tipi mezar steli (Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 23, no. 46)
- c.** Eskişehir, Aşağı şehrin bir çeşmesi içinde bulunan kapı tipi mezar steli, çizim (M. Waelkens, 1982, **a.g.e.**, no. 340, abb. 35)
- d.** Eskişehir’de bulunan kapı tipi mezar steli parçası, çizim (M. Waelkens, 1982, **a.g.e.**, no. 342, abb. 36)
- Levha 33: a.** Uludere köyünde bulunan üçgen alınlıklı mezar steli (Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 30, no. 89)
- b.** Muttalip beldesi Emirler mahallesinde bir çeşmede bulunan üçgen alınlıklı mezar steli (Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 26, no. 67- 1)
- c.** Muttalip beldesi Emirler mahallesinde bir çeşmede bulunan üçgen alınlıklı mezar steli, detay (Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 26, no. 67- 2)
- d.** Muttalip beldesi Emirler mahallesinde bir çeşmede bulunan üçgen alınlıklı mezar steli, yazıt (Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 26, no. 67- 3)
- Levha 34: a.** Muttalip beldesi Çakırcı köprüsü kaldırımında bulunan üçgen alınlıklı mezar steli (Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 25, no. 64- 1)
- b.** Muttalip beldesi Çakırcı köprüsü kaldırımında bulunan üçgen alınlıklı mezar steli, yazıt (Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 25, no. 64- 2)
- c.** Muttalip beldesinde Orta mahallede bir evin bahçesinde merdiven taşı olarak bulunan mezar steli, çizim (Merkelbach, R. ve J. Stauber, 2001, **a.g.e.**, s.312, no. 16/34/23)
- d.** Muttalip beldesinde Orta mahallede bir evin bahçesinde merdiven taşı olarak bulunan mezar steli (Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 25, no. 63)
- Levha 35: a.** Uludere köyü, Tekke duvarında bulunan üçgen alınlıklı mezar steli (Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 30, no. 90- 1)
- b.** Uludere köyü, Tekke duvarında bulunan üçgen alınlıklı mezar steli, yazıt (Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 30, no. 90- 2)

c. Süpüren köyü, Acıpınar çeşmesinde bulunan mezar steli

(Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 41, no. 158)

d. Uludere köyü, Tekke avlu duvarında bulunan üçgen alınlıklı mezar steli

(Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 30, no. 91- 1)

Levha 36: a. Şarhöyük ile Muttalip arasında bulunan üçgen alınlıklı mezar steli

(Merkelbach, R. ve J. Stauber, 2001, **a.g.e.**, s.323, no. 16/34/37)

b. Eskişehir’de bir evde basamak taşı olarak bulunan mezar steli

(Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 17, no. 21)

c. Eskişehir, Odunpazarı mahallesinin yukarısında bir çeşmede bulunan

mezar steli (Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 18, no.22)

Levha 37: a. Eskişehir, Akcami sokakta bir çeşmede bulunan mezar steli

(Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 18, no. 24)

b. Eskişehir, Karapınar caminin suvarında bulunan mezar steli

(Cox ve Cameron, 1937, **a.g.e.**, pl. 19, no. 29)

Levha 38: a. Aşağı Çağlan köyünde bulunan mil taşı (S. Frei- Korsunky, 1986, **a.g.e.**,

s. 91 vd., taf. 10)

b. Aşağı Çağlan köyünde bulunan mil taşı (S. Frei- Korsunky, 1986, **a.g.e.**,

s.97 vd., taf. 10)

c. Kıravdan köyünde bulunan mil taşı (S. Frei- Korsunky, 1986, **a.g.e.**, s. 98,

taf. 10)

Levha 39: a. Muttalip beldesi Emirler mahallesinde bulunan sınır taşı, yazıt (Cox ve

Cameron, 1937, **a.g.e.**, no. 60, pl. 24- 2)

b. Muttalip beldesi Emirler mahallesinde bulunan sınır taşı (Cox ve

Cameron, 1937, **a.g.e.**, no. 60, pl. 24- 1)

Levha 40: a. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 5, no. 170)

b. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 5, no. 171)

c. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 5, no. 173)

d. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 6, no. 185)

e. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 6, no. 186)

f. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 6, no. 192)

g. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 6, no. 200)

h. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 7, no. 202)

Levha 41: a. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 7, no. 203)

- b. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 7, no. 204)
- c. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 7, no. 205)
- d. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 7, no. 207)
- e. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 7, no. 209)
- f. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 7, no. 212)
- g. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 7, no. 214)
- h. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 7, no. 222)
- i. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 7, no. 223)
- j. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 7, no. 224)

Levha 42: a. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 8, no. 225)

- b. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 8, no. 226)
- c. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 8, no. 229)
- d. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 8, no. 230)
- e. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 8, no. 232)
- f. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 8, no. 235)
- g. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 8, no. 236)
- h. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 8, no. 237)
- i. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 9, no. 240)
- j. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 9, no. 241)

Levha 43: a. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 9, no. 242)

- b. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 9, no. 245)
- c. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 9, no. 246)
- d. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 9, no. 247)
- e. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 9, no. 248)
- f. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 9, no. 249)
- g. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 9, no. 253)
- h. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 9, no. 255)
- i. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 9, no. 256)
- j. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 9, no. 257)
- k. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 9, no. 258)

Levha 44: a. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 10, no. 259)

- b. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 10, no. 264)
- c. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 10, no. 266)

- d. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 10, no. 267)
- e. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 10, no. 269)
- f. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 10, no. 273)
- g. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 10, no. 274)
- h. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 10, no. 275)
- ı. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 11, no. 276)
- j. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 11, no. 283)
- k. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 11, no. 285)
- l. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 11, no. 287)

- Levha 45:** a. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 11, no. 288)
- b. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 11, no. 290)
 - c. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 11, no. 291)
 - d. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 11, no. 293)
 - e. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 11, no. 297)
 - f. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 11, no. 298)
 - g. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 12, no. 305)
 - h. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 12, no. 313)
 - ı. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 12, no. 314)
 - j. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 12, no. 320)
 - k. Dorylaion sikkesi (von Aulock, 1987, **a.g.e.**, lev. 12, no. 324)

- Levha 46:** a. Şarhöyük Hitit şantiyesinden ele geçen taş aletler (Şarhöyük kazısı fotoğraf arşivinden)
- b. Şarhöyük kazısında ele geçirilen demir tarha (Şarhöyük kazısı fotoğraf arşivinden)

- Levha 47:** a. Kargın köyü Porsuk istasyonu'nda bulunan baskı kollu üzüm presi (T. Sivas, 2003, **a.g.e.**, s.18)
- b. Kargın köyü Porsuk istasyonu'nda bulunan baskı kollu üzüm presi, çizim(T. Sivas, 2003, **a.g.e.**, s.18)

- Levha 48:** a. Şarhöyük kazısından ele geçen ağırşakların toplu fotoğrafı (Şarhöyük kazısı fotoğraf arşivinden)
- b. Şarhöyük kazısından ele geçen ağırlıkların toplu fotoğrafı (Şarhöyük kazısı fotoğraf arşivinden)

- Levha 49:** a. Şarhöyük kazısından ele geçen deri tabaklama aleti (Şarhöyük

kazısı fotoğraf arşivinden)

- b. Şarhöyük kazısından ele geçen kemik stile (Şarhöyük kazısı fotoğraf arşivinden)

Levha 50: a. Şarhöyük hava fotoğrafı (Şarhöyük kazısı fotoğraf arşivinden)

- b. Şarhöyük'ün ilk yerleşme planı (G. Radet, 1895, a.g.e., pl. IV)

Levha 51: a. 1931 yılında Şarhöyük'ün güney- güneybatı yönünden görünümü (Cox ve Cameron, 1937, a.g.e., pl. 2)

- b. 1931 yılında Şarhöyük'ün kuzey- kuzeybatı yönünden görünümü (Cox ve Cameron, 1937, a.g.e., pl. 2)

Levha 52: a. Şarhöyük topografik planı (Şarhöyük kazısı fotoğraf arşivinden)

Levha 53: a. N 22 Bizans dönemi sur bedeni ve yarım daire kulenin duvar kalıntıları (Şarhöyük kazısı fotoğraf arşivinden)

- b. S 24 Bizans dönemi sur bedeni (Şarhöyük kazısı fotoğraf arşivinden)

Levha 54: a. Şarhöyük'ten ele geçen Bizans dönemi kabartma motifli kandil kulp parçası (Şarhöyük kazısı fotoğraf arşivi)

- b. Şarhöyük'ten ele geçen kabartma motifli kandil kulp parçası (Şarhöyük kazısı fotoğraf arşivinden)

- c. Şarhöyük'ten ele geçen kabartma haç motifli kandil kulp parçası (Şarhöyük kazısı fotoğraf arşivinden)

- d. Şarhöyük'ten ele geçen kabartma haç motifli kandil kulp parçası (Şarhöyük kazısı fotoğraf arşivinden)

- e. Şarhöyük'ten ele geçen kabartma haç motifli kandil kulp parçası (Şarhöyük kazısı fotoğraf arşivinden)

- f. Şarhöyük'ten ele geçen kabartma Bizans dönemi kandil örneği (Şarhöyük kazısı fotoğraf arşivinden)

- g. Şarhöyük'ten ele geçen Bizans dönemi sikkesi (Şarhöyük kazısı fotoğraf arşivinden)

Levha 55: a. Şarhöyük'te ortaya çıkartılan taş sanduka tipi Geç dönem mezarı (Şarhöyük kazısı fotoğraf arşivinden)

- b. Şarhöyük kazısında ele geçen alçıdan büst (Şarhöyük kazısı fotoğraf arşivinden)

Levha 56: a. Şarhöyük'te ortaya çıkartılan Erken Roma evi ve fırınlı mekan (Şarhöyük kazısı fotoğraf arşivinden)

- b. Roma dönemine ait Şarhöyük kandilleri (Şarhöyük kazısı fotoğraf arşivinden)
- c. Roma dönemine ait Şarhöyük kandil parçaları (Şarhöyük kazısı fotoğraf arşivinden)

Levha 57: a. Şarhöyük kazısında ele geçen Roma dönemi sikkesi(Şarhöyük kazısı fotoğraf arşivinden)

- b. Şarhöyük kazısında ele geçen Roma dönemi sikkesi(Şarhöyük kazısı fotoğraf arşivinden)
- c. Hellenistik döneme tarihlenen 6 mekanlı mahalle sektörü (Şarhöyük kazısı fotoğraf arşivinden)

Levha 58: a. Bir evin çatısını destekleyen ahşap direk(Şarhöyük kazısı fotoğraf arşivinden)

- b. Ahşap direğin detaylı fotoğrafı (Şarhöyük kazısı fotoğraf arşivinden)

Levha 59: a. Höyüğün batısında bulunan magazinli alan (Şarhöyük kazısı fotoğraf arşivinden)

- b. Höyüğün batısından ele geçen Thasos amphora kulbu, çizim (Şarhöyük kazısı arşivinden)

Levha 60: a. Şarhöyük kazısından ele geçen megara kase parçası (Şarhöyük kazısı fotoğraf arşivinden)

- b. Şarhöyük kazısından ele geçen megara kase parçası (Şarhöyük kazısı fotoğraf arşivinden)
- c. Şarhöyük kazısından ele geçen megara kase parçası (Şarhöyük kazısı fotoğraf arşivinden)
- d. Şarhöyük kazısından ele geçen Batı yamacı seramiği (Şarhöyük kazısı fotoğraf arşivinden)

Levha 61: a. Şarhöyük kazısından ele geçen siyah firnisli kap parçası(Şarhöyük kazısı fotoğraf arşivinden)

- b. Şarhöyük kazısından ele geçen siyah firnisli kap parçası(Şarhöyük kazısı fotoğraf arşivinden)
- c. Şarhöyük kazısından ele geçen siyah firnisli kap parçası(Şarhöyük kazısı fotoğraf arşivinden)
- d. Şarhöyük kazısından ele geçen siyah firnisli kap parçası(Şarhöyük kazısı fotoğraf arşivinden)

- e. Şarhöyük kazısından ele geçen siyah firnisli kap parçası(Şarhöyük kazısı fotoğraf arşivinden)

Levha 62: a. Şarhöyük kazısında ortaya çıkan Phryg dönemi mimari kalıntıları (Şarhöyük kazısı fotoğraf arşivinden)

- b. Şarhöyük kazısında ortaya çıkan Phryg dönemi mimari kalıntıları (Şarhöyük kazısı fotoğraf arşivinden)

Levha 63: a. Pişmiş toprak Paleo- Phryg yazıtlı mühür (Şarhöyük kazısı fotoğraf arşivinden)

- b. Şarhöyük kazılarından ele geçen gri grafitolu kase parçası (Şarhöyük kazısı fotoğraf arşivinden)

- c. Şarhöyük kazılarından ele geçen gri grafitolu kase parçası (Şarhöyük kazısı fotoğraf arşivinden)

Levha 64: a. Şarhöyük Hitit açmalarında bulunan Kusura C evi

- b. Şarhöyüğün güney açmalarında ortaya çıkartılan işlik(mutfak) alanı (Şarhöyük kazısı fotoğraf arşivinden)

- c. Şarhöyük Hitit dönemi günlük kullanım alanına ait restitüsyon (Şarhöyük kazısı arşivinden)

Levha 65: a. Şarhöyük'ten ele geçen Hitit dönemi kap parçaları (Şarhöyük kazısı fotoğraf arşivinden)

- b. Şarhöyük kazılarından ele geçen lentoid biçimli, ip delikli pişmiş toprak mühür. (Şarhöyük kazısı fotoğraf arşivinden)

- c. Şarhöyük'ten ele geçen İlk Tunç Çağına ait pişmiş toprak ana tanrıça figürini (Şarhöyük kazısı fotoğraf arşivinden)

Levha 66: a. Karatuzla Nekropolü, 8 No.lu mezar odası (Karatuzla kazı arşivinden)

- b. Karatuzla Nekropolünden ele geçen mezar kapları (Karatuzla kazı arşivinden)

Levha 67: a. Esentepe Tümülüs kazısı dromos ve mezar odası çizimi, üstten

(Yumrukçağlar, 1995, a.g.e., s. 168, abb. 1)

- b. Esentepe Tümülüs kazısı dromos ve mezar odası çizimi, yandan

(Yumrukçağlar, 1995, a.g.e., s. 169, abb. 2)

- c. Açık cezaevinin bulunduğu alanda yapılan kazı çalışmalarında ele geçen Bizans dönemi taban mozaïği

Levha 68: a. Karacahisar Kalesi planı (E. Parman, 2002, a.g.e., plan 1)

- b. Karacahisar Kalesinde ele geçen Roma mezar steli (E. Parman, 2003, **a.g.e.**, s. 369, res. 1)

a

b

c

a

b

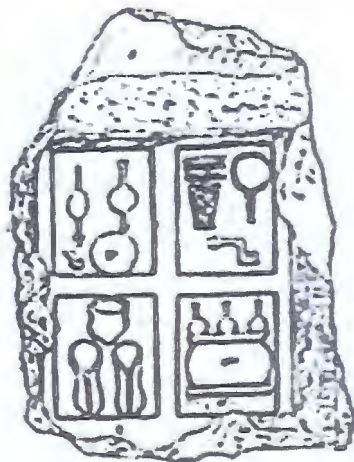
c

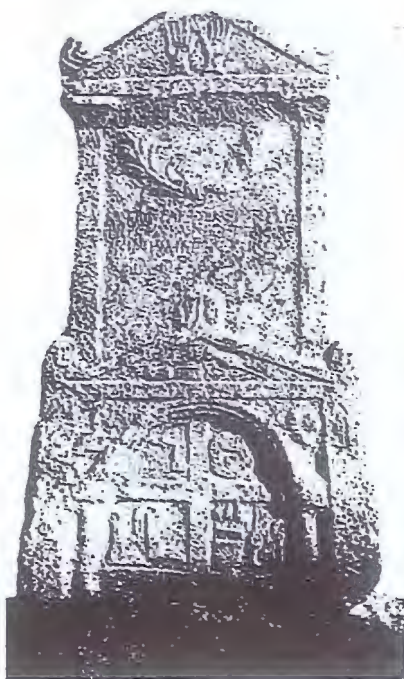
a

b

c

a

b

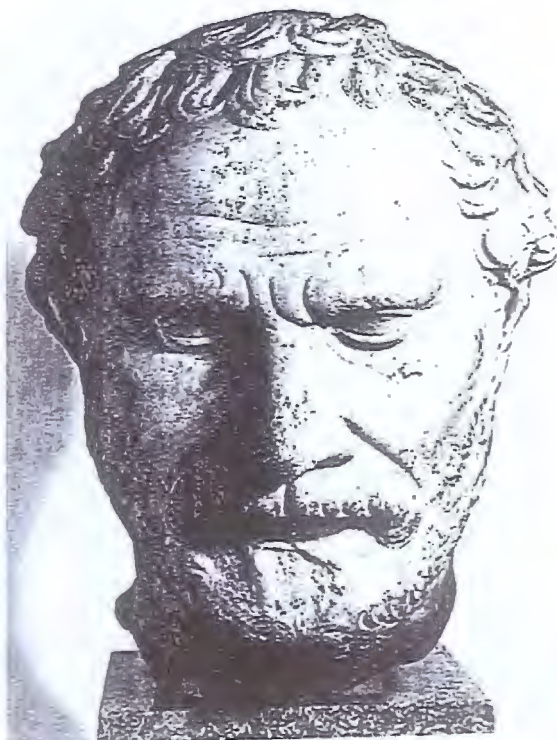
c

d

a

b

a

b

c

a

b

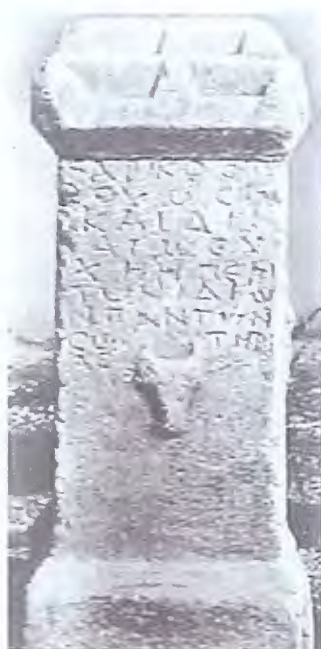
a

b

c

d

a

b

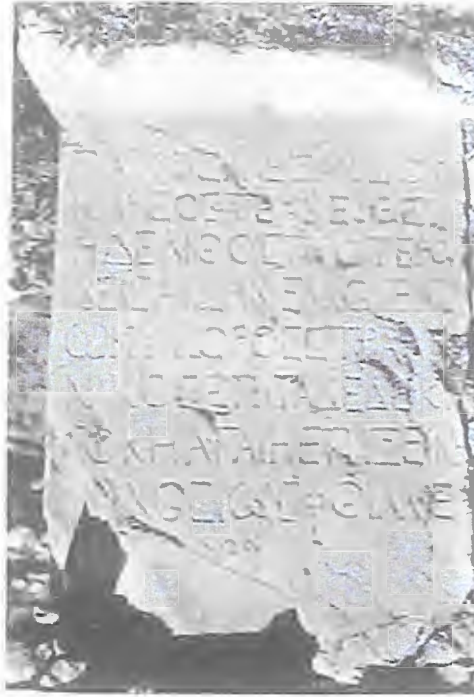
c

d

e

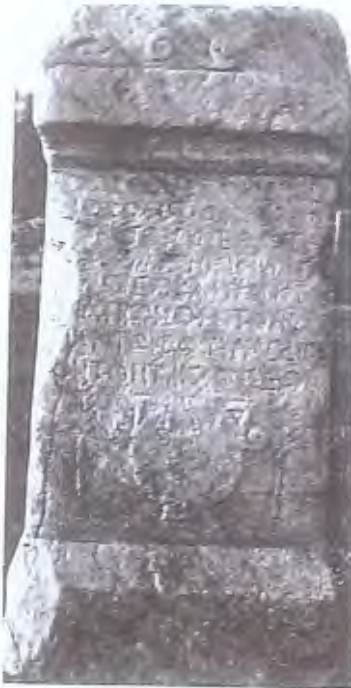
a

b

a

b

c

a

b

c

a

b

a

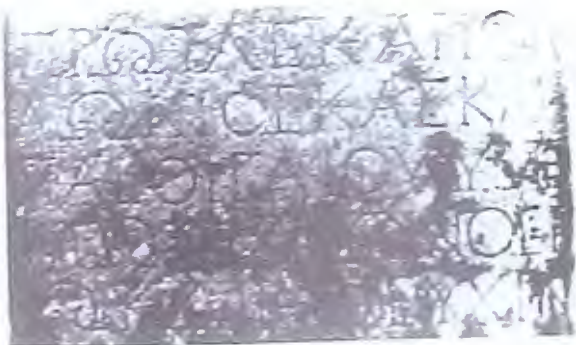
b

a

b

c

a

b

a

b

c

d

e

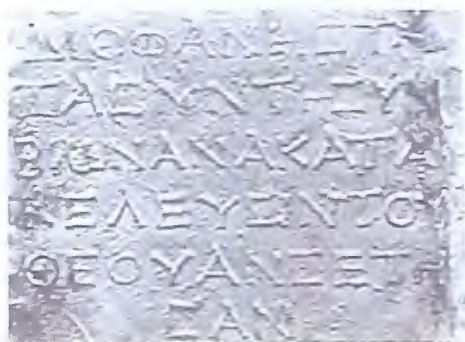
a

b

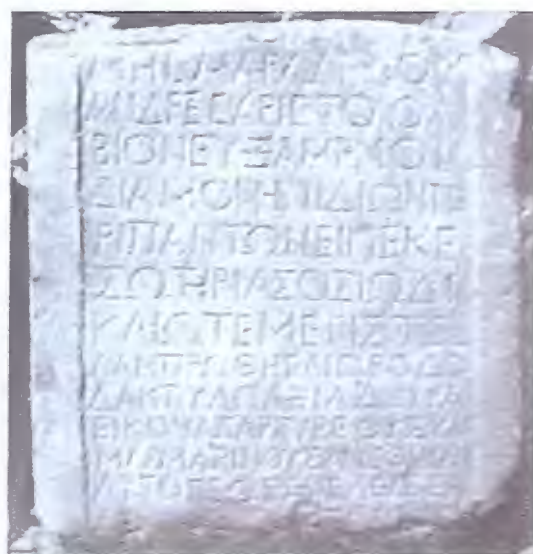
c

d

e

a

b

c

a

b

c

d

e

a

b

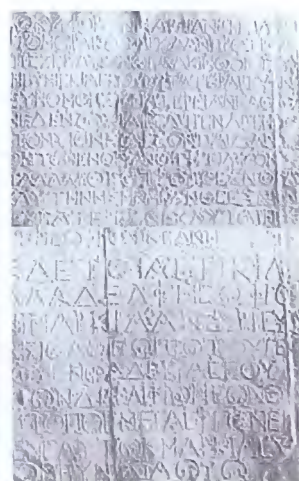
a

b

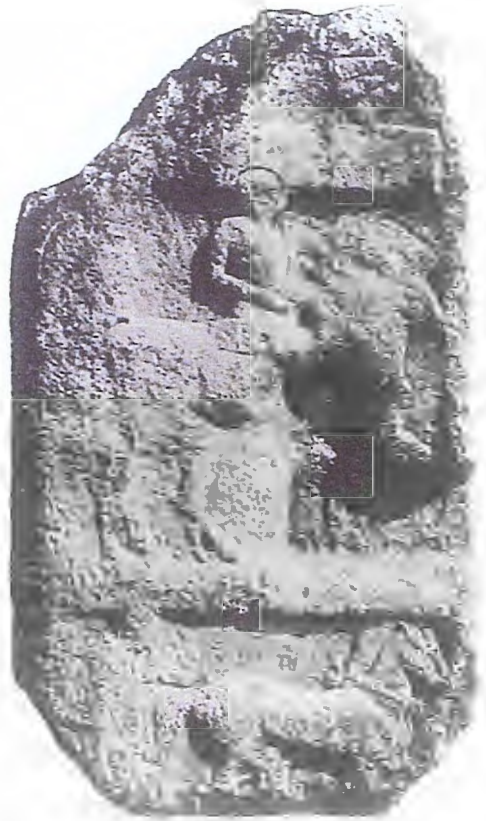
c

d

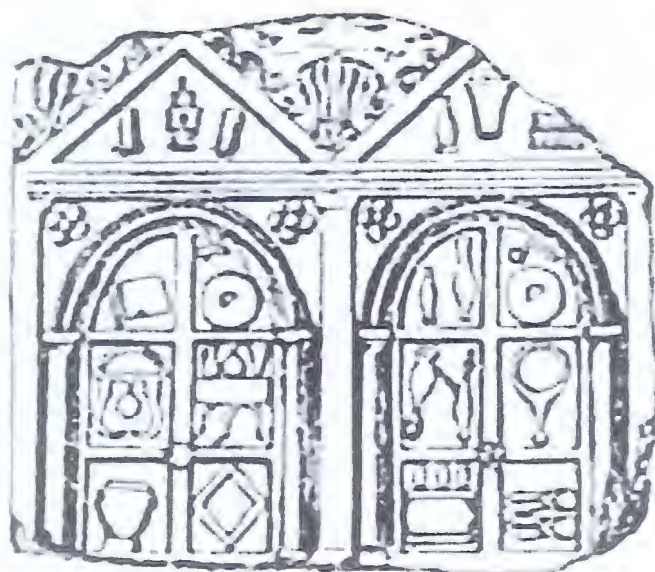
a

b

a

b

a

b

c

a

b

c

d

a

b

c

a

b

c

a

b

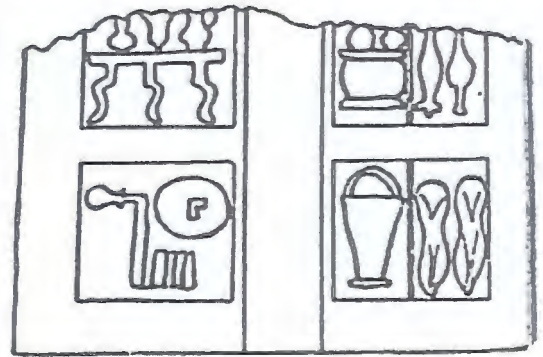
c

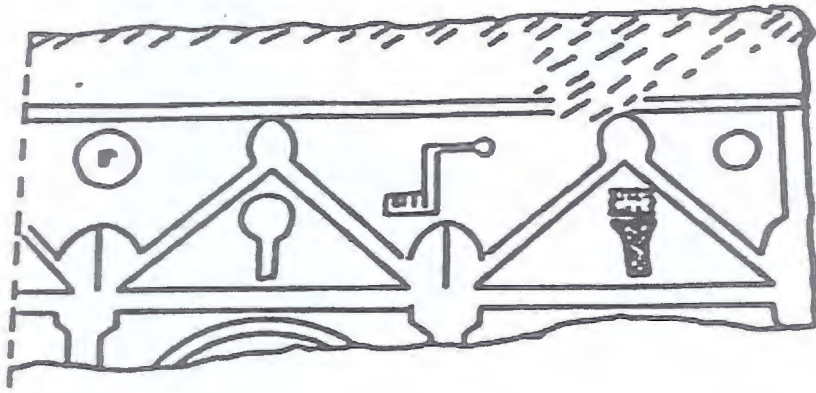
a

b

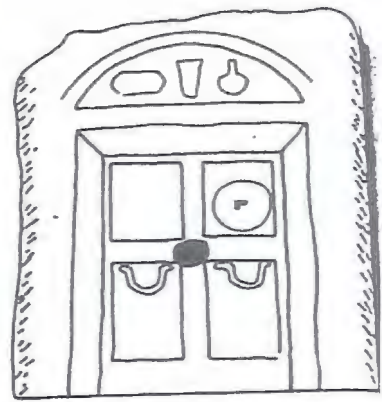
c

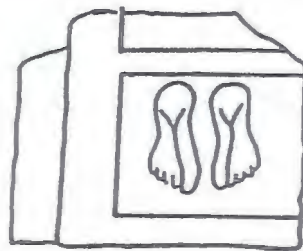
a

b

c

d

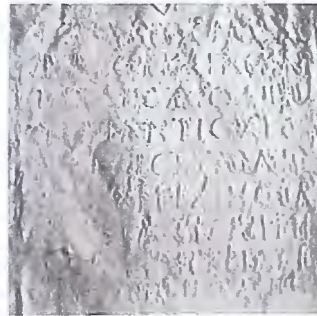
a

b

c

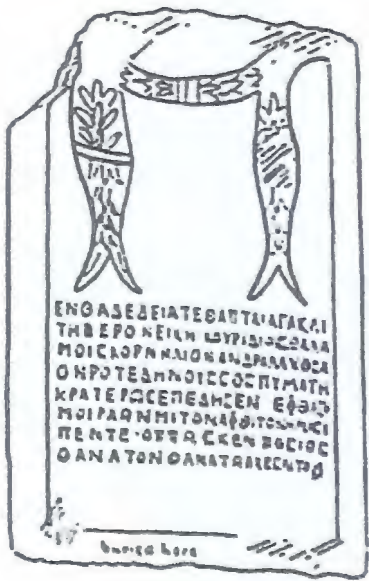
d

a

b

c

d

a

b

c

d

a

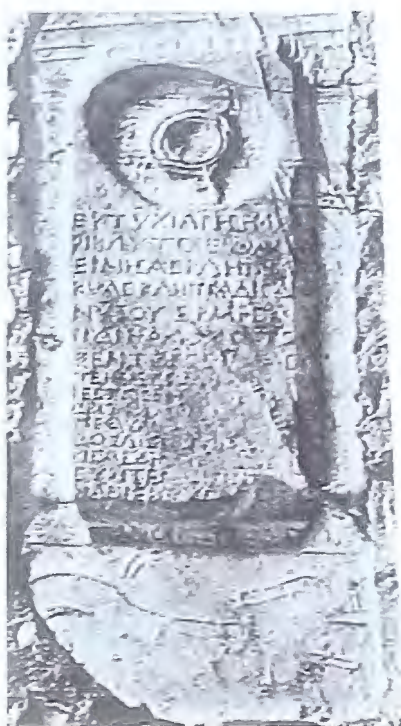
b

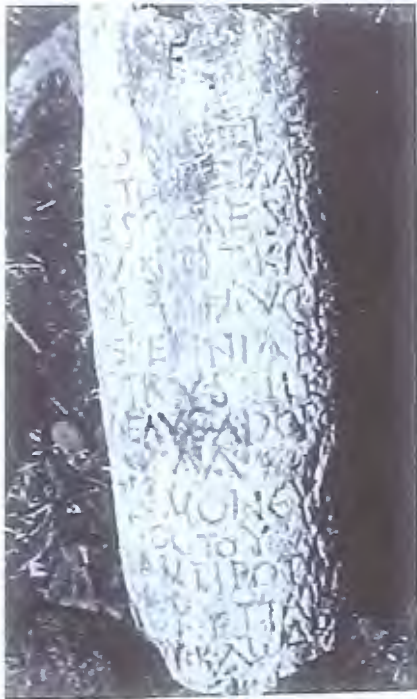
c

a

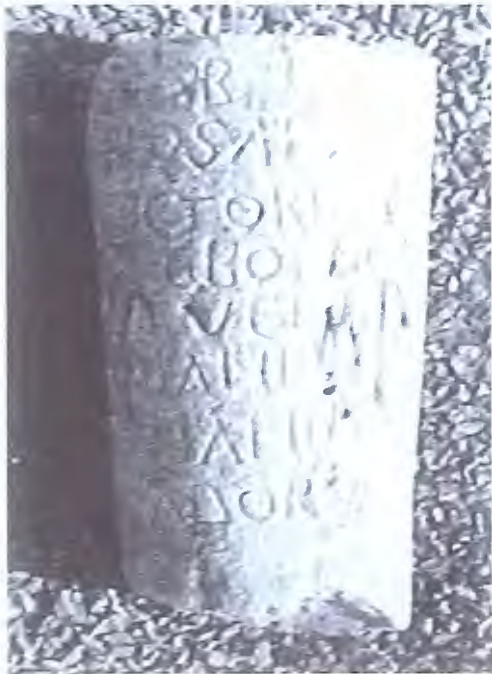
b

a

b

c

a

b

a

b

c

d

e

f

g

h

a

b

c

d

e

f

g

h

i

j

a

b

c

d

e

f

g

h

i

j

a

b

c

d

e

f

g

h

i

j

k

a

b

c

d

e

f

g

h

i

j

k

l

a

b

c

d

e

f

g

h

i

j

k

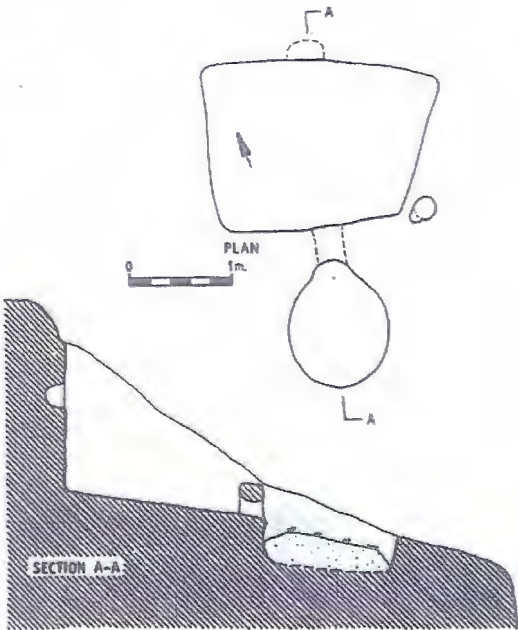
a

b

a

b

a

b

a

b

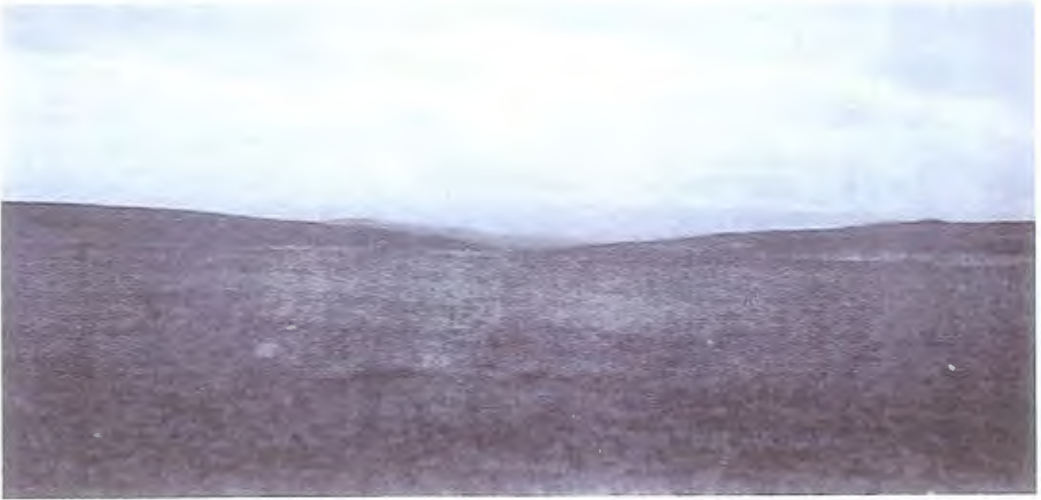
a

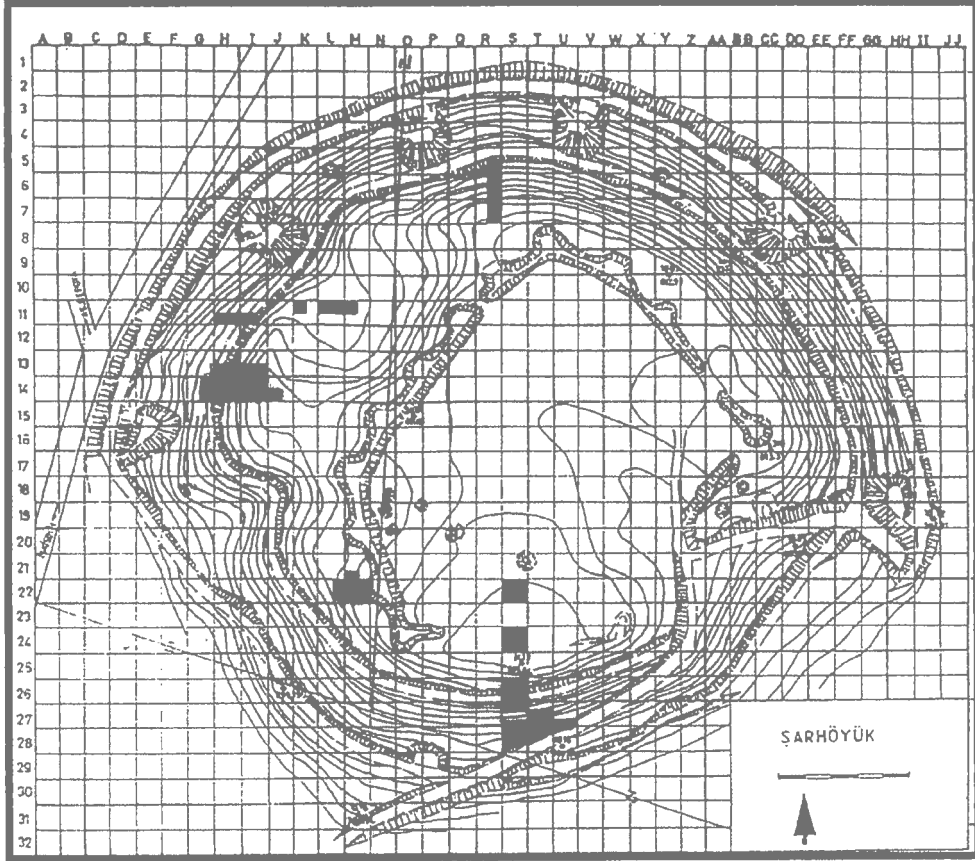
b

a

b

a

a

b

a

b

c

d

e

f

a

b

a

b

c

a

b

c

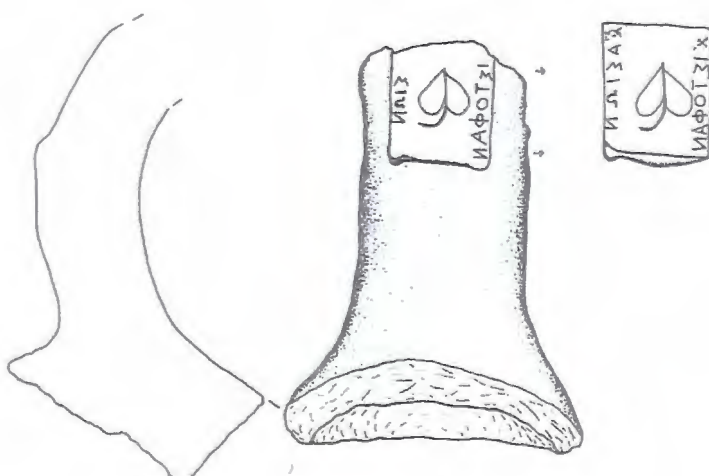
a

b

a

b

a

b

c

d

a

b

c

d

e

a

b

a

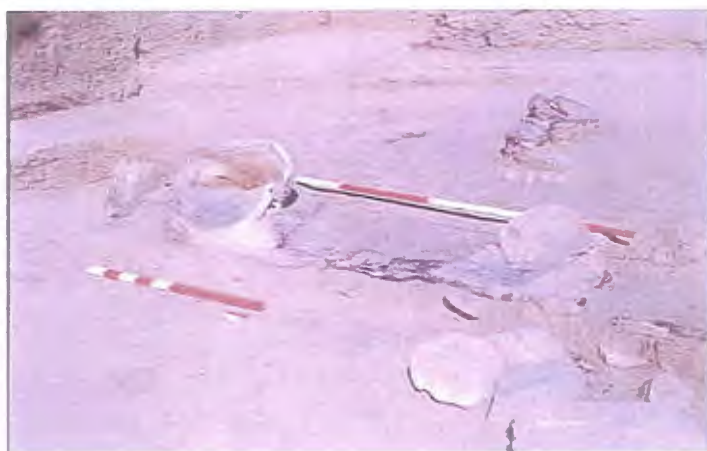
b

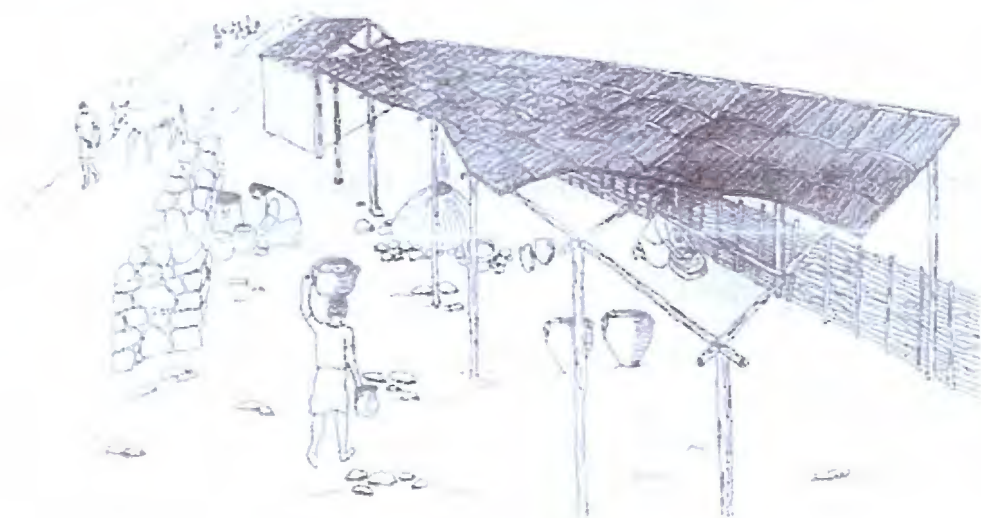
c

a

b

c

a

b

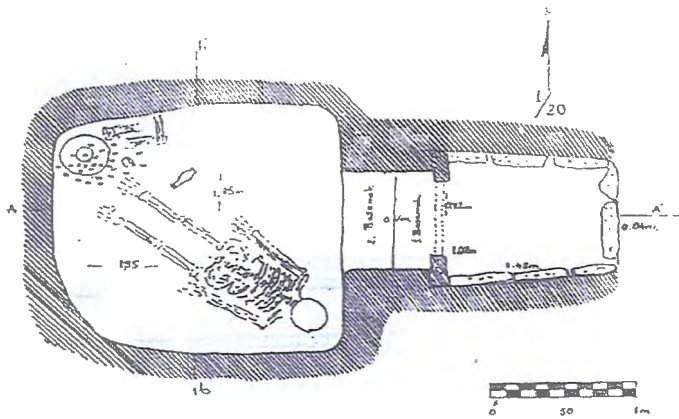
c

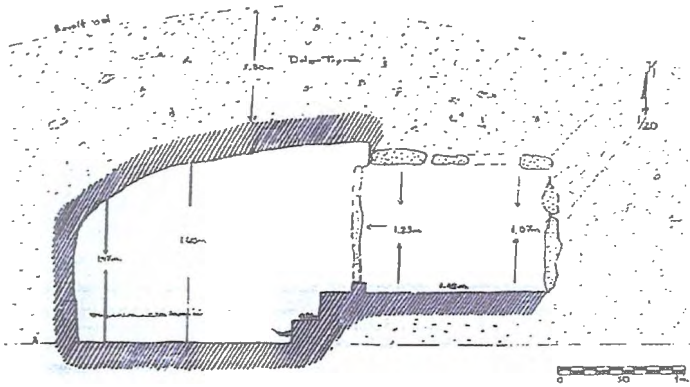
a

b

a

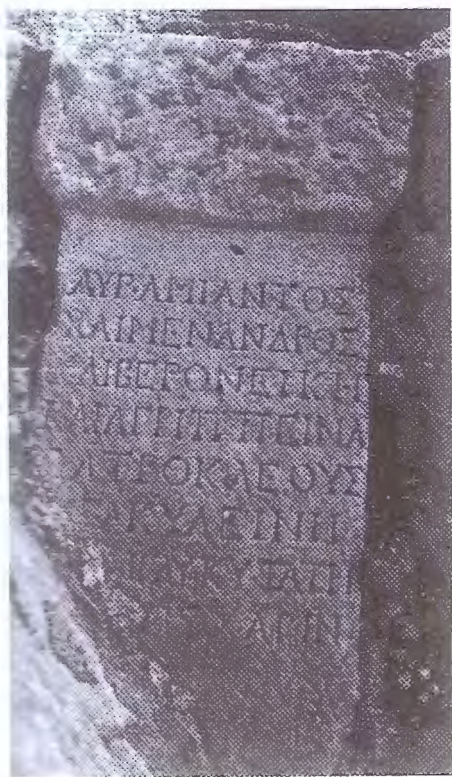
b

c

a

b

KAYNAKÇA

ANTİKÇAĞ VE ORTAÇAĞ KAYNAKLARI

Anna Komnena. **Alexiade**. Ed.: B. Leib. Paris: 1937- 45.

Athenaeus. **Deipnosophistiae I – III**. İngilizce'ye çeviren: Charles Burton Gulick.
London: Harvard University Press, 1. basım, 1927.

Belazuri. **Fütühü'l- Büldan**. Ed.: J. De Goeje. 1866.

Cicero. **In Catitilinam I- IV: Pro Murena- Pro Sulla- Pro Flacco**. İngilizce'ye çeviren: C. Macdonald. Ed.: G. P. Goold. London: Loeb, 1977.

Claudius Ptolemaios. **Geographica**. Ed. F.A. Nobbe. Leipzig: 1843- 1845, repr. 1966.

Diodorus Siculus. **Bibliothekes Historikes XIX. 66 – XX**. İngilizce'ye çeviren: Russel M. Geer. London: Harvard University Press, 1. basım, 1933.

Gaius Plinius Secundus. **Naturalis Historia 3– 7**. İngilizce'ye çeviren: H. Rackham.
London: Harvard University Press, 1. basım, 1942.

Herodotos. **Herodot Tarihi**. Türkçe'ye çeviren: Müntekim Ökmen. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1991.

Homeros. **İlyada**. Türkçe'ye çeviren: Azra Erhat ve A. Kadir. İstanbul: Can Yayınları, 1996.

Ibn Hurdadbih. **Kitab al-Masalik wa'l-Mamalik**. Ed. J. De Goeje. 1967.

Ibn Wadhih qui dicitur al-Ja'qubi Historia, I- II, Ed.: M. Th. Houtsma. 1969.

Ioannes Kinnamos. **Epitome, Rerum ab Ioanne et Alexio Comnenis Gestarum, Corpus Scriptorum Historiae Byzantinae.** Ed.: A. Meineke. Bonn: 1836.

Ioannes Kinnamos'un **Historia'sı (1118-1176).** Türkçe'ye çeviren: Işın Demirkent. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2001.

Ioannis Seylitzae **Synopsis Historiarum.** Rec.: I. Thurn. Berlin- New York: 1973.

Leonis Diaconi Caloensis **historiae libri decem et liber de velitatione bellica Nicephori Augusti.** Ed.: C. B. Hase. Bonn: 1828.

Leonis Grammatici **Chronographia, CSHB.** Ed.: I. Bekker. Bonn: 1842.

Mikhail Attaleites. **Historia, CSHB.** Ed.: I. Bekker. Bonn: 1853.

Nicephori Bryennii **Commentarii, CSHB.** Ed.: A. Meineke. Bonn: 1836.

Niketas Khoniates. **Historia (Ioannes ve Manuel Komnenos Devirleri).** Türkçe'ye çeviren: Fikret Işıltan. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1995.

Procopii **Caesariensis opera omnia III.** Ed. J. Haury Leipzig: 1906, tıpkı basım 1963.

Strabon. **Antik Anadolu Coğrafyası (Geographica: XII-XIII-XIV).** Türkçe'ye çeviren: Adnan Pekman. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 1993.

Taberi. **Tarihü'r- Rusul ve 'l-Müluk.** Ed.: J. De Goeje. Beyrut: 1965.

Theophanes. **Chronographia.** Ed.: C. De Boor. Leipzig: 1883.

Theophanes Continuatus. **Chronographia, CSHB.** Ed.: I. Bekker. Bonn: 1838.

Yahya b. Said. **Annales.** Ed.: L. Cheikho. Beirut- Paris- Leipzig: 1909.

Yakut. **Mu'cemü'l- Büldan**. Ed.: F. Wüstenfeld. Leipzig: 1866- 73.

MODERN KAYNAKLAR

Ainsworth, W.R. **Travels and Researches in Asia Minor, III.** London: 1842.

Akbaş, Ö. **Şarhöyük (Dorylaion) Kazılarında Ele Geçen Batı Yamacı Seramikleri.** Yayınlanmamış Bitirme Ödevi. Dan.: T. Sivas. Eskişehir: 2002.

Akça, S. **Şarhöyük (Dorylaion) Arkeolojik Kazısında Çıkan M.Ö. II. Bin Yılına Tarihli Ağırşaklar.** Yayınlanmamış Bitirme Ödevi. Dan.: T. Sivas. Eskişehir: 2000.

Albek, S. **Dorylaion'dan Eskişehir'e.** Eskişehir: Eğitim Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı Yayınları no. 89, 1991.

Alkım, B., H. Alkım ve Ö. Bilgi. **İkiztepe I: Birinci ve İkinci Dönem Kazıları (1974-1975).** Ankara: TTK, 1988.

Alp, S. **Konya Karahöyük'te Bulunan Silindir ve Damga Mühürleri.** Ankara: 1972.

Armanet, C. "Inscriptions de Dorylée", **BCH 28**: 192- 200, 1904.

Atabay, B. **Şarhöyük- Dorylaion Kazılarında (1989- 2001) Ele Geçen Taş Aletler.** Yayınlanmamış Bitirme Ödevi. Dan.: T. Sivas. Eskişehir: 2002.

Atatürk'ün Doğumunun 100. Yıldönümünde Eskişehir. Eskişehir: 1981.

von Aulock, H. "Münzen und Städte Phrygiens Vol.I", **IstMitt.- beiheft 25.** Tübingen: 1980.

_____. "Münzen und Städte Phrygiens Vol. II", **IstMitt.- beiheft 27.** Tübingen: 1987.

Aydın, N. “Seyitömer Höyük Kurtarma Kazısı”, **Müze Kurtarma Kazıları Semineri 1**: 191- 203, 1990.

Ayhan, A. **Tepecik Sürümetaş Buluntu Topluluğu**. Müzecilik Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: 1999.

Babinger, F. **Hans Dernschwam’s Tagebuch einer Reise nach Konstantinopel und Kleinasien (1553- 55)**. München- Leipzig: 1923.

Barber, E.J.W. **Prehistoric Textiles**. New Jersey: 1991.

Barth, H. “Reise von Trapezunt durch die nördliche Hälfte Klein-Asiens nach Scutari im Herbst 1858”, **PGM. Ergänzungsheft 3**:105,1860.

Başar, F. “Osmanlıların Karacahisar’ı Fethi ve Eskişehir civarına hakim olmaları”, **Tarihte Eskişehir Sempozyumu- I**: 115- 127, 2001.

Başer, S. “1988- 89 Yılları Kibyra Kurtarma Kazıları 1”, **Müze Kurtarma Kazıları Semineri 1**: 235- 260, 1991.

Baykal, A. L. **Demircihöyük Sürümetaş Buluntu Topluluğu**. İstanbul Üniversitesi Prehistorya Kürsüsü Lisans Tezi. İstanbul: 1980.

Belke, K. ve N. Mersich. “Phrygien und Pisidien”, **Tabula Imperii Byzantini band 7**, Wien, 1990.

Besset, A. “Inscriptions D’Asie Mineure”, **BCH 25**: 328- 334, 1901.

Bilgi, Ö. “İkiztepe Kazılarının 1989 Dönemi Sonuçları ve Restorasyon Çalışmaları”, **KST 1, 12**, 1991.

Bittel, K. **Demircihöyük: Eine Vorgeschichtliche Ansiedlung der Phrygisch-Bithynischen Grenze**. Berlin: 1939.

_____. **Kleinasiatische Studien: Ist.Mitt. – heft 5.** İstanbul: 1942.

Boehmer, R. M. **Die Kleinfunde aus der Unterstadt von Boğazköy.** Berlin: 1979.

Brixhe, C. “Corpus de inscriptions paléo- phrygiennes: Supplément I”, **Kadmos XLI:** 1- 102, 2002.

Broneer, O. **Terracotta Lamps, Corinth IV, II.** Atina: 1930.

Brooks, E. W. “The Arabs in Asia Minor (641- 750) From Arabic Sources”, **JHS 18,** 1898.

Bull, K. **Demircihöyük V.** Mainz: 1988.

Calice, F. G. “Votivestele aus Dorylaion”, **OeJh 11:** 198-202, 1908.

Can, S. 1989- 2001 **Şarhöyük (Dorylaion) Arkeolojik Kazısında ve 2001 Kozkayı- Karatuzla Hellenistik Dönem Nekropolü Temizlik Çalışmalarında Ele Geçen Megara Kaseleri (Kalıp yapımı kaseler).** Yayınlanmamış Bitirme Ödevi. Dan.: T. Sivas. Eskişehir: 2002.

Courby, F. **Les Vases Grecs á Reliefs.** Paris: 1922.

Cox, C.W.M. ve A. Cameron. **MAMA vol. V: Monuments From Dorylaeum and Nakolea.** Manchester: The Manchester University Press, 1937.

Cramer, A. **A Geographical and Historical Description of Asia Minor.** Oxford: 1832.

Çapar, Ö. “Anadolu’da Kybele Tapınımı”, **DTCFD 29/ 1- 4:** 191- 210, 1971- 1978.

_____. “Phrygia ve Demir Devrinde Anadolu Kavimleri”, **Ankara Üniversitesi , Dil ve Tarih- Coğrafya Fakültesi Dergisi: Cumhuriyetin 60. Yıldönümü Armağanı (Ayrıbasım).** Ankara: 1987.

Çelikkanat, F. **Eskişehir**. Eskişehir: Bozkurt Matbaası, 1963.

_____. **50. yılda Eskişehir**. Eskişehir: Özgür Yayınları, 1973.

Çokay, S. **Antikçağda Aydınlatma Araçları**. İstanbul: 1998.

Darga, A. M. “Şarhöyük- Dorylaion Kazıları (1989- 1992)”, **KST 1, 15**: 481- 501, 1993.

_____. “Quelques remarques sur les fouilles de Şarhöyük- Dorylaion”, **IstMitt, 43**: 313- 317, 1993.

_____. “1993 Yılı Şarhöyük- Dorylaion (Eskişehir) Kazıları”, **KST 1, 16**: 351-367, 1994.

_____. “Şarhöyük- Dorylaion (Eskişehir) Kazılarında Hitit Buluntuları (1989- 2003)”, **60. Yaşında Fahri Işık’a Armağan: Anadolu’da Doğdu**. İstanbul: Ege Yayınları, 2004, s. 269- 283.

_____ ve Taciser Sivas. “Şarhöyük- Dorylaion Kazı Çalışmaları 1997-1998”, **Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi 1,2**: 97-127, 2000.

_____. “Şarhöyük- Dorylaion 1999 Yılı Kazı Çalışmaları”, **KST 2, 22**: 51- 62, 2001.

_____ ve Hakan Sivas. “2000 Yılı Şarhöyük- Dorylaion Kazıları”, **KST 2, 23**: 207- 218, 2002.

_____. “2001 Yılı Şarhöyük/Dorylaion Kazısı ve Karatuzla Nekropolü Temizlik Çalışmaları”, **KST 2, 24**: 47- 58, 2003.

Darga, M. ve F. Starke. “Eine Tonbulle mit Hieroglyphen Luwischem Siegelabdruck aus Şarhöyük- Dorylaion”, **Studia Troica XIII**: 161- 164, 2003.

Darkot, B. "Eskişehir", **İslam Ansiklopedisi 4**: 384- 386.

Davis, M. K. "The Çayönü Ground Stone", **Prehistoric Village in South- Eastern Turkey: B.A.R. International Series 138**: 73- 174, Ed. R. J. Braidwood. Oxford: 1982.

Delemen, İ. "Anadolu'da Atlı Tanrılar: Lykia, Pisidia, Lykaonia, Isauria, Phrygia, Lydia ve Karia Bölgelerinde Taş Eserler Üzerine bir İnceleme." Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi SBE, 1993.

_____. "Anatolian Rider- Gods: A Study on Stone Finds From the Regions of Lycia, Pisidia, Isauria, Lycaonia, Phrygia, Lydia and Caria in the Late Roman Period," **Asia Minor Studien band 35**. Bonn: 1999.

Demirkent, I. **Haçlı Seferleri**. İstanbul: Dünya Yayıncılık, 1997.

_____. "Bizans İmparatorluğu Devrinde Dorylaion", **Tarihte Eskişehir Sempozyumu I**: 45- 60, 2001.

Dernburg, F. **Auf Deutscher Bahn in Kleinasien**. Berlin: 1892.

von Diest, W. "Von Pergamon über den Dindymos zum Pontus", **Petermanns Geographische Mitteilungen. Ergänzungsheft 94**.

Domaszewski, A. v. "Inschriften aus Kleinasien", **Archäologisch- Epigraphische Mitteilungen Aus Oesterreich 7**: 176- 178, 1883.

Dölger, F. **Regesten der Kaiserurkunden des Oströmischen Reiches**. München- Berlin: 1924.

Doğru, H. "Osmanlı Kroniklerinde Karacahisar Kalesi ve Karacaşehir'in Yer Değiştirmesi", **V. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazı ve Araştırmaları Sempozyumu**: 221-234, 2001.

_____. “Mahruse-i Sultanyüki’nden Eskişehir’e”, **Kebikeç 15**: 49- 64, 2003.

_____. **XVI. Yüzyılda Eskişehir ve Sultanönü Sancağı**. Eskişehir: Odunpazarı Kültür Yayınları, 2005.

Dürüşken, Ç. **AntikÇağ’da Yaşamın ve Ölümün Bilinmezine Yolculuk: Roma’nın Gizem Dinleri**. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 2000.

Efe, T. “1993 Yılında Kütahya, Bilecik ve Eskişehir İllerinde Yapılan Yüzey Araştırması”, **AST, XII**: 245- 266, (1995).

_____. “Orman Fidanlığında 1992- 1994 Yılları Arasında Yapılan Kurtarma Kazıları”, **KST**, Cilt no 1, Sayı no 17: 95- 108, (1996).

_____. **The Salvage Excavations at Orman Fidanlığı : A Chalcolithic Site in Inland Northwest in Anatolia**, (İstanbul: Task Vakfı Yayınları, 2001).

Ertin, G. **Eskişehir Kentinde Yerleşmenin Evrimi**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları no:773, 1994.

“Eskişehir”, **Yurt Ansiklopedisi 4**. İstanbul:1982.

Eskişehir Kılavuzu. Eskişehir: Eskişehir Kılavuzu Derleme Bürosu, 1952.

Fazlıoğlu, İ. **Eskiçağ’da Dokuma**. İstanbul: 1997.

Frei, P. “Epigraphisch Topographische Forschungen im Raum von Eskişehir”, **TAD 25**, 1: 71- 86, 1980.

_____. “Epigraphisch Topographische Forschungen im Raum von Eskişehir”, **AST I**: 53- 62, 235- 237, 1983.

_____. “Epigraphische Toponyme”, **EA 11**: 9- 34, 1988.

_____. “Die Epichorischen Namen im Griechisch- Römischen Inschriftenbestand der Region von Eskişehir”, **Hittite and Other Anatolian and Near Eastern Studies in Honour of Sedat Alp**. Ankara: 1992.

Foss, C. **Survey of Medieval Castles of Anatolia I: Kütahya**. Oxford: 1985.

Gassner, V. **Das Süddor Der Tetragonos- Agora, Keramik und Kleinfunde**. Wien: 1997.

Gregoire, H. “Epigraphie chretienne I: Les inscriptions heretiques d’Asie Mineure”, **Byzantion I**: 695- 716, 1924.

Greenwalt, C. H. **Ritual Dinners in Early Historic Sardis**. Berkeley, Los Angeles, London: 1978.

Hartmann, R. **Im Neuen Anatolien**. Leipzig: 1928.

Haspels, E. **The Highlands of Phrygia. Sites and Monuments I: The Text: II: The plates**. Princeton: 1971.

Head, V. Barclay. **Catalogue of the Greek Coins of Phrygia**. London: 1906.

Hellström, P. **Labraunda: Pottery of Classical and Later Date Terra Cotta Lamps and Glass Lund**. 1971.

S. Hilarii episcopi Pictaviensis opera, pars IV (CSEL 65). Ed.: A. Fieder. Wien- Leipzig: 1916.

Hirschfeld, G. “Inschriften aus dem Norden Kleinasiens besonders aus Bithynien und Paphlagonia”, **Sitzungsberichte der k. preussischen Akademie der Wissenschaften**: 863-892, 1888.

Honigmann, E. "La liste originale des peres de Nice 47 (no. 130)", **Byzantion** 14: 17-76, 1939.

Humann, K. ve O. Puchstein. **Reisen in Kleinasien und Nordsyrien**. Berlin: 1890.

Jones, F. F. **The Pottery in Excavations at Gözlükule- Tarsus I**. 1950.

Joubin, A. "Steles Funeraires de Phrygie", **Revue Archeologique** 24: 181-183, Pl. V-VI, 1894.

İnan, J. ve E. Rosenbaum. **Roman and Early Byzantine Portrait Sculpture in Asia Minor**. London: 1966.

İzmirak, R. **Türkiye I**. İstanbul: 1972.

Kassab- Tekgöz, D. ve T. Sezer. **İstanbul Arkeoloji Müzeleri Pişmiş Toprak Kandiller Kataloğu**. İstanbul: 1995.

Kentimiz Eskişehir: Eskişehir Kent Rehberi 2002. Eskişehir: Eskişehir Ticaret Odası Yayınları 16, 2002.

Kılıç, L. **Anılarda Eskişehir**. Eskişehir: Anadolu Rotary Kulübü, 1997.

_____. **Eskişehir**. Eskişehir: 1998.

Kinneir, J. **Voyage dans l'Asie Mineure**. London: 1824.

Korfmann, M. **Demircihöyük: Architektur Statigraphie und Befunde, Band I, 1975- 1978**. Mainz: 1983.

_____. **Demircihöyük: Architektur Statigraphie und Befunde, Band V, 1975- 1978**. Mainz: 1988.

- Korkmaz, H. **1989- 2000 Dorylaion- Şarhöyük Arkeolojik Kazılarında Ele Geçen Dokuma Tezgahı Ağırlıkları**. Yayınlanmamış Bitirme Ödevi. Dan.: T. Sivas. Eskişehir: 2001.
- Kossatz, A. U. **Die Megarisc̃hen Gecher, Funde Aus Milet Teil I, Milet VI**. Berlin-New York: 1990.
- Koşay, H. Z. ve M. Akok. **Alacahöyük Kazısı 1963- 1967 Çalışmaları ve Keşiflere Ait İlk Rapor**. Ankara: 1973.
- Köerte, A. “Kleinasiatisc̃he Studien. I. Eine Archaische Stele aus Dorylaion (tafel I,II)”,*Ath.Mitt.* **20**: 1-19, 1895.
- _____. **Göttingische Gelehrte Anzeiger**. 1897.
- Lamb, W. **Excavations at Kusura near Afyonkarahisar**. Oxford: 1937, 1938.
- Leake, W. M. **Journal of a Tour in Asia Minor: with Comparative Remarks On the Ancient and Modern Geography of That Country**. London: 1824.
- Levick, B. ve S. Mitchell. **MAMA X: Monuments from the Upper Tembris Valley, Cotiaem, Cadi, Synaus, Ancyra and Tiberiopolis**. London: 1993.
- Lilie, R. J. “Die Byzantinische Reaktion auf die Ausbreitung der Araber”, *Miscellanea Byzantina Monacensia* **22**. München: 1976.
- Lucas, P. **Voyage du sieur Paul Lucas fait par ordre du Roy dans la Grèce, L’Asie Mineure, La Macédoine et l’Afrique**. Paris: 1712.
- Magie, D. **Roman Rule in Asia Minor: To The End Of The Third Century After Christ Vol. I- II**. Princeton: 1950.

Melaart, J. ve A. Murry. **Beycesultan**. Ankara: 1995.

Mendel, G. “**Cataloguees monuments Grecs, Romains et Byzantins du Musée Imperial Ottoman de Brousse**”, **BCH 33**: 245- 435, 1909.

_____. **Musées Imperiaux Ottomans: Catalogue des Sculptures Greques, Romaines et Byzantines II, III**. Constantinople, 1914.

M. J. Mellink, “The Native Kingdoms of Anatolia”, **CAH, 2, 3**: 619- 665, 1991.

Merkelbach, R. ve J. Stauber. **Steinepigramme Aus Dem Griechischen Osten band 3: Der “Ferne Osten” und Das Landesinnere Bis Zum Tauros**. Leipzig: 2001.

Miller, K. **Die Peutingersche Tafel**. Stuttgart: 1962.

Mitchell, S. **Anatolia: Land, Men and Gods in Asia Minor I- II**. Oxford: Clarendon Press, 1993.

Mirbeau, G. “Inscriptions Grecques de Dorylee”, **EO 10**: 77-82, 1907.

Müller Karpe, H. **Handbuch der Vorgeschichte, Band III**. München: 1974.

Naumann, F. **Die Ikonographie Der Kybele In Der Phrygischen Und Der Griechischen Kunst**. Tübingen: Verlag Ernst Wasmuth, 1983.

Oberhummer ve H. Zimmerer. **Durch Syrien und Kleinasien**. Berlin: 1899.

Ohnsorge, W. “Das Kaiserbündnis von 842- 844 gagen die Sarazenen”, **Abenland und Byzanz**. Darmstadt: 1958.

Von der Osten, H. H. **The Alishar Hüyük, Seasons of 1930- 1932**. Chicago: 1937.

Ostrogorsky, G. **Bizans Devleti Tarihi**. Çeviren: Fikret Işıltan. Ankara: Türk Tarihi Kurumu Yayınları, 1981.

Özgan, R. “1995 Knidos Kazı Raporu”, **KST 18**: 273- 296, 1996.

Pagenstecher, R. **Expedition Ernst von Sieglin, Ausgrabungen in Alexandria, Band II, 3, Die Gefasse in Stein und ton, Knochenschnitzercin**. Leipzig: 1913.

Parla, C. “Karacahisar Kalesi Giriş Kapısının Mimari Sonuçları”, **KST 24**: 74- 75, 2002.

Parman, E. “Eskişehir- Karacahisar’da Bir Ortaçağ Kalesi”, **Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazı ve Araştırmaları Sempozyumu 5**: 451- 462, 2001.

_____. **Ortaçağda Bizans Döneminde Frigya (Phrygia) ve Bölge Müzelerindeki Bizans Taş Eserleri**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları no. 1347, 2002.

_____. “Eskişehir- Karacahisar Kalesi 2001 Yılı Kazı Çalışmaları”, **KST 2, 24**: 69- 80, 2002.

_____. “Eskişehir- Karacaşehir Köyünde Karacahisar Kalesi”, **Kebikeç 15**: 77- 83, 2003.

_____ ve C. Parla. “Eskişehir (Merkez Karacaşehir Köyü) Karacahisar Kalesi 2002 Yılı Kazı Çalışmaları”, **KST 2, 25**: 365- 370, 2003.

Pargoire, J. **EO 1**, 1897/98.

_____. “Építaphe d’une Montaniste a Dorylee”, **EO V**: 148- 149, 1902.

Pattenden, P. “Early Warning System”, **Byzantion 53**, 1983.

Preger, Th. ve F. Noack. “Dorylaion”, **Ath.Mitt. 19**: 301- 334, 1894.

- Radet, G. "En Phrygie. Rapport sur une Mission Scientifique en Asie Mineure", **Nouvelles Archives des Missions Scientifiques et Littéraires** 6. Paris: 1895.
- _____ ve H. Ouvré. "Stele de Dorylée", **BCH** 18: 128- 136, 1894.
- Radt, W. "Lampen und Beleuchtung in der Antike", **Antike Welt** 1, 17: 40- 58, 1986.
- Ramsay, W. M. "Sepulchral Customs in Ancient Phrygia", **JHS** 5: 241-262, 1884.
- _____. "The Cities and bishoprics of Phrygia", **JHS** 8: 461- 519, 1887.
- _____. **Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası**, İngilizceden çeviren: Mihri Pektaş. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1960.
- Richter, G. M. A. **The Portraits Of The Greeks**. Oxford: Phaidon Press Limited, 1984.
- Ricl, M. "Hosios kai Dikaios", **EA** 19: 71- 103, 1992.
- Robert, L. "Heron de Villefosse ve Michon", **Bull.Soc. Ant.**, 1911.
- _____. "Relief de Dorylée", **Hellenica** 10: 104-107, pl. XIV, 1955.
- Robinson, D. M. "Three Marble Heads from Anatolia", **Anatolian Studies presented to W. H. Buckler**. Ed. W. M. Calder ve J. Keil. Manchester: 1939, s. 249- 268.
- Roller, L. E. **Ana Tanrıça'nın İzinde: Anadolu Kybele Kültü**. Çeviren: Betül Avunç. İstanbul: Homer kitabevi, 2004.
- Rotroff, S. I. **Hellenistic Pottery Athenian and Imported Moldmade Bowls, The Athenian Agora, Volume XXII**. New Jersey: 1982.
- Ruge, W. "Dorylaion", **Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft**. Band V,2. Stuttgart:1905.

Runciman, S. **Haçlı Seferleri Tarihi I**. Çeviren: Fikret Işıltan. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1986.

Salzmann, D. “Neue Denkmäler des Mondgottes Men”, **Ist.Mitt.** 30: 261- 290, 1980.

Sams, G. K. ve M. M. Voight. “Gordion Archaeological Activities”, **KST** 1, 20, 1998.

Schäfer, J. **Hellenistische Keramik aus Pergamon**. Berlin: 1968.

Schütte, A. “Lampen aus Assos”, **Asia Minor Studien** 2: 55- 63, 1990.

Seibt, W. **Die Skleroi. Eine prosopographisch- sigillographische Studie**. Wien: 1976.

Sevin, V. **Anadolu’nun Tarihi Coğrafyası I**. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2001.

_____. **Eski Anadolu ve Trakya: Başlangıcından Pers Egemenliğine Kadar, Atlash Büyük Uygarlıklar Ansiklopedisi**. İstanbul: 2003.

Sivas, T. “Şarhöyük (Dorylaion) Kazılarında Ele Geçen Megara Kaseleri (Kalıplı Kaseler)”, **Uluslararası Eskişehir Pişmiş Toprak Sempozyumu Bildirileri Kitabı I**: 5- 15. Eskişehir: 2001.

_____. “Wine Presses of Western Phrygia”, **Ancient East & West** 2, 1:1- 18. Boston: 2003.

Sparkes, B. ve L. Talcott, **The Athenian Agora, Volume XII, Black and Plain Pottery**. Princeton: 1970.

Şahin, N. **Zeus’un Anadolu Kültleri**. İstanbul: Suna- İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, 2001.

Tamsü, R. **Şarhöyük (Dorylaion) Arkeolojik Kazısında 1989- 1999 Yılları Arasında Ele Geçen M.Ö. I. Binyıl’a Tarihlenen Ağırşaklar**.Yayınlanmamış Bitirme

Ödevi. Dan.: T. Sivas. Eskişehir: 2000.

_____ ve S. Akça. “Eskiçağ’da Dokumacılığın Başlangıcı ve Pişmiş Toprak Dokuma Aletleri”, **Uluslararası Pişmiş Toprak Sempozyumu: Bildiriler Kitabı 2**: 201- 209, Eskişehir: 2002.

Tanyeli, U. **Anadolu- Türk Kentinde Fiziksel Yapının Evrim Süreci (11.- 15.yy).** İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Yayınları, 1987.

Texier, C. **Küçük Asya: Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi.** Çeviren: Ali Suat. Ankara: Enformasyon ve Dokümantasyon Hizmetleri Vakfı, 2002.

Thompson, H. A. “Two Centuries of Hellenistic Pottery”, **Hesperia** 3, 1934.

Tulay, S. “Kabalar Kurtarma Kazısı 1989”, **Müze Kurtarma Kazıları Semineri 1**: 25-39, 1991.

Türkoğlu, S. **Şarhöyük (Dorylaion) Kazılarında Ele Geçen Siyah Firnisli Seramikler.** Yayınlanmamış Bitirme Ödevi. Dan.: T. Sivas. Eskişehir: 2004.

Uğurlu, A. “Dokuma”, **Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi 1**: 467- 471, İstanbul: Yem Yayınevi, 1997.

Ünal, H. **Şarhöyük (Dorylaion) Arkeolojik Kazısında 1989- 2000 Yılları Arasında Ele Geçen Kandil Buluntuları.** Yayınlanmamış Bitirme Ödevi. Dan.: T. Sivas. Eskişehir: 2001.

Vasiliev, A. A. **Byzance et les Arabes.** Bruxelles: 1935.

Waelkens, M. **Die Kleinasiatischen Türsteine Typologische und Epigraphische Forschungen.** Berlin, 1982.

_____. “Phrygian Votive and Tombstones as Sources of the Social and Economic

- Life in Roman Antiquity”, **Ancient Society** 8: 277- 315, 1977.
- Watzinger, C. “Vasenfund aus Athen”, **AM** 26: 70- 84, 1901.
- Wild, J. P. **Textiles in Archeology**. Manchester: 1988.
- Wirth, P. “**Kaiser Manuel I. Komnenos Und Die Ostgrenze.Rückeroberung und Wiederaufbau Der Festung Dorylaion**”, **Byzantinische Zeitschrift** 55: 21-29, 1962.
- Yağan, Ş. Y. **Türk El Dokumacılığı**. İstanbul: 1978.
- Yaylalı, A. “Kyzikos 1995: Arkeolojik Kazı Etkinlikleri”, **KST** 2, 18: 309- 329, 1996.
- Yılmaz, Z. “Vize Çömlektepe Höyüğü 1995 Yılı Çalışmaları”, **Müze Kurtarma Kazıları Semineri** 3: 131- 147, 1997.
- Yinesor, J. S. **Şarhöyük (Dorylaion) Arkeolojik Kazısında Çıkan Kemik Objeler**. Yayınlanmamış Bitirme Ödevi. Dan.: T. Sivas. Eskişehir: 2000.
- Yumrukçağlar, G. “Der Esentepe, Ein Grabtumulus in Eskişehir”, **Asia Minor Studien, Band 16:Studien zum antiken Kleinasien III**. Bonn: 1995.
- Zoroğlu, Levent. **Kelenderis I, Kaynaklar, Kalıntılar, Buluntular**. Ankara: 1994.
- [http:// www.eskisehir-bld.gov.tr](http://www.eskisehir-bld.gov.tr)
- [http:// www.perseus.tufts.edu](http://www.perseus.tufts.edu)
- <http://penelope.uchicago.edu>
- <http://www.fh-augsburg.de>